

Jaarrapport
Achmea Pensioen- en
Levensverzekeringen N.V.
2019

achmea

BESTUURSVERSLAG	4
VERSLAG VAN DE RAAD VAN COMMISSARISSEN	13
GECONSOLIDEERDE JAARREKENING	16
Geconsolideerd overzicht van de financiële positie	17
Geconsolideerde winst- en verliesrekening	18
Geconsolideerd overzicht van het totaalresultaat	19
Geconsolideerd mutatieoverzicht van het totaal eigen vermogen	20
Geconsolideerd kasstroomoverzicht	21
Algemeen	23
1. Algemene waarderingsgrondslagen	24
2. Kapitaal- en risicomanagement	29
3. Gebeurtenissen na balansdatum	48
Toelichting significante onderdelen Balans en Winst- en verliesrekening	50
4. Vastgoedbeleggingen	50
5. Beleggingen	51
6. Verplichtingen gerelateerd aan verzekeringscontracten en aandeel herverzekeraars in verzekeringsverplichtingen ...	55
7. Reële waarde hiërarchie	59
8. Netto verdiende premies	65
9. Beleggingsopbrengsten	66
10. Netto lasten uit verzekeringscontracten	67
Overige toelichtingen balans en winst- en verliesrekening	68
11. Geassocieerde deelnemingen en joint ventures	68
12. Latente belastingvorderingen en -verplichtingen	68
13. Vorderingen en overlopende activa	70
14. Liquide middelen	70
15. Eigen vermogen toekomend aan houders van eigen vermogensinstrumenten in de vennootschap	71
16. Overige voorzieningen	72
17. Financiële verplichtingen	72
18. Overige opbrengsten	74
19. Bedrijfskosten	74
20. Overige lasten	75
21. Vennootschapsbelasting	75
22. Netto overig totaalresultaat	76
Overige toelichtingen	77
23. Hedge accounting	77
24. Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen	77
25. Kredietkwaliteit financiële activa en toelichting uitstel IFRS 9	78
26. Overdracht van financiële activa en zekerheden	82
27. Belangen in dochtermaatschappijen	83
28. Transacties met verbonden partijen	84

ENKELVOUDIGE JAARREKENING.....	90
Enkelvoudig overzicht van de financiële positie	91
Enkelvoudige winst- en verliesrekening	92
Enkelvoudig overzicht van het totaalresultaat.....	93
Enkelvoudig mutatieoverzicht van het totaal eigen vermogen	94
Enkelvoudig kasstroomoverzicht	95
Algemeen.....	97
1. Algemene waarderingsgrondslagen	97
2. Kapitaal- en risicomanagement	98
3. Gebeurtenissen na balansdatum	98
Toelichting significante onderdelen Balans en Winst- en verliesrekening.....	99
4. Dochtermaatschappijen, Geassocieerde deelnemingen en joint ventures	99
5. Vastgoedbeleggingen	100
6. Beleggingen	101
7. Verplichtingen gerelateerd aan verzekeringscontracten en aandeel herverzekeraars in verzekeringsverplichtingen	105
8. Reële waarde hiërarchie	105
9. Netto verdiende premies.....	108
10. Beleggingsopbrengsten.....	108
11. Netto lasten uit verzekeringscontracten	109
Overige onderdelen Balans en Winst- en verliesrekening	110
12. Latente belastingvorderingen en -verplichtingen	110
13. Vorderingen en overlopende activa	111
14. Liquide middelen	111
15. Eigen vermogen	111
16. Overige voorzieningen	111
17. Financiële verplichtingen	112
18. Overige opbrengsten.....	113
19. Bedrijfskosten.....	113
20. Overige lasten	113
21. Vennootschapsbelasting	113
22. Netto overig totaalresultaat	114
Overige toelichtingen	115
23. Hedge accounting	115
24. Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen	115
25. Kredietkwaliteit financiële activa en toelichting uitstel IFRS 9.....	116
26. Overdracht van financiële activa en zekerheden	119
27. Transacties met verbonden partijen	121
28. Statutaire vestiging	121
29. Voorstel inzake bestemming van het resultaat.....	121
OVERIGE INFORMATIE	122
Statutaire regeling inzake bestemming van het resultaat	122
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant.....	123

1. ALGEMEEN

Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. heeft als doel de uitoefening van het pensioen- en levensverzekeringsbedrijf. De producten die gevoerd worden zijn pensioen- en levensverzekeringen voor collectieve pensioenverzekeringscontracten, individuele levensverzekeringen en (individuele) aanvullingen op pensioenvoorzieningen. Bij deze producten draagt de vennootschap het verzekeringsrisico en komt het beleggingsrisico geheel of gedeeltelijk voor rekening en risico van de polishouder.

Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. richt zich op zowel particuliere als zakelijke klanten. Met ons marktaandeel zijn we een belangrijke speler in de Nederlandse markt voor collectieve en individuele levensverzekeringen. Wij staan ten dienste van onze (groot) zakelijke en particuliere klanten via de bancaire, intermediaire en directe kanalen. Wij beheren service-book en open-book portefeuilles.

2. ORGANISATIESTRUCTUUR

JURIDISCHE STRUCTUUR

Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. maakt onderdeel uit van de Achmea Groep. Achmea B.V. bezit 100% van de aandelen van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V.

Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. is gevestigd in Apeldoorn, Nederland. De volgende entiteiten zijn dochters van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. per 31 december 2019. Waar geen percentage staat vermeld is sprake van een 100% belang:

- AP&L Beleggingen B.V., Zeist
- Achmea Woninghypotheken B.V., Zeist (96% en 4% via AP&L Beleggingen B.V.)
- Achmea Woninghypotheken II B.V., Zeist (96% en 4% via AP&L Beleggingen B.V.)
- Residex B.V., Zeist
- Achmea Vastgoed Beheer B.V., Apeldoorn
- Achmea Grond C.V., Apeldoorn
- Achmea Ontwikkeling C.V., Apeldoorn
- Woonalliantie Woerden C.V., Apeldoorn (97% en 1% via Vastgoed Beheer B.V.)

Tot 31 december 2019 had Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. een belang van 67% in N.V. Interpolis Onroerend Goed. Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. heeft op 27 september 2019 de resterende 33,15% van de aandelen in N.V. Interpolis Onroerend Goed verworven. Vervolgens is N.V. Interpolis Onroerend Goed op 31 december 2019 gefuseerd met Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V.

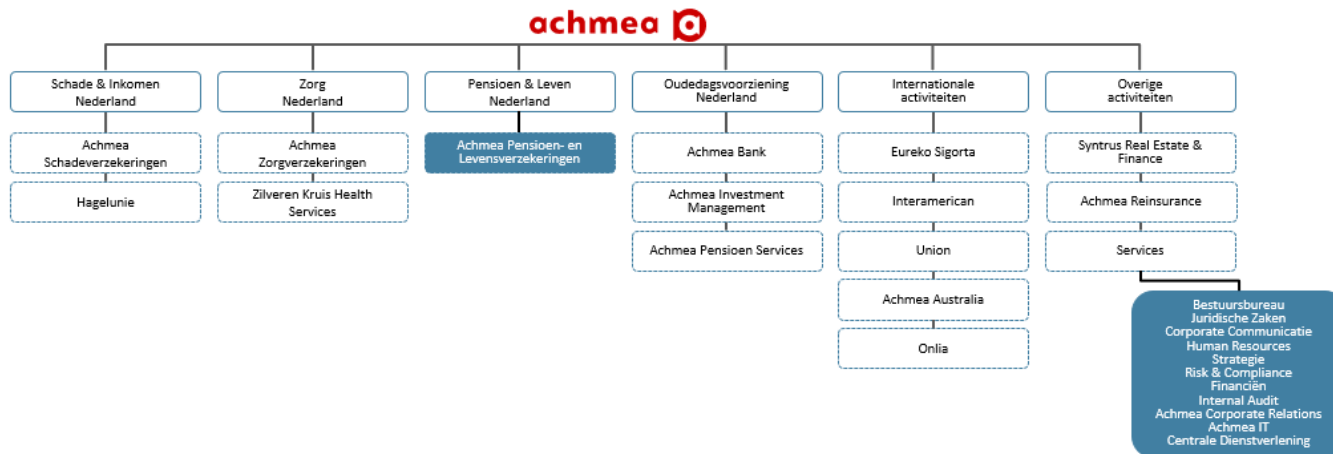
Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. heeft verder belang in de volgende vennootschappen:

- Life Sciences Partners B.V., Amsterdam (80%)
- Life Sciences Partners II B.V., Amsterdam (30%)
- Life Sciences Partners III B.V., Amsterdam (7%)
- Verheijen Resins Beheer B.V., Druten (30% via Residex B.V.)

Deze belangen worden verantwoord onder de Aandelen en soortgelijke beleggingen, omdat deze worden aangehouden voor beleggingsdoeleinden en Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. geen control heeft over deze vennootschappen.

ORGANISATORISCHE STRUCTUUR

In het volgende organogram wordt inzicht gegeven in de wijze waarop de activiteiten binnen de Achmea Groep zijn ingericht. De activiteiten van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. en haar dochters maken hier onderdeel uit.

De primaire activiteiten voor Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. en haar dochters vinden plaats in Pensioen & Leven Nederland.

Ondersteunende diensten zoals huisvesting, ICT, financiële administratie en facilitaire dienstverlening worden uitgevoerd door uitvoerende staven en shared service diensten van de Achmea Groep. Dit geldt tevens voor de ondersteunende activiteiten met betrekking tot het personeel. De werknemers die werkzaam zijn voor Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. zijn in dienst van Achmea Interne Diensten N.V.

Voor de afzet van haar producten wordt gebruik gemaakt van het directe distributie kanaal via Centraal Beheer (onder het label Woonfonds, FBTO en Centraal Beheer), het intermediaire kanaal via assurantie tussenpersonen (Avéro Achmea) en distributie via het bancaire kanaal (Interpolis).

3. STRATEGIE

Strategie van Achmea Groep

Wij leveren met onze producten en diensten oplossingen voor individuele en maatschappelijke risico's. Onze missie is om bij te dragen aan een gezonde, veilige en toekomstbestendige samenleving.

We hebben de afgelopen drie jaren veel bereikt met Samen Waarmaken. We hebben geïnvesteerd in innovaties gebaseerd op de inzet van technologie en data, en in digitalisering van bedrijfsprocessen en klantinteractie. Mede daardoor zien we onszelf nu als voorloper in digitalisering en innovaties in de sector.

Het is van groot belang dat we ons voorbereiden op de toekomst. Met onze Strategie 2025 zetten we een stip op de horizon. Verwachtingen van onze stakeholders, waaronder natuurlijk onze klanten, zowel ten aanzien van de waarde die we hen bieden, als onze bijdrage aan de samenleving staan centraal. We richten ons op de versnellende digitalisering en op fundamentele andere bedrijfsmodellen die mogelijk gaan verschijnen. Vanuit eigen kracht en samen met anderen. Deze verandering is de leidende gedachte voor de komende strategische periode 2020 - 2022, die we de titel 'De kracht van samen' hebben gegeven. Daarmee benadrukken we de kern van onze activiteiten, risico's delen zodat ze voor een individu beheersbaar zijn. Maar het gaat ook over het benutten van de unieke samenstelling van de groep en de impact die we daardoor in de markt en de samenleving kunnen maken en waarmee we ons kunnen onderscheiden van de concurrentie. We benadrukken dat we meer dan in het verleden samenwerken met partners om onze doelen te bereiken.

Als onderdeel van het formuleren van onze nieuwe strategie, houden we ook rekening met onze identiteit, wie we zijn en waarom we doen wat we doen. We benadrukken onze coöperatieve identiteit om aan te geven dat we een bijzonder soort onderneming zijn. We willen er zijn voor anderen en niet alleen voor onszelf. Voor individuele klanten en de samenleving.

Onze rol daarbij is in de loop van de tijd veranderd. Traditioneel was dit het faciliteren van de omgang met risico's, in de vorm van verzekeringen en preventie. Daar hebben we in de loop van de tijd zaken aan toegevoegd, zoals het combineren van verzekeringen met bijvoorbeeld dienstverlening om klanten meer toegevoegde waarde te bieden.

De focusgebieden zijn:

- Gezondheid dichterbij voor iedereen
- Schone, veilige en slimme mobiliteit
- Veilige en duurzame woon- en leefomgeving
- Onbezorgd ondernemen en goed werkgeverschap
- Financiële oplossingen voor nu, straks en later

Onze focus voor de strategische periode 'De kracht van samen' hebben we vastgelegd in onze vernieuwde Strategiekaart. Hierin heeft de maatschappelijke rol die we willen invullen een meer prominente plaats gekregen. Zowel het herkend worden als coöperatieve verzekeraar als de impact die we ambiëren op de strategische focusgebieden zullen we niet van vandaag op morgen volledig realiseren. Ze geven wel een duidelijke richting en ambitie aan. De realisatie vergt een proces van voortdurend verbeteren. De kaart geeft richting en stelt ons in staat integraal te sturen over alle zes dimensies van de kaart en weloverwogen keuzes te maken in prioritering en tempo vanuit een langetermijnfocus.

Vernieuwde strategiekaart 2020 – 2022

 KLANT	Klantbelang centraal en wederzijds vertrouwen vormen de basis van ons handelen	Klanten weten zich optimaal geholpen met onze (domeinoverstijgende) proposities	Klanten voelen zich sterk verbonden met onze merken
 MAATSCHAPPIJ	Wij worden herkend als coöperatieve verzekeraar die zich samen met de Vereniging Achmea en klantraden inzet voor klant en samenleving	Wij hebben impact op vijf strategische focusgebieden	Wij verduurzamen onze proposities, beleggingen en bedrijfsvoering
 MEDEWERKER	We ontwikkelen (nieuw) talent en vakmanschap en stimuleren vitaliteit, diversiteit en inclusie	Leidinggevenden coachen teams en geven richting en ruimte	We vergroten de wendbaarheid van onze organisatie en werken effectief samen over ketens en merken heen
 PARTNER	Wij maken het strategisch partnership van Rabobank, Achmea en Interpolis voor alle partijen succesvol	We werken samen met (distributie)partners om groei en innovatie te versnellen	We versterken onze distributie door inzet van eigen platformen (CB en ZK) en aansluiting op externe platformen
 PROCES	We excelleren in effectieve en efficiënte processen	Wij maken van data informatie waarmee we onderscheidend zijn voor onze klanten, medewerkers en partners	Wij werken digitaal
 FINANCIËEL	Wij realiseren onze resultaatambitie mede door vernieuwing van ons portfolio in binnen- en buitenland	Wij zorgen voor een robuuste balans en kapitaal- en liquiditeitspositie	Wij realiseren kosten- en inkoopvoordelen door onze schaal

Focus Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V.

Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. richt zich primair op financiële oplossingen voor nu, straks en later. De beste klantbediening tegen zo laag mogelijk kosten staat hierbij centraal.

In 2019 hebben we onze klantbediening verder verbeterd, in 2020 gaan we hier vol energie mee door. Digitaliseren van onze processen, vaak met hulp van robots en machine learning en integratie van systemen helpen ons hierbij. Onze klanten waarderen de resultaten. Als we ons vergelijken met de andere grote verzekeraars in Nederland dan behoort onze klanttevredenheid tot de hoogste in de markt.

De commerciële ambitie

We hebben de ambitie om te groeien in overlijdensrisicoverzekeringen en uitkeringsproducten (direct ingaande lijfrenten). Hoewel de markt voor overlijdensrisicoverzekeringen krimpt is het ons doel om de vooraanstaande positie te handhaven. Hiervoor gaan we bijvoorbeeld samen met Rabobank en Centraal Beheer een nieuwe productvariant met gelijkblijvende premie introduceren. Dit realiseren we dankzij de kracht van samen!

Ook hebben we de ambitie te groeien in het direct ingaande pensioen segment. Klanten kunnen nu online keuzes maken en snel, met of zonder onze hulp de pensioenuitkering afsluiten.

Bestuursverslag

De financiële ambitie

Wij streven naar een duurzaam verantwoord rendement, ondanks de te verwachten, langzame terugloop in onze portefeuille. We verwachten met het service- en open-book de komende jaren een belangrijke pijler te blijven in de verdien capaciteit van Achmea.

We investeren in IT-systemen die komende jaren tot verdere standaardisatie en tot een daling van de beheerskosten zullen leiden. Hierdoor ontstaat ook een compactere en meer eenvoudige digitale organisatie. Fysiek organiseren we onze pensioenactiviteiten in Leeuwarden en de levenactiviteiten in Tilburg.

We hebben blijvende aandacht voor balansoptimalisatie, kapitaalmodellen en de robuustheid van onze solvabiliteit. Natuurlijk voeren we de nieuwe vereisten vanuit de wet- en regelgeving zorgvuldig in, bijvoorbeeld de IFRS 9 en 17 vereisten.

Onze medewerkers

De betrokkenheid en bevoegenheid van onze collega's is cruciaal om onze klant centraal te zetten en de strategie succesvol te realiseren. We bieden ruimte om te leren en willen de vaardigheden op het terrein van data en technologie versterken. Zo stimuleren we ondernemerschap en innovatie van binnenuit. Daarnaast proberen we steeds beter in te spelen op een veranderende omgeving door het realiseren van technologische en procesmatige integratie tussen ontwikkeling en beheer. Dat is ook de kracht van samen!

Investerings

We hebben geen voornemens om in 2020 omvangrijke investeringen te doen.

Financiering

We voorzien geen behoefte aan financiering van activa en activiteiten.

4. ONTWIKKELINGEN GEDURENDE HET BOEKJAAR EN RESULTATEN

KENGETALLEN RESULTATEN

	2019	2018	(€ MILJOEN) Δ
Bruto geschreven premies	1.165	1.420	-18%
Bedrijfskosten	155	150	3%
Resultaat voor belasting	363	338	7%
Nettoresultaat na belasting	314	111	183%

BRUTO PREMIES

In 2019 is de totale omzet met 18% gedaald tot €1.165 miljoen (2018: €1.420 miljoen). De omzet bestaat voor €924 miljoen uit omzet van het service-book en €241 miljoen van het open-book.

In 2019 was de totale premieomzet vanuit onze service-book pensioenportefeuille €244 miljoen (2018: €424 miljoen). De totale premieomzet van onze service-book levenportefeuille bedroeg €680 miljoen (2018: €769 miljoen). Op deze portefeuilles worden in lijn met onze strategie geen nieuwe verzekeringscontracten meer afgesloten. De daling van de premie-inkomsten is daarmee het gevolg van natuurlijk portefeuilledeverloop.

De open-book portefeuille kende een lichte stijging van de premieomzet uit overlijdensrisicoverzekeringen tot €58 miljoen (2018: €54 miljoen). In 2019 bedroeg de productie van direct ingaande lijfrentes en pensioenen €183 miljoen (2018: €173 miljoen). Door de groeiende open-book portefeuille kunnen wij de gemiddelde kosten langer laag houden en verlengen we de totale duratie van de complete portefeuille.

BEDRIJFSKOSTEN

De bedrijfskosten zijn in 2019 licht gestegen tot €155 miljoen (2018: €150 miljoen) vanuit investeringen in toekomstige efficiëntie. Zo is er in 2019 meer geïnvesteerd in verdere automatisering van de processen en aanvullend een reorganisatievoorziening gevormd. De extra investeringen in IT zullen in de komende jaren leiden tot een daling van de beheerskosten doordat er minder IT-systemen en medewerkers nodig zullen zijn. Gecorrigeerd voor deze kosten en additionele investeringen was er sprake van een lichte daling van de bedrijfskosten.

RESULTAAT VOOR BELASTING

In 2019 is het Resultaat voor belasting toegenomen tot €363 miljoen (2018: €338 miljoen). De stijging wordt gedreven door een verbetering van zowel het technisch- als beleggingsresultaat.

Het technisch resultaat is in 2019 met €35 miljoen gestegen ten opzichte van dezelfde periode in het voorgaande jaar. De verbetering wordt primair gedreven door een herijking van de voorziening voor verzekeringsverplichtingen. Daarentegen drukten lagere overlijdensaantallen en een lagere gemiddelde vrijval, in vergelijking met 2018, de toename van het resultaat deels.

Het beleggingsresultaat is met €9 miljoen toegenomen door met name positievere ontwikkelingen op de aandelenmarkten alsook een beter valutaresultaat. Deze positieve ontwikkelingen werden deels tenietgedaan door lagere herwaarderingsresultaten op vastgoed en inkomende spreadbewegingen.

NETTORESULTAAT NA BELASTING

De belastingdruk is zowel in 2018 als in 2019 beïnvloed door het belastingplan van het Nederlandse parlement om de tarieven voor vennootschapsbelasting gefaseerd te verlagen. Door Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. is een inschatting gemaakt van de impact van deze tariefwijzigingen op de latente belastingposities. Hierbij zijn verwachte toekomstige realisaties aan specifieke boekjaren toegerekend. De tariefwijziging heeft in 2018 geleid tot een last in het Nettoresultaat na belasting van €145 miljoen. De aanpassing van het belastingplan in 2019 heeft de in 2018 genomen last op de belastinglatentie beperkt en heeft in 2019 geleid tot een bate in het resultaat van €43 miljoen. Over het resultaat is er per saldo is er €49 miljoen (2018: €227 miljoen) belasting verschuldigd.

VERKORTE BALANS

	31 DECEMBER 2019	31 DECEMBER 2018	Δ
Beleggingen, Geassocieerde deelnemingen en joint ventures en Vastgoedbeleggingen	54.257	48.975	5.282
Overige activa	1.160	1.520	-360
Totaal activa	55.417	50.495	4.922
Eigen vermogen inclusief aandeel derden	3.942	4.046	-104
Verplichtingen gerelateerd aan verzekeringscontracten	46.545	43.956	2.589
Overige verplichtingen	4.930	2.493	2.437
Totaal passiva	55.417	50.495	4.922

BELEGGINGEN

De Beleggingen, Geassocieerde deelnemingen en joint ventures en Vastgoedbeleggingen zijn per saldo toegenomen met €5,3 miljard. De toename is voornamelijk het gevolg van de marktontwikkelingen in 2019 (€5,5 miljard). De lagere rentes hebben geleid tot een hogere waardering van de rentederivaten en vastrentende waarden en de hogere aandelenkoersen hebben een positief effect gehad op de waardering van onze aandelenportefeuille. De toename wordt deels gecompenseerd door een daling van de portefeuille hetgeen past bij een service-book strategie.

VERPLICHTINGEN GERELATEERD AAN VERZEKERINGSCONTRACTEN

De Verplichtingen gerelateerd aan verzekeringscontracten zijn toegenomen met €2,6 miljard door de marktontwikkelingen (€4,1 miljard) en door oprenting (€0,7 miljard). Deze toename wordt deels teniet gedaan doordat de uitkeringen hoger zijn dan de premieomzet als gevolg van de service-book strategie (€-2,1 miljard).

OVERIGE VERPLICHTINGEN

De Overige verplichtingen zijn toegenomen met €2,4 miljard, voornamelijk als gevolg van de marktontwikkelingen. Onze derivaten verplichtingen zijn toegenomen met €1,2 miljard, terugbetalingsverplichting van ontvangen onderpand met €0,6 miljard en overwaarde in gesepareerde beleggingsdepots met €0,3 miljard.

EIGEN VERMOGEN INCLUSIEF AANDEEL DERDEN

Het Eigen vermogen inclusief minderheidsbelang is afgenomen met €0,1 miljard als gevolg van de dividenduitkering van €0,4 miljard dat voor een groot deel is gecompenseerd door een positief resultaat boekjaar.

Toekomstige ontwikkelingen

Onze omgeving verandert in hoog tempo. Ondanks de positieve ontwikkeling van onze resultaten over 2019 en eerdere jaren zijn er belangrijke uitdagingen in de markt waarin wij actief zijn. Zo zetten aanhoudend lage rentes op lange termijn druk op traditionele verdienmodel en blijft het resultaat uit onze verzekeringsactiviteiten inherent volatiel. In dit kader volgen wij ook de uitbraak van het coronavirus en de impact hiervan op onze bedrijfsvoering, onze verzekeringstechnische resultaten, de financiële markten en onze balansposities.

De uitbraak van het coronavirus raakt de samenleving en de gezondheid van onze klanten. Daarnaast heeft dit een belangrijke invloed op de economische ontwikkelingen en de wereldwijde financiële markten waardoor zowel aandelenkoersen als rentetarieven aanzienlijk zijn gedaald en spreads zijn uitgelopen. Vanuit overheden en centrale banken zijn er verschillende maatregelen gekomen als reactie hierop. De uitbraak van het coronavirus heeft invloed op onze klanten en de verzekeringsrisico's (lang- en kortlevenrisico), marktrisico (met name aandelenkoersen, rente- en spreadontwikkeling) en liquiditeitsrisico.

Het liquiditeitsrisico is voor Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. relatief beperkt aangezien de beleggingen die tegenover de verzekeringsverplichtingen worden aangehouden op elkaar afgestemd zijn voor wat betreft de aard en looptijd. Daarnaast zijn een groot deel van de beleggingen van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. over het algemeen zeer liquide en kunnen daarmee snel worden omgezet in kas- en bankgelden. Het liquiditeitsrisico wordt beheerd op groepsniveau

In de Kapitaal- en risico management paragraaf zijn onze gevoeligheden voor ontwikkelingen op de financiële markten toegelicht, alsmede onze mitigerende activiteiten en maatregelen.

Het is op dit moment niet kwantificeerbaar hoe de financiële markten zich in de nabije toekomst ontwikkelen. Het frequent monitoren van financiële risico's zoals rente- en spreadontwikkelingen maakt integraal onderdeel uit van het risicomanagement systeem van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. monitort de aandelenkoersen, rentetarieven en schadelast nauwlettend.

De maatregelen die overheden wereldwijd treffen in de strijd tegen het coronavirus kunnen van invloed zijn op onze omzet.

De toekomstige verkopen in ons open- book portefeuille is onzeker, alsook het verloop van ons service book en gedrag van onze klanten is onzeker in deze situatie. Dit alles heeft mogelijk een directe invloed op ons operationeel en financieel resultaat. Het is op dit moment onduidelijk in welke mate het de omzet, operationeel- en financieel resultaat zal gaan beïnvloeden. Daarnaast leiden lagere rente, lagere aandelenkoersen en spread-ontwikkeling tot mogelijk lagere beleggingsopbrengsten en verwachten wij dat de volatiliteit op de aandelenmarkten zorgt voor een lagere solvabiliteit. De daadwerkelijke effecten zijn op dit moment niet kwantificeerbaar.

Een van onze risicobeheersingsmaatregelen betreft ons Business Continuity Management, welke gericht is op het kunnen voortzetten van onze bedrijfsvoering in tijden van onverwachte ingrijpende gebeurtenissen zoals het coronavirus. De nodige maatregelen zijn genomen om te zorgen voor de veiligheid en het welzijn van onze medewerkers en klanten en om onze klanten optimaal van dienst te kunnen blijven zijn.

5. KAPITAAL- EN RISICOMANAGEMENT

Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. heeft als financiële dienstverlener te maken met verschillende risico's, waaronder verzekeringsrisico's, marktrisico's, tegenpartijrisico's, liquiditeitsrisico's, operationele risico's, compliance risico's en strategische risico's. Het ingerichte kapitaal- en risicomanagement raamwerk zorgt ervoor dat Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. risico's tijdig onderkent, weloverwogen beheerst en over voldoende kapitaal beschikt. Indien nodig worden aanpassingen doorgevoerd in het raamwerk of wordt actief bijgestuurd op de risicopositie.

Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. beschikt eind 2019 met een solvabiliteitsratio van 165% (eind 2018: 178%) over een solide Solvency II kapitaalpositie. De samenstelling van het risicoprofiel en de geïdentificeerde belangrijkste risico's zijn in 2019 grotendeels ongewijzigd gebleven.

In de Toelichting 2 Kapitaal- en risicomanagement in de jaarrekening is een meer uitgebreide beschrijving van het risicoprofiel en het kapitaal- en risicomanagementbeleid van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. opgenomen.

6. CORPORATE GOVERNANCE

INLEIDING

Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. maakt onderdeel uit van de Achmea Groep waarvan Achmea B.V. de (uiteindelijke) moedermaatschappij is. Achmea B.V. is een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid. De statutaire zetel is Apeldoorn en het hoofdkantoor is gevestigd in Zeist, Nederland.

STANDGEGEVENS VAN DE VENNOOTSCHAP

Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. is een naamloze vennootschap, statutair gevestigd in Apeldoorn, en houdt kantoor aan de Laan van Malkenschoten 20 te Apeldoorn. De vennootschap heeft ten doel de uitoefening van het levensverzekeringsbedrijf in de zin van de Wet op het financieel toezicht.

Het maatschappelijk aandelenkapitaal van de vennootschap bedraagt €458.540 en bestaat uit aandelen van €454,- nominaal, waarvan 1.003 aandelen geplaatst en volgestort (geplaatst aandelenkapitaal €455.362). De aandelen luiden op naam. Achmea B.V. houdt 100% van de aandelen in het kapitaal van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V.

NALEVING CODES

Achmea houdt zich aan een aantal relevante governance codes: de Gedragscode Verzekeraars en de meerderheid van de principes uit de Nederlandse Corporate Governance Code. Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. houdt zich daarnaast aan de Code Rechtstreeks Verzekerde Regelingen.

Naleving Gedragscode Verzekeraars

De Gedragscode Verzekeraars is opgesteld aan de hand van de in 2018 vastgestelde kernwaarden: 'omgaan met risico's', 'mogelijk maken' en 'maatschappelijk betrokken zijn'. In de Gedragscode Verzekeraars zijn onderscheidende principes opgenomen over onder meer het zorgvuldig behandelen van klanten en permanente educatie van bestuurders en interne toezichthouders. Deze Gedragscode (actuele versie juni 2018) overkoepelt bestaande en nieuwe zelfregulering van de branche met algemene bepalingen, zoals kernwaarden en gedragsregels. Verzekeraars geven op basis van de Gedragscode vanuit hun eigen bedrijfsvisie nader invulling aan hun maatschappelijke rol. Achmea geeft daar invulling aan door middel van onder andere de identiteit en de strategiekaart en heeft dat verankerd in haar processen en de Achmea Gedragscode.

Naleving Code Rechtstreeks Verzekerde Regelingen

De Principes voor Pension Fund Governance (goed pensioenfondsbestuur) zijn erop gericht om de kwaliteit, de zorgvuldigheid en de transparantie van pensioenuitvoerders op een hoger plan te brengen. De principes zijn verankerd in de Pensioenwet. Nadere invulling van goed (pensioen)bestuur is opgenomen in de Code Rechtstreeks verzekerde regelingen van het Verbond van Verzekeraars en de Stichting van de Arbeid. De Code Rechtstreeks verzekerde regelingen wordt nageleefd door Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. en is een aanvulling op wet- en regelgeving en zelfregulering, waaronder de Gedragscode Verzekeraars. Jaarlijks publiceert Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. haar Rapportage Intern toezicht in het kader van naleving Code Rechtstreeks verzekerde regelingen. Deze rapportage staat op de Achmea website www.achmea.nl/duurzaamheid.

Naleving Nederlandse Corporate Governance Code

Sinds 1 januari 2004 zijn beursgenoteerde ondernemingen in Nederland verplicht te rapporteren over de naleving van de Nederlandse Corporate Governance Code (de Code), volgens het principe "pas toe of leg uit".

Het doel van de Code is het met of in relatie tot wet- en regelgeving bewerkstelligen van een deugdelijk en transparant stelsel van checks and balances binnen Nederlandse beursgenoteerde vennootschappen en het daartoe reguleren van de verhoudingen tussen het bestuur, de Raad van Commissarissen en de Algemene Vergadering. Naleving van de Code draagt bij aan het vertrouwen in goed en verantwoord bestuur van vennootschappen en hun inbedding in de maatschappij. De Code is voor het eerst vastgesteld in 2003 en gewijzigd in 2008 en 2016.

Achmea B.V. is geen beursgenoteerde onderneming en dat zelfde geldt voor al haar verzekeringsdochters zoals ook Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. Achmea heeft de meerderheid van de principes van de Corporate Governance Code vrijwillig overgenomen en verankerd in zijn ondernemingsbestuur. Waar van toepassing, leeft Achmea de principes en best practice-bepalingen nagenoeg volledig na.

Corporate governance wordt in belangrijke mate op groepsniveau bepaald en vormgegeven door het opzetten en inrichten van een groepsbrede governance structuur alsook het bepalen van groepsbreed beleid. Voor verdere details over de corporate governance wordt verwezen naar het Achmea jaarrapport 2019 op de Achmea website www.achmea.nl. Corporate governance voor Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. is daardoor in belangrijke mate onderworpen aan de werkingssfeer van de corporate governance van Achmea. Waar relevant zijn specifieke aandachtspunten die van belang zijn voor de invulling van corporate governance voor Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. hieronder nader toegelicht.

CORPORATE GOVERNANCE OP HET NIVEAU VAN ACHMEA PENSIOEN- EN LEVENSVZERZEKERINGEN N.V.

Verantwoordelijkheden en rol in de corporate governance

In verband met een breder doorgevoerde governancewijziging binnen Achmea, welke wijziging gericht is op een hechtere samenwerking tussen de marktgerichte ketens, een vereenvoudiging van de besturing van de Achmea organisatie en het versterken van het performance management en de financiële sturing is ook de samenstelling van de statutaire directie gewijzigd. Het statutaire bestuur van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. bestond tot 1 september 2019 de heer F.J. van der Ent en de heer A.M.P.J. Heuvelmans. Na 1 september 2019 bestaat het statutaire bestuur van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. uit de heren R. Otto en M.A.N. Lamie. Naast het statutaire bestuur van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. lag de dagelijkse leiding per 31 december 2019 tevens in handen van een aantal niet-statutaire directieleden: de heer F.J. van der Ent (divisie voorzitter Pensioen & Leven) en de heer A.M.P.J. Heuvelmans (Directeur Financiën & Risk) alsmede de heer M.H.A. Perquin (directeur Pensioen), de heer P.A.A. van Overbeek (directeur Leven), de heer M.W. van Duuren (directeur IT-keten Pensioen & Leven), de heer A. Spijkman (divisievoorzitter Centraal Beheer), mevrouw C. Vergouw (divisievoorzitter Interpolis), de heer T. van der Linden (divisievoorzitter Achmea IT), de heer D.V.G.H. van Dyck (directeur Strategie & IT Governance) en de heer E.W.A.M. Kersten (directeur IT Keten Generiek).

De Raad van Commissarissen van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. is verantwoordelijk voor het toezicht op en de advisering van het statutaire bestuur. Het reglement van de Raad van Commissarissen past bij deze taakstelling. Daarin is ook vastgelegd dat de Raad van Commissarissen van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. goedkeuring dient te verlenen aan de jaarrekening van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. Ook het uitkeren van dividenden door Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. heeft goedkeuring nodig van de Raad van Commissarissen van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V.

Samenstelling en diversiteit

Tot 1 september 2019 bestond de Raad van Commissarissen van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. uit vier leden. Vanaf 1 september 2019 telt de Raad van Commissarissen van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. negen commissarissen. De leden van de Raad van Commissarissen van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. zijn tevens lid van de Raad van Commissarissen van Achmea B.V.

Bij de invulling van een vacature is het streven om een evenwichtige mix van vaardigheden in de Raad van Commissarissen te bewaren terwijl er tegelijkertijd voor wordt gezorgd dat de nieuw te benoemen commissaris ook over de conform de vastgestelde profielschets vereiste kennis en ervaring beschikt. Commissarissen worden geselecteerd en benoemd aan de hand van een profielschets van de vereiste professionele achtergrond, opleiding, (internationale) ervaring, vaardigheden, diversiteit en onafhankelijkheid. De huidige samenstelling van de Raad van Commissarissen is zodanig dat de commissarissen door de mix van aanwezige ervaring en deskundigheid op gepaste wijze aan hun verplichtingen kunnen voldoen. Naast diversiteit in kennis, expertise en leeftijd streeft Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. naar een goede man/vrouw-diversiteit. Per 31 december 2019 bestaat de Raad van Commissarissen uit zes mannen en drie vrouwen. Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. voldoet daarmee aan het wettelijke streefcijfer voor man/vrouw-diversiteit in de Raad van Commissarissen. Alle commissarissen voldoen ten aanzien van het door hen beklede aantal commissariaten aan de Wet bestuur en toezicht.

De Raad van Commissarissen van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. bestond per 31 december 2019 uit de heer A.W. Veenman (voorzitter), de heer W.H. de Weijer (vice-voorzitter), mevrouw P.H.M. Hofsté, mevrouw M. Lückcrath-Rovers, mevrouw A.C.W. Sneller en de heer J. van den Berg, de heer R.A. Joosten, de heer A.M. Kloosterman en de heer R.Th. Wijmenga.

Niettegenstaande de eigen toezichhoudende taken van de Raad van Commissarissen, functioneert deze Raad van Commissarissen binnen het geheel van het Groepstoezicht van de Raad van Commissarissen van Achmea B.V.

Wij zijn diep geraakt door het plotselinge overlijden van de heer Roelof Joosten op 2 maart 2020. Wij zijn hem veel dank verschuldigd voor zijn bijdrage aan de organisatie. Helaas hebben wij te kort met hem mogen samenwerken.

De huidige statutaire directie Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. is divers samengesteld qua kennis en achtergrond, maar kent met twee mannelijke bestuurders geen evenwichtige man/vrouw-diversiteit. Het aantal zetels in de statutaire directie is te klein voor een evenwichtige man/vrouw-diversiteit gegeven ook de inrichting van de governance waarbij twee leden van de Raad van bestuur van Achmea B.V. de statutaire directie van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. vormen, te weten de Raad van Bestuur referent en de CFO van Achmea B.V. Bij toekomstige benoemingen wordt gestreefd naar een gebalanceerde man-vrouw verhouding en een juiste mix van ervaring en expertise bezien vanuit de geschiktheid van het individu en de samenstelling van het team als geheel en er wordt gestreefd naar diversiteit en balans in de leeftijdsopbouw van de leden van de raden.

Onafhankelijkheid

Alle commissarissen van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. vervullen hun taken zonder last en ruggespraak. Voor een gedetailleerde verantwoording over de naleving van de Corporate Governance Code op het criterium onafhankelijkheid verwezen naar het Achmea jaarrapport 2019 op de Achmea website www.achmea.nl.

Commissies Raad van Commissarissen

De Raad van Commissarissen van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. heeft gezien de positie binnen de groepsstructuur geen eigen subcommissies. Het Audit & Risk Committee van Achmea vervult een voorbereidende rol bij de besluitvorming van de Raad van Commissarissen van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V.

Zeist, 2 april 2020

De bestuurders van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V.,

M.A.N. (Michel) Lamie

R. (Robert) Otto

VERSLAG VAN DE RAAD VAN COMMISSARISSEN

INLEIDING

De Raad van Commissarissen van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. vervult haar taken vanuit verschillende rollen, waaronder de rol van toezichthouder en van adviseur (gevraagd en ongevraagd advies). In het reglement van de Raad van Commissarissen van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. is vastgelegd hoe de taken en bevoegdheden van de Raad van Commissarissen van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. zich verhouden tot die van Raad van Commissarissen van Achmea B.V.

BELANGRIJKSTE ACTIVITEITEN VAN DE RAAD VAN COMMISSARISSEN

De Raad van Commissarissen van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. is in 2019 vijf keer in vergadering bij elkaar gekomen. Deze vergaderingen zijn bijgewoond door het statutair bestuur van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V.

De belangrijkste onderwerpen op de agenda waren, naast de financiële rapportages, de actualiteiten binnen de markt en de divisie, risico management, Klant Belang Centraal, kosten in de keten, de voortgang van de managementagenda 2019 en de rationalisatie van systemen. De continuïteit en financiële gezondheid van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. was bij elke vergadering onderwerp van gesprek. Aandacht werd besteed aan de impact van de volatiliteit van de financiële markten, de solvabiliteit, de performance van beleggingen, kostenbeheersing, de strategie, innovatie en het zijn van een service organisatie.

In de reguliere vergaderingen van de Raad van Commissarissen van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. is de risicorapportage van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. een vast agendapunt, waarover uitvoerig gesproken wordt. Met de Raad van Commissarissen is gedeeld wat de prioriteiten voor 2019 waren op het gebied van Risk & Compliance en de manier waarop het risicomanagement proces binnen Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. wordt ingevuld. De voortgang van de Risk & Compliance prioriteiten is gedurende het jaar in de reguliere vergaderingen besproken.

Contact met de onafhankelijke externe accountant verloopt grotendeels via het Audit & Risk Committee. Bij de bespreking van het bestuursverslag en de jaarrekening over 2018 is de onafhankelijke externe accountant in de Raad van Commissarissen vergadering geweest om de bevindingen van de accountant toe te lichten. Hieruit zijn geen bijzonderheden naar voren gekomen.

De Raad van Commissarissen besprak eveneens het Rapport van de Actuarieel Functiehouders met de Actuarieel Functiehouders.

Daarnaast zijn de in 2019 doorgevoerde governancewijzigingen uitgebreid besproken. Doel van de governancewijzigingen is een hechtere samenwerking tussen de marktgerichte ketens en een vereenvoudiging van de besturing van de organisatie. Per 1 september 2019 zijn bij Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. het verantwoordelijk lid van de Raad van Bestuur van Achmea B.V. en de CFO in de Raad van Bestuur van Achmea B.V. benoemd tot statutair bestuurder. Daarnaast is, per 1 september 2019, een volledige personele unie ontstaan tussen de leden van de Raad van Commissarissen van Achmea Schadeverzekeringen N.V., Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. en de leden van de Raad van Commissarissen van Achmea B.V. De wijziging in de samenstelling van de statutaire directies en de Raden van Commissarissen is onderdeel van een organisatiewijziging en een aanpassing van de governance, waarmee ook het performance management en de financiële sturing wordt aangescherpt.

SAMENSTELLING RAAD VAN COMMISSARISSEN

Tot september 2019 bestond de Raad van Commissarissen van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. uit vier leden. Naast het lid van de Raad van Bestuur van Achmea B.V., dat referent is voor Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V., bestond de Raad van Commissarissen van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. uit de heer R.Th. Wijmenga (voorzitter), mevrouw M. Lückerrath – Rovers en mevrouw P.H.M. Hofsté, die tevens lid waren van de Raad van Commissarissen van Achmea B.V. Vanaf 1 september 2019 bestaat de Raad van Commissarissen van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. uit negen leden. De in de tabel hierna vermelde benoemingstermijnen gelden voor de termijn en data van de Raad van Commissarissen van Achmea B.V. en zijn tevens van toepassing op de Raad van Commissarissen van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V.

Verslag van de Raad van Commissarissen

SAMENSTELLING RAAD VAN COMMISSARISSEN PER 31 DECEMBER 2019

NAAM	NATIONALITEIT	GESLACHT	FUNCTIE	TERMIJN	JAAR VAN EERSTE BENOEMING	LOPENDE TERMIJN
J. van den Berg (1964)	Nederlands	Man	Lid	Eerste	2018	2018-2022
P.H.M. Hofsté (1961)	Nederlands	Vrouw	Lid	Tweede	2015	2019-2023
R.A. Joosten ¹ (1958)	Nederlands	Man	Lid	Eerste	2019	2019-2023
A.M. Kloosterman (1956)	Nederlands	Man	Lid	Eerste	2019	2019-2024
M. Lückcrath-Rovers (1968)	Nederlands	Vrouw	Lid	Derde	2011	2019-2021
A.C.W. Sneller (1965)	Nederlands	Vrouw	Lid	Tweede	2013	2017-2021
A.W. Veenman (1947)	Nederlands	Man	Voorzitter	Derde	2009	2017-2021
R.Th. Wijmenga (1957)	Nederlands	Man	Lid	Tweede	2015	2019-2023
W.H. de Weijer (1953)	Nederlands	Man	Vice-voorzitter	Eerste	2016	2016-2020

^{1.} De heer Roelof Joosten is op 2 maart 2020 overleden.

SAMENSTELLING BESTUUR

Het bestuur van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. bestond tot 1 september 2019 uit de heer F.J. van der Ent en de heer A.M.P.J. Heuvelmans. Na 1 september 2019 bestaat het bestuur van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. uit de heer R. Otto en de heer M.A.N. Lamie.

PERMANENTE EDUCATIE

De leden van de Raad van Commissarissen van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. volgen een programma van permanente educatie. Dit programma heeft tot doel de deskundigheid van commissarissen op peil te houden en waar nodig te verbreden.

In 2019 zijn vier permanente educatiesessies (PE-sessies) georganiseerd voor de leden van de Raad van Commissarissen. Alle sessies werden door nagenoeg alle commissarissen bijgewoond. In de verschillende PE-sessies is aandacht besteed aan: i) inhoud, achtergrond en vergelijking van Medewerker Betrokkenheidsonderzoeken, ii) Talent Ontwikkeling en Presenteren (de nieuwe aanpak van Achmea op het terrein leervermogen, prestatievermogen en werkplezier door het aansluiten op intrinsieke motivatie en afschaffen van beoordelingen), iii) IFRS 9 en IFRS 17 in een tweetal sessies.

Daarnaast is in de IT summercourses aandacht besteed aan: ontwikkelingen op het gebied van schaalbare analytics, toepassingen van chatbots, IFRS 17 en een betere datakwaliteit en de impact van nieuwe technologieën op volgende generaties.

DANKWOORD

De Raad van Commissarissen van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. dankt de medewerkers en het management van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. voor hun grote inzet. In het verslagjaar 2019 zijn grote inspanningen verricht om verder invulling te geven aan de kwaliteit en waarden van Achmea. Grote voortgang is geboekt bij het beheersen van kosten, het rationaliseren van systemen en het vormgeven en uitdragen van het toekomstperspectief van de organisatie. Wij vertrouwen erop dat ook in 2020 het overleg met de bestuurders van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. op dezelfde uitstekende wijze zal worden voortgezet als in 2019.

Wij zijn diep geraakt door het plotselinge overlijden op 2 maart 2020 van onze collega commissaris Roelof Joosten. Met zijn overlijden verliezen we een warme, bevlogen collega. Wij zijn hem veel dank verschuldigd voor zijn bijdrage.

Verslag van de Raad van Commissarissen

Zeist, 2 april 2020

De Raad van Commissarissen van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V.,

A.W. (Aad) Veenman, Voorzitter
W.H. (Wim) de Weijer, Vice-voorzitter
J. (Jan) van den Berg
P.H.M. (Petri) Hofsté
A.M. (Lex) Kloosterman
M. (Mijntje) Lückerath-Rovers
A.C.W. (Lineke) Sneller
R.Th. (Roel) Wijmenga

GECONSOLIDEERD OVERZICHT VAN DE FINANCIËLE POSITIE

(VOOR BESTEMMING VAN HET RESULTAAT)

	TOELICHTING	31 DECEMBER 2019	31 DECEMBER 2018 PROFORMA ¹
(€ MILJOEN)			
Activa			
Geassocieerde deelnemingen en joint ventures	11	104	50
Vastgoedbeleggingen	4	1.059	1.065
Beleggingen	5	53.094	47.860
Latente belastingvorderingen	12	531	553
Aandeel herverzekeraars in verzekeringsverplichtingen	6	124	162
Vorderingen en overlopende activa	13	248	246
Te ontvangen vennootschapsbelasting			65
Liquide middelen	14	257	494
Totaal activa		55.417	50.495
Eigen vermogen			
Eigen vermogen toekomend aan houders van eigen vermogensinstrumenten in de vennootschap	15	3.941	4.045
Minderheidsbelang		1	1
Totaal eigen vermogen		3.942	4.046
Verplichtingen			
Verplichtingen gerelateerd aan verzekeringscontracten	6	46.545	43.956
Overige voorzieningen	16	5	4
Financiële verplichtingen	17	3.410	2.272
Derivaten	5	1.420	217
Verschuldigde vennootschapsbelasting		95	
Totaal verplichtingen		51.475	46.449
Totaal eigen vermogen en verplichtingen		55.417	50.495

^{1.} Pro forma vergelijkende cijfers; alsof de fusie met N.V. Interpolis Onroerend Goed over geheel 2018 heeft bestaan (zie Algemene - Wijzigingen in de consolidatiekring).

GECONSOLIDEERDE WINST- EN VERLIESREKENING

		(€ MILJOEN)	
	TOELICHTING	2019	2018 PROFORMA ¹
Bruto geschreven premies		1.165	1.420
Herverzekeringspremies		-25	-31
Netto verdiende premies	8	1.140	1.389
Opbrengsten uit geassocieerde deelnemingen en joint ventures		2	
Beleggingsopbrengsten	9	4.223	556
Overige opbrengsten	18	1	10
Totale baten		5.366	1.955
Netto lasten uit verzekeringscontracten	10	4.839	1.460
Rente en vergelijkbare lasten		5	1
Bedrijfskosten	19	155	150
Overige lasten	20	4	6
Totale lasten		5.003	1.617
Resultaat voor belasting		363	338
Vennootschapsbelasting naar het resultaat		92	82
Vennootschapsbelasting effect tariefwijziging		-43	145
Totaal vennootschapsbelasting	21	49	227
Nettoresultaat		314	111
Nettoresultaat toekomend aan:			
Houders van eigen vermogensinstrumenten in de vennootschap		314	111
Minderheidsaandeelhouders			

^{1.} Pro forma vergelijkende cijfers; alsof de fusie met N.V. Interpolis Onroerend Goed over geheel 2018 heeft bestaan (zie Algemene - Wijzigingen in de consolidatiekring).

GECONSOLIDEERD OVERZICHT VAN HET TOTAALRESULTAAT

		(€ MILJOEN)	
	TOELICHTING	2019	2018 ¹ PROFORMA ²
Posten die niet worden gereclassificeerd naar de Winst- en verliesrekening			
Posten die kunnen worden gereclassificeerd naar de Winst- en verliesrekening ³			
Ongerealiseerde waardeveranderingen bij financiële instrumenten geclassificeerd als 'Beschikbaar voor verkoop'		1.164	31
Mutaties van de voorziening voor Winstdeling en kortingen voor polishouders uit hoofde van ongerealiseerde beleggingsopbrengsten		-1.025	-77
Reclassificatie naar de Winst- en verliesrekening als Winstdeling en kortingen voor polishouders uit hoofde van gerealiseerde beleggingsopbrengsten		178	9
Waardeveranderingen uit financiële instrumenten 'Beschikbaar voor verkoop' gereclassificeerd naar de Winst- en verliesrekening bij verkoop		-274	-71
Bijzondere waardeverminderingen financiële instrumenten 'Beschikbaar voor verkoop' gereclassificeerd naar de Winst- en verliesrekening bij verkoop		9	18
		52	-90
Netto overig totaalresultaat	22	52	-90
Nettoresultaat		314	111
Totaalresultaat		366	21
Totaalresultaat toekomend aan:			
Houders van eigen vermogensinstrumenten in de vennootschap		366	20
Minderheidsbelang		0	1

^{1.} Binnen dit overzicht is de netto positie (na belastingen) weergegeven.

^{2.} Pro forma vergelijkende cijfers; alsof de fusie met N.V. Interpolis Onroerend Goed over geheel 2018 heeft bestaan (zie Algemene - Wijzigingen in de consolidatiekring).

^{3.} Verantwoord als onderdeel van de Herwaarderingsreserve.

GECONSOLIDEERD MUTATIEOVERZICHT VAN HET TOTAAL EIGEN VERMOGEN

(€ MILJOEN)

	AANDELEN KAPITAAL / AGIO	HERWAAR- DERINGS- RESERVE	OVERIGE RESERVES	RESULTAAT OVER HET BOEKJAAR	SUBTOTAAL EIGEN VERMOGEN ¹	MINDERHEIDS- BELANG	TOTAAL EIGEN VERMOGEN
Balans 1 januari 2018 Proforma ²	1.836	570	1.411	216	4.033	0	4.033
Netto overig totaalresultaat ²		-91			-91	1	-90
Nettoresultaat ²				111	111	0	111
Totaalresultaat		-91		111	20	1	21
Bestemming van reserves		39	177	-216			
Overige mutaties ³			-8		-8		-8
Balans 31 december 2018 Proforma ²	1.836	518	1.580	111	4.045	1	4.046
Netto overig totaalresultaat		52			52		52
Nettoresultaat				314	314		314
Totaalresultaat		52		314	366		366
Bestemming van reserves		47	64	-111			
Dividend- en couponbetalingen			-400		-400		-400
Overige mutaties ³		-19	-51		-70		-70
Balans 31 december 2019	1.836	598	1.193	314	3.941	1	3.942

- ^{1.} Het Subtotaal eigen vermogen betreft het Eigen vermogen toekomend aan houders van eigen vermogensinstrumenten in de vennootschap.
- ^{2.} Pro forma vergelijkende cijfers; alsof de fusie met N.V. Interpolis Onroerend Goed over geheel 2018 heeft bestaan (zie Algemene - Wijzigingen in de consolidatiekring).
- ^{3.} De overige mutaties in 2018 betreft een dividenduitkering die N.V. Interpolis Onroerend Goed heeft gedaan aan haar voormalige minderheidsaandeelhouder Achmea Schadeverzekeringen N.V. De overige mutaties in 2019 betreft de koopsom die betaald is voor het verkrijgen van het resterende belang in N.V. Interpolis Onroerend Goed.

In de aandelenkapitaal/agio is €1.836 miljoen agioreserve opgenomen (31 december 2018: €1.836 miljoen). Voor meer informatie hierover zie Toelichting 15 Eigen vermogen toekomend aan houders van eigen vermogensinstrumenten in de vennootschap.

In juni 2019 heeft Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. ten laste van de overige reserves een bedrag van €400 miljoen uitgekeerd aan de aandeelhouder van de vennootschap.

Het voorstel tot resultaatbestemming is opgenomen in de enkelvoudige jaarrekening 2019 van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V., Toelichting 29 Voorstel inzake bestemming van het resultaat.

GECONSOLIDEERD KASSTROOMOVERZICHT

	TOELICHTING	(€ MILJOEN)	
		2019	2018 PROFORMA ¹
Kasstroom uit operationele activiteiten			
Resultaat voor belasting		363	338
<i>Aanpassingen voor items zonder kasstromen en herrubriceringen:</i>			
Ongerealiseerde waardeveranderingen op Beleggingen, inclusief resultaten vreemde valuta en mutatie voorziening voor oninbaarheid		-2.896	242
Afschrijving van Overlopende acquisitiekosten opgenomen onder Vorderingen en overlopende activa (inclusief resultaten vreemde valuta)		5	9
Opbrengsten uit Geassocieerde deelnemingen en joint ventures		-4	
(Opgelopen) Rentelasten		5	1
		-2.527	590
<i>Mutaties in operationele activa en verplichtingen:</i>			
Mutaties in Vorderingen en overlopende activa (exclusief overlopende acquisitiekosten) en Overige schulden opgenomen onder Financiële verplichtingen		664	93
Mutaties in Verplichtingen gerelateerd aan verzekeringscontracten na aftrek aandeel herverzekeraars		1.256	-1.596
Mutaties in Overige voorzieningen		1	
		1.921	-1.503
<i>Operationele kasstromen niet begrepen in het resultaat voor belasting:</i>			
Investerings in Geassocieerde deelnemingen en joint ventures die gekwalificeerd zijn als beleggingen ²		-50	-50
Aankopen van Vastgoedbeleggingen		-15	-17
Aankopen van Beleggingen		-17.660	-17.458
Desinvesteringen van Vastgoedbeleggingen		70	119
Desinvesteringen van Beleggingen		18.382	18.043
Geactiveerde Overlopende acquisitiekosten opgenomen onder Vorderingen en overlopende activa			1
Ontvangen/betaalde vennootschapsbelasting		116	-176
Overige mutaties		0	272
		843	734
Totaal Kasstroom uit operationele activiteiten		237	-179

^{1.} Pro forma vergelijkende cijfers; alsof de fusie met N.V. Interpolis Onroerend Goed over geheel 2018 heeft bestaan (zie Algemene - Wijzigingen in de consolidatiekring).

^{2.} Met ingang van 2019 worden beleggingen in beleggingspools (toelichting 11 Geassocieerde deelnemingen en joint ventures) verantwoord onder de Kasstroom uit operationele activiteiten in plaats van de Kasstroom uit investeringsactiviteiten. De beleggingspools hebben meer het karakter hebben van een belegging dan een deelneming. De vergelijkende cijfers zijn dienovereenkomstig aangepast, waardoor de Kasstroom uit operationele activiteiten is afgenomen met €50 miljoen en Kasstroom uit investeringsactiviteiten is toegenomen naar nihil.

Geconsolideerde jaarrekening

GECONSOLIDEERD KASSTROOMOVERZICHT (VERVOLG)

	TOELICHTING	2019	2018 PROFORMA ¹
(€ MILJOEN)			
Kasstroom uit investeringsactiviteiten ²			
Kasstroom uit financieringsactiviteiten			
Dividenden en couponbetalingen		-400	
Betaalde rente		-5	-1
Mutaties in Financiële verplichtingen			-2
Overige mutaties ³		-69	-8
		-474	-11
Netto kasstroom		-237	-190
Netto liquide middelen per 1 januari		494	684
Netto liquide middelen per 31 december		257	494
Liquide middelen omvatten de volgende posten:			
Kas- en banksaldi	14	257	494
Liquide middelen per 31 december		257	494

^{1.} Pro forma vergelijkende cijfers; alsof de fusie met N.V. Interpolis Onroerend Goed over geheel 2018 heeft bestaan (zie Algemene - Wijzigingen in de consolidatiekring).

^{2.} Met ingang van 2019 worden beleggingen in beleggingspools (toelichting 11 Geassocieerde deelnemingen en joint ventures) verantwoord onder de Kasstroom uit operationele activiteiten in plaats van de Kasstroom uit investeringsactiviteiten. De beleggingspools hebben meer het karakter hebben van een belegging dan een deelneming. De vergelijkende cijfers zijn dienovereenkomstig aangepast, waardoor de Kasstroom uit operationele activiteiten is afgenomen met €50 miljoen en Kasstroom uit investeringsactiviteiten is toegenomen naar nihil..

^{3.} De overige mutaties betreft een dividenuitkering aan de voormalige aandeelhouder van N.V. Interpolis Onroerend Goed alsmede de koopsom die betaald is voor het verkrijgen van het resterende belang in N.V. Interpolis Onroerend Goed.

In de kasstromen uit operationele activiteiten over 2019 zijn ontvangen rente van €928 miljoen (2018: €716 miljoen) en ontvangen dividenden van €49 miljoen (2018: €56 miljoen) inbegrepen.

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

ALGEMEEN

ALGEMENE INFORMATIE

Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. is een naamloze vennootschap, opgericht naar Nederlands recht en statutair gevestigd in Apeldoorn. Het hoofdkantoor is gevestigd aan de Laan van Malkenschoten 20 in Apeldoorn. Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. maakt onderdeel uit van de Achmea Groep. Achmea B.V. bezit 100% van de aandelen van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. is als financiële dienstverlener actief als verzekeraar op het gebied van pensioen- en levensverzekeringen.

Onderlinge verhoudingen met maatschappijen van de Achmea Groep zijn opgenomen onder de beleggingen, de vorderingen en overlopende activa en de financiële verplichtingen. Nadere toelichting wordt gegeven in Toelichting 28 'Transacties met verbonden partijen'.

Wijzigingen in de consolidatiekring

Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. heeft op 27 september 2019 de resterende 33,15% van de aandelen N.V. Interpolis Onroerend Goed verworven. Vervolgens is N.V. Interpolis Onroerend Goed op 31 december 2019 gefuseerd met Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. De fusie vindt juridisch plaats met terugwerkende kracht tot 1 januari 2019, waarbij de vergelijkende cijfers zijn aangepast vanaf 1 januari 2018. In geval van juridische fusies is het beleid van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. om deze te verantwoorden op basis van de 'pooling of interest'-methode. Bij toepassing van de 'pooling of interest'-methode worden de vergelijkende cijfers 2018 pro forma aangepast alsof Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. vanaf 1 januari 2018 100% van de aandelen van N.V. Interpolis Onroerend Goed in haar bezit had. De daadwerkelijk verkrijging van het minderheidsbelang is echter op 27 september 2019 afgerekend. Het minderheidsbelang is per 1 januari 2018 voor de dan geldende boekwaarde in het eigen vermogen verwerkt. In 2019 is op het moment van verkrijgen van het minderheidsbelang het hiermee verschuldigde bedrag dat gelijk is aan de dan geldende boekwaarde afgerekend en is het eigen vermogen hiervoor aangepast.

EFFECT FUSIES OP VERMOGEN ACHMEA PENSIOEN- EN LEVENSVZERZEKERINGEN N.V.

(€ MILJOEN)

	1 JANUARI 2019		1 JANUARI 2018	
	VOOR FUSIE	NA FUSIE	VOOR FUSIE	NA FUSIE
Eigen vermogen				
Aandelenkapitaal / agio	1.836	1.884	1.836	1.884
Herwaarderingsreserve	499	518	551	570
Overige reserves	1.535	1.532	1.358	1.358
Resultaat over het boekjaar	106	111	216	221
Eigen vermogen toekomend aan houders van eigen vermogensinstrumenten	3.976	4.045	3.961	4.033
Minderheidsbelang	70	1	72	0
Totaal eigen vermogen	4.046	4.046	4.033	4.033
Nettoresultaat toekomend aan:				
Houders van eigen vermogensinstrumenten in de vennootschap	106	111	216	221
Minderheidsaandeelhouders	5	0	6	1
Totaal Nettoresultaat	111	111	222	222
Totaalresultaat toekomend aan:				
Houders van eigen vermogensinstrumenten in de vennootschap	16	20	249	255
Minderheidsbelang	5	1	6	0
Totaalresultaat	21	21	255	255

Het effect van de fusie met en de verkrijging van het belang derden in N.V. Interpolis Onroerend Goed op de solvabiliteit van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. per 1 januari 2019 respectievelijk 1 januari 2018 is marginaal, omdat N.V. Interpolis Onroerend Goed via proportionele consolidatie al in de solvabiliteitsberekening werd meegenomen.

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

1. ALGEMENE WAARDERINGSGRONDSLAGEN

A. GOEDKEURING JAARREKENING

De geconsolideerde jaarrekening van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. voor het jaar eindigend op 31 december 2019 is goedgekeurd voor publicatie in overeenstemming met het besluit van de bestuurders op 2 april 2020. Op dezelfde datum adviseerde de Raad van Commissarissen de Algemene Vergadering om de jaarrekening vast te stellen. De bestuurders kunnen besluiten om de jaarrekening te wijzigen zolang deze nog niet is vastgesteld door de Algemene Vergadering. De Algemene Vergadering kan besluiten om de jaarrekening niet vast te stellen, maar mag deze niet wijzigen.

B. BASIS VOOR DE PRESENTATIE

De geconsolideerde jaarrekening van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. is opgesteld in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards zoals van kracht per 31 december 2019 en aangenomen door de Europese Unie (hierna te noemen: EU en EU-IFRS). De geconsolideerde jaarrekening van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. voldoet aan de wettelijke bepalingen zoals opgenomen in artikel 2:362 lid 9 BW. Alle bedragen in de geconsolideerde jaarrekening zijn in miljoenen euro's, tenzij anderszins vermeld. De activa en passiva in de balans zijn ingedeeld naar liquiditeit. Indien in deze geconsolideerde jaarrekening de definitie balans is genoemd, wordt hiermee het overzicht van de financiële positie bedoeld.

In de primaire geconsolideerde overzichten zijn posten van een vergelijkbare aard samengevoegd. In de toelichting worden deze verder uitgelicht indien deze van relatieve betekenis zijn voor Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. Relatieve betekenis is hierbij beoordeeld op basis van zowel kwantitatieve als kwalitatieve criteria. De kwantitatieve criteria zijn gericht op de totalen voor de betreffende categorie in de primaire overzichten en de relatieve betekenis van de post hierin. Indien de post kwantitatief van betekenis is wordt deze verder toegelicht (conform de vereiste IFRS toelichtingen). Indien de post kwantitatief van niet relatieve betekenis is, heeft Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. op basis van kwalitatieve criteria, waaronder specifiek belang voor een gebruiker van de jaarrekening, vastgesteld of toelichtingen noodzakelijk zijn. Indien een post kwalitatief van betekenis is, wordt deze verder toegelicht conform de vereiste IFRS toelichtingen. Indien een post zowel kwalitatief als kwantitatief geen relatieve betekenis heeft, is de toelichting in overeenstemming met de uitgangspunten ten aanzien van het Disclosure Initiative van de IASB en gerelateerde materialiteit uitgangspunten, zoveel mogelijk beperkt.

Daarnaast heeft Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. de toelichtingen gesplitst in het hoofdstuk 'significante onderdelen Balans en Winst- en verliesrekening' en 'Overige toelichtingen'. De toelichtingen die betrekking hebben op de kernactiviteiten van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. zijn opgenomen in 'significante onderdelen Balans en Winst- en verliesrekening' en de resterende toelichtingen die wel voldoen aan de criteria voor kwantitatieve en kwalitatieve relatieve betekenis in het hoofdstuk 'Overige toelichtingen'.

C. EERSTE TOEPASSING VAN WAARDERINGSGRONDSLAGEN

In 2019 zijn de volgende nieuwe standaarden, wijzigingen of interpretaties door de International Accounting Standard Board (IASB) van kracht geworden. Deze hebben geen significante impact op het Totaal eigen vermogen per 31 december 2019, Nettoresultaat 2019 en vergelijkende cijfers van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. omdat deze niet van toepassing zijn op Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. en/of een beperkte wijziging tot gevolg hebben:

- IFRS 16 Leases (uitgangspunten voor het op de balans opnemen, de waardering en presentatie van leasecontracten).
- Amendments to IFRS 9: Prepayment features with negative compensation (verduidelijking van de vereisten voor de waardering van 'prepayment features in specifieke financiële activa). Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. zal deze amendement toepassen bij integrale toepassing van IFRS 9. Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. stelt toepassing van deze standaard uit zoals toegelicht in Toelichting 25 Kredietkwaliteit financiële activa en toelichting uitstel IFRS 9.
- Amendments to IAS 19: Plan amendment, curtailment or settlement (verduidelijking van de vereisten inzake de verwerking van aanpassingen in toegezegde bijdrage pensioenregelingen).
- Amendments to IAS 28: Long-term interests in associates and joint ventures (verduidelijking inzake de waardering van bepaalde lange termijn belangen in deelnemingen en joint ventures).

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

- Annual improvements to IFRSs 2015-2017 cycle (jaarlijkse verbeteringen bestaande uit een aantal niet-urgente wijzigingen).
- IFRIC Interpretation 23 Uncertainty over income tax treatments (verduidelijking omtrent de verwerking van onzekerheden in de belastingpositie).

D. WIJZIGINGEN IN STANDAARDEN EN AANPASSINGEN MET EEN TOEKOMSTIGE TOEPASSINGSDATUM

De volgende standaarden en interpretaties met een toekomstige toepassingsdatum zijn gepubliceerd in 2019 of in eerdere jaren en zijn niet door Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. toegepast bij het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening 2019. Deze betreffen:

IFRS 9 Financial Instruments

IFRS 9 kent een gewijzigd model voor de classificatie van financiële activa. Dit model wordt ingegeven door de kasstroomeigenschappen van een actief en het bedrijfsmodel waarbinnen een actief wordt gehouden. Ten aanzien van financiële verplichtingen zijn de wijzigingen als gevolg van IFRS 9 beperkt en wordt voor het merendeel van de financiële instrumenten de huidige geamortiseerde kostprijs waardering behouden. Als onderdeel van IFRS 9 heeft de IASB voor het bepalen van bijzondere waardeverminderingen een model voor verwachte kredietverliezen geïntroduceerd. Bij dit model moet bij eerste opname van een financieel instrument al rekening worden gehouden met verwachte kredietverliezen. In het geval van een significante verslechtering van de kredietkwaliteit van het financieel instrument zal er rekening gehouden moeten worden met verwachte kredietverliezen over de gehele looptijd. Tenslotte introduceert IFRS 9 een model voor hedge accounting dat de boekhoudkundige verwerking in lijn brengt met risicobeheeractiviteiten.

De standaard treedt in werking voor boekjaren die beginnen op of na 1 januari 2018, waarbij een eerdere toepassing is toegestaan. Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. stelt toepassing van deze standaard uit. De vereiste toelichtingen in het kader van dit uitstel zijn opgenomen in Toelichting 25 Kredietkwaliteit financiële activa en toelichting uitstel IFRS 9.

Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. beoordeelt momenteel het effect van deze standaard, waarbij rekening wordt gehouden met de interactie met de huidige standaard voor verzekeringscontracten (en de voorgestelde wijzigingen daarin) en ook de toekomstige standaard voor de verslaglegging van verzekeringscontracten.

IFRS 17 Insurance contracts

IFRS 17 geeft uniforme grondslagen voor de opname, waardering, presentatie en toelichting van verzekeringscontracten. Het doel van de standaard is ervoor te zorgen dat in de jaarrekening van een verzekeraar het effect van contracten binnen het toepassingsgebied van IFRS 17 op de financiële positie, prestaties en kasstromen getrouw wordt weergegeven en dat de vergelijkbaarheid met andere entiteiten wordt vergroot. De in mei 2017 gepubliceerde standaard zou in werking treden voor boekjaren die beginnen op of na 1 januari 2021, waarbij een eerdere toepassing is toegestaan. Per 31 december 2019 is deze standaard nog niet goedgekeurd door de EU. In maart 2020 heeft de IASB de voorlopige beslissing genomen de vereiste implementatiedatum uit te stellen tot 1 januari 2023.

Na publicatie van de standaard is een implementatietraject gestart, waarbij rekening wordt gehouden met de interactie met de toekomstige standaard voor financiële instrumenten (IFRS 9). Op dit moment zijn er nog geen definitieve keuzes gemaakt met betrekking tot de opties die IFRS 17 biedt en is het te vroeg om de impact van IFRS 17 op het vermogen en resultaat te kwantificeren. Het is echter de verwachting dat de impact van de eerste toepassing van deze standaard een significante impact heeft op de geconsolideerde jaarrekening van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V.

Overige aanpassingen met een toekomstige ingangsdatum

Behalve bovengenoemde (wijzigingen in) standaarden met een toekomstige toepassingsdatum, zijn er in 2019 of in eerdere jaren (wijzigingen in) standaarden gepubliceerd die niet door Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. toegepast zijn bij het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening 2019. Omdat deze wijzigingen in de standaarden geen impact hebben op het Totaal eigen vermogen, het Nettoresultaat of geen of beperkte impact hebben op de presentatie en toelichting van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. worden deze niet verder toegelicht.

Het betreft de volgende wijzigingen die nog moeten worden goedgekeurd door de EU:

- IFRS 3 Business Combinations: Definition of a Business (amendments, ingangsdatum 1 januari 2020).
- Amendments to IFRS 9, IAS 39 and IFRS 7: Interest Rate Benchmark Reform (amendments, ingangsdatum 1 januari 2020).

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

E. AANPASSINGEN MET BETREKKING TOT WAARDERINGSGRONDSLAGEN, CORRECTIES OVER EERDERE PERIODES EN WIJZIGINGEN IN PRESENTATIE

Er zijn geen materiële aanpassingen met betrekking tot waarderingsgrondslagen, correcties over eerdere periodes en wijzigingen in presentatie.

F. SCHATTINGSWIJZIGINGEN

Bij het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening 2019 zijn de belangrijkste aannames van het management bij het toepassen van de waarderingsgrondslagen van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. en de belangrijkste bronnen voor onzekerheid dezelfde als die werden toegepast op de geconsolideerde jaarrekening 2018.

G. CONSOLIDATIE

Basis voor de consolidatie

Alle dochtermaatschappijen, geassocieerde deelnemingen en joint ventures van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. zijn opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. op basis van de hierna genoemde uitgangspunten.

Dochtermaatschappijen

Dochtermaatschappijen zijn entiteiten waarover Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. control heeft. Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. heeft control over een entiteit wanneer Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. onderhevig is aan of recht heeft op variabele opbrengsten op grond van haar betrokkenheid bij de entiteit en deze opbrengsten kan beïnvloeden door de control die zij over de entiteit heeft. De beoordeling van control is gebaseerd op de economische realiteit van de relatie tussen Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. en de entiteit en houdt rekening met bestaande en potentiële praktisch uitvoerbare stemrechten ('substantive rights'). Hierbij moet Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. de praktische mogelijkheid hebben om haar recht uit te oefenen. Belangen van derden in deze entiteiten worden gepresenteerd als Minderheidsbelang onder het Totaal eigen vermogen.

De uitkomst van de beoordeling of er sprake is van (power to) control hangt af van het doel en de inrichting van de entiteit, wat de relevante activiteiten zijn (die bepalend zijn voor het resultaat van de entiteit), hoe beslissingen worden genomen en of Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. in staat is de relevante activiteiten direct te sturen. Voor het uitvoeren van deze beoordeling definieert Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. de meest relevante activiteit als de mogelijkheid om het strategische beleid van de entiteit te bepalen. De uitkomst van de analyse is ook afhankelijk van de vraag of Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. is blootgesteld aan variabele opbrengsten op grond van haar betrokkenheid bij de entiteit en of Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. haar macht over de entiteit kan gebruiken om invloed uit te oefenen op de opbrengsten. Als een entiteit activiteiten uitvoert ten behoeve van het algemeen belang en niet alleen ten behoeve van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. en/of haar klanten, wordt verondersteld dat Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. geen macht over de entiteit kan gebruiken om invloed uit te oefenen op de opbrengsten. Andere aannames kunnen leiden tot een verschillende uitkomst van de beoordeling van control.

Door Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. beheerde beleggingsfondsen, waarin Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. een belang heeft, worden geconsolideerd in de geconsolideerde jaarrekening als Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. control heeft. Bij de beoordeling of er sprake is van control wordt rekening gehouden met alle belangen die Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. heeft in het beleggingsfonds, ongeacht of het financiële risico met betrekking tot de beleggingen wordt gedragen door Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. of de polishouders. Uitzondering hierop is wanneer het fonds voldoet aan de definitie van een 'silo' (dat wil zeggen, er is sprake van afgescheiden activa, verplichtingen en/of vermogen binnen de desbetreffende entiteit) of wanneer, onder strikte voorwaarden en omstandigheden, er een direct verband kan worden verondersteld tussen de polishouder en het fonds. Bij consolidatie van een beleggingsfonds wordt een verplichting opgenomen voor zover Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. wettelijk verplicht is om participaties van derden terug te kopen. De verplichting is in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen onder Financiële Verplichtingen. Waar dit niet het geval is, zijn de overige participaties van derden opgenomen als Minderheidsbelangen. De activa die zijn toegewezen aan participaties van derden zijn opgenomen als Beleggingen – Beleggingen eigen rekening. Participaties die door Achmea Pensioen- en

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

Levensverzekeringen N.V. worden gehouden namens polishouders zijn in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen als Beleggingen - Beleggingen voor rekening en risico van polishouders.

Joint ventures

Entiteiten waarover Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. en andere entiteiten gezamenlijk control hebben op basis van contractuele afspraken worden beschouwd als joint ventures. Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. verantwoordt joint ventures op basis van de equity-methode.

Geassocieerde deelnemingen

Entiteiten waarover Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. invloed van betekenis uitoefent worden verantwoord op basis van de equity-methode. In de regel wordt uitgegaan van invloed van betekenis wanneer de deelneming in het gewone aandelenkapitaal of stemrechten (met inbegrip van potentiële stemrechten) tussen de 20% en 50% is.

Intercompany transacties

Transacties tussen Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. en haar dochters zijn in de geconsolideerde jaarrekening geëlimineerd. Winsten en verliezen op grond van transacties met geassocieerde deelnemingen en joint ventures zijn geëlimineerd naar rato van de omvang van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V.'s belang in de geassocieerde deelneming of joint venture. Met uitzondering van de bedrijfskosten, die volgens kostprijs worden doorbelast, zijn de intercompany transacties marktconform.

Bedrijfscombinaties van entiteiten onder gemeenschappelijke leiding

Voor de verslaglegging van bedrijfscombinaties van entiteiten of business onder gemeenschappelijke leiding hanteert Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. de 'pooling of interest'-methode in geval van een (juridische) fusie en 'carry over' methode (overdracht gebaseerd op de boekwaarde) in geval van een overname. Dergelijke transacties hebben geen effect op het Nettoresultaat en het Totaal eigen vermogen van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. In geval een minderheidsbelang wijzigt zal de boekwaarde van dit minderheidsbelang naar rato van het relatieve belang worden aangepast en verschillen tussen dit relatieve belang en de fair value of verkrijgingsprijs in de Overige reserves worden verantwoord.

H. VERSLAGGEVINGSRAAMWERK

In deze paragraaf zijn de algemene waarderingsgrondslagen opgenomen. Alle activa en verplichtingen worden gewaardeerd tegen de reële waarde, tenzij een andere grondslag wordt genoemd in de waarderingsgrondslagen. De specifieke waarderingsgrondslagen die van toepassing zijn op een bepaalde post in de geconsolideerde jaarrekening zijn opgenomen bij de toelichting van de betreffende post.

Geconsolideerd kasstroomoverzicht

Het geconsolideerde kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode met een onderverdeling naar kasstromen uit operationele activiteiten, investeringsactiviteiten en financieringsactiviteiten. Liquide middelen bestaan uit kas- en banksaldi en schulden aan kredietinstellingen. Rekening courantschulden, die direct opeisbaar zijn en een integraal onderdeel vormen van het kasbeheer van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V., zijn opgenomen als een onderdeel van de Liquide middelen. In de totale kasstroom uit operationele activiteiten is het Resultaat vóór belasting gecorrigeerd voor posten in de Winst- en verliesrekening en mutaties in de operationele activa en verplichtingen die niet daadwerkelijk leiden tot kasstromen in het boekjaar. Vanwege de aard van de operationele activiteiten van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. zijn kasstromen met betrekking tot Vastgoedbeleggingen, Beleggingen, Verplichtingen gerelateerd aan verzekeringscontracten en Financiële verplichtingen opgenomen als onderdeel van de Totale kasstroom uit operationele activiteiten.

Valutakoersverschillen

De geconsolideerde jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, de functionele valuta en de presentatievaluta van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V.

Transacties in valuta anders dan de functionele valuta worden omgerekend naar de functionele valuta tegen de op de transactiedatum geldende wisselkoersen.

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

Valutakoersverschillen die voortvloeien uit de afwikkeling van transacties in vreemde valuta's en uit de omrekening op balansdatum van monetaire activa en verplichtingen in andere valuta's dan de functionele valuta worden opgenomen in het Nettoresultaat. Uitzondering hierop zijn valutakoersverschillen die zijn verwerkt in het Totaal eigen vermogen als onderdeel van kwalificerende cashflow hedges of een kwalificerende netto-investering in een buitenlandse entiteit. Zie de specifieke waarderingsgrondslagen per post voor meer details over de verantwoording van valutakoersverschillen voor specifieke activa en verplichtingen.

Opname in de balans van financiële instrumenten

Op het moment dat Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. contractpartij wordt bij een financieel instrument (dat wil zeggen op de transactiedatum), neemt Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. het instrument op in de balans tegen de reële waarde inclusief transactiekosten (tenzij het financiële instrument is geclassificeerd als 'Tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de Winst- en verliesrekening').

Niet langer in de balans opnemen van financiële instrumenten

Een financieel actief (of een deel van een financieel actief) wordt niet langer in de balans opgenomen wanneer de contractuele rechten op het ontvangen van kasstromen uit het financiële actief zijn vervallen of wanneer Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. nagenoeg alle economische risico's en voordelen van het actief heeft overgedragen.

Tevens wordt een actief niet langer in de balans opgenomen indien Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. geen beschikkingsmacht meer heeft over het actief, ook in het geval dat Achmea de verbonden economische risico's en voordelen van een actief niet overdraagt of deze behoudt.

In het geval van overdrachten waarbij de beschikkingsmacht over bepaalde activa blijft, zullen deze activa in de balans van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. opgenomen blijven tot het belang waarvoor Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. betrokken blijft. Het belang waarvoor Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. betrokken blijft wordt bepaald door de mate waarin Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. blootstaat aan veranderingen in de waarde van het actief. Een financiële verplichting (of een deel van een financiële verplichting) wordt niet langer in de balans opgenomen wanneer deze is afgewikkeld dat wil zeggen wanneer de contractuele verplichting is nagekomen, ontbonden of vervallen. Bij realisatie wordt het verschil tussen de verkoopopbrengst en de boekwaarde opgenomen in de Winst- en verliesrekening als een gerealiseerde winst of verlies. De cumulatieve ongerealiseerde winsten en verliezen die tot dat moment werden opgenomen in het Totaal Eigen vermogen, worden dan overgeboekt van het Totaal Eigen vermogen naar de Winst- en verliesrekening. Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. hanteert de gemiddelde kostprijsmethode bij het niet langer in de balans op te nemen financieel actief en passief.

Salderen van financiële activa en verplichtingen

Financiële activa en verplichtingen worden gesaldeerd en tegen het nettobedrag in de balans verantwoord, wanneer Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V.:

- een direct afdwingbaar juridisch recht heeft om de opgenomen bedragen te salderen; en
- voornemens is om hetzij op nettobasis te verrekenen hetzij de realisatie van het actief en de verrekening van de verplichting gelijktijdig te laten plaatsvinden.

Bijzondere waardevermindering

Er is sprake van een bijzondere waardevermindering indien de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde. De realiseerbare waarde is de hoogste van de reële waarde van een actief minus de verkoopkosten en de bedrijfswaarde. Op elk rapportagemoment beoordeelt Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. of er aanwijzingen zijn voor een mogelijke bijzondere waardevermindering van een actief en of het noodzakelijk is een bijzondere waardevermindering op te nemen. Bijzondere waardeverminderingen van Beleggingen worden in de Winst- en verliesrekening opgenomen onder Beleggingsopbrengsten - Gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen. Alle overige bijzondere waardeverminderingen worden in de Winst- en verliesrekening opgenomen onder Overige lasten. Bijzondere waardeverminderingen op een actief die in voorgaande jaren zijn verantwoord, worden teruggenomen indien objectief kan worden vastgesteld dat de oorzaak voor bijzondere waardevermindering is verdwenen of niet langer bestaat. Indien dit het geval is, wordt de boekwaarde van het actief verhoogd tot de realiseerbare waarde. Deze verhoging van de balanswaarde in verband met de terugname, mag niet leiden tot een hogere balanswaarde van het actief dan voor het moment van de bijzondere waardevermindering. De verhoging als gevolg van de terugname van een bijzondere waardevermindering wordt verantwoord in de Winst- en verliesrekening (onder Beleggingsopbrengsten - Gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen voor vastrentende beleggingen en onder Overige lasten voor de overige terugnames). Bijzondere waardeverminderingen op aandelen geclassificeerd als 'Beschikbaar voor verkoop' worden niet teruggenomen via de Winst- en verliesrekening. Nadien optredende veranderingen in de reële waarde worden opgenomen in de Herwaarderingsreserve

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

(onderdeel van het Totaal Eigen vermogen). Voor meer details met betrekking tot de specifieke waarderingsgrondslagen voor bijzondere waardevermindering wordt verwezen naar de waarderingsgrondslagen zoals opgenomen bij de toelichtingen.

I. BELANGRIJKSTE AANNAMES EN SCHATTINGEN VOOR WAARDERING

Voor de waardering van bepaalde posten in de jaarrekening maakt Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. gebruik van aannames en schattingen met betrekking tot toekomstige resultaten of overige ontwikkelingen, inclusief de waarschijnlijkheid, het realisatiemoment of bedragen van toekomstige transacties of gebeurtenissen. Inherent aan schattingen is dat de feitelijke resultaten materieel kunnen afwijken. Belangrijke schattingen die betrekking hebben op een bepaalde balanspost zijn ook opgenomen bij de toelichting op de balanspost. Hieronder is een belangrijke schatting opgenomen die niet bij een specifieke balanspost is toegelicht.

Waardering verschuldigde vennootschapsbelasting

De waardering van de acute vennootschapsbelasting is onder andere afhankelijk van de toepassing van de fiscale wetgeving en uitspraken in gerechtelijke procedures. Het kan onduidelijk zijn hoe een specifieke bepaling binnen de fiscale wetgeving van toepassing is op een bepaalde transactie of omstandigheid. De daadwerkelijk acute vennootschapsbelasting kan daarom leiden tot andere kasstromen uit hoofde van de fiscale positie.

2. KAPITAAL- EN RISICOMANAGEMENT

Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. maakt onderdeel uit van de Achmea Groep en valt onder de werkingssfeer van de algemene kapitaal- en risicomanagementstructuur binnen Achmea.

Effectief kapitaal- en risicomanagement is essentieel voor de continuïteit van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. en voor het in stand houden van een duurzame relatie met onze klanten en andere stakeholders. Kapitaalmanagement zorgt ervoor dat Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. voldoende kapitaal heeft om op de korte en lange termijn de belangen van alle stakeholders te waarborgen en het kapitaal voldoende efficiënt wordt ingezet. Risicomanagement betreft het identificeren en beoordelen van risico's, het vaststellen en implementeren van maatregelen en de bewaking en rapportage van risico's. Uitgangspunt hierbij is niet zozeer het voorkomen van risico's, maar juist het nemen van afgewogen besluiten over de te nemen risico's bij het behalen van de bedrijfsdoelstellingen van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V.

Kapitaal- en risicomanagement vullen elkaar aan en vragen om een geïntegreerde aanpak. Zo wordt het risicoprofiel gekwantificeerd met een door het college van toezichthouders goedgekeurd partieel intern model dat ook wordt gebruikt voor de berekening van het vereist kapitaal. Met betrekking tot de risico's heeft Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. haar risicobereidheid bepaald en uitgangspunten ten aanzien van kapitaal nemen daarbij een belangrijke plaats in. Jaarlijks wordt de risico- en de solvabiliteitspositie in de Own Risk & Solvency Assessment (ORSA) in onderlinge samenhang beoordeeld.

In deze toelichting wordt het kapitaal- en risicomanagement binnen Achmea toegelicht aan de hand van de volgende onderdelen:

A. Ontwikkelingen in 2019, B. Kapitaalpositie, C. Risicoprofiel, D. Risicomanagement systeem, E. Verzekeeringsrisico, F. Marktrisico, G. Tegenpartijrisico, H. Liquiditeitsrisico, I. Operationeel risico, J. Compliance risico en K. Kapitaalmanagement.

A. ONTWIKKELINGEN IN 2019

Deze paragraaf bevat een overzicht van de belangrijkste ontwikkelingen in 2019 op het gebied van kapitaal- en risicomanagement, zowel ten aanzien van veranderingen in de kapitaal- en risicopositie als ontwikkelingen in het risicomanagement systeem.

Kapitaal- en risicopositie

Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. beschikt eind 2019 over een solide Solvency II kapitaalpositie met een solvabiliteitsratio van 165%. Zie onderdeel B voor een nadere toelichting op de kapitaalpositie. De samenstelling van het risicoprofiel waaronder de geïdentificeerde belangrijkste risico's bij het realiseren van de strategie zijn in 2019 grotendeels ongewijzigd gebleven. Zie onderdeel C voor een volledige beschrijving van het risicoprofiel.

Jaarlijks worden met de directie van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. en de Raad van Bestuur van Achmea Groep de belangrijkste risico's opnieuw beoordeeld. Bij de strategische risico's is in 2019 extra aandacht uitgegaan naar het toekomstige verdienmodel, de ontwikkelingen op de financiële markten waaronder de langdurig lage rente, duurzaamheid en klimaatverandering.

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

De belangrijkste ontwikkelingen op het gebied van de financiële risico's betreffen de rente- en spreadontwikkelingen. Voor deze risico's is een risicobereidheid geformuleerd die frequent wordt gemonitord waarbij indien nodig wordt bijgestuurd. Speciale aandacht gaat uit naar de waardering van de technische voorzieningen onder Solvency II en de toereikendheidstoets onder IFRS. In de waardering van de verzekeringsverplichtingen wordt voor de lange termijn, conform regelgeving uitgegaan van een hogere rente dan de huidige marktrente (door het gebruik van de Ultimate Forward Rate). Monitoring vindt plaats op het genereren van voldoende rendement vanuit de bestaande beleggingsportefeuille. Gezien de gedaalde rente in 2019 is het risicobeheersingsbeleid dit jaar uitgebreid geëvalueerd met onder meer aandacht voor de hedgingstrategie en de mogelijkheid van modellen om negatieve rentes te verwerken. Dit heeft geleid tot een aanpassing in de hedging strategie, waarbij gestuurd wordt op stabiliteit van de solvabiliteitsratio op langere termijn. Het intern model voor het renterisico is geschikt om met negatieve rentes om te gaan. Binnen het gelijk gebleven marktrisicobudget zijn mutaties in de beleggingsportefeuille aangebracht die door optimalisatie een hoger verwacht rendement genereren. Dit betreft met name een verschuiving van overheids- naar bedrijfsobligaties.

Duurzaamheid en klimaatverandering is in toenemende mate een risicothema dat het bedrijf raakt. In 2019 is het beleid op de deelgebieden samengebracht in één duurzaamheidsbeleid voor de thema's klimaat en energietransitie, veiligheid & leefbaarheid en zorg & gezondheid. Dit is verder uitgewerkt in plannen op verschillende terreinen. Voor de operationele bedrijfsvoering worden doelstellingen uitgewerkt in relatie tot onder meer energieverbruik, mobiliteit en inkoop. Voor beleggen & financieringen werken we aan het verduurzamen van onze vastgoedportefeuille en het beleggingsbeleid. Onderdeel hiervan is een expliciete en integrale beoordeling van de fysieke gevolgen van veranderend weer (fysieke risico's) en voor de overgang naar een klimaatneutrale economie (transitierisico's) op de korte- en langetermijn. Deze plannen worden de komende jaren uitgevoerd.

Op het gebied van de niet-financiële risico's gaat onverminderd veel capaciteit naar de beheersing van Ken uw Cliënt, privacy, informatiebeveiliging waaronder cybercriminaliteit en de zorgplicht voor bestaande en nieuwe producten en diensten. De maatschappelijke en politieke aandacht voor Ken uw Cliënt, privacy en informatiebeveiliging leidt tot nieuwe regelgeving en intensivering van het toezicht op dit gebied. Bij Ken uw Cliënt, privacy en informatiebeveiliging is extra aandacht noodzakelijk gezien de snelle ontwikkelingen op dit gebied, bij de zorgplicht worden de maatschappelijke ontwikkelingen nauwgezet gevolgd.

Risicomanagement systeem

Het risicomanagement systeem van Achmea beschrijft hoe Achmea de risico's beheerst. Kapitaalmanagement maakt hier een integraal onderdeel van uit. Zie onderdeel D voor een nadere toelichting op het risicomanagement systeem en de achterliggende onderdelen voor de beheersing van de hoofdrisico's en kapitaalmanagement.

Het risicomanagement systeem wordt jaarlijks geëvalueerd aan de hand van interne en externe ontwikkelingen. In 2019 lopen er diverse verbetertrajecten voor het versterken van de Risk & Compliance organisatie, zijn modelwijzigingen aangebracht in het door het college van toezichthouders goedgekeurd partieel intern model dat gebruikt wordt voor de berekening van het vereist kapitaal ('Solvency Capital Requirement' (SCR)) onder Solvency II en is de verbreding van de modelrisico governance verder ingevuld. De risicobereidheid van Achmea Groep en de onderliggende entiteiten is in 2019 niet materieel gewijzigd.

Er lopen verbetertrajecten voor het beter stroomlijnen van de bedrijfs- en risicoprocesen en het efficiënter inrichten van de instrumenten en technieken waaronder de toenemende digitalisering van het Internal Control Framework (CFW) dat wordt gebruikt voor de interne beheersing.

Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. hanteert een goedgekeurd partieel intern model voor marktrisico. Dit model geeft Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. beter inzicht in de risico's, waardoor deze beter beheerst kunnen worden. Als onderdeel van het modelbeheer wordt het model periodiek geëvalueerd en verbeterd.

Bij de implementatie van een volledige modelrisico governance, waarbij de scope is uitgebreid van alleen Solvency II modellen naar alle modellen binnen Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. zijn goede vorderingen gemaakt. De modelinventarisatie en risicobeoordeling is afgerond. Op basis hiervan zijn voor de belangrijkste modellen implementatieplannen opgesteld voor de inrichting van ontbrekende beheersmaatregelen en worden de komende jaren de benodigde modelvalidaties uitgevoerd. Waar nodig zijn tijdelijke aanvullende beheersmaatregelen genomen.

Per 1 januari 2019 is de wet Herstel en afwikkeling verzekeraars van kracht. Belangrijke elementen voor Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. zijn het opstellen van een Voorbereidend Crisis Plan (VCP) en het opstellen van een resolutieplan door De Nederlandsche Bank. Op basis van het bestaande Recovery Plan is het VCP opgesteld, waarbij met name een nadere verdieping is gegeven aan de uitvoerbaarheid van de herstelmaatregelen en de toepasbaarheid voor alle onderdelen. De kern van het VCP bestaat

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

uit een overzicht van herstelmaatregelen die Achmea op groepsniveau en bij de onder toezicht staande entiteiten kan inzetten in geval van een crisissituatie.

B. KAPITAALPOSITIE

Kapitaalmanagement bij Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. is gebaseerd op het wettelijke kader, economische grondslagen en uitgangspunten van rating bureaus. Het wettelijke kader wordt bepaald door IFRS zoals door de Europese Unie goedgekeurd (EU-IFRS) en Solvency II. Zoals vastgelegd in de risicobereidheid en het kapitaalbeleid van Achmea streeft Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. naar een doelratio van minimaal 130%.

Per 31 december 2019 is Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. voldoende gekapitaliseerd volgens de wettelijke vereisten.

De kapitaalvereisten voor verzekeraars zijn onderhevig aan Solvency II, het solvabiliteitsregime voor verzekeraars dat in de Europese Unie van kracht is.

SOLVABILITEITSRATIO

	(€ MILJOEN)	
	31 DECEMBER 2019	31 DECEMBER 2018
Toegestaan Solvency II eigen vermogen	3.779	4.021
Vereist kapitaal	2.291	2.256
Surplus	1.488	1.765
Ratio (%)	165%	178%

Voor de berekening van het vereist kapitaal ('Solvency Capital Requirement' (SCR)) onder Solvency II hanteert Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. als risicomodel een door het college van toezichthouders goedgekeurd partieel intern model. Rekening is gehouden met de wijzigende tarieven voor vennootschapsbelasting. Voor een nadere toelichting over het partieel intern model en een overzicht met de opbouw van het vereist kapitaal wordt verwezen naar onderdeel C Risicoprofiel.

De Solvency II ratio is met 13%-pt gedaald naar 165% (31 december 2018: 178%). De lagere kapitaalpositie komt tot stand door een combinatie van een afname in het toegestaan Solvency II eigen vermogen ('Eligible own funds') met €242 miljoen tot €3.779 miljoen (31 december 2018: €4.021 miljoen) en een toename van het vereist kapitaal met €35 miljoen tot €2.291 miljoen (31 december 2018: €2.256 miljoen).

In onderstaande tabel is de opbouw van het toegestaan Solvency II eigen vermogen opgenomen. Zie onderdeel K Kapitaalmanagement voor de gehanteerde kapitaalinstrumenten. Dit vermogen dient als buffer om risico's en financiële verliezen op te kunnen vangen.

TOEGESTAAN SOLVENCY II EIGEN VERMOGEN

	(€ MILJOEN)	
	31 DECEMBER 2019	31 DECEMBER 2018
Tier 1	3.435	3.683
Tier 2		
Tier 3	344	338
Totaal toegestaan Solvency II eigen vermogen	3.779	4.021

Het toegestaan Solvency II eigen vermogen daalt met name als gevolg van de dividenduitkering in 2019 van €400 miljoen, maar wordt deels gecompenseerd door het behaald resultaat over het boekjaar.

De opbouw van het eigen vermogen onder de Solvency II regelgeving is niet gelijk aan het eigen vermogen onder IFRS. Bij de bepaling van de solvabiliteit voor Solvency II is sprake van waarderingsverschillen en de impact van mogelijke restricties. De opbouw van het toegestaan Solvency II eigen vermogen en de aansluiting met het IFRS eigen vermogen is in de tabel op de volgende pagina weergegeven.

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

AANSLUITING TUSSEN HET IFRS EIGEN VERMOGEN EN TOEGESTAAN SOLVENCY II EIGEN VERMOGEN

(€ MILJOEN)

	31 DECEMBER 2019	31 DECEMBER 2018 ¹
IFRS eigen vermogen	3.941	4.045
Aanpassing Beschikbaar Solvency II eigen vermogen als gevolg van de fusie met N.V. Interpolis Onroerend Goed ¹		-69
Solvency II herwaarderingen	209	328
Beschikbaar Solvency II eigen vermogen	4.150	4.304
Niet kwalificeerbaar eigen vermogen en verwachte dividenden	-371	-283
Toegestaan Solvency II eigen vermogen	3.779	4.021

^{1.} Het IFRS eigen vermogen per 31 december 2018 is aangepast als gevolg van de fusie met N.V. Interpolis Onroerend Goed. Onder Solvency II worden de vergelijkende cijfers niet met terugwerkende kracht aangepast, omdat SII proportioneel consolidatie toepast.

De Solvency II herwaarderingen van €209 miljoen (2018: €328 miljoen) zijn het gevolg van het verschil in waardering en presentatie tussen IFRS en Solvency II. De Solvency II herwaarderingen betreft posten waarvan de waarderingmethode onder IFRS en Solvency II afwijkt. Onder Solvency II worden activa en passiva gepresenteerd op economische waarde, terwijl IFRS naast marktwaarde ook andere waarderinggrondslagen kent zoals geamortiseerde kostprijs. Een voorbeeld is de waardering van beleggingen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs en verzekeringsverplichtingen tegen netto-premie methode met het bijbehorende belastingeffect van deze herwaarderingen.

Niet-kwalificeerbaar eigen vermogen en verwachte dividenden omvat wijzigingen in de beschikbaarheid van het eigen vermogen van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. in overeenstemming met de Solvency II regelgeving. Dit betreft restricties door afkapping Tier 3 kapitaal dat gemaximeerd op 15% van het vereist kapitaal. De afkapping wordt toegepast omdat latente belastingen opgenomen zijn in Tier 3 en de waarde ervan hoger is dan het toegestaan maximum.

Belangrijkste aannames en schattingen bij de Solvency II berekening

Bij de Solvency II berekening (inclusief toegestaan Solvency II eigen vermogen) maakt Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. gebruik van aannames en schattingen met betrekking tot toekomstige resultaten of overige ontwikkelingen, inclusief de waarschijnlijkheid, het realisatiemoment of de bedragen van toekomstige transacties of gebeurtenissen. Inherent aan schattingen is dat de realisaties materieel kunnen verschillen. Een deel van deze aannames en schattingen komt overeen met de aannames en schattingen zoals genoemd onder Toelichting 1 Algemene waarderinggrondslagen I (Belangrijkste aannames en schattingen voor waardering) en de waarderinggrondslagen zoals opgenomen bij de specifieke posten in de geconsolideerde jaarrekening. Ten behoeve van de Solvency II berekening (inclusief toegestaan Solvency II eigen vermogen) wordt in aanvulling hierop of in plaats hiervan een aantal additionele schattingen gehanteerd.

De belangrijkste additionele schattingen zijn de volgende:

- Kasstromen gehanteerd bij de bepaling van de marktwaarde van de Verplichtingen gerelateerd aan verzekeringscontracten en Aandeel herverzekeraars in verzekeringsverplichtingen. Onder schattingen uit hoofde van kasstromen zijn mede opgenomen de verwachte premie-inkomsten en schaden gerelateerd aan deze premie-inkomsten; deze verwachtingen zijn mede gebaseerd op aannames op het gebied van sterfte, schade, verval, arbeidsongeschiktheid, kosten en rente.
- Marktwaarde van niet uit de balans blijvende verplichtingen.
- Geprojecteerde fiscale resultaten (na schok) en analyse van toekomstige realisaties.
- De compensatiemogelijkheden van uitgestelde belastingen.

De finale omvang van de gerapporteerde Solvency II cijfers is onderhevig aan beoordeling door De Nederlandsche Bank als onderdeel van het toezichtproces van de toezichhoudende autoriteiten en als gevolg daarvan kunnen interpretaties wijzigen.

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

C. RISICOPROFIEL

Het risicoprofiel en de risicoclassificatie van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. als financiële dienstverlener bestaat uit onderstaande hoofd risico's:

Financieel	
Verzekeringsrisico	Door het productenaanbod als verzekeraar loopt Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. levensrisico's als gevolg van verschillen tussen niet-economische verwachtingen en werkelijke ontwikkelingen of onwaarschijnlijke gebeurtenissen.
Marktrisico	Als financiële dienstverlener loopt Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. marktrisico, vanwege haar beleggingsportefeuille, hypothecaire leningen, alsmede verzekeringsverplichtingen inclusief minimumgaranties en winstdeling. Hieronder vallen renterisico, aandelenrisico, vastgoedrisico, spreadrisico, valutarisico en marktconcentratierisico.
Tegenpartijrisico	Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. loopt tegenpartijrisico op het gebied van beleggingen, treasury, herverzekering, tussenpersonen en polishouders.
Liquiditeitsrisico	Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. loopt liquiditeitsrisico.
Solvabiliteitsrisico	Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. loopt het risico van het niet voldoen aan de solvabiliteitsvereisten van DNB.
Niet-financieel	
Operationeel risico	Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. loopt het risico van verlies ten gevolge van ontoereikende of falende interne processen, medewerkers of systemen, of van externe gebeurtenissen. Tot de belangrijkste operationele risico's behoren de risico's rond informatiebeveiliging en cybercriminaliteit, risico's samenhangend met het digitaliseren van onze dienstverlening en aansprakelijkheidsclaims uit producten en diensten.
Compliance risico	Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. loopt het risico op het niet naleven van wet- en regelgeving wat kan leiden tot juridische of bestuurlijke sancties met als gevolg substantiële financiële verliezen of reputatieschade. Compliance risico is een bijzondere verschijningsvorm van operationeel risico en wordt in de praktijk expliciet onderscheiden en vraagt haar eigen specifieke beheersing. Tot de belangrijkste compliance risico's behoren de risico's gerelateerd aan Zorgplicht, Productontwikkeling, Ken uw Client, Privacy (naleving Algemene Verordening Gegevensbescherming), Integriteit en Fraudebeheersing en Mededinging.

Daarnaast loopt Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. strategische risico's. Dit betreffen specifieke risicogebeurtenissen die betrekking hebben op de realiseerbaarheid van de strategie van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. Dit kan betrekking hebben op interne gebeurtenissen zoals onvoldoende innovatiekracht of externe gebeurtenissen zoals technologische ontwikkelingen en veranderende wet- en regelgeving. Een overzicht van deze specifieke risicogebeurtenissen is opgenomen in het overzicht van de belangrijke risico's in deze paragraaf. Een beschrijving van het algemene risicoprofiel van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. volgt hierna aan de hand van de SCR (Solvency Capital Requirement) uitkomsten onder Solvency II en een overzicht van de geïdentificeerde belangrijke risico's.

Kwantitatief risicoprofiel

Het vereist kapitaal (SCR) geeft een kwantificering van het risicoprofiel. Voor de berekening van het vereist kapitaal onder Solvency II hanteert Achmea als risicomodel een door het college van toezichthouders goedgekeurd partieel intern model.

Scope partieel intern model

In het partieel intern model worden de risico's berekend met een intern model danwel met de standaardformule van Solvency II. De scope van het interne model is het marktrisico voor de risico's met betrekking tot rente-, aandelen-, vastgoed en spreadrisico.

Uitkomsten partieel intern model

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van het risicoprofiel van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. aan de hand van de SCR-uitkomsten onder Solvency II zoals berekend met het partieel intern model.

VEREIST KAPITAAL

	(€ MILJOEN)	
	31 DECEMBER 2019	31 DECEMBER 2018
Marktrisico	1.608	1.633
Tegenpartijrisico	113	98
Levensrisico	1.810	1.644
Diversificatie	-788	-752
Basis vereist kapitaal	2.743	2.623
LAC DT	-543	-455
LAC EPMR	-85	-81
Operationeel risico	176	169
Vereist kapitaal	2.291	2.256

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

In overeenstemming met de Solvency II regelgeving is bij de berekening van het vereist kapitaal rekening gehouden met het verliescompensatievermogen. Dit omvat (1) het verliescompensatievermogen van verwachte winsten voor het interne model voor marktrisico (LAC EPMR) en het verliescompensatievermogen van uitgestelde belastingen (LAC DT). Bij verliezen kan een deel hiervan worden gecompenseerd door deze posten. Het vereist kapitaal is in 2019 voor €88 miljoen toegenomen door wijziging in de LAC DT dat voornamelijk het gevolg is van de invoering van het nieuwe beleggingsplan 2020 en de modelverbetering voor LACDT in Q2 2019.

Een groot deel van het vereist kapitaal komt direct voort uit het productenaanbod en wordt gevormd door het verzekeringsrisico. Het vereist kapitaal is toegenomen door een combinatie van effecten. De daling van de marktrente gecombineerd met de daling van de Volatility Adjustment leiden tot een hogere waarde van de verplichtingen en daarmee het levenrisico. De krimpende levenportefeuille en wijzigingen in de waarderingaannames dempen dit effect deels. Verder is er een dempend effect bij het marktrisico dat gedaald is door kleine wijzigingen in modellering van het marktrisicomodel, daling van de volatiliteit op de aandelen en lagere credit spreads.

Belangrijkste risico's

Aan het begin van deze paragraaf zijn de hoofdrisico's van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. beschreven. Onderstaand zijn aan de hand van een aantal thema's de belangrijkste risico's en onzekerheden beschreven, waarbij er geen sprake is van een specifieke rangschikking. Deze risico's worden jaarlijks met de directie Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. en de Raad van Bestuur van Achmea B.V. geïdentificeerd en beoordeeld op de genomen maatregelen. Deze risico's kenmerken zich door hun specifieke karakter die bij het optreden zonder genomen beheersings-maatregelen een grote impact kunnen hebben. Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. volgt deze risico's nauwlettend als onderdeel van de periodieke bewaking van het risicoprofiel en het jaarlijkse risico- en solvabiliteitsbeoordelingsrapport (Own Risk and Solvency Assessment).

Belangrijkste thema's	Toelichting
Duurzaamheid en klimaatverandering	<p>Duurzaamheid en klimaatverandering raken veel aspecten van de interne bedrijfsvoering en hebben betrekking op onder meer de schadelastbeheersing, beleggingen & financieringen, operationele bedrijfsvoering en het product- en dienstenaanbod.</p> <p>Voor de risico's rondom klimaatverandering is het beleid op de deelgebieden samengebracht in één duurzaamheidsbeleid voor de thema's klimaat en energietransitie, veiligheid & leefbaarheid en zorg & gezondheid. De volledigheid en consistentie bij de te nemen maatregelen wordt geborgd. Dit is verder uitgewerkt in plannen op verschillende terreinen die de komende jaren worden uitgevoerd. Voor de lange termijn is het tijdig aanpassen van het product- en dienstenaanbod op het thema duurzaamheid en klimaatverandering belangrijk voor het toekomstige verdienmodel.</p>
Financiële markten	<p>Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. heeft als financiële dienstverlener, vanwege haar beleggingsportefeuille, producten met minimum garanties en winstdelingsbepalingen een grote blootstelling aan de financiële markten. Grote financiële schokken waaronder forse bewegingen in de rente en/of credit spread en daling van de aandelenmarkten zijn in het verleden opgetreden en kunnen weer optreden. Daarnaast kan het beleggingsrendement achterblijven bij het marktgemiddelde. Te nemen maatregelen in tijden van financiële stress kunnen de toekomstige herstelcapaciteit aantasten.</p> <p>Dit risico wordt beheerst door een robuust beleggingsplan resulterend in een gespreide beleggingsportefeuille met een actief beheer op de verschillende financiële posities, zie de onderdeel F Marktrisico voor een nadere toelichting.</p>
Langdurig lage of lagere rente	<p>Als de rentestand lang op een laag niveau zal blijven of zelfs lager wordt dan leidt dat tot toekomstige lagere beleggingsopbrengsten. Speciale aandacht gaat uit naar de waardering van de technische voorzieningen onder Solvency II en de toereikendheidstoets onder IFRS. In de waardering van de verplichtingen wordt uitgegaan van een ontwikkeling van de rente (door het gebruik van de Ultimate Forward Rate) naar een hoger niveau dan de huidige marktrente. Daarom wordt extra gemonitord op het genereren van voldoende rendement vanuit de bestaande beleggingsportefeuille. Voor het beheersen van dit risico wordt een actief renterisicobeleid gevoerd, zie de onderdeel F Marktrisico voor een nadere toelichting.</p>
Langlevenrisico	<p>In verband met lange looptijden van pensioen- en levencontracten loopt Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. langlevenrisico. Door bijvoorbeeld doorbraken in de medische wetenschap en veranderende leefstijl gewoontes kan het toekomstige uitkeringenpatroon van de leven- en pensioenactiviteiten sterk veranderen.</p> <p>Het langlevenrisico wordt bewaakt door een actief productbeheer voor het spreiden van de leven- en pensioenportefeuille en een periodieke beoordeling t.a.v. het eventueel overdragen van een deel van het risico.</p>
Kostenrisico	<p>Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. is omgevormd naar een service organisatie met een groeiend open-book (overlijdensrisicoverzekeringen, direct ingaande lijftenten en direct ingaande pensioenen), die past in de strategie van Achmea. Een service organisatie vraagt om een continue verlaging van de kosten, zodat de resultaten op peil blijven.</p>

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

	Het kostenrisico wordt beheerst door een scherpe sturing en monitoring op voortdurende afbouw van de kosten in lijn met de portefeuille.
Cybercriminaliteit	<p>Cybercriminaliteit is een maatschappelijk vraagstuk dat ook voor Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. in belang blijft toenemen. Dit betreft het risico dat materiële schade ontstaat door bijvoorbeeld verlies of ongewenste verwerking van gegevens, langdurige stil liggen van bedrijfsactiviteiten en hardware disrupties als gevolg van onvoldoende beveiligingsmaatregelen. Ook het risico van negatieve reputatie van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. als gevolg van incidenten op social media en/of verlies/diefstal van privacy gevoelige gegevens.</p> <p>Via een specifiek volwassenheidsmodel voor Cybersecurity wordt de mate van beveiliging in kaart gebracht waarbij ook gebruik wordt gemaakt van scenario analyses. Voor de beheersing is een Integrale Security Aanpak geïmplementeerd waarbij veel aandacht wordt besteed aan awareness en uitbestedingen. De reputatie van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. wordt continu gemonitord. Daarnaast heeft Achmea een eigen cyberrisico verzekering afgesloten. Via informatiebeveiligings- en privacy beheersmaatregelen worden de belangrijkste security en privacy risico's beheerst in een control framework.</p>
Zorgplicht	<p>Het risico dat Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. meer moet uitkeren c.q. vergoeden door mogelijke aansprakelijkheidsclaims.</p> <p>Achmea monitort klantsignalen, maatschappelijke en juridische ontwikkelingen ten aanzien van zorgplicht. Veel aandacht voor zorgplicht gaat uit naar productontwikkeling, klantadvies en reclame- en website uitingen.</p>
Wet- en regelgeving	<p>Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. heeft verder met veel wet- en regelgeving te maken. Het risico bestaat dat Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V.'s bedrijfsvoering, verdienmodel en meer specifiek de solvabiliteitsvereisten worden geraakt door de politiek en wijzigende wet- en (fiscale) regelgeving en/of door het anders organiseren van solidariteit in de samenleving. Dit risico raakt de productlijnen van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. Daarnaast loopt Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. een reputatierisico wanneer niet wordt voldaan aan wet- en regelgeving. Belangrijke aandachtspunten zijn de compliance thema's gerelateerd aan Ken uw Cliënt en privacy.</p> <p>Ontwikkelingen in wet- en regelgeving worden nauwgezet gevolgd zodat hier tijdig op geanticipeerd kan worden.</p>
Competenties en talenten	<p>Competenties en talenten zijn belangrijk voor het realiseren van de bedrijfsdoelstellingen van Achmea.</p> <p>Ten aanzien van aantrekkelijk werkgeverschap zet Achmea in op ondernemerschap, innovatie, 'agile werken', werken in een internationale context, benodigde expertise en passende beloning.</p>

D. RISICOMANAGEMENT SYSTEEM

Het risicomanagement systeem van Achmea waaronder Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. beschrijft hoe op Achmea niveau en per hoofd risico de risico's worden beheerst. Kapitaalmanagement maakt hier een integraal onderdeel van uit.

Voor een adequaat risicomanagement systeem binnen Achmea waaronder Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. is het belangrijk dat er begrip en duidelijkheid is over de belangrijkste uitgangspunten ten aanzien van risicomanagement in de organisatie en dat er uniform en integraal naar wordt gehandeld. In de risicostrategie van Achmea zijn hiervoor de belangrijkste uitgangspunten vastgelegd:

- Uitgangspunten ten aanzien van de risicobereidheid zoals het hebben van een solide kapitaals- en liquiditeitspositie waarmee Achmea nu en in de toekomst aan haar verplichtingen kan voldoen.
- Uitgangspunten ten aanzien van de inrichting van risicomanagement en de gekozen integrale benadering voor het beheersen van de risico's, waarbij de diverse risicotypes en risico's van verschillende bedrijfsonderdelen en onder toezicht staande entiteiten in onderlinge samenhang worden beheerst.
- Uitgangspunten ten aanzien van de cultuur zoals het door de Raad van Bestuur en het management van Achmea stimuleren van een open cultuur waarin risico's openlijk kunnen worden besproken en het baseren van besluitvorming op een evenwichtige balans tussen risico, kapitaal en verwacht rendement.

Het Integrale Risico Management Framework (IRMF) van Achmea beschrijft het risicomanagement systeem van Achmea waaronder Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. en geeft een nadere invulling van de uitgangspunten ten aanzien van de risicostrategie.

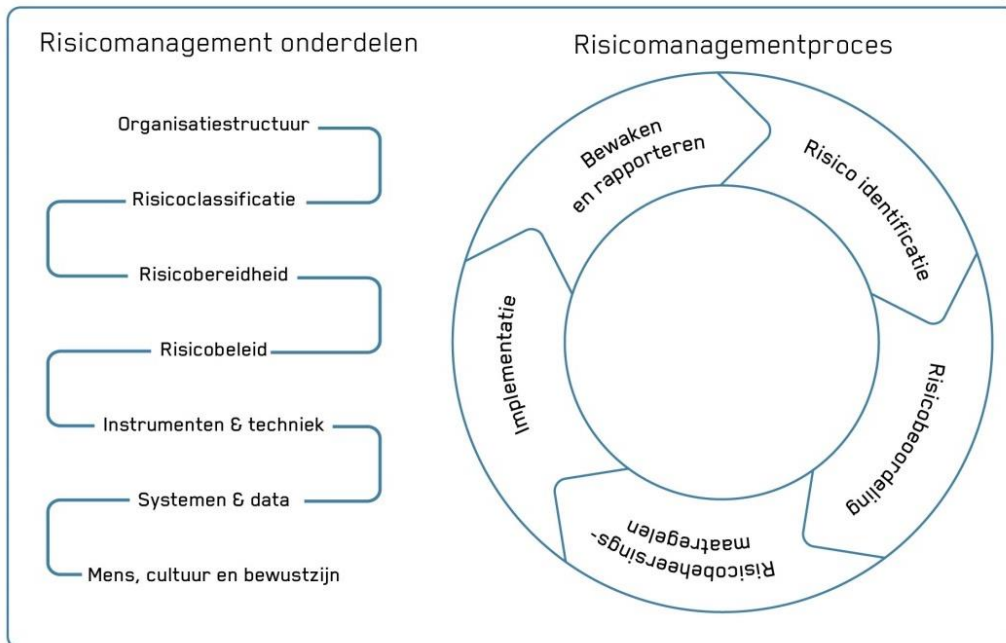
Integrale Risico Management Framework (IRMF)

Het IRMF beschrijft hoe de risico's bij Achmea worden beheerst bij het streven naar de realisatie van de bedrijfsdoelstellingen. Het IRMF draagt ertoe bij dat risico-informatie op een goede manier tot stand komt, wordt gerapporteerd en wordt gebruikt als basis voor besluitvorming en verantwoording op alle relevante organisatieniveaus. Ook ondersteunt het IRMF Achmea bij het effectief

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

beheersen van haar risico's door het risicomanagement proces toe te passen op verschillende niveaus en binnen specifieke contexten van de Achmea organisatie.

RISICOMANAGEMENT RAAMWERK

Het IRMF bestaat uit zeven risicomanagement onderdelen die het risicomanagement proces ondersteunen bij de noodzakelijke stappen om risico's van alle risicotypes continu te identificeren, te beoordelen, te beheersen, te bewaken en te rapporteren.

Three Lines of Defence model

Achmea's organisatiestructuur is gebaseerd op het 'Three Lines of Defence' model (drie verdedigingslijnen) zoals op hoofdlijnen weergegeven in onderstaande figuur.

DRIE VERDEDIGINGSLINIËN

EERSTELIJS	TWEEDELIJS	DERDELIJS
<p>UITVOERING & BEHEERSING</p> <ul style="list-style-type: none"> • Raad van Bestuur, Group Risk Committee en Asset Liability Committee op groepsniveau • Business management en decentrale risico comités binnen de bedrijfsonderdelen 	<p>ONDERSTEUNING, BEWAKING & RAPPORTAGE</p> <ul style="list-style-type: none"> • De stafafdeling Risk & Compliance borgt de risicomanagement, actuariële en compliance functie op groepsniveau • Binnen de bedrijfsonderdelen zijn aanvullend tweedelijns afdelingen aanwezig zoals de Operational Risk & Compliance afdelingen binnen de Nederlandse bedrijfsonderdelen 	<p>TOETSING & BEOORDELING</p> <ul style="list-style-type: none"> • De stafafdeling Internal Audit, werkzaam op zowel groeps- als bedrijfsonderdeelniveau

Achmea's lijnorganisatie, de eerste verdedigingslijn, is primair verantwoordelijk voor risicomanagement. De Raad van Bestuur draagt zorg voor een adequate inrichting en uitvoering van het risicomanagement systeem. De aanwezigheid van een Chief Risk Officer binnen de Raad van Bestuur draagt bij aan de permanente aandacht voor risicomanagement in de bedrijfsvoering. De Raad van Bestuur legt verantwoording af aan de Raad van Commissarissen en aan de Algemene Vergadering van Achmea B.V. De eerste lijn wordt ondersteund door de tweede lijn die ook de uitvoering door de eerste lijn bewaakt en periodiek rapporteert over het risicoprofiel van waaronder Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. De derde lijn vult dit aan door periodiek de effectiviteit van interne beheersing, governance en risicomanagement te toetsen en hierover te rapporteren.

Risico comités

Achmea heeft risico comités op zowel groepsniveau als binnen de bedrijfsonderdelen.

- Het Audit & Risk Committee ondersteunt de Raad van Commissarissen in haar toezicht op onder andere financiële, administratief organisatorische en compliance zaken, alsmede over het risicoprofiel en de werking van het risicomanagement systeem.
- Het Group Risk Committee (GRC) is een kaderstellend en adviserend comité van de Raad van Bestuur. Het is een platform voor de beleidsbepalers van Achmea bestaande uit leden van de Raad van Bestuur van Achmea, de directies van enkele bedrijfsonderdelen waaronder Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. en de sleutelfunctiehouders van Risk & Compliance voor het beheer, monitoring en advisering ten aanzien van het risicomanagement systeem van Achmea inclusief de interne beheersing en de belangrijkste risico's.
- Het GRC heeft als subcommissie de Model Goedkeurings Commissie (MGC) ingesteld, met gedelegeerde verantwoordelijkheid voor het goedkeuren van modellen.
- Het Asset Liability Committee (ALCO) is een uitvoerend en adviserend comité van de Raad van Bestuur. Het is een platform voor de beleidsbepalers van Achmea bestaande uit leden van de Raad van Bestuur van Achmea, de directies van enkele bedrijfsonderdelen en stafafdelingen voor het optimaliseren en monitoren van de samenstelling van de bezittingen ("Assets") en verplichtingen ("Liabilities") van Achmea en Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. binnen de hiervoor gestelde beleidskaders van het GRC en de Raad van Bestuur.
- Analoot met het GRC op groepsniveau zijn er binnen de bedrijfsonderdelen waaronder Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. decentrale risico comités die zich richten op het beheersen van de risico's, eventueel aangevuld met specifieke comités zoals de Product Beoordelings Commissie voor de Product Approval en Review Processen (PARP).

Solvency II sleutelfuncties

Voor alle onder toezicht staande entiteiten is het 'Three Lines of Defence' model ingericht. In lijn met de Solvency II vereisten zijn de risicomanagement functie, de actuariële functie, de compliance functie en de interne auditfunctie op groepsniveau en voor de onder toezicht staande verzekeringsentiteiten ingericht.

- Op groepsniveau en voor Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. worden de risicomanagement functie, de actuariële functie en de compliance functie uitgevoerd binnen de stafafdeling Risk & Compliance. Deze functies rapporteren aan de Chief Risk Officer in de Raad van Bestuur, maar hebben ook directe toegang tot de business, de Raad van Bestuur, het Audit & Risk Committee en de Raad van Commissarissen, evenals een formele escalatielijn tot de voorzitter van de Raad van Bestuur, het Audit & Risk Committee en de Raad van Commissarissen.
- De interne auditfunctie wordt op groepsniveau uitgevoerd door de afdeling Internal Audit. Deze functie rapporteert aan de voorzitter van de Raad van Bestuur, heeft een formele informatie- en escalatielijn naar de voorzitters van het Audit & Risk Committee en de Raad van Commissarissen en heeft een directe, onbeperkte toegang tot alle bedrijfsonderdelen.

Model governance

In het Model Management & Validatie Beleid is vastgelegd dat de ontwikkeling, het beheer en de wijzigingen van modellen (zoals waarde- en kapitaalmodellen) ten behoeve van onder andere risicometing, financiële en bedrijfseconomische berekeningen onder een strikt model governance valt. Dit zorgt ervoor dat de modellen adequaat worden beheerst. Hierbij worden de modellen beoordeeld waarbij modellen met een hoog brutorisico worden gedocumenteerd, geïmplementeerd, getest en periodiek gevalideerd door de onafhankelijke modelvalidatie afdeling binnen de stafafdeling Risk & Compliance en goedgekeurd door het MGC. Onderdeel van het beheer is dat wijzigingen conform een beheerst wijzigingenproces worden doorgevoerd en goedgekeurd. Deze model governance is voor het partieel intern model voor Solvency II operationeel en wordt geleidelijk voor alle overige modellen geïmplementeerd binnen Achmea.

Het partieel intern model voor Solvency II is naast de behandeling in het MGC ook goedgekeurd door de Raad van Bestuur, het bestuur van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V., het Audit & Risk Committee en de Raad van Commissarissen. Na het doorlopen van de interne governance worden nieuw ontwikkelde modellen ter goedkeuring voorgelegd aan het college van toezichhouders. Grote modelwijzigingen worden na goedkeuring door het MGC ter goedkeuring voorgelegd aan het college van toezichhouders.

Risicobereidheid

De risicobereidheid ('risk appetite') geeft de houding aan van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. ten opzichte van het nemen van risico's en een indicatie van de bereidheid om een hoog of een laag risiconiveau te accepteren. De risicobereidheid bestaat uit een aantal uitgangspunten als onderdeel van de risicostrategie en een verdieping in kwalitatieve statements met bijbehorende Key Risico Indicatoren (KRI's) waarmee wordt bewaakt of het risicoprofiel binnen de grenzen van de risicobereidheid blijft.

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

In onderstaande kaders is een overzicht opgenomen van de uitgangspunten voor de risicobereidheid als onderdeel van de risicostrategie van Achmea en de doorvertaling hiervan in KRI's voor Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V.

Financieel	Uitgangspunten	KRI's
Rendement, resultaat en resultaatvolatiliteit	Achmea behaalt een verantwoord rendement dat een blijvende toegang tot de kapitaalmarkt waarborgt. Extreme schommelingen in het economisch resultaat worden voorkomen.	- Fixed Charge Coverage Ratio
Kapitaal	Achmea heeft een solide kapitaalpositie.	- Solvabiliteitsratio Solvency II - Economische perspectief
Liquiditeit	Achmea's liquiditeitspositie is nu en in de toekomst voldoende om aan haar verplichtingen te kunnen voldoen.	- Beschikbare liquiditeit in een going concern situatie - Liquiditeitscapaciteit na een stress situatie
Financieel risicobeleid	Achmea kent als verzekeraar haar financiële risico's en voert een adequaat financieel risicobeleid dat er op gericht is om ongewenste risico concentraties te voorkomen. Achmea wendt een belangrijk deel van haar risicokapitaal aan voor het verzekeringsrisico.	- Afwijking marktrisicobudget - Impact renteschok Solvency II - Impact renteschok economische perspectief - Limietoverschrijdingen bij tegenpartijen - Omvang vereist kapitaal voor de verzekeringsrisico's - Afwijking verwacht jaarresultaat door catastrofegebeurtenissen
Niet-financieel	Uitgangspunten	KRI's
Kwaliteit van producten en diensten	Achmea biedt een zekere en transparante oplossing aan klanten die voortdurend past bij de klantbehoefte, inclusief een faire prijsstelling.	- Keurmerk Klantgericht Verzekeren - Achmea Klantbelang Centraal Dashboard - Afwijking marktgemiddelde AFM onderzoeken in het kader van het Klantbelang Centraal Dashboard
Operationeel risico / Interne beheersing	Achmea kent als verzekeraar en dienstverlener haar operationele risico's en voert een adequaat Operationeel risicobeleid dat gericht is op het voorkomen van materiële financiële schade als gevolg van ontoereikende of falende interne processen of mensen en systemen of van externe gebeurtenissen.	- Internal Control Framework - Reputatiescore - Financiële schade door operationele risico's - (Very) urgent issues - Uitval bedrijfskritische ketens
Compliance	Achmea heeft een adequaat Compliance beleid om te voldoen aan wet- en regelgeving. Medewerkers, klanten, leveranciers en overige samenwerkingspartners van Achmea handelen integer.	- Overtredingen wet- en regelgeving - Implementatie wet- en regelgeving - Integriteitsschendingen
Maatschappelijk verantwoord ondernemen	Achmea realiseert op een maatschappelijk verantwoorde wijze haar bedrijfsvoering uit en streeft er naar via haar verzekerings- en beleggingsactiviteiten een aantoonbare maatschappelijke toegevoegde waarde te hebben. Bovendien speelt Achmea adequaat in op maatschappelijke ontwikkelingen en behoudt daarmee haar relevantie.	- Benchmark Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling - Praktijkonderzoeken van de Eerlijke verzekeringswijzer

De risicobereidheid is hierbij langs de perspectieven van financiële en niet-financiële statements uitgewerkt, waarbij de uitgangspunten van de financiële statements invulling geven aan het financiële perspectief en de uitgangspunten van de niet-financiële statements aan de andere perspectieven van de Strategiekaart van Achmea. Verder worden met de risicobereidheid ook alle hoofd risico's van de risicoclassificatie van Achmea afgedekt.

Risicomanagement proces

In het risicomanagement proces worden op individueel niveau per risico en op geaggregeerd risiconiveau de risico's geïdentificeerd, beoordeeld, beheerst, bewaakt en gerapporteerd. In deze paragraaf is een toelichting opgenomen op de risicobeoordelingen die gedurende het jaar worden uitgevoerd en is een toelichting opgenomen op de bewaking en rapportages. De risicobeheersingsmaatregelen worden beschreven in de volgende paragrafen waarin een toelichting is opgenomen op de diverse hoofd risico's. Gedurende het jaar worden diverse risicobeoordelingen uitgevoerd:

- Risk Self Assessments zijn gericht op onder meer de strategie, projecten en operationele risico's. Dit betreft onder meer een kwalitatieve risicoanalyse met de directie van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. waarin de belangrijkste risico's worden geïdentificeerd en beoordeeld.
- Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. gebruikt risicomodellen voor het maken van een kwantitatieve inschatting van het risicoprofiel, waaronder het Solvency II partieel intern model. Deze risicomodellen worden onder meer gebruikt in de planning & control cyclus, productontwikkeling en premiestelling, bij het bepalen van het herverzekeringsprogramma, bij het opstellen van het beleggingsplan en bij balansmanagement.

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

- Tot slot bieden scenario en stress testen inzicht in wat er gebeurt onder extreme omstandigheden of in het geval dat een aantal factoren zich gelijktijdig voordoet. Deze scenario- en stress testen worden gebruikt in de reguliere bewaking van het risicoprofiel en jaarlijks worden de belangrijkste risico's hiermee nader geanalyseerd.

Jaarlijks wordt voor Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. de Strategische Risico Analyse uitgevoerd met een kwalitatieve inschatting door management van de belangrijkste risico's. De inzichten uit deze Strategische Risico Analyse worden gebruikt voor het beheersen van de specifiek geïdentificeerde belangrijkste risico's, het herijken van de stress- en scenario set voor de ORSA en het VCP van Achmea en kan aanleiding zijn voor de evaluatie van de strategie.

Periodiek worden rapportages opgesteld voor de Raad van Bestuur, het bestuur van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V., het Audit & Risk Committee en de Raad van Commissarissen. Voor de hoofdrisico's verifieert het lijnmanagement periodiek of het risico nog binnen de vastgestelde limieten van de risicobereidheid ligt. Aanvullend bewaakt het management de beheersing van de belangrijkste risico's. Tot slot wordt een raamwerk voor interne beheersing (Internal Control Framework) gebruikt om de belangrijkste beheersingsmaatregelen binnen de hele organisatie systematisch te bewaken. Binnen het raamwerk zijn referenties opgenomen naar onder meer het toetsingskader informatiebeveiliging en Solvency II.

Naast de periodieke bewaking van het risicoprofiel worden jaarlijks het groepsbrede risico- en solvabiliteits-beoordelingsrapport ORSA opgesteld. Deze rapportages geven inzicht in en een beoordeling van de ontwikkeling van het risicoprofiel, solvabiliteit en liquiditeit in de planperiode, zowel onder normale als onder stressomstandigheden. Deze rapportages worden jaarlijks verstrekt aan het college van toezichhouders. In de ORSA-rapportage wordt vastgesteld in hoeverre de huidige en toekomstige kapitaal- en liquiditeitspositie voldoende worden geacht onder normale en onder extreme omstandigheden. Tevens wordt in de ORSA de geschiktheid van het partieel intern model beoordeeld.

Het Voorbereidend Crisisplan van Achmea bevat een overzicht van herstelmaatregelen die Achmea op groepsniveau en bij de onder toezicht staande entiteiten, waaronder Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. kan inzetten.

E. VERZEKERINGSRISICO

Uit het perspectief van het bestuur Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V., als verzekeraar is verzekeringsrisico het risico op verlies of op een negatieve ontwikkeling van de waarde van verplichtingen gerelateerd aan verzekeringscontracten, als gevolg van ontoereikende premiestelling en noodzakelijke wijzigingen in aannames met betrekking tot de voorzieningen.

Het verzekeringsrisicobeleid beschrijft hoe onze verzekeringsrisico's worden beheerst. Een belangrijk onderdeel hiervan is de levenscyclusbenadering van producten (Product Life Cycle approach), waarin de volgende fasen worden onderscheiden: businessplanning – productontwikkeling – acceptatie – herverzekering – polisbeheer – schadebehandeling – vaststellen van grondslagen – reservering – productreview – rapportage en analyse.

De verschillende fasen van de levenscyclusbenadering van producten dragen bij aan de beheersing van het verzekeringsrisico. Hieronder volgt een nadere toelichting.

Productontwikkeling en productreview

Voor het introduceren van nieuwe en de periodieke review van bestaande verzekeringsproducten heeft Achmea een productgoedkeurings- en reviewbeleid ('Product Approval & Review Process Policy') opgesteld. Achmea wil aan klanten een zekere en transparante oplossing bieden die voortdurend aansluit bij de klantbehoefte, inclusief een eerlijke prijsstelling. Producten mogen niet op de markt gebracht of gedistribueerd worden zonder een zorgvuldige afweging van de risico's en een zorgvuldige toetsing van andere relevante aspecten, waaronder de zorgplicht jegens de klant. Ook bestaande producten worden periodiek gereviseerd om te borgen dat deze blijvend in het belang zijn van de klant. Daarnaast richt de periodieke review zich op het strategische belang van een product, de business case van een portefeuille, de premieopbouw, de winstgevendheid en de verhouding tot normrendement van het product.

Herverzekering

Achmea heeft een herverzekeringsbeleid waarin alle verantwoordelijkheden met betrekking tot het herverzekeringsproces zijn vastgelegd. Achmea Reinsurance Company N.V. is de herverzekeringsmaatschappij van de Groep waar het vanuit de drie rollen adviseur, risicodragers en inkoper de herverzekering voor de entiteiten van Achmea, waaronder Achmea Pensioen- en

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

Levensverzekeringen N.V., verzorgt. Achmea Reinsurance Company N.V. sluit hiervoor herverzekeringscontracten met Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. De contracten worden via retrocessie gedeeltelijk geplaatst bij externe herverzekeraars.

Reservering

In het reserveringsproces wordt de waarde van de verplichtingen bepaald voor de lopende verzekeringscontracten. De methodologie die hiervoor wordt gebruikt kan per regime verschillen: IFRS verslaggeving, waaronder IFRS toereikendheidstoets en Solvency II. De verplichtingen gerelateerd aan verzekeringscontracten worden tenminste vier keer per jaar bepaald, waarbij deze aanvullend tenminste twee keer per jaar worden getoetst op toereikendheid, en vaker als dit noodzakelijk wordt geacht of wanneer dit wettelijk vereist is.

Levensrisico

Levensrisico is het risico op verlies of op een ongunstige verandering in de waarde van verzekeringsverplichtingen door:

- veranderingen in het niveau, de trend of volatiliteit van de onderliggende risicofactoren (sterftekansen, kosten en vervalkansen);
- de grote onzekerheid van tarieven en aannames voor de voorzieningen in relatie tot extreme of onregelmatige gebeurtenissen.

Hieronder vallen sterfterisico, langlevensrisico, arbeidsongeschiktheidsrisico, vervalrisico, kostenrisico en catastroferisico's.

Risicoprofiel

Door Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. met uitzondering van lijfrenten en overlijdensrisicoverzekeringen geen nieuwe levensverzekeringen meer verkocht.

De levenportefeuille bestaat uit levensverzekeringen met en zonder winstdeling en beleggingsverzekeringen:

- Levensverzekeringen met winstdeling zijn traditionele levensverzekeringsproducten met winstdelingen, zoals spaarproducten en collectieve verzekeringen.
- Traditionele levensverzekeringen zonder winstdeling omvatten vooral overlijdensrisicoverzekeringen, zowel als afzonderlijk product, als gekoppeld aan een hypotheek.
- Bij beleggingsverzekeringen ('unit-linked') worden de beleggingsrisico's gedragen door de polishouder.

Het vereist kapitaal onder Solvency II geeft op kwantitatieve wijze inzicht in de samenstelling van het levensrisico.

LEVENRISICO (VEREIST SOLVENCY II KAPITAAL)

	(€ MILJOEN)	
	31 DECEMBER 2019	31 DECEMBER 2018
Sterfte	173	198
Langleven	1.400	1.178
Arbeidsongeschiktheid	25	25
Verval	314	358
Kosten	596	596
Catastrofe	95	88
Diversificatie	-793	-799
Vereist kapitaal Levensrisico	1.810	1.644

Het vereist kapitaal van het levensrisico is in 2019 toegenomen van €1.644 miljoen naar €1.810 miljoen. Het vereist kapitaal is hierbij berekend met de standaardformule van Solvency II. De lagere marktrente en de lagere Volatility Adjustment leiden tot een hogere voorziening en daarmee tot een stijging van het vereist kapitaal. De krimpende levenportefeuille en modelwijzigingen dempen dit effect deels.

Het langlevensrisico en het kostenrisico zijn binnen de levensverzekeringsactiviteit de grootste risico's. Deze exposures worden nauwlettend gevolgd. Andere (concentratie)risico's in de levenportefeuille zijn verbonden aan een mogelijke forse toename van het aantal overlijdens bijvoorbeeld als gevolg van een pandemie of een onverwachte verhoging van de levensverwachting.

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

Risicobeheersingsmaatregelen

Het productgoedkeurings- en reviewbeleid zorgt voor een adequate prijsstelling bij een juiste weerspiegeling van de risico's. Voor de beheersing van risico's op individueel niveau zijn tarieven gedifferentieerd naar risicocategorie (bijvoorbeeld roken/niet-roken) en is voor de acceptatie van levensverzekeringen een medische keuring vereist.

Op portefeuilleniveau vindt herverzekering plaats en kan een en-bloc clause worden toegepast op grond waarvan in extreme gevallen de premie mag worden verhoogd. Met dit instrument kunnen de gevolgen van een ongunstig sterftcijfer en gestegen kosten worden beperkt.

Het besluit om geen collectieve pensioenverzekeringen meer aan te bieden heeft als gevolg dat de instroom van nieuw langlevensrisico substantieel afgenomen is. Langlevensrisico wordt voor de individuele lijfrentes adequaat geprijsd. Het kostenrisico wordt onder andere beheerst door het kostenniveau in lijn te houden met de afname van de portefeuille.

Herverzekering wordt bij het levensrisico gebruikt om het sterfte- en catastroferisico te beperken. Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. is beschermd door middel van herverzekering. Achmea Reinsurance heeft een quota-share overeenkomst met Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. waarvan het een deel in de markt plaatst. Aanvullend heeft Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. een portefeuille van ingegane tijdelijke lijfrentes die extern herverzekerd zijn. Deze contracten zijn gevoelig voor het sterfte- en catastroferisico. Het risico op een pandemie wordt door Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. niet herverzekerd, waarbij periodiek wordt geëvalueerd om te beoordelen of herverzekering gunstig is.

De sterftetabellen die in Nederland worden gebruikt, houden rekening met een toekomstige verhoging van de levensverwachting en worden aangepast aan het specifieke karakter en samenstelling van het verzekeringsbestand van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V.

F. MARKTRISICO

Marktrisico is het risico op verlies of op een ongunstige verandering in de financiële situatie als direct of indirect gevolg van schommelingen in de marktprijzen van activa, verplichtingen en financiële instrumenten. Hieronder vallen renterisico, aandelenrisico, vastgoedrisico, spreadrisico, valutarisico en marktconcentratierisico. Inflatierisico wordt hierbij meegenomen als onderdeel van het renterisico.

Risicoprofiel

Als financiële dienstverlener loopt Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. marktrisico vanwege haar beleggingsportefeuille, verzekeringsproducten en retail bankproducten (hypotheken, deposito's, spaarrekeningen en rekening-courant). Inzicht in de samenstelling van de beleggingsportefeuille wordt gegeven in Toelichting 4 Vastgoedbeleggingen en in Toelichting 5 Beleggingen.

MARKTRISICO (VEREIST SOLVENCY II KAPITAAL)

	(€ MILJOEN)	
	31 DECEMBER 2019	31 DECEMBER 2018
Rente	1.196	990
Aandelen	610	694
Vastgoed	262	275
Spread	1.002	1074
Valuta	29	19
Marktconcentratie		17
Diversificatie	-1.491	-1.436
Vereist kapitaal Marktrisico	1.608	1.633

Het vereist kapitaal voor marktrisico is in 2019 gedaald van €1.633 miljoen naar €1.608 miljoen. Het vereist kapitaal is hierbij berekend met een door het college van toezichthouders goedgekeurd partieel intern model. Het marktrisico is gedaald door wijzigingen in modellering van het marktrisciomodel, daling van de volatiliteit van aandelen en lagere credit spreads.

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

De Solvency II solvabiliteitspositie is gevoelig voor marktschommelingen. De onderstaande tabel geeft inzicht in die gevoeligheden ten opzichte van de solvabiliteitspositie ultimo jaar.

SOLVENCY II GEVOELIGHEDEN

(€ MILJOEN)

	31 DECEMBER 2019			31 DECEMBER 2018		
	IMPACT TOEGESTAAN SII EIGEN VERMOGEN	IMPACT VEREIST KAPITAAL	IMPACT RATIO (%)	IMPACT TOEGESTAAN SII EIGEN VERMOGEN	IMPACT VEREIST KAPITAAL	IMPACT RATIO (%)
Aandelen -20%	-249	-25	-9,2%	-247	-23	-9,2%
Rente -50 basispunten	362	165	3,7%	233	142	-0,9%
Rente +50 basispunten	-341	-145	-4,8%	-215	-124	0,3%
Vastgoed -20%	-249	13	-11,7%	-237	2	-10,7%

De uitkomsten hangen samen met een gewijzigde samenstelling van de balans- en kasstromen. De gevoeligheden zijn berekend met het door het college van toezichthouders goedgekeurd partieel intern model voor marktrisico en voor 2019 inclusief de aangepaste hedgingstrategie voor Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V.

Risicobeheersingsmaatregelen

Het marktrisicobeleid beschrijft de aspecten van het marktrisicomangementproces:

- Hedging van het renterisico heeft als primair doel om de Solvency II ratio te stabiliseren. Voor Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. wordt de rentegevoeligheid ook beleidsmatig beheerst vanuit economisch perspectief.
- Jaarlijks wordt een limiet op het marktrisico vastgesteld binnen de grenzen van de risicobereidheid als een vast bedrag voor Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V.
- In het beleggingsplan wordt vervolgens een optimale portefeuille (de strategische beleggingsmix) bepaald die voldoet aan het vastgestelde marktrisicobudget en het hoogste rendement biedt, gegeven additionele restricties voor bijvoorbeeld liquiditeit en minimum omvang per beleggingscategorie. Het marktrisico wordt periodiek bewaakt, waarbij specifiek gelet wordt op afwijkingen van de strategische mix en het beheersen van het renterisico.

Renterisico

Renterisico is het risico op verlies dat voortkomt uit de gevoeligheid van de waarde van activa en verplichtingen voor veranderingen in de rentetermijnstructuur (zowel nominaal als reëel) of rentevolatiliteit.

Het resultaat en de solvabiliteitsratio onder Solvency II worden beïnvloed door de impact van de rentecurve die wordt gebruikt bij waardering. Bij de IFRS toereikendheidstoets van de verplichtingen gerelateerd aan verzekeringscontracten binnen het levenbedrijf wordt de risicovrije rentecurve gebruikt zoals deze wordt gepubliceerd door EIOPA. Hierbij geldt dat de impact van een rentewijziging door het gebruik van de Ultimate Forward Rate (UFR) bij de EIOPA curve op de waarde van de verplichtingen niet gelijk is aan de waarde van de bezittingen. Ditzelfde geldt ook onder Solvency II waarbij de solvabiliteitsratio van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. gevoelig is voor een verandering in de rente doordat bij een verandering van de rente de waarde van de langlopende verplichtingen (best estimate en risk margin) door het gebruik van de UFR niet gelijk beweegt met de waarde van de bezittingen en ook andere componenten van de Solvency II ratio gevoelig zijn voor rentebewegingen.

Het marktrisicobeleid beschrijft hoe dit renterisico wordt beheerst. Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V.'s rentebeleid is gericht op het beheersen van het renterisico van de beleggingen en verplichtingen aan de hand van verschillende rentescenario's. Voor deze beoordeling worden renteschokken toegepast op de replicerende portefeuilles en de gerelateerde bestaande beleggingsportefeuilles. De rentegevoeligheid van de netto positie wordt maandelijks beoordeeld. Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. hanteert hiervoor specifiek een limiet voor de rentegevoeligheid van de Solvency II solvabiliteitsratio bij parallelle renteschokken van 50 basispunten en een limiet voor de gevoeligheid van de rentevolatiliteit. Voor het sturen op de stabiliteit van de solvabiliteitsratio op termijn zijn de limieten voor de rentegevoeligheid van de Solvency II solvabiliteitsratio ruimer bij hogere niveaus van de Solvency II solvabiliteitsratio. Daarnaast worden voor Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. de langere termijn effecten van parallelle rentebewegingen en vormveranderingen van de rentecurve gemonitord.

Het afdekken van het renterisico gebeurt door middel van een maandelijks rentebeheersingsproces dat gebruik maakt van rentederivaten (swaps en swaptions). De waarde van de rentederivatenpositie is €4.923 miljoen (2018: €3.089 miljoen) met een nominaal bedrag van €34,4 miljard (2018: €29,2 miljard).

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

Aandelenrisico

Aandelenrisico is het risico op verlies dat voortkomt uit de gevoeligheid van de waarde van de activa en verplichtingen voor veranderingen in het niveau of in de volatiliteit van marktprijzen van aandelen.

Voor Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. is het doel van het beleggen in aandelen om de gemiddelde lange termijn risicopremie te verdienen. Aandelen geven de mogelijkheid om een hoger rendement te halen dan vastrentende waarden en geven diversificatiemogelijkheden. De aandelen worden gespreid over een aantal beleggingscategorieën, waarmee diversificatievoordelen worden behaald. Voor het beheersen van het aandelenrisico worden geen derivaten ingezet. Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. hanteert geen specifieke limieten voor aandelenrisico, maar wel op het niveau van marktrisico.

Vastgoedrisico

Het vastgoedrisico is het risico op verlies dat voortkomt uit de gevoeligheid voor veranderingen in het niveau of de volatiliteit van de marktprijzen van vastgoed. Een overzicht van de vastgoedbeleggingsportefeuille wordt gegeven onder Toelichting 4 Vastgoedbeleggingen.

Vastgoed maakt onderdeel uit van de beleggingsmix waarbij rekening wordt gehouden met verwacht rendement, volatiliteit en een correlatie met obligaties en aandelen. Diversificatie binnen de vastgoedportefeuille bestaat uit: diversificatie tussen verschillende regio's en subbeleggingscategorieën, maar ook binnen de verschillende regio's en subbeleggingscategorieën.

Spreadrisico

Het spreadrisico is het risico op verlies dat voortkomt uit de gevoeligheid voor veranderingen in het niveau of de volatiliteit van kredietopslagen ('credit spreads') in de rente. Hierbij wordt voor de berekening van het vereist kapitaal onder Solvency II ook het kredietrisico op hypotheek en landen meegenomen.

Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. loopt spreadrisico op haar vastrentende beleggingen. Voor een verdeling van de vastrentende beleggingen over de credit ratings wordt verwezen naar Toelichting 25 Kredietkwaliteit financiële activa en toelichting uitstel IFRS 9. Bij de vaststelling van de economische balans gebruikt Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. ook de Volatility Adjustment voor de waardering van de verzekeringsverplichtingen. Wijzigingen in de spreads leiden tot veranderingen in de Volatility Adjustment en daardoor de waarde van de verzekeringsverplichtingen.

Spreadrisico wordt beheerst en gemonitord als onderdeel van het tegenpartijrisicobeleid en het marktrisicobeleid (zie onderdeel G Tegenpartijrisico voor een meer uitgebreide beschrijving van het raamwerk). Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. beperkt het spreadrisico met een conservatieve beleggingsstrategie die zorgt voor de juiste balans tussen de verschillende typen instrumenten (bedrijfsobligaties, obligaties van financiële instellingen (financials), gedekte obligaties, staatsgerelateerde obligaties, hypotheek en asset backed securities), de credit rating, het looptijdenprofiel en de regionale verdeling. Op basis van het goedgekeurde intern model voor marktrisico wordt de beleggingsportefeuille verder geoptimaliseerd.

Valutarisico

Valutarisico is het risico op verlies dat voortkomt uit de gevoeligheid van de waarde van de activa en verplichtingen voor veranderingen in het niveau of volatiliteit van valutakoersen.

Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. loopt valutarisico, met name in US dollars, als onderdeel van de reguliere beleggingsportefeuille (aandelen, vastrentende beleggingen en beursgenoteerde vastgoedondernemingen).

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

De onderstaande tabel over het valutarisico toont de totale blootstelling aan de belangrijkste valuta per balansdatum.

VALUTA RISICO

(€ MILJOEN)

	2019 TOTALE BLOOTSTELLING	2019 NOMINAAL BEDRAG VAN AFDEKKINGS- INSTRUMENTEN	2019 NETTO BLOOTSTELLING	2018 TOTALE BLOOTSTELLING	2018 NOMINAAL BEDRAG VAN AFDEKKINGS- INSTRUMENTEN	2018 NETTO BLOOTSTELLING
Netto-positie						
US dollar	779	700	79	814	755	59
Pond sterling	120	130	-10	168	188	-20
Japanse yen	65	66	-1	65	64	1
Zwitserse franc	177	162	15	32	34	-2
Deense krone	114	107	7	6	3	3
Australische dollar	24	36	-12	29	35	-6
Overige	98	62	36	121	92	29
Totaal	1.377	1.263	114	1.235	1.171	64

De exposure in de beleggingsportefeuille wordt afgedekt met valutatermijncontracten.

Marktconcentratierisico

Marktconcentratierisico is het risico op verlies dat voortkomt uit het gebrek aan diversificatie van beleggingen en verplichtingen binnen marktrisico of vanwege grote gevoeligheid voor faillissement van een individuele tegenpartij of groep van verwante tegenpartijen. De balans van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. bevat met ingang van 2019 geen materiële marktconcentratierisico's.

Bij het marktconcentratierisico zijn de intragroep posities tussen Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. en Achmea Bank N.V. onderkend. De omvang van deze positie is niet significant en om deze reden is er geen kapitaal vereist.

G. TEGENPARTIJRISICO

Tegenpartijrisico is het risico op verlies dat voortkomt uit onverwachte faillissementen of een verslechtering van de kredietwaardigheid van de tegenpartijen en debiteuren van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V.

Risicoprofiel

Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. is blootgesteld aan tegenpartijrisico op het gebied van derivaten, herverzekeringen, tussenpersonen en polishouders. Het kredietrisico op hypotheek en landen wordt voor de berekening van het vereist kapitaal onder Solvency II meegenomen onder het spreadrisico.

Een overzicht van de financiële beleggingen naar credit rating, een overzicht van activa en verplichtingen waarop verrekening en vergelijkbare overeenkomsten van toepassing zijn en een overzicht van financiële activa met betalingsachterstanden of waarop bijzondere waardevermindering is toegepast zijn opgenomen in Toelichting 25 Kredietkwaliteit financiële activa en toelichting uitstel IFRS 9.

Het vereist kapitaal onder Solvency II geeft op kwantitatieve wijze inzicht in de hoogte van het tegenpartijrisico. In 2019 is het vereist kapitaal licht gestegen van €98 miljoen per ultimo 2018 naar €113 miljoen per ultimo 2019. De stijging wordt met name veroorzaakt door de nieuwe regelgeving voor risicoclassificatie voor derivaten waardoor vereist kapitaal voor dit het risico is toegenomen.

Risicobeheersingsmaatregelen

Het tegenpartijrisicobeheersingsraamwerk op groepsniveau is uitgewerkt in het tegenpartijrisicobeleid waarin onder meer het proces voor het aangaan van transacties met nieuwe tegenpartijen, de limieten en verdeling per tegenpartij binnen de afdelingen en entiteiten van Achmea, waaronder Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. en het proces van herziening van de limieten en het bewaken hiervan is beschreven. Het belangrijkste 'preventiedoel' bij het beheren van het tegenpartijrisico op groepsniveau is het voorkomen van ongewenste concentraties en het waarborgen dat de portefeuilles goed gediversifieerd zijn. Daarnaast zijn belangrijke maatregelen bij het beheren van het tegenpartijrisico ingeregeld zoals gedegen terugvorderingsprocedures om kredietproblemen op te vangen.

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

De limieten per rating in het tegenpartijrisicobeleid zijn opgenomen in onderstaande tabel:

MAXIMALE BLOOTSTELLING OP GROEPSNIVEAU

	SUPRANATIONALE INSTELLINGEN EN OVERHEDEN	OVERIGE TEGENPARTIJEN
AAA	(geen limiet)	700
AA+, AA, AA-	500	500
A+, A, A-	400	400
BBB+	250	250
BBB	200	200
BBB-	125	125

(€ MILJOEN)

Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. gebruikt ratings van S&P, Moody's, Fitch, DBRS en AMBest (alleen voor herverzekeraars). Als er meerdere ratings beschikbaar zijn voor hetzelfde financiële instrument dan wordt de tweede beste beoordeling gebruikt. Zie Toelichting 25 Kredietkwaliteit financiële activa en toelichting uitstel IFRS 9. Voor tegenpartijen met een lagere rating of zonder een rating wordt dit per tegenpartij beoordeeld.

Voor herverzekeraars geldt een hogere kredietbeoordeling met een minimum rating restrictie op het niveau A-. Het tegenpartijrisicobeleid bevat daarnaast voor specifieke blootstellingen afwijkende limieten en biedt de mogelijkheid om voor specifieke situaties een vrijstelling aan te vragen. Zo geldt er een afwijkend exposurelimiet op groepsniveau voor de blootstelling aan de Rabobank Groep. Deze blootstelling bestaat hoofdzakelijk uit spaarpremies die verbonden zijn aan hypotheekleningen (Toelichting 5 Beleggingen). In 2018 zijn met de Rabobank Groep additionele zekerheden overeengekomen om dit risico te mitigeren.

Derivaten

Derivatentransacties worden alleen aangegaan met tegenpartijen die voldoen aan de rating- en onderpandvereisten van Achmea. ISDA-raamovereenkomsten (International Swaps and Derivative Association) zijn van kracht tussen Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. en de tegenpartijen voor derivaten. In het tegenpartijrisicobeleid zijn de onderpandvereisten gedefinieerd die moeten worden opgenomen in de individueel overeengekomen Credit Support Annexes (CSA). Alleen 'prime collateral' wordt geaccepteerd dat bestaat uit staatsobligaties die zijn uitgegeven door landen met een hoge rating en liquide onderpand in Euro's, Amerikaanse dollars, Britse ponden en Zwitserse francs. Onafhankelijke waardering van derivaten, dagelijkse afwikkeling van onderpand en verdergaande waarderingscorrecties met betrekking tot de resterende looptijd van het ontvangen onderpand, beperken verder het tegenpartijrisico. Daarnaast wordt voor een deel van de derivatenportefeuille gebruik gemaakt van Central Clearing.

Polishouders

Het tegenpartijrisico van vorderingen met betrekking tot polishouders wordt beheerst door maatregelen rondom het incasseren van de premies.

H. LIQUIDITEITSRISICO

Liquiditeitsrisico is het risico op verlies dat voortkomt uit het niet efficiënt kunnen voldoen aan de verwachte en onverwachte huidige en toekomstige kasstromen en behoefte voor onderpand zonder hiermee de dagelijkse bedrijfsvoering of de financiële positie van een juridische entiteit negatief te beïnvloeden.

Risicoprofiel

Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. loopt liquiditeitsrisico bij de verzekeringsactiviteiten. Looptijdanalyses van de verzekeringsverplichtingen worden gegeven in Toelichting 6 Verplichtingen gerelateerd aan verzekeringscontracten. Daarnaast is liquiditeitsrisico verbonden aan onderpandverplichtingen die voortkomen uit derivatenposities die voornamelijk worden aangehouden voor het afdekken van het renterisico.

Risicobeheersingsmaatregelen

Het liquiditeitsbeleid beschrijft hoe het liquiditeitsrisico wordt beheerst. Achmea heeft maatstaven gedefinieerd voor al haar juridische entiteiten, waaronder Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. De maatstaven geven inzicht in de liquiditeitspositie van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. en de blootstelling aan het liquiditeitsrisico voor verschillende tijdschizonten onder normale omstandigheden, evenals voor een reeks stress scenario's.

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

In aansluiting op het businessplan vindt de liquiditeitsplanning zowel op het niveau Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. Aanvullend zijn de procedures en maatregelen beschreven om te voorzien in liquide middelen in tijden van stress. Hierbij zijn mogelijke acties en financieringsbronnen beschreven waarbij ook rekening wordt gehouden met het gedrag van andere tegenpartijen.

De liquiditeitspositie van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. wordt beheerst aan de hand van een maandelijks op te leveren 3-jaars prognose en de beschikbaarheid van kredietfaciliteiten. Hierin worden alle geprognosticeerde kasstromen opgenomen en wordt de impact van een aantal relevante scenario's of verwachte transacties doorgerekend.

Het liquiditeitsrisico van de verzekeringsactiviteiten wordt door Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. beheerst. In de liquiditeitsplanning wordt rekening gehouden met alle inkomende en uitgaande kasstromen van verzekeringsactiviteiten. Daarnaast wordt een aantal stress scenario's opgesteld en regelmatig geüpdatet. Onderwerp van deze stress scenario's zijn bijvoorbeeld een een massale lapse voor levensverzekeringen en een mogelijke impact van wijzigende collateral-verplichtingen. Ieder kwartaal wordt hierover gerapporteerd. Het liquiditeitsrisico binnen Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. wordt beperkt door de beschikbaarheid van liquide middelen en een hoog niveau van beleggingen in liquide activa.

I. OPERATIONEEL RISICO

Operationeel risico wordt gedefinieerd als het risico op verlies dat voortkomt uit ontoereikende of falende interne processen, medewerkers of systemen, of door externe gebeurtenissen. Dit kan leiden tot een financieel verlies, maar ook tot reputatieschade. Reputatierisico wordt hierbij niet gezien als een aparte risicocategorie, maar als een vorm van schade die kan voortvloeien uit de risico's die Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. loopt.

Risicoprofiel

Tot de belangrijkste operationele risico's behoren de risico's rond informatiebeveiliging en cybercriminaliteit, risico's samenhangend met het digitaliseren van onze dienstverlening en aansprakelijkheidsclaims uit producten en diensten. De risico's voor cybercriminaliteit zijn hoog, als gevolg van malware en ransomware aanvallen door cybercriminelen waarbij gebruik wordt gemaakt van veranderende technieken. Risico's rond de beveiliging van websites en privacygevoelige informatie blijven tevens hoog. Dit als gevolg van de digitalisering van onze diensten waarbij wijzigingen in de onze websites en IT-omgeving worden doorgevoerd. Het risico van onverantwoord omgaan met big data neemt toe in een wereld waarin data een steeds belangrijkere rol spelen. De reputatie van verzekeraars als onderdeel van de financiële sector staat nog steeds onder druk. Alles dat een verzekeraar doet, wordt beoordeeld in een maatschappelijke context.

Het vereist kapitaal onder Solvency II geeft op kwantitatieve wijze inzicht in de hoogte van het operationeel risico. In 2019 is het vereist kapitaal voor operationeel risico gestegen van €169 miljoen per ultimo 2018 naar €176 miljoen per ultimo 2019.

Risicobeheersingsmaatregelen

Het operationeel risicobeleid beschrijft hoe het operationeel risico wordt beheerst. Voor specifieke risicogebeurtenissen zijn daarnaast aanvullend beleid en procedures van kracht zoals voor informatiebeveiliging, business continuïteit en uitbestedingen:

- Informatiebeveiliging: Het geheel van activiteiten dat zich richt op het blijvend realiseren van een optimaal niveau van beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid van informatie en informatiesystemen om de bedrijfscontinuïteit niet in gevaar te brengen, klantbelang niet te schaden, financiële schade en imagoschade te voorkomen en te voldoen aan wet- en regelgeving. In het Internal Control Framework zijn hiervoor beheersmaatregelen opgenomen gericht op de volgende thema's: Cybersecurity, IT Architectuur, Datacenter Facilities, IT Operations, Logische Toegangsbeveiliging en Wijzigingsbeheer.
- Business Continuity Management (BCM): Dit omvat het onderkennen van dreigingen en de potentiële impact daarvan, het vaststellen van het minimaal vereiste dienstenniveau aan klanten en andere belanghebbenden, en het uitvoeren en testen van maatregelen waarmee majeure verstoringen van bedrijfskritieke ketens worden voorkomen en de impact van de verstoringen tot een aanvaardbare proportie wordt beperkt. In het Internal Control Framework zijn hiervoor beheersmaatregelen opgenomen gericht op het voorkomen van langdurige systeemuitval en back up en recovery van data en systemen.
- Uitbesteding: Uitbestedingsprocessen dienen zorgvuldig en beheerst plaats te vinden, gebaseerd op een risico/rendement afweging en schriftelijke documentatie van wederzijdse verplichtingen. In het Internal Control Framework zijn hiervoor beheersmaatregelen opgenomen gericht op contractering, naleving van Service Level Agreements en registratie van uitbestedingen.

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

Jaarlijks worden risicoanalyses uitgevoerd om de operationele risico's en de hierbij behorende beheersmaatregelen te identificeren binnen Achmea, waaronder Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. Ook gedurende het jaar worden op verschillende niveaus en op verschillende onderwerpen analyses uitgevoerd, bijvoorbeeld in de vorm van scenario analyses. Een scenario analyse met betrekking tot cybercriminaliteit heeft onder meer geleid tot het afsluiten van een cyberrisicoverzekering. Ook is er in de risicoanalyses aandacht voor innovaties die impact hebben op de bedrijfsvoering en de beheersing zoals de toepassing van algoritmes in de processen.

Voor de geïdentificeerde risico's en beheersmaatregelen wordt het Internal Control Framework gebruikt dat is gebaseerd op het COSO-model en gangbare marktstandaarden/normeringen en gebruik maakt van key risks en key controls. Jaarlijks na de uitvoering van de risicoanalyses worden de key risks en key controls in het framework geactualiseerd waarna het wordt gebruikt om de effectiviteit van de beheersing systematisch binnen de gehele organisatie te bewaken. In het framework zijn referenties opgenomen naar het toetsingskader informatiebeveiliging van De Nederlandsche Bank en Solvency II. Daarnaast is een organisatiebreed systematisch issue en incidenten managementproces ingericht.

J. COMPLIANCE RISICO

Compliance risico is het risico van aantasting van de reputatie of bestaande of toekomstige bedreigingen van vermogen of resultaat van een organisatie als gevolg van een ontoereikende naleving van hetgeen bij of krachtens enig wettelijk voorschrift is voorgeschreven, alsmede die het gevolg kan zijn van een ontoereikende naleving van waarden, normen en (toezichts-)regels. Het niet naleven kan resulteren in juridische of bestuurlijke sancties, substantiële financiële verliezen of reputatieschade.

Risicoprofiel

Tot de belangrijkste compliance risico's behoren de risico's gerelateerd aan Zorgplicht, Productontwikkeling, Ken uw Client, Privacy (naleving Algemene Verordening Gegevensbescherming), Integriteit en Fraudebeheersing en Mededinging. Bij afwegingen is het belangrijk dat het belang van de klant centraal staat met aandacht voor duidelijke en tijdige productinformatie voor de klant en mogelijkheden voor het verbeteren van het beoordelen van de passendheid van het verkochte product en het klanten adviesproces. Een toenemend aantal incidenten heeft betrekking op privacy issues. Dit wordt enerzijds verklaard door de digitalisering en anderzijds de grotere maatschappelijke focus op kwesties rondom privacy.

Risicobeheersingsmaatregelen

Het compliance beleid beschrijft hoe het compliance risico wordt beheerst. Aanvullend beleid en regelingen zijn beschikbaar voor specifieke compliance onderdelen zoals CDD (Customers Due Diligence), privacy, mededinging, de klokkenluidersregeling en de insidersregeling. Compliance is nauw betrokken bij het bewaken van de naleving van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) en Sanctiewet 1977 (Sw), privacy dilemma's issues en de naleving van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), inclusief initiatieven over big data en ethiek in relatie tot artificial intelligence. Het integriteitsrisico als onderdeel van het compliance risico is uitgewerkt in de Algemene Gedragscode Achmea (AGA) en het Integriteit- & Fraudebeleid. In de AGA zijn de kernwaarden, kernkwaliteiten en gedragsregels van Achmea opgenomen. Deze algemene gedragsregels gelden voor alle Achmea-medewerkers. Het Integriteit- & Fraudebeleid beschrijft op welke wijze invulling wordt gegeven aan de integriteitsrisico's in de bedrijfsvoering zoals: anti-corruptie, geschenken, nevenfuncties, contractering van derde partijen en de uitvoering van de Systematische Integriteits Risico Analyse.

Jaarlijks worden risicoanalyses uitgevoerd om de compliance risico's te identificeren binnen Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. Ook gedurende het jaar worden op verschillende niveaus en op verschillende onderwerpen analyses uitgevoerd. Met betrekking tot het naleven van wet- en regelgeving en interne gedragscodes worden de belangrijkste juridische bepalingen hierbij uitgedrukt in risico's. Voor de interne beheersing van de geïdentificeerde risico's en beheersmaatregelen wordt conform het operationeel risico het Internal Control Framework en issue- en incidenten managementproces gebruikt.

De Commissie Wet- en regelgeving van Achmea identificeert nieuwe en gewijzigde wetgeving en stelt vast wat de impact daarvan is op de organisatie. Implementatie is de verantwoordelijkheid van het management. Wanneer er sprake is van verstrekkende gevolgen voor Achmea, adviseert de Commissie de Raad van Bestuur om een uitgebreid implementatieproject op te starten. Achmea monitort de implementatie van wet- en regelgeving met behulp van een specifieke module in het Internal Control Framework.

Onderzoeken van de toezichthouders hebben een grote invloed op de bedrijfsactiviteiten. De onderzoeken komen niet alleen voort uit lokale regelgeving, maar ook uit internationale wetgeving zoals EU wetgeving voor Zorgplicht, Uitbesteding, CDD en

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

Duurzaamheid. De bijdrage die wordt geleverd aan onderzoeken van de toezichthouders vergt veel inspanning en dit wordt gecoördineerd door de Commissie Wet- en regelgeving.

Privacy, CDD en Zorgplicht zijn in 2019 de belangrijkste aandachtsgebieden voor de compliance functie. Met kortcyclische monitoring wordt de compliance met wet- en regelgeving bewaakt. De bij de monitoring geconstateerde compliance issues worden geadresseerd bij verantwoordelijk management, waarmee afhandeling binnen de kaders van de gedefinieerde compliance en integriteit risk appetite is geborgd.

K. KAPITAALMANAGEMENT

Het doel van kapitaalmanagement is dat de Achmea Groep en alle entiteiten, waaronder Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V., te allen tijde adequaat gekapitaliseerd zijn om daarmee op de korte en lange termijn de belangen van alle stakeholders te waarborgen en het kapitaal voldoende efficiënt in te zetten. In deze paragraaf is een nadere toelichting opgenomen van de kapitaalpositie en het kapitaalbeleid.

Kapitaalpositie

Onderdeel B Kapitaalpositie bevat een toelichting op de solvabiliteitsratio onder Solvency II en de samenstelling van het toegestaan Solvency II eigen vermogen. In deze paragraaf wordt nader ingegaan op de gehanteerde kapitaalinstrumenten, de ontwikkeling van de liquiditeitspositie van de holding en de toegekende ratings van rating agencies.

Toegang tot de kapitaal- en geldmarkten vindt plaats vanuit Achmea B.V. Financiering van de verzekeringsentiteiten, waaronder Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V., vindt plaats vanuit de holding. Dit kan in de vorm van kapitaalstortingen of het verlenen van achtergestelde leningen.

Rating agencies hanteren hun eigen methodologie voor het beoordelen van de kredietwaardigheid van een onderneming. Hieronder zijn de ratings opgenomen die door de rating agencies aan Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. zijn toegekend.

RATINGS

Entiteit	TYPE	S&P	FITCH
Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V.	FSR/IFS	A	A+

Deze ratings zijn op 18 november 2019 respectievelijk 30 september 2019 bevestigd.

Kapitaalbeleid

In het kapitaalbeleid is de risicobereidheid ten aanzien van kapitaal nader uitgewerkt met interne kapitaalsnormen alsmede limieten ten aanzien van leverage en rendement.

- Het primaire uitgangspunt van het kapitaalbeleid is dat Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. adequaat gekapitaliseerd is, waarbij op een buffer aangehouden wordt boven het wettelijke minimumniveau die voldoende is om tegenvallers te kunnen opvangen.
- Op groepsniveau wordt aanvullend een buffer aangehouden voor het opvangen van eventuele kapitaaltekorten van de entiteiten.
- Verder bevat het kapitaalbeleid een overzicht met de mogelijk te nemen maatregelen als interne limieten worden overschreden, waaronder verschillende mogelijkheden om het risicoprofiel te wijzigen.

De kapitaalpositie van Achmea Groep en de daaronder vallende entiteiten, waaronder Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. worden beheerst door het monitoren van de actuele kapitaalpositie, het prognosticeren en analyseren van de toekomstige kapitaalpositie inclusief het doorrekenen van scenario's en stresstesten en door het verdelen van kapitaal binnen Achmea Groep.

3. GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

De uitbraak van het coronavirus in 2020 heeft een aanzienlijke impact op de samenleving, waar Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. en haar stakeholders ook onderdeel van zijn.

De uitbraak van het coronavirus raakt de samenleving en de gezondheid van onze klanten. Daarnaast heeft dit een belangrijke invloed op de economische ontwikkelingen en de wereldwijde financiële markten waardoor zowel aandelenkoersen als rentetarieven

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

aanzienlijk zijn gedaald en spreads zijn uitgelopen. Vanuit overheden en centrale banken zijn er verschillende maatregelen gekomen als reactie hierop. De uitbraak van het coronavirus heeft invloed op onze klanten en de verzekeringsrisico's (lang- en kortlevenrisico), marktrisico (met name aandelenkoersen, rente- en spreadontwikkeling) en liquiditeitsrisico. In de Kapitaal- en risico management paragraaf zijn onze gevoeligheden voor ontwikkelingen op de financiële markten toegelicht, alsmede onze mitigerende activiteiten en maatregelen.

Het liquiditeitsrisico is voor Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. relatief beperkt aangezien de beleggingen die tegenover de verzekeringsverplichtingen worden aangehouden op elkaar afgestemd zijn voor wat betreft de aard en looptijd. Daarnaast zijn een groot deel van de beleggingen van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. over het algemeen zeer liquide en kunnen daarmee snel worden omgezet in kas- en bankgelden. Het liquiditeitsrisico wordt beheerd op groepsniveau.

In de Kapitaal- en risico management paragraaf zijn onze gevoeligheden voor ontwikkelingen op de financiële markten toegelicht, alsmede onze mitigerende activiteiten en maatregelen.

Het is op dit moment niet kwantificeerbaar hoe de financiële markten zich in de nabije toekomst ontwikkelen. Het frequent monitoren van financiële risico's zoals rente- en spreadontwikkelingen maakt integraal onderdeel uit van het risicomanagement systeem van Achmea. Achmea monitort de aandelenkoersen, rentetarieven, polishoudergedrag en schadelast nauwlettend.

De maatregelen die overheden wereldwijd treffen in de strijd tegen het coronavirus kunnen van invloed zijn op onze omzet. De toekomstige verkopen van ons open- book portefeuille is onzeker, alsook het verloop van ons service book en het gedrag van onze klanten is onzeker in deze situatie. Dit alles heeft mogelijk een directe invloed op ons operationeel en financieel resultaat. Het is op dit moment onduidelijk in welke mate het de omzet, operationeel- en financieel resultaat zal gaan beïnvloeden. Daarnaast leiden lagere rente, lagere aandelenkoersen en spread-ontwikkeling tot mogelijk lagere beleggingsopbrengsten en verwachten wij dat de volatiliteit op de aandelenmarkten zorgt voor een lagere solvabiliteit. De daadwerkelijke effecten zijn op dit moment niet kwantificeerbaar.

Een van onze risicobeheersingsmaatregelen betreft ons Business Continuity Management, welke gericht is op het kunnen voortzetten van onze bedrijfsvoering in tijden van onverwachte ingrijpende gebeurtenissen zoals het coronavirus. De nodige maatregelen zijn genomen om te zorgen voor de veiligheid en het welzijn van onze medewerkers en klanten en om onze klanten optimaal van dienst te kunnen blijven zijn.

Hoewel, zoals hierboven beschreven, het op dit moment niet mogelijk is de toekomstige effecten van de Corona uitbraak in te schatten, zijn wij van oordeel dat op basis van onze huidige inzichten er geen onzekerheid van materieel belang bestaat ten aanzien van de continuïteitsveronderstelling die bij het opstellen van de jaarrekening is gehanteerd.

TOELICHTING SIGNIFICANTE ONDERDELEN BALANS EN WINST- EN VERLIESREKENING

4. VASTGOEDBELEGGINGEN

	(€ MILJOEN)	
	2019	2018
Balans per 1 januari	1.065	1.061
Aankopen	15	17
Verkopen	-70	-119
Reële waardeveranderingen opgenomen in de Winst- en verliesrekening	49	106
Balans per 31 december	1.059	1.065

	(€ MILJOEN)	
	31 DECEMBER 2019	31 DECEMBER 2018
Woningen	563	514
Retail	251	284
Kantoren	235	242
Overige	10	25
Totaal	1.059	1.065

Vastgoedbeleggingen worden verhuurd onder operationele leasecontracten met over het algemeen maandelijks vaste huurbetalingen die op contractueel overeengekomen momenten kunnen worden herzien. De minimale leasebetalingen onder niet-boetevrij opzegbare operationele leasecontracten van dit beleggingsvastgoed zijn als volgt:

	(€ MILJOEN)	
	31 DECEMBER 2019	31 DECEMBER 2018 ¹
Minder dan 1 jaar	33	39
1- 5 jaar	82	99
Langer dan 5 jaar	39	47
Totaal	154	185

¹ Per 31 december 2019 zijn de minimale leasebetalingen onder niet-boetevrij opzegbare operationele leasecontracten ingedeeld naar looptijd in plaats van de theoretische jaarhuur in het jaar dat het contract vervalt. Voor vergelijkingsdoeleinden zijn de vergelijkende cijfers op dezelfde wijze herrekend en aangepast.

BELANGRIJKSTE AANNAMES EN SCHATTINGEN BIJ DE WAARDERING VAN VASTGOEDBELEGGINGEN

De gebruikte methoden van het bepalen van de reële waarde van Vastgoedbeleggingen worden beschreven in Toelichting 7 Reële waarde hiërarchie. De aannames bij de toepassing van een aantal van deze methoden worden ondersteund door de bepalingen van bestaande huur- en andere relevante overeenkomsten en door externe bewijzen zoals recente en verwachte algemene economische trends, huidige huurprijzen in de markt voor vergelijkbare panden in dezelfde regio en conditie. De gehanteerde aannames en gebruikte waarderingstechnieken kunnen belangrijke gevolgen hebben voor de waardering.

WAARDERINGSGRONDSLAG VASTGOEDBELEGGINGEN

Beleggingen in onroerend goed worden gewaardeerd tegen reële waarde. Alle wijzigingen in de reële waarden worden in de Winst- en verliesrekening opgenomen onder Beleggingsopbrengsten - *Gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen*. Huuropbrengsten uit Vastgoedbeleggingen worden als directe Beleggingsopbrengsten verantwoord in de Winst- en verliesrekening. Vastgoedbeleggingen die in aanbouw of ontwikkeling zijn voor toekomstig gebruik als Vastgoedbeleggingen worden geclassificeerd als 'Vastgoed in ontwikkeling' en tegen kostprijs opgenomen totdat de reële waarde op betrouwbare wijze kan worden bepaald.

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

5. BELEGGINGEN

BELEGGINGEN NAAR CLASSIFICATIE

(€ MILJOEN)

	BELEGGINGEN - MET WAARDE VERANDERINGEN IN DE WINST-EN- VERLIESREKENING		BELEGGINGEN BESCHIKBAAR VOOR VERKOOP		BELEGGINGEN LENINGEN EN VORDERINGEN		TOTAAL	
	31 DECEMBER 2019	31 DECEMBER 2018	31 DECEMBER 2019	31 DECEMBER 2018	31 DECEMBER 2019	31 DECEMBER 2018	31 DECEMBER 2019	31 DECEMBER 2018
Beleggingen voor eigen rekening								
Aandelen en soortgelijke beleggingen	17	38	1.577	1.705			1.594	1.743
Vastrentende beleggingen ¹	2.845	2.697	23.822	22.179			26.667	24.876
Derivaten	6.390	3.333					6.390	3.333
Overige financiële beleggingen ¹			1.119	834	1.618	1.915	2.737	2.749
Beleggingen voor rekening en risico polishouders								
Aandelen en soortgelijke beleggingen	4.317	4.161					4.317	4.161
Vastrentende beleggingen	3.881	3.441					3.881	3.441
Derivaten	92	47					92	47
Overige financiële beleggingen ^{1 & 2}	7.416	7.510					7.416	7.510
Totaal per 31 december	24.958	21.227	26.518	24.718	1.618	1.915	53.094	47.860

^{1.} Bevat beleggingen in groepsmaatschappijen. In Toelichting 28 Transacties met verbonden partijen worden deze posten toegelicht.

^{2.} Onder Overige financiële beleggingen zijn mede opgenomen liquide middelen die betrekking hebben op beleggingen (in fondsen/depots) voor rekening en risico polishouders.

Beleggingen in aandelen en soortgelijke beleggingen voor eigen rekening van in totaal €1.594 miljoen (31 december 2018: €1.743 miljoen) betreffen genoteerde gewone aandelen €592 miljoen (31 december 2018: €610 miljoen), alternatieve beleggingen €613 miljoen (31 december 2018: €631 miljoen), beleggingen in vastgoedfondsen van €220 miljoen (31 december 2018: €214 miljoen) en beleggingen in vastrentende waarde fondsen van €169 miljoen (31 december 2018: €288 miljoen).

Overige financiële beleggingen voor eigen rekening geclassificeerd als Leningen en vorderingen betreffen met name aan kapitaalpolissen gekoppelde tegoeden gehouden bij de Rabobank Groep, waarvoor de renteopbrengst is gebaseerd op de rente die de polishouder betaalt op zijn spaarhypotheek.

VERLOOPOVERZICHT BELEGGINGEN

(€ MILJOEN)

	BELEGGINGEN VOOR EIGEN REKENING		BELEGGINGEN VOOR REKENING EN RISICO POLISHOUDERS		TOTAAL	
	2019	2018	2019	2018	2019	2018
Balans per 1 januari	32.701	32.596	15.159	16.433	47.860	49.029
Investerings en verstrekte leningen	12.302	10.063	5.358	7.395	17.660	17.458
Desinvesteringen en verkopen ¹	-12.172	-10.022	-6.210	-8.021	-18.382	-18.043
Mutaties in de reële waarde	4.177	173	1.261	-763	5.438	-590
Valutakoersverschillen	-22	-49	2	30	-20	-19
Mutatie opgelopen rente	64	66	3	231	67	297
Mutaties liquide middelen			133	9	133	9
Herrubricering		8				8
Overige mutaties ²	338	-134		-155	338	-289
Balans per 31 december	37.388	32.701	15.706	15.159	53.094	47.860

^{1.} Bevat de verkoop van een hypotheekportefeuille aan de groepsmaatschappijen Achmea Bank N.V. In Toelichting 28 Transacties met verbonden partijen wordt deze transactie nader toegelicht.

^{2.} Overige mutaties houden verband met het consolideren van een aantal beleggingspools. Deze pools worden door Achmea Pensioen- en Levensverzekering N.V. meegeconsolideerd omdat er sprake is van control op grond van IFRS 10.

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

Beleggingen voor eigen rekening

Beleggingen voor eigen rekening waarvoor Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. gebruik heeft gemaakt van de optie deze te classificeren als 'Tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de Winst- en verliesrekening' per 31 december 2019 bedroegen €2.862 miljoen (31 december 2018: €2.735 miljoen). Derivaten worden voor hedging-doeleinden gebruikt. Achmea Pensioen- en Levensverzekering N.V. houdt geen financiële instrumenten aan voor handelsdoeleinden.

Op basis van de contractuele looptijd zal naar verwachting na twaalf maanden na balansdatum een bedrag van €26.846 miljoen (31 december 2018: €25.625 miljoen) aan vastrentende beleggingen en overige financiële beleggingen worden gerealiseerd. Voor alle activa zonder contractuele vervaldatum wordt verondersteld dat deze naar verwachting na twaalf maanden na balansdatum zullen worden gerealiseerd.

VASTRENTENDE BELEGGINGEN VOOR EIGEN REKENING NAAR SOORT

	(€ MILJOEN)	
	31 DECEMBER 2019	31 DECEMBER 2018
Staatsobligaties en door de overheid gegarandeerde obligaties	10.042	10.511
Gesecuritiseerde obligaties ^{1 & 2}	476	972
Bedrijfsobligaties	7.698	5.324
Converteerbare obligaties	252	246
Leningen gedekt door hypotheek ²	7.376	7.032
Leningen, deposito's en voorschotten aan kredietinstellingen ²	823	791
	26.667	24.876

^{1.} Gesecuritiseerde obligaties bestaan voor €377 miljoen (31-december 2018: €784 miljoen) aan 'asset backed' (met onderpand) obligaties.

^{2.} Bevat beleggingen in groepsmaatschappijen. In Toelichting 28 Transacties met verbonden partijen worden deze posten toegelicht.

Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V.'s belangen in niet-geconsolideerde gestructureerde entiteiten zoals obligaties met als onderpand hypotheek worden opgenomen onder Beleggingen - Gesecuritiseerde obligaties. De samenstelling van de portefeuilles van de belangen in gestructureerde entiteiten van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. is, bekeken vanuit de individuele waarde per entiteit, zeer divers. Voor het grootste deel belegt Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. in effecten met een senior rating, op onderpand van activa, waardoor zij potentiële kredietverliezen beperkt. Voor de belangrijkste niet-geconsolideerde gestructureerde entiteiten toont onderstaande tabel de maximale blootstelling aan verlies voor Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. per 31 december 2019, die gelijk is aan de boekwaarde van de effecten per die datum. Bovendien toont de tabel een vergelijking van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V.'s belang met het totaalbedrag van door de gestructureerde entiteit uitgegeven Notes (effecten). Het getoonde bedrag bij Totaal waarde van uitgegeven effecten op uitgiftedatum is gebaseerd op de omvang van de transactie bij uitgifte van de effecten.

BELEGGINGEN IN NIET-GECONSOLIDEERDE GESTRUCTUREERDE ENTITEITEN

	(€ MILJOEN)			
	31 DECEMBER 2019		31 DECEMBER 2018	
	MAXIMALE BLOOTSTELLING AAN VERLIES	TOTAAL WAARDE VAN UITGEGEVEN EFFECTEN OP UITGIFTEDATUM	MAXIMALE BLOOTSTELLING AAN VERLIES	TOTAAL WAARDE VAN UITGEGEVEN EFFECTEN OP UITGIFTEDATUM
Effecten op onderpand van hypotheek	377	610	784	1.336
Boekwaarde van belang in gestructureerde entiteiten per 31 december	377	610	784	1.336

Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. heeft geen financiële of andere steun gegeven aan niet-geconsolideerde gestructureerde entiteiten. Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. is ook niet voornemens om financiële of andere steun te geven aan niet-geconsolideerde gestructureerde entiteiten, waarin Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. een belang heeft of een belang had.

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

DERIVATEN NAAR SOORT

	(€ MILJOEN)		
	ACTIVA	VERPLICHTINGEN	31 DECEMBER 2019
Rentederivaten	6.337	1.414	4.923
Valutaderivaten	12	6	6
Aandelenderivaten	41		41
	6.390	1.420	4.970
	ACTIVA	VERPLICHTINGEN	31 DECEMBER 2018
Rentederivaten	3.300	211	3.089
Valutaderivaten	8	6	2
Aandelenderivaten	25		25
	3.333	217	3.116

ANALYSE OP BASIS VAN VERWACHTE TIJD TOT VERVALDATUM VAN NIET-VERDISCONTEERDE KASSTROMEN VAN DERIVATEN (VERPLICHTINGEN)

	(€ MILJOEN)				
31 DECEMBER 2019	BINNEN 1 JAAR	1-3 JAAR	3-5 JAAR	→ 5 JAAR ¹	TOTAAL
Rentederivaten	132	221	171	916	1.440
Valutaderivaten	5				5
Overige derivaten					
	137	221	171	916	1.445
31 DECEMBER 2018	BINNEN 1 JAAR	1-3 JAAR	3-5 JAAR	→ 5 JAAR	TOTAAL
Rentederivaten	83	49	19	66	217
Valutaderivaten	6				6
Overige derivaten	1				1
	90	49	19	66	224

^{1.} De rentederivaten met een verwachte tijd tot vervaldatum groter dan 5 jaar zijn vooral toeegenomen als gevolg van de dalende markttrentes in 2019. De rentedaling heeft voor deze contracten ervoor gezorgd dat de verwachte variabele renteontvangsten lager zijn geworden, terwijl de uitgaande vaste rentebetalingen niet zijn gewijzigd.

ANALYSE RENTE- EN VALUTADERIVATEN BELEGGINGEN EIGEN REKENING NAAR NOMINAAL BEDRAG VAN ONDERLIGGENDE WAARDE EN DE REËLE WAARDE

	31 DECEMBER 2019				31 DECEMBER 2018	
	NOMINALE WAARDE	REËLE WAARDE ACTIVA	REËLE WAARDE VERPLICHTING	NOMINAAL	REËLE WAARDE ACTIVA	REËLE WAARDE VERPLICHTING
Rentederivaten	33.933	6.337	1.396	28.694	3.299	192
Cross currency renteswaps	467		18	479	1	19
Valutatermijncontracten	1.033	12	5	1.174	8	6
	35.433	6.349	1.419	30.347	3.308	217

Beleggingen voor rekening en risico polishouders

Beleggingen voor rekening en risico van polishouders omvatten activa voor verzekeringscontracten met gesepareerde beleggingen, deposito's voor collectieve levensverzekeringscontracten met volledige winstdeling, beleggingsverzekeringspolissen, beleggingscontracten en beleggingen die verplichtingen afdekken uit hoofde van verzekeringen waarbij de opbrengsten aan een indexcijfer zijn gekoppeld.

Beleggingen voor rekening en risico van polishouders worden gesepareerd van andere beleggingen en belegd in overeenstemming met contractuele bepalingen. Polishouders en houders van beleggingscontracten zijn gerechtigd tot alle geboekte winsten en op de totaalwaarde van de beleggingen die onder dit kopje worden getoond, maar ze dragen ook de eventuele verliezen. Om deze reden is de waardering van Verzekeringsverplichtingen waarbij polishouders het beleggingsrisico dragen gekoppeld aan deze beleggingen.

Beleggingen voor rekening en risico van polishouders worden namens polishouders beheerd op een reële waardebasis. Alhoewel individuele instrumenten (al dan niet) een vervaldatum kunnen hebben afhankelijk van het soort instrument, heeft dit geen effect op de liquiditeitspositie van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V.

BELANGRIJKSTE AANNAMES EN SCHATTINGEN BIJ HET BEOORDELEN VAN DE WAARDERING VAN BELEGGINGEN

Beoordelen van bijzondere waardeverminderingen op financiële activa

Op elke balansdatum beoordeelt Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. of sprake is geweest van een situatie die een bijzondere waardevermindering tot gevolg heeft voor een belegging. Wanneer de financiële situatie van de tegenpartij verandert beoordeelt Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. of een tegenpartij zowel de hoofdsom- als rentebetalingen op een vastrentende belegging kan voldoen. Objectieve aanwijzingen voor een bijzondere waardevermindering van een belegging in aandelen, geassocieerd als 'Beschikbaar voor verkoop' omvatten informatie over belangrijke veranderingen met een nadelig effect in de markt, technologische, economische of juridische omgeving waarin de tegenpartij actief is, en geven aan dat de kostprijs van de belegging in aandelen wellicht niet realiseerbaar is. Ook een aanzienlijke of langdurige daling van de reële waarde van een belegging in aandelen beneden de kostprijs vormt een objectieve aanwijzing voor een bijzondere waardevermindering. Op aangehouden aandelenbeleggingen in een ongerealiseerde verliespositie die langer dan twaalf aaneengesloten maanden onder de kostprijs zitten of een reële waarde hebben die ver beneden de kostprijs (20%) is op balansdatum, wordt een bijzondere waardevermindering toegepast. Voordat deze grenzen worden bereikt bij het bepalen van de bijzondere waardevermindering worden ook kwalitatieve indicatoren gebruikt.

Reële waarde van beleggingen vastgesteld met behulp van waarderingstechnieken

Bij afwezigheid van een (actieve) markt wordt de reële waarde van niet-beursgenoteerde beleggingen geschat op basis van de contante waarde van de kasstromen of andere waarderingstechnieken. Voor een gedetailleerde beschrijving van de gebruikte methodes wordt verwezen naar de Toelichting 7 Reële waarde hiërarchie. Waarderingstechnieken zijn van nature subjectief van aard en kunnen een significante impact hebben op de bepaling van de reële waarden voor bepaalde beleggingen. Waarderingstechnieken bevatten verschillende aannames voor de prijsbepalende factoren. De toepassing van verschillende waarderingstechnieken en aannames kunnen effect hebben op de reële waarde.

WAARDERINGSGRONDSLAGEN BELEGGINGEN

Classificatie beleggingen

Algemeen uitgangspunt bij de classificatie van de beleggingen, en daarmee de waarderingsgrondslagen van de beleggingen, is dat deze wordt afgestemd op de waardering van gerelateerde verplichtingen. Hierbij volgt Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. het volgende raamwerk:

- Beleggingen die worden aangehouden voor verzekeringsverplichtingen gekoppeld aan spaarrekeningen voor eigen rekening worden geassocieerd als 'Leningen en vorderingen';
- Beleggingen die worden aangehouden voor verzekeringsverplichtingen waarvan de kasstromen contant zijn gemaakt op basis van actuele rentepercentages, verzekeringsverplichtingen waarbij de polishouder het beleggingsrisico draagt worden geassocieerd als 'Tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de Winst- en verliesrekening';
- Beleggingen die worden aangehouden voor handelsdoeleinden, voornamelijk derivaten, en beleggingen in Private equity (durfkapitaal) in de vorm van kapitaalbelangen in beleggingsfonds(en) worden geassocieerd als 'Tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de Winst- en verliesrekening'. Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. gebruikt derivaten om haar blootstelling aan marktrisico's die voortvloeien uit operationele activiteiten, investeringsactiviteiten en/of financieringsactiviteiten te beheersen;
- Overige beleggingen worden geassocieerd als 'Beschikbaar voor verkoop'.

Waardering bij eerste opname in de balans

Een belegging wordt bij eerste opname gewaardeerd op reële waarde verhoogd met transactiekosten die direct gerelateerd zijn aan de aankoop of uitgave van een belegging tenzij een belegging wordt geassocieerd als 'Tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de Winst- en verliesrekening'. In dat geval is de eerste waardering gelijk aan de reële waarde en worden transactiekosten direct in de Winst- en verliesrekening verwerkt.

In sommige gevallen kan het voorkomen dat de reële waarde bij de eerste opname afwijkt van de transactieprijs (zogenoemd 'day 1 winst of verlies'). In het geval dat de reële waarde is onderbouwd met observeerbare marktgegevens zal het 'day 1 resultaat' verantwoord worden in de Winst- en verliesrekening als Beleggingsopbrengsten - Gerealiseerde waardeveranderingen. In alle andere gevallen wordt de waardering bij eerste opname aangepast om het verschil tussen de reële waarde en eerste waardering aan toekomstige perioden toe te rekenen. Het 'day 1 resultaat' wordt in de Winst- en verliesrekening verantwoord voor zover wijzigingen van een factor (inclusief tijd) die een marktparticipant in acht zou nemen optreden.

Vervolgwaardering

Beleggingen geassocieerd als 'Leningen en vorderingen'

Deze beleggingen worden opgenomen tegen geamortiseerde kostprijs, verminderd met een voorziening voor oninbaarheid. Indien er objectieve aanwijzingen zijn dat er een bijzondere waardevermindering is opgetreden op 'Leningen en vorderingen', wordt het verlies bepaald als het verschil tussen de boekwaarde van het actief en de contante waarde van de geschatte toekomstige kasstromen (uitgezonderd toekomstige kredietverliezen die nog niet zijn opgetreden), contant gemaakt tegen de oorspronkelijke effectieve rentevoet van het financieel actief (dat wil zeggen de bij eerste opname berekende effectieve rentevoet). Een nieuw geamortiseerd kostprijsschema wordt vastgesteld voor het opnemen van de toekomstige rentebaten in de Winst- en verliesrekening.

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

Beleggingen geclassificeerd als 'Beschikbaar voor verkoop'

Beleggingen geclassificeerd als 'Beschikbaar voor verkoop' worden gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van overige veranderingen in de reële waarde in de Herwaarderingsreserve onder Totaal eigen vermogen, onder aftrek van latente belastingen. Valutakoersverschillen die voortvloeien uit veranderingen van de geamortiseerde kostprijs van vastrentende beleggingen worden verantwoord in de Winst- en verliesrekening.

Bij het niet langer opnemen in de balans van de belegging worden cumulatieve ongerealiseerde winsten of verliezen zoals opgenomen onder Totaal eigen vermogen als gerealiseerd overgeboekt naar de Winst- en verliesrekening. Rentebaten uit vastrentende beleggingen worden bepaald op basis van de effectieve rentemethode. Wanneer keuzedividenden worden opgenomen als aandelen, wordt een bedrag gelijk aan het dividend in contanten opgenomen in de Winst- en verliesrekening.

Beleggingen geclassificeerd als 'Tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de Winst- en verliesrekening'

Beleggingen geclassificeerd als 'Tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de Winst- en verliesrekening' worden gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van veranderingen in de reële waarde en valutaomrekeningsverschillen in de Winst- en verliesrekening. Wanneer keuzedividenden worden opgenomen als aandelen, wordt de dividendopbrengst gelijk aan het dividend in contanten opgenomen in de Winst- en verliesrekening.

Derivaten die deel uitmaken van andere financiële instrumenten worden daarvan afgezonderd en apart gewaardeerd indien zij niet nauw verbonden zijn met het onderliggend instrument. Een converteerbare obligatie wordt gescheiden in een obligatiedeel dat wordt geclassificeerd als 'Beschikbaar voor verkoop' en een conversierecht dat wordt geclassificeerd als derivaat. Het obligatiedeel wordt gewaardeerd volgens de waarderingstechniek van een vergelijkbare obligatie met dezelfde karakteristieken. Afhankelijk van hun waarde worden derivaten ofwel opgenomen onder Beleggingen (activa) of Derivaten (verplichtingen). Derivaten activa en passiva die betrekking hebben op dezelfde tegenpartij worden in de meeste gevallen niet gesaldeerd in de balans opgenomen aangezien niet aan de IFRS vereisten voor saldering is voldaan.

6. VERPLICHTINGEN GERELATEERD AAN VERZEKERINGSCONTRACTEN EN AANDEEL HERVERZEKERAARS IN VERZEKERINGSVERPLICHTINGEN

SAMENSTELLING

(€ MILJOEN)

	31 DECEMBER 2019 BRUTO	31 DECEMBER 2019 HERVERZEKERING	31 DECEMBER 2018 BRUTO	31 DECEMBER 2018 HERVERZEKERING
Levensverzekeringen				
Voorziening voor levensverzekeringen	20.902	124	21.585	162
Overlopende rentestandkortingen	-12		-16	
Winstdeling en kortingen voor polishouders	10.342		7.465	
Verzekeringsverplichtingen waarbij polishouders het beleggingsrisico dragen	15.313		14.922	
Totaal Verplichtingen gerelateerd aan verzekeringscontracten	46.545	124	43.956	162

Onderstaande tabel toont de Verplichtingen gerelateerd aan verzekeringscontracten geanalyseerd op basis van geschatte tijd tot vervaldatum. Hierbij zijn de levensverzekeringen geanalyseerd op basis van de contant gemaakte in- en uitgaande kasstromen.

ANALYSE OP BASIS VAN GESCHATTE TIJD TOT VERVALDATUM VAN VERPLICHTINGEN GERELATEERD AAN VERZEKERINGSCONTRACTEN

(€ MILJOEN)

2019	BINNEN 1 JAAR	1-5 JAAR	5-15 JAAR	LANGER DAN 15 JAAR	TOTAAL
Levensverzekeringen per 31 december 2019	2.070	5.485	16.741	22.249	46.545
Levensverzekeringen per 31 december 2018	2.078	4.957	15.542	21.379	43.956

ANALYSE PORTEFEUILLE LEVENSVZERKERINGEN

(€ MILJOEN)

	31 DECEMBER 2019		31 DECEMBER 2018	
	VERZEKERINGS- VERPLICHTINGEN	%	VERZEKERINGS- VERPLICHTINGEN	%
Levensverzekeringen met garanties t.a.v. beleggingsopbrengsten ¹	31.232	67%	29.034	66%
Overige levensverzekeringen	15.313	33%	14.922	34%
	46.545	100%	43.956	100%

¹ Omvat levensverzekeringen voor eigen rekening met garantie voor de (tarief)rente en levensverzekeringen waarbij de polishouders het beleggingsrisico dragen en een minimumgarantie kennen t.a.v. beleggingsopbrengsten.

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

VERLOOPOVERZICHT VERZEKERINGSVERPLICHTINGEN LEVEN

(€ MILJOEN)

	2019 BRUTO	2019 HERVERZEKERING	2018 BRUTO	2018 HERVERZEKERING
VOORZIENING VOOR LEVENSVERZEKERINGEN				
Balans per 1 januari	21.585	162	22.095	207
Betaalde uitkeringen	-1.833	-47	-1.774	-56
Netto ontvangen premies	668	25	812	31
Technisch resultaat	-119	-19	-75	-22
Oprenting	694	3	681	2
Vrijval van kostendekking	-72		-85	
Mutaties als gevolg van herrubricering ¹	-21		-69	
Balans per 31 december	20.902	124	21.585	162
OVERLOPENDE RENTESTANDKORTINGEN				
Balans per 1 januari	-16		-23	
Afschrijving	4		7	
Balans per 31 december	-12		-16	
WINSTDELING EN KORTINGEN VOOR POLISHOUDERS				
Balans per 1 januari	7.465		7.318	
Mutaties voor (on)gerealiseerde herwaardering van gerelateerde beleggingen in vastrentende waarden via het Vermogen	1.366		103	
Mutaties voor (on)gerealiseerde herwaardering van gerelateerde beleggingen in vastrentende waarden en interestderivaten via de Winst- en verliesrekening	1.487		79	
Toegekende winstdelingsrechten ²	25		-34	
Overige mutaties	-1		-1	
Balans per 31 december	10.342		7.465	
VERZEKERINGSVERPLICHTINGEN WAARBIJ POLISHOUDERS HET BELEGGINGSRISICO DRAGEN				
Balans per 1 januari	14.922		16.097	
Betaalde uitkeringen	-1.388		-1.411	
Netto ontvangen premies	497		608	
Technisch resultaat	-39		-38	
Oprenting	39		38	
Vrijval van kostendekking	-29		-37	
Effect van mutaties in de reële waarde	1.290		-404	
Mutaties als gevolg van herrubricering ¹	21		69	
Balans per 31 december	15.313		14.922	
TOTAAL VERZEKERINGSVERPLICHTINGEN LEVEN	46.545	124	43.956	162

^{1.} Mutaties als gevolg van herrubricering bevat in zowel 2019 als 2018 wijzigingen van en naar Verzekeringsverplichtingen waar polishouders het beleggingsrisico dragen door veranderingen in classificatie als gevolg van contractwijzigingen.

^{2.} Afhankelijk van het behaalde beleggingsrendement komt een deel van de Toegerekende winstdelingsrechten toe aan Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V.

De Voorziening voor levensverzekeringen omvat een bedrag van €2,6 miljard (31 december 2018: €2,3 miljard) voor contracten zonder winstdeling, die is berekend op basis van actuele rentepercentages.

Van de Voorziening voor levensverzekeringen (voor herverzekeringen) en Verzekeringsverplichtingen waarbij polishouders het beleggingsrisico dragen heeft €18,3 miljard (31 december 2018: €19,0 miljard) respectievelijk €15,3 miljard (31 december 2018: €14,9 miljard) betrekking op de service-book activiteiten; uitkeringen gerelateerd aan de service-book activiteiten bedragen €1,5 miljard (2018: €1,8 miljard), respectievelijk €1,4 miljard (2018: €1,4 miljard).

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

In 2012 heeft Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. een compensatieregeling voor beleggingsverzekeringen uitgevoerd die was overeengekomen met consumentenorganisaties. Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. voldoet bovendien aan de destijds door de minister van Financiën geformuleerde aanvullende maatregelen. Volgens een aantal klanten is dit niet voldoende. Zij hebben hun bezwaren gebundeld en laten zich vertegenwoordigen door een belangenvereniging. Wij zijn hier niet op ingegaan, omdat wij ons niet herkennen in het geschetste beeld en de vermeende aansprakelijkheid. Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. zet de weg van zorgvuldige individuele klachtenafhandeling voort. In januari 2019 ontvingen we een dagvaarding van Vereniging Woekerpolis.nl en de Consumentenbond. Deze rechtszaak loopt.

BELANGRIJKSTE AANNAMES EN SCHATTINGEN BIJ DE BEPALINGEN VAN DE VERPLICHTINGEN GERELATEERD AAN VERZEKERINGSCONTRACTEN

De waardering van Verplichtingen gerelateerd aan verzekeringscontracten is een inherent onzeker proces dat aannames omvat voor wijzigingen in wetgeving, sociale, economische en demografische trends, inflatie, rendementen, gedrag van de polishouder en andere factoren. In het bijzonder vallen onder de aannames met betrekking tot deze aspecten rentetarieven, sterftcijfers en trends hierin en aannames die in de toereikendheidstoets worden gebruikt. Waar mogelijk maakt Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. gebruik van waarneembare marktvariabelen en modellen/technieken die algemeen worden gebruikt in de markt. Niet in de marktwaarneembare aannames zijn gebaseerd op een combinatie van de ervaringen binnen Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. en benchmarks vanuit de markt, zoals verstrekt door de afdeling statistiek van het Verbond van Verzekeraars, het Actuarieel Genootschap en vergelijkbare instellingen in Europa. De toepassing van verschillende aannames bij deze evaluatie kan effect hebben op de Verplichtingen gerelateerd aan verzekeringscontracten en de Netto lasten uit verzekeringscontracten.

De disconteringsvoet die is gebruikt om de voorzieningen te bepalen voor levensverzekeringen waarvan de waardering van de kasstromen is gebaseerd op vaste aannames heeft een bandbreedte tussen 3% en 4%. Voorzieningen voor levensverzekeringen waarvan de kasstromen zijn verdisconteerd op basis van marktrente zijn gebaseerd op de Euro Swap Curve, inclusief een illiquiditeitspremie afhankelijk van de winstdelingskenmerken van het verzekeringscontract, die is geëxtrapoleerd door middel van een Ultimate Forward Rate (UFR, ultimo 2019: 3,90%, ultimo 2018: 4,05%). De UFR wordt gebruikt om de risicovrije disconteringsvoet na de 'Last Liquid Point (LLP)' in de euroswapmarkt te bepalen en is gebaseerd op een langetermijnevenwichtswaarde van historische gegevens.

Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. beoordeelt de toereikendheid van de verzekeringsverplichtingen en daaraan gerelateerde activa op elke rapportagemoment (zie Waarderingsgrondslagen van Verplichtingen gerelateerd aan verzekeringscontracten). Voor het beoordelen van de toereikendheid worden actuele schattingen betrokken van alle contractuele kasstromen van de verzekeringsverplichtingen, waarbij deze contant worden gemaakt. De gehanteerde curve is gebaseerd op de Euro Swap Curve, inclusief een aanpassing voor kredietrisico, een landen-opslag en een opslag voor illiquiditeit, geëxtrapoleerd met een UFR. Deze UFR is gelijk aan de UFR zoals gehanteerd voor de Solvency II berekening op hetzelfde rapportagemoment (ultimo 2019: 3,90%, ultimo 2018: 4,05%). Bij het bepalen van de toereikendheid maakt Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. gebruik van de meest recente sterftetafels, aangepast aan het specifieke karakter en samenstelling van het verzekeringsbestand van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V.

In de Verplichtingen gerelateerd aan verzekeringen is ook rekening gehouden met het effect van minimumgaranties die in bepaalde verzekeringscontracten zijn opgenomen. De waardering van deze garanties is afhankelijk van het verschil tussen het potentiële minimumbedrag aan uit te keren vergoedingen en de opgebouwde waarde, het verwachte sterftcijfer en de afkooptarieven. Bij het bepalen van het potentiële minimumbedrag aan uit te keren vergoedingen worden ook aannames gebruikt over inflatie, rendementen, gedrag van de polishouder en ziekte- en sterftcijfers. De toepassing van verschillende aannames bij deze factoren kan effect hebben op de Verplichtingen gerelateerd aan verzekeringen en Netto lasten uit verzekeringscontracten.

WAARDERINGSGRONDSLAGEN VAN VERPLICHTINGEN GERELATEERD AAN VERZEKERINGSCONTRACTEN

Algemene waarderingsprincipes

Verzekeringscontracten worden gedefinieerd als contracten die een significant verzekeringsrisico overdragen. Er is sprake van een verzekeringsrisico als er een scenario bestaat met commerciële betekenis waarbij er op basis van een verzekerde gebeurtenis, aanvullende betalingen moeten worden gedaan. Het verzekeringsrisico wordt als significant aangemerkt als er tussen betaling in geval van het optreden van een verzekerde gebeurtenis en betaling bij het uitblijven van de gebeurtenis, een verschil van minimaal 10% is. Opties, garanties en derivaten inbegrepen in een verzekeringscontract die zelfstandig geen verzekeringsrisico bevatten en niet nauw zijn verbonden aan het onderliggend verzekeringscontract worden apart opgenomen als derivaat. Opties en garanties die nauw zijn verbonden aan het verzekeringscontract worden in de berekening van de verzekeringsverplichtingen meegenomen.

Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. beoordeelt de toereikendheid van de verzekeringsverplichtingen en daaraan gerelateerde activa (overlopende acquisitiekosten, zie toelichting 13 Vorderingen en overlopende activa inzake de vorderingen in overlopende activa) op elke rapportagemoment en vaker indien noodzakelijk. In de toetsing worden actuele schattingen betrokken van alle contractuele kasstromen van de verzekeringsverplichtingen, inclusief de verwachte bedrijfskosten, garanties en opties. Als uit de toetsing blijkt dat de verzekeringsverplichtingen niet toereikend zijn, wordt eerst de overlopende acquisitiekosten verlaagd ten laste van de winst- en verliesrekening. Elk resterend tekort wordt vervolgens gecompenseerd door het verhogen van de gerelateerde verzekeringsverplichtingen.

Winstdeling en kortingen voor polishouders

Een voorziening is opgenomen voor iedere winstdeling waartoe polishouders of begunstigen gerechtigd zijn. Verworven rechten die nog niet zijn bijgeschreven op rekening van een polishouder worden hierbij opgeteld. De voorziening bestaat uit bedragen die conform de relevante wet- of regelgeving of contractuele bepalingen worden toegewezen aan de polishouders. De voorziening voor winstdeling en kortingen voor polishouders omvat ook bedragen die voortkomen uit de waardering van bepaalde vastrentende beleggingen tegen reële waarde en derivaten die worden gehouden om het renterisico inherent aan de gerelateerde verzekeringsverplichtingen, te beperken. (On-)gerealiseerde winsten en verliezen die samenhangen met de waardering van deze beleggingen worden overgeboekt naar Winstdeling en kortingen voor polishouders. Dit onderdeel van Winstdeling en kortingen voor polishouders mag niet negatief zijn.

Voorzieningen voor levensverzekering

Verplichtingen gerelateerd aan verzekeringscontracten voor traditionele levensverzekeringscontracten worden vastgesteld met behulp van een netto premie methode en gebaseerd op de actuariële en economische aannames (bijvoorbeeld ziekte-, sterfte- en rentepercentages). Er worden verschillende waarderingsgrondslagen gebruikt om de levensverzekeringsverplichtingen te waarderen, waarbij de waarderingsgrondslag is afgestemd op de waardering van de gerelateerde (financiële) activa, het specifieke karakter van de verzekeringsportefeuilles, winstdeling en besloten opties.

- Verplichtingen gerelateerd aan verzekeringscontracten gewaardeerd tegen de reële waarde. Alle gebruikte aannames zijn gebaseerd op actuele aannames en actuele rentepercentages. Mutaties in de reële waarde van de verzekeringsverplichtingen worden opgenomen in de Winst- en verliesrekening. De gerelateerde financiële beleggingen worden geclassificeerd als 'Tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de Winst- en verliesrekening'.
- Verplichtingen gerelateerd aan verzekeringscontracten waarvan de kasstromen zijn gebaseerd op vaste ('locked') aannames en contant zijn gemaakt op basis van actuele rentepercentages dan wel op basis van het (verwachte) markttrendement van gerelateerde financiële beleggingen. Mutaties in de waarde van deze verzekeringsverplichtingen worden opgenomen in de Winst- en verliesrekening. De gerelateerde financiële beleggingen worden geclassificeerd als 'Tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de Winst- en verliesrekening'.
- Verplichtingen gerelateerd aan verzekeringscontracten waarvan de kasstromen zijn gebaseerd op vaste ('locked') aannames en contant worden gemaakt tegen vaste disconteringsvoeten (veelal 3% of 4% afhankelijk van de ingangsdatum van het contract). Voor de levensverzekeringsbranche wordt voor deze verzekeringscontracten een voorziening Winstdeling en kortingen voor polishouders aangehouden als onderdeel van de verzekeringsverplichtingen. Dotatie aan deze voorziening vindt plaats door overboeking van waardeveranderingen van beleggingen die worden aangehouden om de renterisico's uit hoofde van deze verzekeringsverplichtingen af te dekken. De overboekingen vanuit de beleggingen aan Winstdeling en kortingen voor polishouders worden als volgt verantwoord.
 - ongerealiseerde herwaarderingen op gerelateerde rentederivaten via de winst- en verliesrekening;
 - gerealiseerde herwaardering op gerelateerde vastrentende waarden via het vermogen;
 - ongerealiseerde herwaardering op gerelateerde vastrentende waarden via de winst- en verliesrekening.

De vrijval uit Winstdeling en kortingen voor polishouders wordt bepaald als het verschil tussen de directe beleggingsopbrengsten van de gerelateerde vastrentende waarden en de benodigde interest voor de verzekeringsverplichtingen rekening houdend met een marge. De overboeking van de (on-)gerealiseerde waardeveranderingen op gerelateerde beleggingen aan Winstdeling en kortingen polishouders vindt niet langer plaats wanneer Winstdeling en kortingen voor polishouders negatief wordt. Indien Winstdeling en kortingen voor polishouders naderhand weer positief wordt (door positieve waardeveranderingen van gerelateerde beleggingen) worden de eerder genoemde overboekingen naar Winstdeling en kortingen voor polishouders weer voortgezet.

- De voorziening voor niet-verdiende premies, de voorziening voor premietekorten en lopende risico's en de voorziening voor te betalen uitkeringen zijn inbegrepen in de voorziening voor levensverzekeringen.

Nog af te schrijven rentestandkortingen

De nog af te schrijven rentestandkortingen in de Nederlandse levensverzekeringsbranche worden gesaldeerd met de voorziening voor levensverzekeringsverplichtingen. Deze kortingen worden in enig jaar toegekend op periodieke of eenmalige premies voor pensioen- en levensverzekeringen, gebaseerd op de verwachting dat de gerealiseerde beleggingsrendementen hoger zullen zijn dan de disconteringsvoet die is toegepast in de prijsstelling van de polissen. De kortingen worden afgeschreven over een periode van 10 jaar op basis van jaarlijks stijgende bedragen, in overeenstemming met de verwachte realisatie van de rentemarge.

Verzekeringsverplichtingen waarbij polishouders het beleggingsrisico dragen

Verplichtingen gerelateerd aan verzekeringscontracten voor beleggingsverzekeringen en overige verzekeringscontracten waarbij de polishouder het beleggingsrisico draagt worden verantwoord tegen de waarde van de gerelateerde beleggingen. De Verplichtingen gerelateerd aan verzekeringscontracten voor contracten met gesepareerde beleggingen worden doorgaans berekend op basis van de contractuele bepalingen voor het verzekeringscontract. In geval van een overschot van deze gesepareerde beleggingen worden de bedragen opgenomen onder Financiële verplichtingen - *Overige schulden*.

Aandeel herverzekeraars in verplichtingen gerelateerd aan verzekeringscontracten

Uitgaande herverzekeringspremies en de van herverzekeraars te ontvangen aandelen in verrichte uitkeringen worden in mindering gebracht op de desbetreffende opbrengsten- en kostenrekeningen. De bedragen die verhaald kunnen worden op herverzekeraars worden geschat op een wijze die consistent is met de bepaling van verplichtingen gerelateerd aan verzekeringscontracten verbonden aan het herverzekerde risico. Een bijzondere waardevermindering wordt verantwoord als objectief kan worden aangetoond dat als gevolg van een opgetreden gebeurtenis Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. niet alle bedragen ontvangt die haar contractueel toekomen en als dit bedrag betrouwbaar kan worden vastgesteld. Op deze wijze worden de opbrengsten en kosten met betrekking tot de herverzekeringsovereenkomsten consistent verantwoord in overeenstemming met het onderliggende risico van de herverzekerde bedrijfsactiviteiten.

7. REËLE WAARDE HIËRARCHIE

Reële waarde hiërarchie en reële waarde bepaling

Deze toelichting geeft een analyse van activa en verplichtingen die na eerste opname worden gewaardeerd tegen reële waarde. Deze activa en verplichtingen worden ingedeeld in drie categorieën op basis van het belang van de gebruikte inputs om de reële waarde te bepalen (reële waarde hiërarchie). De hiërarchie bestaat uit de volgende categorieën:

- Categorie 1: Genoteerde prijzen (niet-gecorrigeerd) op actieve markten voor identieke activa of schulden.
- Categorie 2: Waarderings technieken op basis van waarneembare inputs, hetzij direct (dat wil zeggen als prijzen), hetzij indirect (afgeleid van prijzen). Deze categorie heeft betrekking op activa en verplichtingen die worden gewaardeerd op basis van genoteerde prijzen op actieve markten voor vergelijkbare activa en verplichtingen, genoteerde prijzen voor identieke of vergelijkbare activa en verplichtingen op minder actieve markten of waarderings technieken waar alle belangrijke inputs direct of indirect waarneembaar zijn vanuit de marktgegevens.
- Categorie 3: Waarderings technieken gebaseerd op belangrijke niet-waarneembare inputs. Deze categorie omvat alle activa en verplichtingen waarvoor de waarderings techniek inputs omvat die niet zijn gebaseerd op waarneembare gegevens en waarbij de niet-waarneembare inputs een belangrijk effect hebben op de waardering van de activa en verplichtingen, zoals beleggingen in vastgoed, durfkapitaal en private equity, consumptieve kredieten en hypothecaire leningen.

Liquide middelen worden geclassificeerd als categorie 1 wanneer hierop geen restricties van toepassing zijn. Commercial papers, onderdeel van deposito's bij kredietinstellingen, worden geclassificeerd als categorie 1 vanwege het feit dat deze worden verhandeld op geldmarkten. Overige deposito's bij kredietinstellingen worden over het algemeen geclassificeerd als categorie 2 doordat deze niet worden verhandeld en hierop restricties van toepassing zijn.

ACTIVA EN VERPLICHTINGEN GEWAARDEERD TEGEN REËLE WAARDE OP TERUGKERENDE EN INCIDENTELE BASIS PER 31 DECEMBER 2019

(€ MILJOEN)

	CATEGORIE 1	CATEGORIE 2	CATEGORIE 3	TOTAAL 31 DECEMBER 2019
Activa				
Terugkerende reële waarde bepaling				
Vastgoedbeleggingen			1.059	1.059
Beleggingen				
Aandelen en soortgelijke beleggingen	4.221	1.130	560	5.911
Vastrentende beleggingen	21.202	2.194	7.152	30.548
Derivaten	82	6.400		6.482
Overige financiële beleggingen	580	7.955		8.535
Liquide middelen	257			257
Totaal activa gewaardeerd tegen reële waarde op een terugkerende basis	26.342	17.679	8.771	52.792
Totaal activa gewaardeerd tegen reële waarde op een incidentele basis				
Verplichtingen				
Terugkerende reële waarde bepaling				
Financiële verplichtingen				
Leningen en opgenomen gelden		2		2
Derivaten	8	1.412		1.420
Totaal verplichtingen gewaardeerd tegen reële waarde op een terugkerende basis	8	1.414		1.422

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

ACTIVA EN VERPLICHTINGEN GEWAARDEERD TEGEN REËLE WAARDE OP TERUGKERENDE EN INCIDENTELE BASIS PER 31 DECEMBER 2018

(€ MILJOEN)

	CATEGORIE 1	CATEGORIE 2	CATEGORIE 3	TOTAAL 31 DECEMBER 2018
Activa				
Terugkerende reële waardebeoordeling				
Vastgoedbeleggingen			1.065	1.065
Beleggingen				
Aandelen en soortgelijke beleggingen	3.783	1.531	590	5.904
Vastrentende beleggingen	19.142	2.363	6.812	28.317
Derivaten	13	3.367		3.380
Overige financiële beleggingen	465	7.879		8.344
Liquide middelen	494			494
Totaal activa gewaardeerd tegen reële waarde op een terugkerende basis	23.897	15.140	8.467	47.504
Totaal activa gewaardeerd tegen reële waarde op incidentele basis				
Verplichtingen				
Terugkerende reële waardebeoordeling				
Financiële verplichtingen				
Leningen en opgenomen gelden		2		2
Derivaten	52	165		217
Totaal verplichtingen gewaardeerd tegen reële waarde op een terugkerende basis	52	167		219

Belangrijkste wijzigingen in de reële waarde hiërarchie in 2019

Ieder rapportagemoment beoordeelt Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. de classificatie van activa en verplichtingen die zijn gewaardeerd tegen de reële waarde. Voor de bepaling van de classificatie in de reële waarde hiërarchie is een belangrijke mate van inschatting vereist, bijvoorbeeld het belang van (niet-)waarneembare inputs die worden gebruikt voor het bepalen van de reële waarde of met betrekking tot de marktactiviteit. Bij inactieve markten is een beoordeling vereist van de waarderingstechnieken die worden gebruikt om de reële waarde te bepalen, evenals van de interpretatie van de categorie van de (markt)gegevens die wordt gebruikt. De uitkomst van het classificatieproces kan daardoor verschillen per boekjaar. Het beleid van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. is om de categorie binnen de reële waarde hiërarchie ieder boekjaar te bepalen en overboekingen naar en van de categorieën binnen de reële waarde hiërarchie aan het begin van het boekjaar in de balans te verantwoorden. In 2019 zijn geen significante wijzigingen aangebracht in de categorisering.

VERLOOPOVERZICHT VAN CATEGORIE 3 ACTIVA EN VERPLICHTINGEN GEWAARDEERD TEGEN REËLE WAARDE OP EEN TERUGKERENDE BASIS 2019

(€ MILJOEN)

	VASTGOED- BELEGGINGEN	AANDELEN EN SOORTGELIJKE BELEGGINGEN	VASTRENTENDE BELEGGINGEN	ACTIVA TOTAAL 2019
Balans per 1 januari	1.065	590	6.812	8.467
Investerings- en verstrekte leningen	15	7	1.203	1.225
Desinvesteringen en verkopen	-70	-101	-1.299	-1.470
Mutaties in de reële waarde opgenomen in de Winst- en verliesrekening	49	-13	-3	33
Mutaties in de reële waarde opgenomen in Overig totaalresultaat		56	435	491
Mutaties in de reële waarde hiërarchie (van categorie 3)		-1		-1
Mutaties in de reële waarde hiërarchie (naar categorie 3)		22	4	26
Balans per 31 december	1.059	560	7.152	8.771

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

VERLOOPOVERZICHT VAN CATEGORIE 3 ACTIVA EN VERPLICHTINGEN GEWAARDEERD TEGEN REËLE WAARDE OP EEN TERUGKERENDE BASIS 2018				(€ MILJOEN)
	VASTGOED-BELEGGINGEN	AANDELEN EN SOORTGELIJKE BELEGGINGEN	VASTRENTENDE BELEGGINGEN	ACTIVA TOTAAL 2018
Balans per 1 januari	1.061	635	6.666	8.362
Investerings en verstrekte leningen	17	19	637	673
Desinvesteringen en verkopen	-119	-87	-459	-665
Mutaties in de reële waarde opgenomen in de Winst- en verliesrekening	106	-3	-13	90
Mutaties in de reële waarde opgenomen in Overig totaalresultaat		25	-19	6
Mutaties als gevolg van herrubricering binnen de reële waarde hiërarchie		1		1
Balans per 31 december	1.065	590	6.812	8.467

BELANGRIJKE NIET-WAARNEEMBARE INPUTS VOOR ALS CATEGORIE 3 GECLASSIFICEERDE ACTIVA EN VERPLICHTINGEN GEWAARDEERD TEGEN REËLE WAARDE

BESCHRIJVING	REËLE WAARDE PER 31 DECEMBER 2019 IN MILJOENEN	GEBUIKTE WAARDERINGS-TECHNIEK	NIET WAAR-NEEMBARE INPUTS	RANGE (GEWOGEN GEMIDDELDE)	RELATIE VAN NIET-WAARNEEMBARE INPUTS MET REËLE WAARDE
Vastgoedbeleggingen	1.059	Huurwaarde-kapitalisatie-methode	Bruto aanvangs-rendement	3.2 - 17.4 (6.4) (%)	Toename leidt tot waardedaling
<i>Beleggingen</i>					
Aandelen en soortgelijke beleggingen	560	Netto Vermogens-waarde	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Vastrentende beleggingen voor eigen rekening	7.152	Contant gemaakte kasstromen	Totale spread	100 - 448 (bp)	Een toename heeft geen direct effect op de Winst- en verliesrekening of het Totaal eigen vermogen, maar wordt overgeboekt naar het Fonds voor toekomstige winstdeling middels een rechtstreekse vermogensboeking.

BESCHRIJVING	REËLE WAARDE PER 31 DECEMBER 2018 IN MILJOENEN	GEBUIKTE WAARDERINGS-TECHNIEK	NIET WAAR-NEEMBARE INPUTS	RANGE (GEWOGEN GEMIDDELDE)	RELATIE VAN NIET-WAARNEEMBARE INPUTS MET REËLE WAARDE
Vastgoedbeleggingen	1.065	Huurwaarde-kapitalisatie-methode	Bruto aanvangs-rendement	3.5 - 21.9 (6.9) (%)	Toename leidt tot waardedaling
<i>Beleggingen</i>					
Aandelen en soortgelijke beleggingen	590	Netto Vermogens-waarde	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Vastrentende beleggingen voor eigen rekening	6.812	Contant gemaakte kasstromen	Totale spread	124 - 301 (bp)	Een toename heeft geen direct effect op de Winst- en verliesrekening of het Totaal eigen vermogen, maar wordt overgeboekt naar het Fonds voor toekomstige winstdeling middels een rechtstreekse vermogensboeking.

Aandelen en soortgelijke beleggingen bestaan voornamelijk uit beleggingen in private equity, ter waarde van €221 miljoen (31 december 2018: €225 miljoen), vastgoedfondsen ter hoogte van €199 miljoen (31 december 2018: €193 miljoen) en infrastructuur fondsen ter hoogte van €107 miljoen (31 december 2018: €129 miljoen). De private equity beleggingen hebben een hoge diversificatie wat betreft sector, geografische regio en type belegging. Omdat voor het grootste deel van deze investeringen de reële waarde van deze beleggingen wordt bepaald met behulp van de intrinsieke waarde (netto vermogenswaarde) zoals gerapporteerd door de fondsbeheerder of de beherend vennoot, is er geen belangrijke niet-waarneembare input of combinatie van inputs die kan worden gebruikt om een gevoeligheidsanalyse uit te voeren voor deze portefeuille.

GEBUIKTE WAARDERINGSTECHNIKEN EN WAARDERINGSPROCESSEN BINNEN ACHMEA PENSIOEN- EN LEVENSVERZEKERINGEN N.V. VOOR CATEGORIE 2 EN 3 WAARDERINGEN.

Afhankelijk van de specifieke activa en verplichtingen heeft Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. waarderingsrichtlijnen en -procedures opgesteld voor het bepalen van de reële waarde. Voor elk type activa of verplichting wordt hieronder een samenvatting gegeven van het waarderingsproces, een beschrijving van de gebruikte techniek en de relevante inputs.

Vastgoedbeleggingen

Onder vastgoedbeleggingen vallen commercieel vastgoed en woningen. De reële waarde wordt gebaseerd op prijzen in een actieve markt, indien nodig aangepast voor verschillen in aard, locatie of conditie van het specifieke actief. Al het vastgoed wordt elk kwartaal getaxeerd. De waarderingen worden uitgevoerd door externe onafhankelijke erkende taxateurs met relevante professionele kwalificaties. Alle waarderingen worden uitgevoerd volgens in de branche gebruikelijke waarderingsrichtlijnen.

De categorie 3 vastgoedbeleggingen binnen Beleggingen bevinden zich in Nederland. De reële waarde van deze vastgoedbeleggingen wordt bepaald aan de hand van de inkomstenkapitalisatie-methode en daarnaast getoetst op basis van de Discounted Cash Flow (DCF)-methode. Volgens de inkomstenkapitalisatie methode wordt de reële waarde van een object geschat op basis van de genormaliseerde huuropbrengsten gedeeld door het geactualiseerde rendementspercentage voor het vastgoedobject (het marktrendement). Voor het verschil tussen bruto en netto huuropbrengsten gelden dezelfde kostencategorieën als bij de Discounted Cash Flow (DCF)-methode, behalve dat bepaalde kosten niet aan de periode van de kasstroom worden toegerekend, maar de gemiddelde kosten over de looptijd van de huurovereenkomst in de genormaliseerde huuropbrengsten worden meegenomen.

In het geval van de DCF-methode wordt de reële waarde van de vastgoedbeleggingen bepaald op basis van schattingen van toekomstige kasstromen, gebruik makend van een disconteringsvoet die de huidige marktonzekerheden weergeeft van de waarde en tijdstip van de kasstromen. Transacties van verkocht vastgoed in Nederland kunnen niet (eenvoudig) worden vergeleken door het gebrek aan openbaar beschikbare informatie. Hierdoor heeft de waardering van een vastgoedbelegging een hogere mate van onzekerheid in vergelijking tot een actievere marktsituatie waar vergelijkbare, actuele, transacties worden gebruikt om het waarderingsproces te valideren. De aannames bij de toepassing van de genoemde waarderingsmethoden worden ondersteund door huur- en andere relevante overeenkomsten en door externe bewijzen zoals recente en verwachte algemene economische trends en huidige huurprijzen in de markt voor vergelijkbare panden in dezelfde regio en conditie. Reguliere kosten en verplichtingen met betrekking tot vastgoedbeleggingen zoals leegstand, huurvrije periodes, onderhoud en reparatie, evenals eventuele verplichtingen die de realiseerbaarheid van de inkomsten en opbrengsten bij verkoop van het vastgoed beperken, zijn meegewogen in de DCF-methode. Huurverhogingsstarieven zijn gebaseerd op algemene economische trends waarbij rekening is gehouden met de specifieke kenmerken van het vastgoed dat wordt gewaardeerd. Bij de DCF-methode worden prognoses voor de kasstromen voor ten minste 10 jaar gemaakt. De gebruikte disconteringsvoet is afhankelijk van zowel het type vastgoed dat wordt gewaardeerd (dat wil zeggen commercieel vastgoed en woningen) als van de specifieke kenmerken van het vastgoed dat wordt gewaardeerd. Vanwege de karakteristieken van de inputs voor beide waarderingsmethoden worden alle vastgoedbeleggingen in Nederland geclassificeerd als categorie 3.

Beleggingen - Aandelen en soortgelijke beleggingen

Voor zover beschikbaar maakt Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. gebruik van genoteerde marktprijzen op actieve markten om de reële waarde te bepalen van aandelen en soortgelijke beleggingen. De reële waarde van beleggingen die worden gehouden in niet-genoteerde beleggingsfondsen wordt bepaald door het management waarbij informatie die door de fondsbeheerders wordt verstrekt, wordt meegewogen. Indien er geen marktprijzen beschikbaar zijn, worden interne modellen gebruikt om de reële waarde te bepalen.

De als categorie 2 geclassificeerde Aandelen en soortgelijke beleggingen zijn hoofdzakelijk Beleggingen voor rekening en risico van polishouders, die voornamelijk bestaan uit beleggingen in unit-linked fondsen. Beleggingen voor rekening en risico van polishouders zijn beleggingen die betrekking hebben op verzekeringscontracten waarbij de polishouder beleggingsrisico's draagt. Deze beleggingen worden geclassificeerd als 'Tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de Winst- en verliesrekening'. De reële waarde van de beleggingen in unit-linked fondsen is Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V.'s aandeel in de Netto vermogenswaarde van deze fondsen. Deze unit-linked fondsen beleggen voornamelijk in genoteerde effecten en daarmee is de netto vermogenswaarde van het fonds afgeleid van waarneembare input (onder andere genoteerde prijzen voor deze effecten in actieve markten).

De resterende als categorie 2 geclassificeerde Aandelen en soortgelijke beleggingen bestaan uit commodityfondsen (grondstoffenfondsen) en vastgoedfondsen. De reële waarde van commodityfondsen, geclassificeerd als 'Tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de Winst- en verliesrekening' vertegenwoordigt een geschat te ontvangen bedrag van of te betalen bedrag aan een derde partij bij de afwikkeling van deze instrumenten. Deze instrumenten worden gewaardeerd door de broker gebruikmakend van marktprijzen indien beschikbaar. De reële waarde van vastgoedfondsen, geclassificeerd als 'Beschikbaar voor verkoop', vertegenwoordigt de netto vermogenswaarde van fondsen die worden beheerd door Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. beoordeelt de reële waarden en voert analytische procedures en trendanalyses uit om ervoor te zorgen dat de reële waarden juist zijn.

De als categorie 3 geclassificeerde Aandelen en soortgelijke beleggingen bestaan uit private equity en alternatieve beleggingen die hoofdzakelijk zijn geclassificeerd als beleggingen 'Beschikbaar voor verkoop'. De private equity-beleggingsportefeuille bestaat hoofdzakelijk uit beleggingen met een hoge diversificatie wat betreft sector, geografische regio en type belegging. De alternatieve beleggingsportefeuille, geclassificeerd als 'Beschikbaar voor verkoop', bestaat hoofdzakelijk uit beleggingen met betrekking tot infrastructuur. De reële waarde van deze portefeuilles wordt bepaald op basis van de netto vermogenswaarde, zoals gerapporteerd door de fondsbeheerder of general partner. Dit wordt beschouwd als de beste benadering voor reële waarde van de belegging. Als er een correctie moet worden aangebracht in de gerapporteerde netto vermogenswaarde, komt dit tot uitdrukking in de reële waarde. Een deel van de private equity-beleggingsportefeuille heeft betrekking op het durfkapitaal van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. en wordt geclassificeerd als 'Tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de Winst- en verliesrekening'. De waarderingsmodellen zijn gebaseerd op modellen die worden aanbevolen in de International Private Equity and Venture Capital Valuation Guidelines (IPEV-waarderingsrichtlijnen). Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. beoordeelt de waarderingen en voert analytische procedures en trendanalyses uit om ervoor te zorgen dat de reële waarden plausibel zijn.

Beleggingen - Vastrentende beleggingen

In de regel wordt de reële waarde van deze vastrentende beleggingen door middel van een netto contante waarde-methode bepaald op basis van geschatte toekomstige kasstromen, waarbij rekening wordt gehouden met actuele rentevoeten die van toepassing zijn op financiële instrumenten die vergelijkbaar zijn qua rendement-, kredietkwaliteit- en looptijdkenmerken.

De als categorie 2 geclassificeerde Obligaties en overige vastrentende beleggingen hebben hoofdzakelijk betrekking op het obligatiedeel van een converteerbare obligatie. Het gerelateerde derivatendeel van het instrument wordt gepresenteerd als onderdeel van derivaten. In het algemeen is de converteerbare obligatie genoteerd en de waarde van het instrument is daardoor op de markt waarneembaar. Voor het aparte obligatiedeel is dit echter niet het geval. De reële waarde wordt geschat aan de hand van de waardering van een vergelijkbare obligatie met dezelfde kenmerken, of wanneer die niet beschikbaar is, op basis van geschatte toekomstige kasstromen, waarbij rekening wordt gehouden met actuele rentevoeten die van toepassing zijn op financiële instrumenten die vergelijkbaar zijn qua rendement-, kredietkwaliteit- en looptijdkenmerken.

De als categorie 2 geclassificeerde Leningen en hypotheekleningen bestaan hoofdzakelijk uit investeringskredieten. De reële waarde van deze investeringskredieten wordt door middel van een netto contante waarde-methode bepaald op basis van een intern berekend rendement waarbij rekening wordt gehouden met actuele rentevoeten die van toepassing zijn op financiële instrumenten die vergelijkbaar zijn qua rendement-, kredietkwaliteit- en looptijdkenmerken.

De als categorie 3 geclassificeerde Leningen en hypotheekleningen bestaan hoofdzakelijk uit hypothecaire leningen. De reële waarde van deze hypotheekleningen wordt bepaald aan de hand van waarderingmodellen die zijn gebaseerd op de contant gemaakte waarde van geschatte toekomstige kasstromen, gebruik makend van actuele rentevoeten. De rentevoet is gebaseerd op de tarieven in de consumentenmarkt aangepast met een totale spread voor het prijsrisico tijdens de offerteperiode. Een deel van de aannames die zijn gebruikt bij het bepalen van de reële waarde zijn niet-waarneembaar. De uit het tariefmodel afgeleide reële waarde wordt opnieuw afgezet tegen marktinformatie die is afgeleid van recente markttransacties voor vergelijkbare hypotheekleningen (voor zover beschikbaar) en/of interne prijzen gebruikt bij de uitgifte van hypothecaire leningen.

De als categorie 2 geclassificeerde Deposito's bij kredietinstellingen bestaan uit korte termijn deposito's bij banken met een vaste looptijd. Deze deposito's zijn niet verhandelbaar en er zijn restricties vanwege de vaste looptijd. De reële waarde van deze deposito's is in het algemeen gelijk aan de nominale waarde waarbij rekening is gehouden met de tijds waarde van geld, voor zover materieel.

Beleggingen - Derivaten (activa en verplichtingen)

De als categorie 2 geclassificeerde derivaten bestaan uit rentederivaten (inclusief swaptions), valutaderivaten en aandelenderivaten. Wanneer er geen genoteerde marktprijzen beschikbaar zijn, wordt gebruikgemaakt van andere waarderingstechnieken zoals een optiewaarderingsmodel of stochastische modellering. De waardering wordt uitgevoerd door een dataleverancier. In de waarderingstechnieken worden alle factoren meegenomen die een marktpartij zou afwegen en worden, voor zover beschikbaar, gebaseerd op waarneembare marktgegevens. De reële waarde van rentederivaten (inclusief swaptions), aandelenderivaten en valutaderivaten vertegenwoordigt een te ontvangen of een aan een derde partij te betalen geschat bedrag op moment van afwikkeling van deze instrumenten. Deze derivaten worden gewaardeerd aan de hand van direct waarneembare prijzen van op de beurs verhandelde derivaten of externe pricing bureaus of, wanneer die niet beschikbaar zijn, met behulp van waarderingmodellen gebaseerd op de netto contante waarde-methode bepaald op basis van de geschatte toekomstige kasstromen. De waarderingmodellen die worden gebruikt zijn waarderingmodellen die standaard zijn in de branche (zoals het Black-Scholes-model) en maken gebruik van actuele marktgegevens. De marktgegevens voor rentederivaten en cross currency rentederivaten bestaan voornamelijk uit de swap curve van de gerelateerde renteperiode en valuta, waar nodig aangepast voor contractuele vergoedingen en marge (indien onderdeel van de contractuele kasstromen van het derivaat). In de regel beperkt Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. het tegenpartijrisico bij derivatencontracten door waar mogelijk zekerheden in contracten op te nemen.

Beleggingen - Overige financiële beleggingen

De als categorie 2 geclassificeerde Overige financiële beleggingen bestaan voornamelijk uit spaarrekeningen, onderdeel van Beleggingen voor rekening en risico van polishouders. De reële waarde wordt door middel van een netto contante waarde-methode bepaald op basis van geschatte toekomstige kasstromen gedurende de rentevaste periode, rekening houdend met actuele rentevoeten die van toepassing zijn op financiële instrumenten met vergelijkbare rendement-, kredietkwaliteit- en looptijdkenmerken en de tegenpartijkredietopslag in de disconteringscurve die gebaseerd is op het risico op oninbaarheid van gelijksoortige financiële instrumenten uitgegeven door de partij waar de spaarrekening wordt aangehouden.

Financiële verplichtingen - Leningen en opgenomen gelden

De als categorie 2 geclassificeerde Leningen en opgenomen gelden betreffen leningen in verband met waardeoverdrachten. De reële waarde van deze leningen wordt bepaald door middel van waarderingmodellen waarbij de contractuele toekomstige kasstromen contant worden gemaakt door middel van actuele rentevoeten op basis van de swapcurve inclusief een credit spread.

Mutaties in de reële waarde met betrekking tot Vastgoedbeleggingen en Aandelen en soortgelijke beleggingen opgenomen in de Winst- en verliesrekening worden gepresenteerd als onderdeel van Gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen; mutaties in de reële waarde met betrekking tot Vastrentende beleggingen opgenomen in de Winst- en verliesrekening worden gepresenteerd als onderdeel van Beleggingsopbrengsten. Mutaties in de reële waarde opgenomen in Overig totaalresultaat met betrekking tot Aandelen en soortgelijke beleggingen en Leningen en hypotheekleningen worden gepresenteerd als onderdeel van de Mutaties in de herwaarderingreserve.

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

Onderstaande tabellen geven een overzicht van alle activa en verplichtingen die niet zijn gewaardeerd tegen de reële waarde, maar waarvan de reële waarde wordt toegelicht.

(€ MILJOEN)					
	BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2019	GENOTEERDE PRIJZEN OP ACTIEVE MARKTEN VOOR VERGELIJKBARE INSTRUMENTEN	BELANGRIJKE OVERIGE WAARNEEMBARE INPUTS	BELANGRIJKE NIET- WAARNEEMBARE INPUTS	REËLE WAARDE PER 31 DECEMBER 2019
		CATEGORIE 1	CATEGORIE 2	CATEGORIE 3	TOTAAL
Activa					
Beleggingen					
Overige financiële beleggingen	1.618		1.791		1.791
Vorderingen en overlopende activa	248		248		248
Verplichtingen					
Financiële verplichtingen - Overige schulden	3.408		3.408		3.408

(€ MILJOEN)					
	BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2018	GENOTEERDE PRIJZEN OP ACTIEVE MARKTEN VOOR VERGELIJKBARE INSTRUMENTEN	BELANGRIJKE OVERIGE WAARNEEMBARE INPUTS	BELANGRIJKE NIET- WAARNEEMBARE INPUTS	REËLE WAARDE PER 31 DECEMBER 2018
		CATEGORIE 1	CATEGORIE 2	CATEGORIE 3	TOTAAL
Activa					
Beleggingen					
Overige financiële beleggingen	1.915		2.130		2.130
Vorderingen en overlopende activa	246		246		246
Verplichtingen					
Financiële Verplichtingen - Overige schulden	2.270		2.270		2.270

GEBRUIKTE WAARDERINGSTECHNIKEN EN WAARDERINGSPROCENEN BINNEN ACHMEA PENSIOEN- EN LEVENSVERZEKERINGEN N.V. VOOR WAARDERINGEN VOOR CATEGORIE 2 EN 3

Afhankelijk van de specifieke activa en verplichtingen heeft Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. waarderingsrichtlijnen en -procedures opgesteld voor het bepalen van de reële waarde. Voor elk type activa of schuld wordt een samenvatting gegeven van het waarderingsproces, een beschrijving van de gebruikte techniek en de relevante inputs.

Beleggingen - Vastrentende beleggingen

De als categorie 2 geclassificeerde Beleggingen bestaan hoofdzakelijk uit spaarrekeningen gerelateerd aan de lopende verzekeringspolissen gekoppeld aan hypotheek. De reële waarde wordt door middel van een netto contante waarde-methode bepaald op basis van geschatte toekomstige kasstromen gedurende de rentevaste periode rekening houdend met actuele rentevoeten en de tegenpartijkredietopslag in de disconteringscurve die gebaseerd is op het risico op oninbaarheid van gelijksoortige financiële instrumenten uitgegeven door de partij waar de spaarrekening wordt aangehouden.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden in het algemeen geclassificeerd als categorie 2 vanwege het feit dat de aanpassing op de reële waarde voor tegenpartijrisico te verwaarlozen is in vergelijking met de reële waarde van de nominale kasstromen van deze vorderingen. Indien aanpassing voor tegenpartijrisico niet te verwaarlozen is, worden deze activa geclassificeerd als categorie 3.

De als categorie 2 en 3 geclassificeerde Vorderingen bestaan hoofdzakelijk uit bedragen die op korte termijn te ontvangen zijn in verband met de reguliere bedrijfsactiviteiten van Achmea. Deze vorderingen worden gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs minus cumulatieve bijzondere waardeverminderingverliezen.

De reële waarde van deze vorderingen wordt bepaald op basis van de contant gemaakte waarde van de verwachte kasstromen, waarbij rekening wordt gehouden met verwachte kredietverliezen. De waarderingsmodellen zijn gebaseerd op actuele marktgegevens, zoals de Euro Swap Curve. Naast de swapcurve zijn er ook niet-waarneembare markt-inputs. De niet-waarneembare markt-inputs kunnen spreads bevatten die zijn besloten in de disconteringscurve. Voor vorderingen die naar verwachting binnen twaalf maanden na balansdatum worden ontvangen is de boekwaarde een redelijke schatting van de reële waarde.

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

Financiële verplichtingen

De reële waarde van de categorie 2 leningen wordt bepaald aan de hand van waarderingmodellen die zijn gebaseerd op de contant gemaakte waarde van geschatte toekomstige kasstromen. De waarderingmodellen zijn gebaseerd op actuele marktgegevens, zoals de Euro Swap Curve. Naast de swapcurve zijn er ook niet-waarneembare markt-inputs. De niet-waarneembare markt-inputs kunnen spreads bevatten die zijn besloten in de disconteringscurve.

Overige schulden, met uitzondering van schuld aan kredietinstellingen, worden geclassificeerd als categorie 2 vanwege het feit dat er geen actieve markt is voor deze financiële instrumenten. Schuld in contanten wordt geclassificeerd als categorie 1. De als categorie 2 geclassificeerde Overige schulden bestaan hoofdzakelijk uit rekeningen die op korte termijn verschuldigd zijn in verband met de reguliere bedrijfsactiviteiten van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. Deze overige schulden worden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs. De reële waarde van deze schulden wordt bepaald op basis van de contant gemaakte waarde van de verwachte kasstromen. Voor Overige schulden die naar verwachting binnen twaalf maanden na balansdatum worden afgewikkeld is de boekwaarde een redelijke schatting van de reële waarde.

8. NETTO VERDIENDE PREMIES

	(€ MILJOEN)	
	2019	2018
Bruto geschreven premies leven	1.165	1.420
Herverzekeringspremies	-25	-31
Totaal netto verdiende premies	1.140	1.389

UITSPLITSING BRUTO GESCHREVEN PREMIES

	(€ MILJOEN)	
	2019	2018
Koopsommen eigen rekening	350	369
Periodieke premies eigen rekening	318	443
Koopsommen verzekeringen waarbij polishouders het beleggingsrisico dragen	48	65
Periodieke premies verzekeringen waarbij polishouders het beleggingsrisico dragen	449	543
Totaal Bruto geschreven premies	1.165	1.420

WAARDERINGSGRONDSLAGEN VAN NETTO VERDIENDE PREMIES

Bruto geschreven premies voor Levensverzekeringscontracten worden over het algemeen opgenomen in de Winst- en verliesrekening zodra deze verschuldigd zijn. Wanneer de premies worden verwerkt, wordt een verplichting voor toekomstige uitkeringen uit hoofde van verzekeringscontracten opgenomen, zodat de uitkeringen en kosten worden gematcht met de opbrengsten en ontvangsten die gedurende de looptijd van de contracten worden verantwoord.

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

9. BELEGGINGSOPBRENGSTEN

(€ MILJOEN)								
	BELEGGINGEN - MET WAARDE- VERANDERINGEN IN DE WINST- EN VERLIES REKENING ¹		BELEGGINGEN - BESCHIKBAAR VOOR VERKOOP		BELEGGINGEN - LENINGEN EN VORDERINGEN		TOTAAL	
	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018
Directe beleggingsopbrengsten								
Beleggingen voor eigen rekening	346	335	441	435	73	88	860	858
Beleggingen voor rekening en risico polishouders	243	277					243	277
Beleggingskosten								
Directe bedrijfskosten vastgoedbeleggingen	-9	-5	-31	-28	-1		-41	-33
	-18	-21					-18	-21
Gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen op financiële activa en derivaten								
Beleggingen voor eigen rekening	1.597	203	357	94			1.954	297
Beleggingen voor rekening en risico polishouders	1.264	-763					1.264	-763
Bijzondere waardeverminderingen								
			-12	-23			-12	-23
Valutakoersverschillen ²								
	-54	-84	27	48			-27	-36
Totaal beleggingsopbrengsten	3.369	-58	782	526	72	88	4.223	556

¹ In de Beleggingen met waardeveranderingen door de Winst- en verliesrekening zijn tevens de beleggingsopbrengsten uit vastgoedbeleggingen opgenomen.

² De Valutakoersverschillen worden middels valutaderivaten voor een belangrijk deel afgedekt. De posities van de valutaderivaten zijn verwerkt onder de Beleggingen voor eigen rekening en de Beleggingen voor rekening en risico polishouders. Voor meer informatie omtrent deze afdekking zie Toelichting 23 Hedge accounting.

De opbrengsten uit de beleggingsportefeuille bedragen in 2019 €4,2 miljard (2018: €0,6 miljard). De hogere opbrengsten worden met name veroorzaakt door een stijging van de (on)gerealiseerde waardeveranderingen van Beleggingen voor eigen rekening (€1,6 miljard) en Beleggingen voor rekening en risico polishouders (€2,0 miljard). De toename van (on)gerealiseerde waardeveranderingen van Beleggingen voor eigen rekening gewaardeerd 'Tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de Winst- en verliesrekening' is hoofdzakelijk veroorzaakt doordat in 2019 de rente sterker is gedaald dan in 2018. De toename van (on)gerealiseerde waardeveranderingen van Beleggingen voor rekening en risico polishouders is hoofdzakelijk toe te schrijven aan gestegen aandelenkoersen. De aandelenkoersen laten in 2019 een stijging zien, tegenover een daling in 2018.

Een totaal van €0,5 miljoen (2018: €0,3 miljoen) van de Directe bedrijfskosten vastgoedbeleggingen heeft betrekking op vastgoed dat geen huuropbrengsten heeft gegenereerd in 2019.

DIRECTE OPBRENGSTEN NAAR SOORT

(€ MILJOEN)						
	BELEGGINGEN EIGEN REKENING		BELEGGINGEN REKENING EN RISICO POLISHOUDERS		TOTAAL	
	2019	2018	2019	2018	2019	2018
Dividenden	31	38	18	18	49	56
Huuropbrengsten	59	66			59	66
Rente	770	754	225	259	995	1.013
Totaal	860	858	243	277	1.103	1.135

Onder directe renteopbrengsten uit hoofde van beleggingen voor eigen rekening geassocieerd als 'Tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de Winst- en verliesrekening' is mede begrepen opbrengsten uit hoofde van derivaten van €257 miljoen (2018: €227 miljoen).

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

Gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen die voortvloeien uit financiële activa die bij eerste opname zijn aangemerkt als 'Tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de Winst- en verliesrekening' bedroegen voor de beleggingen eigen rekening €112 miljoen (2018: €-2 miljoen), beleggingen en voor rekening en risico polishouders €1.266 miljoen (2018: €-734 miljoen).

Een totaal van €1.885 miljoen (2018: €204 miljoen) van de ongerealiseerde resultaten uit wijzigingen in de reële waarde heeft betrekking op beleggingen voor eigen rekening die zijn gewaardeerd gebruikmakend van een waarderingstechniek. Deze hebben hoofdzakelijk betrekking op vastgoedbeleggingen, niet-genoteerde derivaten en aandelen.

Bijzondere waardevermindingsverliezen op beleggingen geassocieerd als 'Aangehouden voor verkoop' bedroegen in 2019 €12 miljoen (2018: €23 miljoen). In 2019 zijn geen bijzondere waardevermindingsverliezen op beleggingen geassocieerd als 'Leningen en vorderingen' opgetreden (2018: nihil).

WAARDERINGSGRONDSLAGEN VAN BELEGGINGSOPBRENGSTEN

De waarderingsgrondslagen voor beleggingsopbrengsten hangen nauw samen met de grondslagen voor beleggingen. Zie hiervoor Toelichting 5 Beleggingen.

10. NETTO LASTEN UIT VERZEKERINGSCONTRACTEN

	(€ MILJOEN)			
	2019 BRUTO	2019 HERVERZEKERING	2018 BRUTO	2018 HERVERZEKERING
Leven				
Uitkeringen eigen rekening	1.833	47	1.774	56
Uitkeringen voor verzekeringen waarbij polishouders het beleggingsrisico dragen	1.388		1.411	
Mutaties in verzekeringsverplichtingen voor eigen rekening	-681	-39	-508	-45
Mutaties in verzekeringsverplichtingen waarbij polishouders het beleggingsrisico dragen ¹	391		-1.174	
	2.931	8	1.503	11
Winstdeling en kortingen voor polishouders				
Afschrijving rentestandkortingen	4		7	
Uitkeringen aan polishouders	162		-96	
Mutaties in de voorziening voor Winstdeling en kortingen voor polishouders voor gerealiseerde herwaardering van gerelateerde beleggingen in vastrentende waarden via het Vermogen	238		12	
Mutaties in de voorziening voor Winstdeling en kortingen voor polishouders voor (on)gerealiseerde herwaardering van gerelateerde beleggingen in vastrentende waarden en derivaten via de Winst- en verliesrekening	1.487		79	
Mutaties in de voorziening voor Winstdeling en kortingen voor polishouders uit hoofde van toegekende winstdelingsrechten en overige mutaties	25		-34	
	1.916		-32	
Totaal netto lasten uit verzekeringscontracten	4.847	8	1.471	11

¹ De lasten onder Mutaties in verzekeringsverplichtingen waarbij polishouders het beleggingsrisico dragen zijn toegenomen door de stijging van de (on)gerealiseerde waardeveranderingen van Beleggingen voor rekening en risico polishouders als gevolg van marktontwikkelingen.

De waardeontwikkeling van rentederivaten die worden gebruikt ter afdekking van het renterisico van de verzekeringsverplichtingen wordt opgenomen als onderdeel van de Winstdeling en kortingen voor polishouders. Het gaat hierbij om de verplichtingen waarvan de kasstromen zijn gebaseerd en contant gemaakt op basis van vaste aannames. De toename van de lasten onder Winstdeling en kortingen voor polishouders is hoofdzakelijk toe te schrijven aan de sterk gedaalde rentes in 2019.

WAARDERINGSGRONDSLAG NETTO LASTEN UIT VERZEKERINGSCONTRACTEN

De waarderingsgrondslagen voor Netto lasten uit verzekeringscontracten hangen nauw samen met de grondslagen van de Verplichtingen gerelateerd aan verzekeringscontracten en Aandeel herverzekeraars in verzekeringsverplichtingen. Zie hiervoor Toelichting 6 Verplichtingen gerelateerd aan Verzekeringscontracten.

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

OVERIGE TOELICHTINGEN BALANS EN WINST- EN VERLIESREKENING

11. GEASSOCIEERDE DEELNEMINGEN EN JOINT VENTURES

(€ MILJOEN)									
NAAM VAN DE MAATSCHAPPIJ	LAND	BESCHRIJVING VAN BEDRIJFSACTIVITEITEN	DATUM VAN OVERNAME / INGANGSDATUM	% EIGENDOM 2019	% EIGENDOM 2018	NETTO VERMOGENS -WAARDE 2019	NETTO VERMOGENS -WAARDE 2018	BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2019	BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2018
Achmea Investment Management Green Bond Fund	Nederland	Beleggingspool	2018	45%	67%	54	50	54	50
Achmea Investment Management Euro Corporate bonds	Nederland	Beleggingspool	2019	50%		50		50	
								104	50

De twee beleggingspools zijn beleggingsfondsen voor algemene rekening van onder andere Achmea groep. Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. heeft haar belang in 2018 en 2019 verkregen door verstrekking van seedmoney. Omdat er sprake is van invloed van betekenis, wordt het aandeel in het betreffende fonds als deelneming gepresenteerd. Het overige belang in deze fondsen worden voornamelijk gehouden door maatschappijen binnen Achmea groep. Achmea Investment Management B.V. beheert en heeft zeggenschap over deze fondsen.

De boekwaarde van de geassocieerde deelnemingen en joint ventures wordt vastgesteld op basis van de (IFRS-) jaarrekening van hetzelfde boekjaar van die entiteiten (welke grondslagen voor waardering niet significant afwijken van de grondslagen van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V.) voor zover beschikbaar. Indien die niet beschikbaar is, baseert Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. de boekwaarde op voorlopige, niet-gecontroleerde cijfers, afkomstig van de geassocieerde deelneming of joint venture. Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. heeft vastgesteld dat er in het verleden geen materiële verschillen waren tussen die voorlopige, niet-gecontroleerde cijfers en de (IFRS-)jaarrekening van de betreffende geassocieerde deelneming of joint venture.

12. LATENTE BELASTINGVORDERINGEN EN -VERPLICHTINGEN

De mutaties in latente belastingvorderingen en -verplichtingen gedurende het boekjaar kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(€ MILJOEN)				
	BALANS PER 1 JANUARI 2019	OPGENOMEN IN RESULTAAT	OPGENOMEN IN EIGEN VERMOGEN	BALANS PER 31 DECEMBER 2019
Beleggingen	-1.145	-674	-17	-1.836
Vorderingen en overlopende activa	-3			-3
Verplichtingen gerelateerd aan verzekeringscontracten	1.911	552		2.463
Financiële verplichtingen	-75	75		0
Tariefswijzigingen	-135	43	-1	-93
	553	-4	-18	531
Omvat:				
Latente belastingvorderingen				2.463
Latente belastingverplichtingen				1.932

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

	(€ MILJOEN)			
	BALANS PER 1 JANUARI 2018	OPGENOMEN IN RESULTAAT	OPGENOMEN IN EIGEN VERMOGEN	BALANS PER 31 DECEMBER 2018
Immateriële activa	1	-1		0
Beleggingen	-1.090	-84	29	-1.145
Vorderingen en overlopende activa	-2	-1		-3
Verplichtingen gerelateerd aan verzekeringscontracten	1.878	33		1.911
Financiële verplichtingen ¹		-75		-75
Tariefswijzigingen		-145	10	-135
	787	-273	39	553
Omvat:				
Latente belastingvorderingen ¹				1.911
Latente belastingverplichtingen ¹				1.358

¹ In 2018 is er gebruik gemaakt van een fiscale faciliteit voor verzekeraars die toestaat een fiscale reserve te vormen.

Medio december 2018 is door het Nederlandse parlement het besluit genomen om de tarieven voor vennootschapsbelasting gefaseerd te verlagen van 25,0% naar 20,5% in 2021. Door Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. is een inschatting gemaakt van de impact van deze tariefswijzigingen op de latente belastingposities. Hierbij zijn verwachte toekomstige realisaties aan specifieke boekjaren toegerekend. De tariefswijziging leidt in 2018 tot een last in het resultaat van €145 miljoen en een toevoeging in het eigen vermogen van €10 miljoen.

In het belastingplan 2019 is de verlaging van het tarief teruggebracht naar 21,7% in 2021 (in plaats van 20,5%), waarbij het tarief voor 2020 op 25% blijft staan. Voorgaande heeft de in 2018 genomen last op de per saldo actieve belastinglatentie beperkt en heeft in 2019 geleid tot een bate in het resultaat van €43 miljoen en een onttrekking in het eigen vermogen van €1 miljoen.

Een bedrag van €2.368 miljoen (2018: €1.698 miljoen) binnen Latente belastingvorderingen wordt naar verwachting over meer dan twaalf maanden na balansdatum afgewikkeld.

De Latente belastingvorderingen en – verplichtingen betreffen vorderingen op respectievelijk schulden aan Achmea B.V., aangezien Achmea B.V. aan het hoofd van de fiscale eenheid staat.

BELANGRIJKSTE AANNAMES EN SCHATTINGEN BIJ DE BEPALING VAN DE BELASTINGLATENTIES

Latente belastingvorderingen worden opgenomen voor het fiscale voordeel met betrekking tot aftrekbare tijdelijke verschillen, voorwaartse compensatie van nog niet gebruikte fiscale verliezen en voorwaartse compensatie van fiscaal nog niet gebruikte aftrekposten wanneer het, naar het oordeel van het management, waarschijnlijk is dat Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. deze fiscale voordelen zal verkrijgen. Een inschattingswijziging kan een groot effect hebben op de waarde van een belastinglatentie. Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. heeft bij de bepaling van de belastingpositie haar inschatting van de hieraan verbonden uitstroom van middelen opgenomen. Bovendien neemt het management fiscale planningsstrategieën in overweging die de kans dat de belastingvorderingen worden gerealiseerd, vergroten.

WAARDERINGSGRONDSLAG LATENTE BELASTINGVORDERINGEN EN VERPLICHTINGEN

Latente belastingen worden berekend op basis van de ‘verplichtingen’ methode voor tijdelijke verschillen tussen de boekwaarde voor financiële verslaggevingsdoeleinden van activa en verplichtingen en de fiscale boekwaarde van deze activa en verplichtingen. De hoogte van de latente belastingvordering wordt berekend op basis van de verwachte manier van realiseren of afwikkelen van de boekwaarde van activa en verplichtingen. Latente belastingvorderingen worden opgenomen voor zover het waarschijnlijk is dat er toekomstige fiscale winst beschikbaar zal zijn waarmee ongebruikte fiscale verliezen en aftrekposten kunnen worden verrekend. Latente belastingvorderingen worden verlaagd voor zover het niet langer waarschijnlijk is dat het betreffende belastingvoordeel zal worden gerealiseerd.

13. VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA

	(€ MILJOEN)	
	2019	2018
Overlopende acquisitiekosten	6	7
Vorderingen uit directe verzekeringen	42	15
Vorderingen uit herverzekeringen		1
Vorderingen uit hoofde van beleggingen	73	32
Belastingen en premies sociale verzekeringen	98	118
Vorderingen op groepsmaatschappijen		6
Te ontvangen inkomsten en overige vooruitbetalingen	7	44
Overig	22	23
Balans per 31 december	248	246

Een bedrag van €3 miljoen (31 december 2018: €2 miljoen) van de Vorderingen en overlopende activa zal naar verwachting na twaalf maanden na balansdatum worden gerealiseerd. Voor vorderingen die naar verwachting binnen twaalf maanden na balansdatum worden afgewikkeld, is de boekwaarde een redelijke schatting van de reële waarde. De reële waarde van vorderingen die naar verwachting over meer dan twaalf maanden na balansdatum worden afgewikkeld, bedraagt €2 miljoen per 31 december 2019 (31 december 2018: €1 miljoen). Bijzondere waardeverminderingen die in 2019 zijn opgenomen met betrekking tot Vorderingen en overlopende activa bedroegen €1 miljoen (31 december 2018: nihil) en zijn opgenomen onder Overige lasten.

BELANGRIJKSTE AANNAMES EN SCHATTINGEN VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA - OVERLOPENDE ACQUISITIEKOSTEN

Deze staan toegelicht bij de toelichting van belangrijkste aannames en schattingen van Verplichtingen gerelateerd aan verzekeringscontracten.

WAARDERINGSGRONDSLAGEN VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA

Vorderingen en overlopende activa worden gewaardeerd op basis van de geamortiseerde kostprijs, die meestal gelijk is aan de nominale waarde, gecorrigeerd voor cumulatieve bijzondere waardeverminderingen.

Overlopende acquisitiekosten die direct of indirect betrekking hebben op de verkoop van verzekeringscontracten die niet gewaardeerd zijn tegen reële waarde, worden geactiveerd voor zover deze gedekt worden uit toekomstige opbrengsten. Overlopende acquisitiekosten moeten worden getoetst op inbaarheid op het moment van het uitgeven van de polis en worden, aan het einde van elke verslagperiode, in aanmerking genomen bij de toereikendheidstoets op de verzekeringsverplichtingen. Elke oninbaarheid van overlopende acquisitiekosten die blijkt uit de toereikendheidstoets wordt verwerkt als een bijzondere waardevermindering en verantwoord onder Bedrijfskosten. Overlopende acquisitiekosten worden afgeschreven over de looptijd van de gerelateerde contracten.

14. LIQUIDE MIDDELEN

De liquide middelen bestaan uit banktegoeden en bedragen €257 miljoen (31 december 2018: €494 miljoen). De liquide middelen staan ter vrije beschikking van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. Hieronder worden banktegoeden opgenomen. Het liquiditeitenbeheer vindt plaats op groepsniveau van Achmea B.V. Rekening-courantposities in de cashpool van Achmea B.V. die direct opeisbaar zijn vormen een integraal onderdeel van dit liquiditeitenbeheer, en maken derhalve onderdeel uit van de liquide middelen van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V.

WAARDERINGSGRONDSLAG LIQUIDE MIDDELEN

Liquide middelen bestaan uit kas- en banksaldi en direct opvraagbare deposito's en worden tegen reële waarde gewaardeerd.

15. EIGEN VERMOGEN TOEKOMEND AAN HOUDERS VAN EIGEN VERMOGENSINSTRUMENTEN IN DE VENNOOTSCHAP

De mutaties in het Eigen vermogen worden gespecificeerd in het Geconsolideerd mutatieoverzicht van het totaal eigen vermogen.

Gestort en opgevraagd kapitaal

Het maatschappelijk kapitaal bestaat uit 1.010 aandelen van elk €454 nominaal. Hiervan zijn 1.003 aandelen geplaatst en volgestort. Het gestort en opgevraagd kapitaal bedraagt derhalve €455.362,-. In 2019 en 2018 zijn er geen mutaties in het gestorte en opgevraagde kapitaal geweest.

Agio

In het Geconsolideerd mutatieoverzicht van het totaal eigen vermogen per 31 december 2019 is een bedrag van €1.835.896.113 opgenomen als Agio. In 2019 hebben zich, evenals in 2018, geen mutaties in de agioreserve voorgedaan.

Herwaarderingsreserve

Op basis van de waarderinggrondslagen die door Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. worden gebruikt, wordt er een herwaarderingsreserve gevormd. Daarnaast moet Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. op basis van Nederlandse regelgeving een bekleemde reserve aanleggen voor alle positieve ongerealiseerde reële waardemutaties voor activa die niet zijn genoteerd op actieve markten en waarvoor de ongerealiseerde reële waardemutaties zijn opgenomen in de Winst- en verliesrekening, 2019 €316 miljoen (31 december 2018: €288 miljoen). De reserve wordt gevormd door het overboeken van de vereiste bedragen van Overige reserves naar de Herwaarderingsreserve. In 2019 is een bedrag van €47 miljoen (2018: €39 miljoen) overgeboekt van de Overige reserves naar de Herwaarderingsreserve.

De totale Herwaarderingsreserve bedraagt €598 miljoen (31 december 2018: €518 miljoen) en bevat een bedrag van €37 miljoen (31 december 2018: €346 miljoen) met betrekking tot ongerealiseerde verliezen na aftrek van uitgestelde belastingen op activa gewaardeerd tegen reële waarde. De positieve Herwaarderingsreserve bedraagt derhalve €635 miljoen (31 december 2018: €865 miljoen), welke niet kan worden uitgekeerd aan de aandeelhouders.

Door toepassing van de 'pooling of interest methode' voor de fusie van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. en N.V. Interpolis Onroerend Goed zijn de herwaarderingsreserve toegenomen met het bedrag dat N.V. Interpolis Onroerend Goed aan bekleemde reserve had. Om deze reden is de Herwaarderingsreserve per 1 januari 2018 en per 1 januari 2019 met €19 miljoen.

Overige reserves

Het voorstel inzake de resultaatbestemming is opgenomen in de enkelvoudige jaarrekening 2019 van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V., Toelichting 29 Voorstel inzake bestemming van het resultaat.

Door toepassing van de 'pooling of interest methode' voor de fusie van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. en N.V. Interpolis Onroerend Goed zijn de overige reserve toegenomen met het bedrag dat N.V. Interpolis Onroerend Goed aan Kapitaal, Agio en Overige reserves had. Om deze reden is de Overige reserve per 1 januari 2018 toegenomen met €53 miljoen en per 1 januari 2019 met €45 miljoen.

WAARDERINGSGRONDSLAG EIGEN VERMOGEN

Elk minderheidsbelang in dochtermaatschappijen wordt als een apart onderdeel gepresenteerd binnen het Totaal eigen vermogen en is gelijk aan het minderheidsbelang in het eigen vermogen van de dochtermaatschappij op basis van de waarderinggrondslagen van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V.

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

16. OVERIGE VOORZIENINGEN

JURIDISCHE CLAIMS

(€ MILJOEN)

	2019	2018
Balans per 1 januari	4	4
Toevoegingen	1	
Onttrekkingen		1
Vrijgevallen		-1
Balans per 31 december	5	4
Kortlopend	5	4
Balans per 31 december	5	4

Juridische claims

Deze voorziening heeft betrekking op juridische claims en de mogelijke vergoedingen met betrekking tot verzekerings- en niet-verzekeringsactiviteiten van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. Door de aard van deze voorzieningen is de verwachte looptijd onzeker, maar de meeste claims zullen naar verwachting een langere looptijd hebben dan twaalf maanden na balansdatum. De waarde van juridische claims wordt bepaald op basis van het oordeel van het management, externe professionele beoordeling en ervaring. In de Winst- en verliesrekening zijn de kosten gerelateerd aan deze voorziening gepresenteerd als het bedrag na aftrek van ingeschatte restituties. Het totale bedrag dat in 2019 ten laste van juridische claims is gebracht heeft een geringe impact op het Nettoresultaat.

BELANGRIJKSTE AANNAMES EN SCHATTINGEN OVERIGE VOORZIENINGEN

Andere voorzieningen

Het vaststellen van voorzieningen is een inherent onzeker proces dat schattingen omvat over de omvang en het tijdstip van kasstromen. Zie de toelichting van de Andere voorzieningen voor de belangrijkste aannames.

WAARDERINGSGRONDSLAG OVERIGE VOORZIENINGEN

Andere voorzieningen

Andere voorzieningen worden opgenomen wanneer er een wettelijke of feitelijke verplichting bestaat, die voortvloeit uit een eerdere gebeurtenis, het waarschijnlijk is dat een uitstroom van economische voordelen nodig is om de verplichting af te handelen en die betrouwbaar kan worden geschat. Als de voorziening over een periode langer dan een jaar moet worden aangewend, worden de verwachte kasstromen contant gemaakt.

17. FINANCIËLE VERPLICHTINGEN

(€ MILJOEN)

	31 DECEMBER 2019	31 DECEMBER 2018
Leningen en opgenomen gelden	2	2
Overige schulden	3.408	2.270
Totaal financiële verplichtingen	3.410	2.272

VERLOOPOVERZICHT LENINGEN EN OPGENOMEN GELDEN

(€ MILJOEN)

	TOTAAL 2019	TOTAAL 2018
Balans per 1 januari	2	4
Afgeloste bedragen		-2
Balans per 31 december	2	2

De nominale waarde van de leningen gewaardeerd tegen reële waarde bedraagt €2 miljoen (31 december 2018: €4 miljoen).

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

ANALYSE OP BASIS VAN CONTRACTUELE RESTERENDE TIJD TOT VERVALDATUM

	(€ MILJOEN)	
	TOTAAL 2019	TOTAAL 2018
1-5 jaar	1	1
Langer dan 5 jaar	1	1
	2	2

Overige schulden

	(€ MILJOEN)	
	31 DECEMBER 2019	31 DECEMBER 2018
Verplichtingen uit directe verzekering		
Polishouders	206	285
Overwaarde in gesepareerde beleggingsdepots	493	243
Verplichtingen uit herverzekering	2	1
Terugbetalingsverplichting van ontvangen onderpand in de vorm van liquide middelen ¹	2.006	1.403
Aandeel minderheidsbelang in deelnemingen in beleggingsfondsen	451	76
Overige beleggingsschulden	3	3
Belastingen en sociale verzekeringspremies	26	25
Schulden aan groepsmaatschappijen	94	90
Overlopende verplichtingen	10	5
Overige	117	139
	3.408	2.270

¹ De terugbetalingsverplichting van ontvangen onderpand in de vorm van liquide middelen heeft betrekking op bedragen die Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. ontvangt aan cash collateral afhankelijk van de actuele waarde van het derivaat. De ontvangen liquide middelen worden door Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. aangewend voor beleggingen.

Een bedrag van €575 miljoen (31 december 2018: €322 miljoen) opgenomen onder Overige schulden wordt naar verwachting over meer dan twaalf maanden na balansdatum afgewikkeld. Voor Overige schulden die naar verwachting binnen twaalf maanden na balansdatum worden afgewikkeld, is de boekwaarde een redelijke benadering van de reële waarde. De reële waarde van schulden die naar verwachting over meer dan twaalf maanden na balansdatum worden afgewikkeld, bedraagt €575 miljoen per 31 december 2019 (31 december 2018: €322 miljoen).

BELANGRIJKSTE AANNAMES EN SCHATTINGEN BIJ DE BEPALINGEN VAN DE REËLE WAARDE VAN FINANCIËLE VERPLICHTINGEN

Bij afwezigheid van een (actieve) markt wordt de reële waarde van niet-beursgenoteerde financiële verplichtingen geschat op basis van de contante waarde of andere waarderingstechnieken. Voor een gedetailleerde beschrijving van de gebruikte methodes wordt verwezen naar Toelichting 7 Reële waarde hiërarchie. Waarderingstechnieken zijn van nature subjectief van aard en kunnen een significante impact hebben op de bepaling van de reële waarden voor bepaalde financiële verplichtingen. Waarderingstechnieken bevatten verschillende aannames voor de prijsbepalende factoren. De toepassing van verschillende waarderingstechnieken en aannames kunnen effect hebben op de reële waarde.

WAARDERINGSGRONDSLAGEN VAN FINANCIËLE VERPLICHTINGEN

Financiële verplichtingen worden initieel gewaardeerd tegen reële waarde en vervolgens opgenomen tegen de geamortiseerde kostprijs, met uitzondering van Leningen en opgenomen gelden. Deze verplichtingen worden geclassificeerd als 'Reële waarde met waardeveranderingen via het resultaat'.

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

18. OVERIGE OPBRENGSTEN

De Overige opbrengsten bestaan uit diverse posten, zoals afwikkeling van contracten en administratieve rekeningen.

OVERIGE OPBRENGSTEN

Er zijn twee categorieën overige opbrengsten te onderscheiden. Ten eerste opbrengsten uit een eenmalige prestatie die wordt verantwoord in de periode waarin de prestatie is geleverd. Ten tweede opbrengsten uit doorlopende dienstverlening in een periode. Indien het resultaat van een dergelijke transactie op betrouwbare wijze kan worden geschat, worden de opbrengsten met betrekking tot die transactie naar rato van de verrichte prestaties verantwoord. Het resultaat van een transactie kan op een betrouwbare wijze worden geschat wanneer de omvang van de opbrengsten betrouwbaar kan worden gemeten, de economische voordelen naar alle waarschijnlijkheid naar Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. zullen vloeien, de mate van afronding van de transactie aan het einde van het boekjaar betrouwbaar kan worden gemeten en de voor de transactie gemaakte kosten en de kosten voor afronding van de transactie betrouwbaar kunnen worden gemeten. Indien het resultaat van een transactie waarbij doorlopende diensten worden verricht niet op een betrouwbare wijze kan worden geschat, worden alleen opbrengsten verantwoord tot het bedrag van de gemaakte kosten die worden terugverdiend (zero profit-methode). Opbrengsten worden gewaardeerd tegen de reële waarde van de vergoeding die is ontvangen of waarop recht is verkregen.

De opbrengsten worden verantwoord op basis van de voortgang, waarbij de voortgang afhankelijk is van de aard van de overeenkomst. Indien een overeenkomst hoofdzakelijk betrekking heeft op het verlenen van diensten, worden de opbrengsten verantwoord naar de mate waarin de diensten tot een bepaalde datum zijn geleverd als percentage van de totaal te leveren diensten. Indien de dienst een bepaald aantal handelingen omvat binnen een specifieke periode, worden de opbrengsten lineair verantwoord.

19. BEDRIJFSKOSTEN

	(€ MILJOEN)	
	2019	2018
Acquisitiekosten (deels doorbelast)	17	21
Overige (doorbelaste) kosten	151	147
Ontvangen provisies van herverzekeraars	-13	-18
	155	150

Kosten van shared service centers en holdingkosten worden toegerekend aan Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. op basis van voornamelijk ervaringscijfers met betrekking tot de tijdsbesteding van medewerkers, uitgevoerd werk en verwerkte transacties.

Voor meer informatie zie Toelichting 28 Transacties met verbonden partijen van de geconsolideerde jaarrekening.

Personeel

Alle personeelsleden zijn in dienst van Achmea Interne Diensten N.V. De met de activiteiten van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. verband houdende personeelskosten en overige bedrijfskosten worden doorbelast.

Door Achmea Interne Diensten N.V. vindt toerekening van de pensioenlasten plaats aan de onderdelen binnen de Achmea Groep. Toerekening vindt plaats op basis van het pensioengevend salaris van de actieve werknemers. Nadere toelichting wordt gegeven in Toelichting 28 Transacties met verbonden partijen van de geconsolideerde jaarrekening.

Accountantskosten

Op grond van artikel 2:382a lid 3 van het Burgerlijk Wetboek wordt geen uitsplitsing gegeven van de honoraria van onze externe accountant. Hiervoor wordt verwezen naar de geconsolideerde jaarrekening van Achmea B.V.

Andere controlediensten die door onze externe accountant worden uitgevoerd (anders dan de controle van de statutaire jaarrekening en de controle en review ten behoeve van de jaarrekening van Achmea B.V.) zijn:

- Controle van de Solvency II verslagstaten ten behoeve van De Nederlandsche Bank;
- Controle van de opgave premie-inkomen ten behoeve van het Verbond van Verzekeraars;
- Controle van het depotverslag ten behoeve van deponthouders van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V.

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

WAARDERINGSGRONDSLAGEN VAN BEDRIJFSKOSTEN

De waarderingsgrondslagen voor bedrijfskosten hangen nauw samen met de grondslagen van gerelateerde balansposten. Hiervoor verwijzen we naar de waarderingsgrondslagen van de gerelateerde balansposten.

20. OVERIGE LASTEN

In de Overige lasten zijn de doorbelaste holdingkosten van €2 miljoen (2018: €5 miljoen) opgenomen. De restende Overige lasten bestaan uit diverse posten, zoals dotatie Overige voorzieningen en mutatie voorziening dubieuze debiteuren.

Reorganisatielasten van €1 miljoen (2018: €5 miljoen) worden toegerekend aan de Overige lasten. Voor meer informatie wordt verwezen naar Toelichting 28 Transacties met verbonden partijen.

21. VENNOOTSCHAPSBELASTING

RECONCILIATIE EFFECTIEF BELASTINGTARIEF

(€ MILJOEN)

	2019	2018
Resultaat voor belasting	363	338
Tarief vennootschapsbelasting	25,0%	25,0%
Vennootschapsbelasting	91	85
Belastingeffect op:		
Deelnemingsvrijstelling	2	-2
Overig	-1	-1
Tarijfswijzigingen	-43	145
Effectieve belastingdruk	49	227

Medio december 2018 is door het Nederlandse parlement het besluit genomen om de tarieven voor vennootschapsbelasting gefaseerd te verlagen van 25,0% naar 20,5% in 2021. Door Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. is een inschatting gemaakt van de impact van deze tariefswijzigingen op de latente belastingposities. Hierbij zijn verwachte toekomstige realisaties aan specifieke boekjaren toegerekend. De tariefswijziging leidt in 2018 tot een last in het resultaat van €145 miljoen.

In het belastingplan 2019 is de verlaging van het tarief teruggebracht naar 21,7% in 2021 (in plaats van 20,5%), waarbij het tarief voor 2020 op 25,0% blijft staan. Voorgaande heeft de in 2018 genomen last op de per saldo actieve belastinglatentie beperkt en heeft in 2019 geleid tot een bate in het resultaat van €43 miljoen.

De effectieve belastingdruk in 2019 bedroeg 13,5% (2018: 67,2%).

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

UITSPLITSING ACUTE EN LATENTE VENNOOTSCHAPSBELASTING

(€ MILJOEN)

	2019	2018
Acute belasting		
Huidig boekjaarjaar	133	42
Overboeking acuut/latent	-87	-87
Overige mutaties	1	-1
	45	-46
Latente belasting		
Huidig jaar	-40	41
Overboeking acuut/latent	87	87
Tariefswijzigingen	-43	145
	4	273
Totale vennootschapsbelasting in de Winst- en verliesrekening	49	227

De Latente belasting van €4 miljoen (2018: €273 miljoen) is nader toegelicht in Toelichting 12 Latente Belastingvorderingen en -verplichtingen.

WAARDERINGSGRONDSLAG VENNOOTSCHAPSBELASTING

Vennootschapsbelasting op de winst of het verlies voor het boekjaar bestaat uit huidige en latente belastingen. Vennootschapsbelasting wordt opgenomen in de Winst- en verliesrekening tenzij deze betrekking heeft op posten opgenomen onder Totaal eigen vermogen, in welk geval deze posten netto (na belasting) worden opgenomen onder Totaal eigen vermogen. Verwachte te ontvangen/betalen belastingen worden gebaseerd op de belastbare winst of verlies voor het boekjaar op basis van de op de balansdatum vastgestelde of substantieel vastgestelde belastingtarieven, evenals op eventuele aanpassingen in de te ontvangen of verschuldigde vennootschapsbelasting over voorgaande jaren. Bij de berekening van de actuele vennootschapsbelastingpositie is rekening gehouden met onzekerheden over inbaarheid.

22. NETTO OVERIG TOTAALRESULTAAT

(€ MILJOEN)

	2019			2018		
	OVERIG TOTAAL- RESULTAAT VOOR BELASTING	VENNOOTSCHAPS BELASTING	NETTO OVERIG TOTAAL- RESULTAAT	OVERIG TOTAAL- RESULTAAT VOOR BELASTING	VENNOOTSCHAPS BELASTING	NETTO OVERIG TOTAAL- RESULTAAT
Ongerealiseerde waardeveranderingen bij financiële instrumenten geassocieerd met 'Beschikbaar voor verkoop'	1.551	-387	1.164	33	-2	31
Mutaties van de voorziening voor Winstdeling en kortingen voor polishouders uit hoofde van ongerealiseerde beleggingsopbrengsten	-1.366	341	-1.025	-103	26	-77
Reclassificatie naar de Winst- en verliesrekening als Winstdeling en kortingen voor polishouders uit hoofde van gerealiseerde beleggingsopbrengsten	238	-60	178	12	-3	9
Waardeveranderingen uit financiële instrumenten 'Beschikbaar voor verkoop' gereclassificeerd naar de Winst- en verliesrekening bij verkoop	-365	91	-274	-95	24	-71
Bijzondere waardeverminderingen financiële instrumenten 'Beschikbaar voor verkoop' gereclassificeerd naar de Winst- en verliesrekening bij verkoop	12	-3	9	24	-6	18
Totaal Overig totaalresultaat voor het boekjaar	70	-18	52	-129	39	-90

OVERIGE TOELICHTINGEN

23. HEDGE ACCOUNTING

Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. past reële waarde hedge accounting toe voor de portefeuilles die blootgesteld zijn aan valutarisico. Reële waarde hedge accounting houdt in dat de reële waarde mutaties van het hedging instrument en van de afgedekte positie, worden opgenomen in de Winst- en verliesrekening.

Valutaderivaten worden gebruikt als afdekkingsinstrumenten. De reële waarde van de valutaderivaten aangewezen als afdekkingsinstrument voor de toepassing van reële waarde hedge accounting per 31 december 2019 bedroeg €3 miljoen (31 december 2018: nihil). De reële waarde van de valutacontracten wijzigt met de veranderingen in de wisselkoers, die correspondeert met de reële waardeveranderingen gerelateerd aan valutakoersverschillen van een belegging in vreemde valuta. Daarnaast heeft een wijziging van de forward premie impact op de waardeontwikkeling van het derivaat, waarbij dit deel van de waardeontwikkeling niet in de hedge accounting wordt betrokken. Het nettoresultaat op hedge accounting is €18 miljoen (2018: €20 miljoen). De veranderingen in de reële waarde van de beleggingen toe te rekenen aan het afgedekte risico bedroegen €-12 miljoen (2018: €-19 miljoen) en veranderingen in de reële waarde van de gerelateerde derivaten bedroegen €30 miljoen (2018: €40 miljoen), inclusief waardewijzigingen als gevolg van de wijzigingen in de forward premie.

WAARDERINGSGRONDSLAG HEDGE ACCOUNTING

Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. past 'reële waarde hedge accounting' toe voor bepaalde beleggingsportefeuilles. Wanneer Achmea 'reële waarde hedge accounting' toepast wordt een reële waardeverandering van de afgedekte positie in de Winst- en verliesrekening verantwoord die samenhangt met het afgedekte risico. Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. beoordeelt de effectiviteit van de hedgerelatie op elk rapportagemoment. De hedgerelatie wordt verbroken wanneer de effectiviteit buiten de bandbreedte van 80%-125% valt of wanneer de hedge wordt beëindigd of ingetrokken. Wanneer de hedgerelatie is beëindigd schrijft Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. de hieraan gerelateerde reële waardeaanpassing af over de resterende looptijd van de afgedekte positie.

24. NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE RECHTEN EN VERPLICHTINGEN

GERECHTELIJKE PROCEDURES

Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. en de maatschappijen die deel uitmaken van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. zijn betrokken in gerechtelijke en arbitrageprocedures. Deze procedures hebben betrekking op claims die ingediend zijn door en tegen deze maatschappijen, voortvloeiend uit reguliere bedrijfsactiviteiten, inclusief de activiteiten die zijn uitgevoerd in de hoedanigheid als verzekeraar, kredietverstrekker, dienstverlener, belegger en belastingbetaler. Alhoewel het niet mogelijk is om de uitkomst van lopende of komende gerechtelijke procedures te voorspellen of te bepalen, is het bestuur van mening dat het niet waarschijnlijk is dat de uitkomst van de procedures een materieel negatief effect zullen hebben op de financiële positie van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V.

GARANTIES

Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. heeft aan Nederlandse Herverzekeringsmaatschappij voor Terrorismeschaden N.V. garanties verstrekt tot een maximum van €8 miljoen (2018: €8 miljoen). Nederlandse Herverzekeringsmaatschappij voor Terrorismeschaden N.V. is een maatschappij waarbinnen de deelnemende verzekeringsmaatschappijen de claims en risico's met betrekking tot terrorisme in een pool hebben gebundeld.

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN CONTRACTUELE VERPLICHTINGEN

	(€ MILJOEN)	
	31 DECEMBER 2019	31 DECEMBER 2018
Kredietfaciliteiten bouwdepot overeenkomsten	51	51
Investeringsverplichtingen gerelateerd aan de verstrekte hypotheekoffertes	326	483
Overige investeringsverplichtingen uit hoofde van beleggingen	190	189
	567	723

Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. kent ultimo boekjaar 2019 contractuele verplichtingen in verband met aan klanten toegezegde kredieten die een onderdeel zijn van bouwdepotovereenkomsten. Indien de klanten voldoen aan de voorwaarden, heeft Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. de verplichting om €51 miljoen (2018: €51 miljoen) aan kredieten te verstrekken.

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. verstrekt hypothecaire leningen voor eigen rekening. In deze hoedanigheid kent zij onherroepelijke faciliteiten die voortvloeien uit de verstrekte offertes voor hypothecaire leningen. Indien de klanten de offertes accepteren heeft Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. de verplichting om €326 miljoen (2018: €483 miljoen) aan hypothecaire leningen te verstrekken.

FISCALE EENHEID

Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. maakt deel uit van de fiscale eenheid voor de omzetbelasting en de fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting van Achmea B.V. en is uit dien hoofde hoofdelijk aansprakelijk voor de belastingschuld van de fiscale eenheid als geheel.

25. KREDIETKWALITEIT FINANCIËLE ACTIVA EN TOELICHTING UITSTEL IFRS 9

Onderstaande tabel geeft inzicht in de kredietkwaliteit van de financiële activa door informatie te geven over de hoogte van de (externe) rating. Tevens is aangegeven voor welk deel van de financiële activa geen (externe) rating beschikbaar is.

EXTERNE CREDIT RATING ACTIVA

(€ MILJOEN)

31 DECEMBER 2019	AAA STAATS-OBLIGATIES	AAA	AA	A	BBB	ONDER BBB	GEEN RATING	TOTAAL
Beleggingen								
Vastrentende beleggingen ¹	7.856	2.219	4.225	3.935	4.442	359	7.512	30.548
Derivaten		82	374	5.559	98	8	361	6.482
Overige financiële beleggingen ²			8.307	1.428	4		414	10.153
Aandeel herverzekeraars in verzekeringsverplichtingen			123				1	124
Vorderingen en overlopende activa		3	1				244	248
Liquide middelen			17	240				257

^{1.} Vastrentende beleggingen zonder rating hebben voor €5.909 miljoen betrekking op hypotheekleningen die met NHG zijn verstrekt.

^{2.} Overige financiële beleggingen met rating AA hebben betrekking op spaarrekeningen gekoppeld aan levensverzekeringscontracten waarvoor de renteopbrengsten zijn gebaseerd op de rente die de polishouder betaalt over zijn hypotheekleningen. Voor een overzicht van overige financiële beleggingen wordt verwezen naar Toelichting 5 Beleggingen.

De tabellen hierboven / hieronder bevatten de rating van de financiële instrumenten. Verschillende externe ratingbureaus worden gebruikt om de rating van deze financiële instrumenten te bepalen. In lijn met het interne beleid van Achmea voor het monitoren van marktrisico's, worden deze ratings vertaald naar de S&P-taxonomieën. Als er meerdere ratings beschikbaar zijn voor hetzelfde financiële instrument, wordt de tweede beste beoordeling gebruikt. Als een instrument geen externe rating heeft, wordt de rating van de uitgevende partij beschouwd als een passende rating van de financiële instrumenten. Als het instrument echter door een derde partij wordt gegarandeerd of als de uitgevende partij zelf geen rating heeft, wordt de rating van de partij die het financiële instrument waarborgt, gebruikt. In alle andere gevallen zijn de instrumenten in de bovenstaande / onderstaande tabel opgenomen als geen rating beoordeeld.

EXTERNE CREDIT RATING ACTIVA

(€ MILJOEN)

31 DECEMBER 2018	AAA STAATS-OBLIGATIES	AAA	AA	A	BBB	ONDER BBB	GEEN RATING	TOTAAL
Beleggingen								
Vastrentende beleggingen ¹	8.322	2.538	4.036	2.685	3.334	279	7.123	28.317
Derivaten		1	170	2.681	281	4	243	3.380
Overige financiële beleggingen ²	12	1	8.839	1.385	17	5		10.259
Aandeel herverzekeraars in verzekeringsverplichtingen			153	9				162
Vorderingen en overlopende activa		3	1		2		305	311
Liquide middelen			17	477				494

^{1.} Vastrentende beleggingen zonder rating hebben voor €5.663 miljoen betrekking op hypotheekleningen die met NHG zijn verstrekt.

^{2.} Overige financiële beleggingen met rating AA hebben betrekking op spaarrekeningen gekoppeld aan levensverzekeringscontracten waarvoor de renteopbrengsten zijn gebaseerd op de rente die de polishouder betaalt over zijn hypotheekleningen. Voor een overzicht van overige financiële beleggingen wordt verwezen naar Toelichting 5 Beleggingen.

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

De tabel hieronder geeft een overzicht van de boekwaarde van de financiële activa met betalingsachterstanden of waarop bijzondere waardevermindering is toegepast.

FINANCIËLE ACTIVA MET BETALINGSACHTERSTANDEN OF WAAROP BIJZONDERE WAARDEVERMINDERING IS TOEGEPAST

31 DECEMBER 2019	BETALINGSACHTERSTANDEN, MAAR NIET AFGEWAARDEERD				BIJZONDERE WAARDE- VERMINDERING ACTIVA
	0 - 3 MAANDEN	3 MAANDEN - 1 JAAR	OUDER DAN EEN JAAR	BEDRAG BETALINGS- ACHTERSTANDEN	BOEKWAARDE NA BIJZONDERE WAARDE- VERMINDERING
Beleggingen					
Vastrentende beleggingen					5
Vorderingen en overlopende activa	4	1	1	6	
31 DECEMBER 2018					
Beleggingen					
Vastrentende beleggingen					
Vorderingen en overlopende activa	4	2	1	7	7

Onderstaande tabel geeft een overzicht van activa en verplichtingen waarop verrekening, afdwingbare Master Netting Agreements (verrekeningsovereenkomsten) en vergelijkbare overeenkomsten van toepassing zijn.

FINANCIËLE ACTIVA WAAR VERREKENING OP VAN TOEPASSING IS, AFDWINGBARE MASTER NETTING OVEREENKOMSTEN EN VERGELIJKBARE OVEREENKOMSTEN

(€ MILJOEN)

31 DECEMBER 2019	BRUTO BEDRAGEN VAN OPGENOMEN FINANCIËLE ACTIVA	BRUTO BEDRAGEN VAN OPGENOMEN FINANCIËLE VERPLICHTINGEN	NETTO BEDRAGEN VAN FINANCIËLE ACTIVA/ VERPLICHTINGEN, OPGENOMEN IN DE BALANS	SALDO VAN DE IN DE BALANS OPGENOMEN ACTIVA EN VERPLICHTINGEN	ONTVANGEN ZEKERHEDEN IN DE VORM VAN FINANCIËLE INSTRUMENTEN	ONTVANGEN CONTANTE ZEKERHEDEN (EXCLUSIEF OVER- SCHOT AAN ZEKERHEDEN)	NETTO BEDRAG
Derivaten actief	6.390		6.390				
Derivaten verplichting		1.420	-1.420				
				4.970	2.247	2.060	663
Liquide middelen	1.687	1.596	91	91			91
31 DECEMBER 2018							
Derivaten actief	3.333		3.333				
Derivaten verplichting		217	-217				
				3.116	1.427	1.493	196
Liquide middelen	3.526	3.419	107	107			107

Toelichtingen in het kader van uitstel IFRS 9

IFRS 9 is per 1 januari 2018 in werking getreden. Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. heeft op peildatum 31 december 2015 beoordeeld of zij in aanmerking komt voor uitstel van IFRS 9. Het toepassen van de uitstel benadering (deferral approach) is mogelijk wanneer de verzekering gerelateerde verplichtingen ten opzichte van de totale verplichtingen groter zijn dan 90% of wanneer deze tussen de 80% en 90% zijn en kan worden aangetoond dat er geen significante niet verzekering gerelateerde activiteiten zijn. De uitkomst van deze beoordeling was dat de verzekering gerelateerde verplichtingen ten opzichte van de totale verplichtingen groter zijn dan 90%. Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. kan daarom uitstel van IFRS 9 toepassen. Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. maakt gebruik van deze optie.

Na de initiële beoordeling op peildatum 31 december 2015 moet Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. bij een significante wijziging in haar activiteiten beoordelen of zij nog in aanmerking komt voor uitstel van IFRS 9. Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. heeft triggers voor significante wijzigingen gedefinieerd en voert een toets uit wanneer deze zich voordoen. Deze triggers hebben betrekking op wijzigingen in de structuur, het afstoten van bedrijfsonderdelen die vallen binnen de definitie van beëindigde bedrijfsactiviteit, aankopen van materiële bedrijfsonderdelen en significante mutaties van de totale verplichtingen. Er zijn in 2019 geen significante wijzigingen in de activiteiten van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. geweest. Conclusie is dan ook dat Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. nog steeds in aanmerking komt voor een tijdelijke vrijstelling van IFRS 9 en zal van deze mogelijkheid gebruik blijven maken.

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

Als gevolg van het feit dat Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. de invoering van IFRS 9 heeft uitgesteld moet additionele informatie worden opgenomen over de kasstroomkarakteristieken van financiële instrumenten en, voor die financiële instrumenten waarvan de contractuele kasstromen bestaan uit aflossingen van de hoofdsom en interestbetalingen, informatie over de kredietkwaliteit. Deze informatie is opgenomen in de volgende tabellen.

In de eerste tabel is voor alle financiële activa informatie opgenomen over de kasstroomkarakteristieken. Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. is momenteel bezig met de invulling van de beginselen in IFRS 9, waaronder de invulling van het business model. Vooruitlopend op een definitieve invulling van het business model zijn beleggingen ten bedrage van €671 miljoen (31 december 2018: €752 miljoen), waarvan €441 miljoen (31 december 2018: €412 miljoen) betrekking heeft op beleggingen in vastrentende waarden, in de tabel op de volgende pagina opgenomen onder de kolom Overige (niet-“Solely Payments of Principal and Interest” (hierna niet-SPPI), inclusief aangehouden voor handelsdoeleinden dan wel beheerd op een reële waarde basis). Deze beleggingen werden onder IAS 39 geclassificeerd als Beschikbaar voor verkoop. De opname van deze financiële instrumenten onder de kolom Overige is het gevolg van het feit dat deze beleggingen naar verwachting zullen vallen onder de categorie ‘Beheerd op een reële waarde basis’. Voor deze beleggingen is geen SPPI test noodzakelijk onder IFRS 9 en als gevolg daarvan heeft Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. er voor gekozen (nog) geen SPPI-test op te zetten voor deze financiële instrumenten. De definitieve invulling van het business model onder IFRS 9 moet nog plaatsvinden, hetgeen kan betekenen dat deze instrumenten in toekomst wel zullen worden betrokken in de SPPI-test.

Tevens zijn in de volgende tabel alle beleggingen die worden aangemerkt als rekening risico polishouders en die onder IAS 39 zijn aangewezen als Fair Value through Profit & Loss (FVPL) opgenomen onder de kolom Overige (niet SPPI, inclusief aangehouden voor handelsdoeleinden dan wel beheerd op een reële waarde basis). Dit op basis van de verwachting dat deze beleggingen bij introductie van IFRS 9 in combinatie met IFRS 17 zullen worden gewaardeerd als FVPL vanwege de accounting mismatch die ontstaat door het naar verwachting te hanteren waarderingmodel voor de verzekeringsverplichtingen onder IFRS 17 dan wel het business model voor deze beleggingen. Concreet gaat het hierbij om de Beleggingen voor rekening en risico polishouders voor een bedrag van €15.469 miljoen (31 december 2018: €15.159 miljoen) waarvan €10.569 miljoen (31 december 2018: €10.951) betrekking heeft op beleggingen in vastrentende waarden. Indien de voorlopige conclusies over het business model wijzigen dan wel de voorlopige conclusies over het te hanteren waarderingmodel voor de verzekeringsverplichtingen onder IFRS 17 kan dit impact hebben op de toelichting zoals opgenomen in onderstaande tabel en kan een groter deel van de financiële activa worden opgenomen in onderstaande tabel als SPPI compliant.

KASSTROOMKARAKTERISTIEKEN FINANCIËLE ACTIVA BINNEN SCOPE IFRS9

(€ MILJOEN)

	FINANCIËLE ACTIVA MET CONTRACTUELE KASSTROMEN BESTAANDE UIT HOOFDSOM- EN INTERESTBETALINGEN (SPPI, EXCL. AANGEHOUDEN VOOR HANDELSDOELEINDEN DAN WEL BEHEERD OP EEN REËLE WAARDE BASIS)			OVERIGE (NIET SPPI, INCL. AANGEHOUDEN VOOR HANDELSDOELEINDEN DAN WEL BEHEERD OP EEN REËLE WAARDE BASIS)			TOTAAL		
	BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2019	REËLE WAARDE PER 31 DECEMBER 2019	MUTATIE REËLE WAARDE IN 2019	BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2019	REËLE WAARDE PER 31 DECEMBER 2019	MUTATIE REËLE WAARDE IN 2019	BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2019 ¹	REËLE WAARDE PER 31 DECEMBER 2019	MUTATIE REËLE WAARDE IN 2019
Beleggingen									
Aandelen en soortgelijke beleggingen				5.911	5.911	1.304	5.911	5.911	1.304
Vastrentende beleggingen	25.903	25.903	1.343	4.645	4.645	105	30.548	30.548	1.448
Derivaten				6.482	6.482	2.673	6.482	6.482	2.673
Overige financiële beleggingen	2.322	2.495	-15	7.831	7.831	26	10.153	10.326	11
Vorderingen en overlopende activa	92	92					92	92	
Liquide middelen	257	257					257	257	

^{1.} In de tabel zijn alleen de financiële instrumenten opgenomen die naar verwachting onder IFRS 9 zullen vallen. Een aantal financiële instrumenten zal naar verwachting onder IFRS 17 als onderdeel van de waardering van de verzekeringsverplichting worden opgenomen. Hierdoor wijkt de boekwaarde af van de bedragen zoals opgenomen in Toelichting 5 Beleggingen en Toelichting 13 Vorderingen en overlopende activa. Dit betreft bijvoorbeeld premiedebiteuren en vorderingen op verzekeraars uit hoofde van regres.

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

KASSTROOMKARAKTERISTIEKEN FINANCIËLE ACTIVA BINNEN SCOPE IFRS9

(€ MILJOEN)

	FINANCIËLE ACTIVA MET CONTRACTUELE KASSTROMEN BESTAANDE UIT HOOFDSOM- EN INTERESTBETALINGEN (SPPI, EXCL. AANGEHOUDEN VOOR HANDELSDOELEINDEN DAN WEL BEHEERD OP EEN REËLE WAARDE BASIS)			OVERIGE (NIET SPPI, INCL. AANGEHOUDEN VOOR HANDELSDOELEINDEN DAN WEL BEHEERD OP EEN REËLE WAARDE BASIS)			TOTAAL		
	BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2018	REËLE WAARDE PER 31 DECEMBER 2018	MUTATIE REËLE WAARDE IN 2018	BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2018	REËLE WAARDE PER 31 DECEMBER 2018	MUTATIE REËLE WAARDE IN 2018	BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2018	REËLE WAARDE PER 31 DECEMBER 2018	MUTATIE REËLE WAARDE IN 2018
Beleggingen									
Aandelen en soortgelijke beleggingen				5.904	5.904	-584	5.904	5.904	-584
Vastrentende beleggingen	24.273	24.273	-7	4.044	4.044	-36	28.317	28.317	-43
Derivaten				3.380	3.380	126	3.380	3.380	126
Overige financiële beleggingen	2.672	2.888	-86	7.587	7.587	-208	10.259	10.475	-294
Vorderingen en overlopende activa	60	60					60	60	
Liquide middelen	494	494					494	494	

In de volgende tabel is de kredietkwaliteit van alle instrumenten die voldoen aan de SPPI-test opgenomen. In de laatste kolom is per categorie financiële activa het bedrag aangegeven van financiële instrumenten waarvoor er geen sprake is van een laag kredietrisico. Dit is voornamelijk gedefinieerd als instrumenten met een rating lager dan 'below investment grade'. Deze beleggingen zijn voornamelijk opgenomen onder "Financiële activa die geen laag kredietrisico hebben".

Voor financiële instrumenten opgenomen onder Beleggingen met 'geen rating' moet de invulling van laag kredietrisico nog plaatsvinden en zijn in onderstaande tabel voornamelijk opgenomen onder "Financiële activa die geen laag kredietrisico hebben". Voor een bedrag van €7.147 miljoen (31 december 2018: €6.811 miljoen) gaat het om hypothecaire vorderingen waarvoor het de verwachting is dat geen gebruik zal worden gemaakt van de toegestane versimpeling voor het bepalen of er sprake is geweest van een significante verslechtering in kredietkwaliteit. Tevens zijn in de tabel hieronder Vorderingen opgenomen in de kolom "Financiële activa die geen laag kredietrisico hebben", omdat Achmea voornemens is om bij de toepassing van IFRS 9 de zogenaamde versimpelde methodiek voor het bepalen van kredietverliezen te gaan toepassen. Hierbij worden verwachte kredietverliezen over de gehele looptijd van een instrument berekend waardoor het niet noodzakelijk is om vast te stellen of er sprake is geweest van een significant verslechtering in kredietkwaliteit.

FINANCIËLE ACTIVA MET CONTRACTUELE KASSTROMEN BESTAANDE UIT HOOFDSOM- EN INTERESTBETALINGEN (SPPI, EXCL. AANGEHOUDEN VOOR HANDELSDOELEINDEN DAN WEL BEHEERD OP EEN REËLE WAARDE BASIS)

(€ MILJOEN)

31 DECEMBER 2019								FINANCIËLE ACTIVA DIE GEEN LAAG KREDIETRISICO HEBBEN		
	AAA STAATS-OBLIGATIES	AAA	AA	A	BBB	ONDER BBB	GEEN RATING	BOEKWAARDE SPPI ASSET TOTAAL	TOTALE REËLE WAARDE	TOTALE BOEKWAARDE
Beleggingen										
Vastrentende beleggingen	6.400	2.135	3.041	3.518	3.419	22	7.368	25.903	7.390	7.390
Overige financiële beleggingen			1.618	704				2.322		
Vorderingen en overlopende activa							92	92	89	92
Liquide middelen			17	240				257		

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

FINANCIËLE ACTIVA MET CONTRACTUELE KASSTROMEN BESTAANDE UIT HOOFDSOM- EN INTERESTBETALINGEN (SPPI, EXCL. AANGEHOUDEN VOOR HANDELSDOELEINDEN DAN WEL BEHEERD OP EEN REËLE WAARDE BASIS)

(€ MILJOEN)

31 DECEMBER 2018	AAA STAATS - OBLI- GATIES	FINANCIËLE ACTIVA DIE GEEN LAAG KREDIETRISICO HEBBEN						BOEK- WAARDE SPPI ASSET TOTAAL	TOTALE REËLE WAARDE	TOTALE BOEK- WAARDE
		AAA	AA	A	BBB	ONDER BBB	GEEN RATING			
Beleggingen										
Vastrentende beleggingen	7.820	1.721	2.855	2.148	2.691	8	7.030	24.273	7.038	7.038
Overige financiële beleggingen			1.914	758				2.672		
Vorderingen en overlopende activa							60	60	60	60
Liquide middelen			17	477				494		

26. OVERDRACHT VAN FINANCIËLE ACTIVA EN ZEKERHEDEN

Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. draagt financiële activa over op het moment dat zij de contractuele rechten op de ontvangst van kasstromen uit financiële activa overdraagt. Daarnaast draagt Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. financiële activa over wanneer ze de genoemde contractuele rechten behoudt, maar een contractuele verplichting aangaat om de ontvangen kasstromen aan één of meer derden te betalen. Bij Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. worden de volgende transacties in het kader van overdracht van rechten (activa en zekerheden) onderscheiden:

- Overgedragen financiële activa die niet (in zijn geheel) van de balans worden gehaald in geval van securities lending. Bij deze transacties draagt Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. juridisch (maar niet economisch) activa over en ontvangt onderpand in de vorm van beleggingen dan wel liquide middelen. De overgedragen activa blijven in de balans opgenomen;
- Overgedragen financiële activa die in hun geheel van de balans worden gehaald en waarbij Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. geen verdere betrokkenheid heeft (normale verkoop).

De volgende toelichtingen geven nadere details omtrent de overgedragen financiële activa die niet (in zijn geheel) van de balans worden gehaald en toelichtingen omtrent onderpand die als zekerheid wordt verkregen c.q. verstrekt.

SECURITIES LENDING ACTIVITEITEN ¹

(€ MILJOEN)

	31 DECEMBER 2019	31 DECEMBER 2018
Boekwaarde uitgeleende beleggingen in de balans	3.311	3.421
Reële waarde ontvangen onderpand niet in de balans opgenomen	3.534	3.590
Netto positie	-223	-169

¹ De beleggingen en de bijbehorende onderpanden in het kader van Asset switch zijn niet in deze tabel opgenomen. Omdat hierbij sprake is van een relatie met een groepsmaatschappij is de informatie hierover opgenomen onder de verbonden partijen.

Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. leent obligaties uit en ontvangt hiervoor een vergoeding (ook wel securities lending genoemd). Het proces van securities lending wordt gefaciliteerd door een lending agent die tegen een vergoeding bemiddelt tussen Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. en de inlener. Bij securities lending gaat het juridische eigendom over naar de inlener, maar blijft het economisch eigendom bij Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. De uitgeleende effecten blijven daarom opgenomen in de balans.

Tot zekerheid van nakoming van de verplichting tot retournering van de geleende effecten door de inlener stort deze onderpand (collateral) in de vorm van andere hoogwaardige en liquide effecten. De vaststelling van de waarde van de geleende effecten en van het daarmee verband houdende onderpand, vindt dagelijks plaats door middel van zogenaamde 'margin calls'. Dit onderpand wordt juridisch eigendom van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V., maar de inlener blijft economisch eigenaar. Het onderpand is derhalve niet in de balans opgenomen. De waarde van het onderpand is minimaal 2-7% hoger (zogenaamde 'haircut') dan de waarde van de uitgeleende stukken. Bij onderpanden in de vorm van aandelen vraagt Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V., gezien de hogere volatiliteit van de waarde van de aandelen, een hogere haircut. Op het moment dat een inlener in gebreke blijft bij het retourneren van geleende stukken, zal de lending agent het onderpand liquideren en vervolgens dezelfde stukken aankopen die Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. heeft uitgeleend en aan Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. leveren. Een eventueel verlies is niet voor rekening van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. Mocht de lending agent niet in staat zijn om dezelfde stukken terug te leveren, dan krijgt Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. de marktwaarde van de uitgeleende stukken vergoed. Het ontvangen onderpand is niet vrij verkoopbaar en kan niet als onderpand dienen bij andere transacties.

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

ONTVANGEN C.Q. GESTORT ONDERPAND BELEGGINGEN IN HET KADER VAN DERIVATEN TRANSACTIES

(€ MILJOEN)

	31 DECEMBER 2019	31 DECEMBER 2018
Netto positie activa en verplichtingen derivaten	4.970	3.116
Waarvan gedekt door effecten	2.247	1.427
In onderpand ontvangen liquide middelen	2.060	1.493
Netto positie	663	196

In geval van onderpand zijn afspraken vastgelegd in de vorm van zogenaamde ISDA Credit Support Annex overeenkomsten. Hierin is tevens vastgelegd onder welke omstandigheden – de zogenoemde ‘default events’ – de tegenpartij het gestorte onderpand kan aanwenden voor het beperken van eventuele verliezen. Overdracht van het onderpand in de vorm van effecten geschiedt op basis van “transfer of title” waarbij het juridisch eigendom aan Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. wordt overgedragen aan de ontvanger van het onderpand. De economische voordelen zoals bijvoorbeeld rente-inkomsten, gaan niet over naar de ontvanger van het onderpand. In het merendeel van de gevallen bestaat het ontvangen onderpand uit liquide beleggingen, voornamelijk liquide activa zoals staatsobligaties en liquide middelen.

Met de verschillende tegenpartijen zijn bilaterale afspraken gemaakt over te ontvangen of te storten onderpand. Daarbij wordt uitgegaan van de netto positie van de derivaten bij het bepalen van het te ontvangen of te storten onderpand met de betreffende tegenpartij. Het verschil tussen de derivaten en het onderpand (de netto positie) past binnen de contractuele afspraken met betrekking tot de initial margin en de bijstortverplichtingen.

In de meeste gevallen is sprake van centrale clearing van derivatenposities, waarbij altijd een initial margin wordt gestort door Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. De initial margin wordt aangevuld met een te storten of te ontvangen variation margin die afhankelijk is van de gezamenlijke positie van activa en verplichtingen-derivaten met de betreffende clearing partner. In de totale waarde van het aangehouden onderpand ultimo 2019 is mede opgenomen een gestort onderpand, initial margin, van €749 miljoen (31 december 2018: €362 miljoen). Voor alle derivaten waarbij er sprake is van centrale clearing geldt dat de netto positie van activa en verplichtingen uit hoofde van derivaten per individuele tegenpartij volledig is gedekt door onderpand.

Asset switch met Achmea Bank N.V.

Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. heeft in het verleden een Asset switch overeenkomst met Achmea Bank N.V. gesloten. Deze overdracht van financiële activa wordt toegelicht onder Toelichting 28 Transacties met verbonden partijen.

27. BELANGEN IN DOCHTERMAATSCHAPPIJEN

Onderstaand overzicht toont de dochtermaatschappijen van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. per 31 december 2019. Dit zijn de dochtermaatschappijen die direct dan wel indirect in volledig eigendom zijn, tenzij anders aangegeven, en zijn betrokken bij vermogensbeheer of aan deze activiteiten gekoppelde diensten. Het stemrecht van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. in deze dochtermaatschappijen is conform het aandelenbezit. In het land van oprichting of vestiging vinden tevens in hoofdzaak de bedrijfsactiviteiten plaats.

	Statutaire vestiging	% deelneming
AP&L Beleggingen B.V.	Zeist (NL)	100%
Achmea Woninghypotheken B.V.	Zeist (NL)	100%
Achmea Woninghypotheken II B.V.	Zeist (NL)	100%
Woonalliantie Woerden C.V.	Apeldoorn (NL)	98%
Residex B.V.	Zeist (NL)	100%
Achmea Vastgoed Beheer B.V.	Apeldoorn (NL)	100%
Achmea Grond C.V.	Apeldoorn (NL)	100%
Achmea Ontwikkeling C.V.	Apeldoorn (NL)	100%

Belangrijke beperkingen met betrekking tot dochtermaatschappijen

Er zijn geen andere restricties of verplichtingen en voorwaardelijke verplichtingen door of vanwege dochtermaatschappijen.

28. TRANSACTIES MET VERBONDEN PARTIJEN

Aard van transacties met verbonden partijen

Partijen worden als verbonden aangemerkt als een partij zeggenschap of belangrijke invloed kan uitoefenen op de andere partij (bijvoorbeeld een dochtermaatschappij) bij het nemen van financiële of operationele beslissingen. Aangezien Achmea B.V. als groepshoofd direct of indirect control uitoefent over alle juridische entiteiten die deel uitmaken van de Achmea groep worden deze entiteiten door Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. als verbonden partijen aangemerkt.

Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. beschouwt ook de Stichting Pensioenfonds Achmea als een verbonden partij. Leden van het bestuur, de Raad van Commissarissen en hun naaste familie worden eveneens beschouwd als verbonden partijen van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V.

Als onderdeel van de reguliere activiteiten van de vennootschap (met name op gebied van verzekeringen) onderhoudt Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. zakelijke relaties met verbonden partijen. Dergelijke transacties met verbonden partijen worden zowel individueel als geaggregeerd niet als materieel beschouwd voor Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V.

De kosten voor shared service centers en holdingkosten worden toegerekend aan Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. op basis van vaste bedragen die met name zijn gebaseerd op ervaringen met betrekking tot de tijdsbesteding van personeel, verrichte werkzaamheden en verwerkte transacties. Deze kostendoorbelasting is gepresenteerd als onderdeel van de Bedrijfskosten en de Overige lasten.

Beloning van het bestuur van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V.

Sinds 1 september 2019 zijn het lid van de Raad van Bestuur van Achmea B.V. dat optreedt als referent voor de divisie Pensioen en Leven, de heer R. Otto, en de CFO binnen de Raad van Bestuur van Achmea B.V., de heer M.A.N. Lamie, toegetreden als de statutaire bestuurders van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. Dit houdt verband met een wijziging in de governance binnen Achmea. Zij worden op grond van IAS 24 beschouwd als degenen die de sleutelposities bekleeden voor deze entiteit. Als lid van de Raad van Bestuur zijn zij verantwoordelijk voor de activiteiten van de Achmea groep als geheel. Daarnaast vervullen zij voor de dochteronderneming Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. de rol van statutair bestuurder en zijn in die hoedanigheid verantwoordelijk voor deze dochteronderneming. Zij ontvangen alleen een beloning in hun hoedanigheid als lid van de Raad van Bestuur Achmea B.V. Er worden door Achmea B.V. geen kosten inzake de beloning van de Raad van Bestuur doorbelast aan Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. De toelichting van de beloning van de bestuurders van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V., staat daarom niet vermeld in deze jaarrekening, maar in de jaarrekening van Achmea B.V.

Tot 1 september 2019 waren de divisievoorzitter, de heer Van der Ent en de financieel directeur van de Divisie Pensioen & Leven, de heer Heuvelmans, de statutaire bestuurders van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. Het onderstaande overzicht bevat hun beloning tot 1 september 2019.

OVERZICHT BELONING VAN HET BESTUUR VAN ACHMEA PENSIOEN- EN LEVENSVZERKERINGEN N.V. TEN LASTE VAN HET BOEKJAAR (TOT 1 SEPTEMBER 2019)

	(X €1.000)	
	2019	2018
Korte termijn personeelsbeloning ¹	430	587
Pensioenlasten ²	168	216
Overige lange termijn beloning	41	33
Beëindigingsvergoedingen	0	0
Werkgeversaandeel sociale lasten	18	19
Totaal	657	855

¹ De korte termijn beloning bevat het vaste salaris, de korte termijn variabele beloning en - voor zover van toepassing - het voordeel privégebruik van de leaseauto. Op 1 januari 2019 was er bij Achmea sprake van een algemene salarisverhoging van 2,25%.

² De pensioenlast kent als elementen: de last voor de opbouw over het maximaal pensioengevend salaris tot €107.593 (dit is het fiscale grensbedrag in 2019; in 2018 €105.075); de bruto bijdrage aan het netto pensioen boven het fiscale grensbedrag en de loontoeslag pensioen boven het fiscale grensbedrag. Zie nadere toelichting Pensioenregeling hieronder.

Nadere toelichting

Het totaalbedrag aan beloning voor het bestuur van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. dat ten laste van boekjaar 2019 is gebracht bedraagt €657 duizend (2018: €855 duizend) en is lager dan 2018 omdat het een periode van 9 maanden betreft. Deze totale last heeft betrekking op het prestatiejaar 2019, met uitzondering van variabele beloningen over 2019. Bij de variabele beloning

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

gaat het om de bedragen die in enig boekjaar zijn toegekend met betrekking tot het voorgaande boekjaar of wel prestatiejaar, omdat ten tijde van de vaststelling van de jaarrekening over het voorgaande boekjaar nog niet was besloten om variabele beloning over dat prestatiejaar toe te kennen. Over prestatiejaar 2018 is na de vaststelling van de jaarrekening 2018 de besluitvorming over de toekenning variabele beloning 2018 afgerond en variabele beloning 2018 toegekend aan leden van het bestuur van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. In de jaarlast 2019 is €82 duizend als last begrepen voor variabele beloning over prestatiejaar 2018. In de jaarlast 2018 is € 66 duizend als last begrepen voor de variabele beloning over prestatiejaar 2017.

Pensioen

Voor het bestuur geldt de pensioenregeling die voor de overige medewerkers van toepassing is. Dit is een CDC gefinancierde pensioenregeling met middelloonambitie, met onder meer de volgende kenmerken per eind 2019:

- Maximaal pensioengevend salaris €107.593
- Opbouw 1,875% per jaar
- Franchise €13.881
- Pensioenleeftijd: eerste dag van de maand waarop de 68 jarige leeftijd wordt bereikt
- Nabestaandenpensioen
- Premievrije voortzetting van de pensioenopbouw bij gedeeltelijke of volledige arbeidsongeschiktheid
- Voorwaardelijke indexatie
- Eigen bijdrage standaard 3,25% van de pensioengrondslag.

Pensioen boven het fiscaal grensbedrag

Sinds 1 januari 2015 geldt een grens voor het inkomen waarover met fiscale ondersteuning pensioenopbouw kan plaatsvinden. In 2019 is deze grens €107.593.

Voor medewerkers met een inkomen boven het fiscaal grensbedrag zijn per 1 januari 2015 (in de CAO) afspraken gemaakt over een andere pensioenopbouw. De afspraken gelden voor al deze Achmea medewerkers en zijn ook van toepassing voor bestuursleden van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. De afspraken gelden eveneens voor medewerkers die nadien in dienst zijn getreden van Achmea.

De totale premie die de werkgever tot 1 januari 2015 aan pensioen boven het fiscaal grensbedrag beschikbaar stelde aan deze medewerkers wordt kostenneutraal omgezet in een nieuwe bijdrage van de werkgever aan hun pensioenopbouw boven het fiscale grensbedrag. De totale werkgeversbijdrage wordt per kalenderjaar opnieuw vastgesteld op basis van de totale som van het pensioengevend inkomen boven het fiscaal grensbedrag op basis van de rentestand op 31 december van het voorafgaande kalenderjaar.

De werkgeversbijdrage omvat twee hieronder genoemde componenten, waarbij de eerstgenoemde als eerste wordt gefinancierd en vervolgens de tweede uit het restant van de totale bijdrage die niet besteed kan worden aan de eerste component:

1. Een leeftijdsafhankelijke bijdrage van de werkgever die de medewerker na belastingheffing kan besteden aan deelname in een netto pensioenverzekering voor de pensioenopbouw boven het fiscaal grensbedrag ("bijdrage aan netto pensioen" in de bovenstaande tabel). De leeftijdsafhankelijke bijdrage wordt berekend op basis van de (maximum) fiscale staffel die het ministerie van Financiën vaststelt;
2. Een zgn. bruto "loontoeslag pensioen". Van het eventueel resterende bedrag aan werkgeverspremie, wordt voor iedereen met een pensioengevend inkomen boven €107.593 een gelijk percentage toeslag berekend. Deze toeslag bedraagt in 2019 14,4 % van het pensioengevend inkomen boven de fiscale grens. De berekening ervan vindt in januari plaats door Willis Towers Watson. De omvang van de loontoeslag wordt daarbij vastgesteld uitgaande van de DNB-UFR voor pensioenfondsen op 31 december van het voorgaande kalenderjaar.

Beëindigingsvergoedingen

Zowel in 2019 als in 2018 was er geen sprake van toekenning van vergoedingen in verband met beëindiging van een arbeidsovereenkomst.

'Claw back'

In 2019 hebben er met betrekking tot het bestuur van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. geen aanpassingen of terugvorderingen van beloningen uit eerdere jaren plaatsgevonden. Dit was evenmin het geval in 2018.

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

Leningen

De voormalige bestuurders van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. hadden (hypothecaire) leningen uitstaan bij het bankbedrijf van Achmea. Deze bedroegen per 31 december 2018: €145 duizend met een gewogen rente van 2,8%. In 2019 is tot 1 september nihil afgelost (2018: nihil). De huidige bestuurders en de leden van de Raad van Commissarissen van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. hebben geen leningen uitstaan bij verbonden partijen.

Beloning van de leden van de Raad van Commissarissen

In onderstaande tabel staat de beloning van de commissarissen van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. over 2019.

OVERZICHT BELONING VAN DE LEDEN VAN DE RAAD VAN COMMISSARISSEN PER JAAR

	(x €1.000)	
	2019	2018
Raad van Commissarissen per 31 december 2019:		
R. Th. (Roel) Wijmenga (voorzitter tot 1/9)	21	27
M. (Mijntje) Lückerath-Rovers	15	18
P.H.M. (Petri) Hofsté	15	18
A.W. (Aad) Veenman (voorzitter vanaf 1/9)	3	
R. (Roelof) Joosten (vanaf 1/9)	3	
A.C.W. (Lineke) Sneller (vanaf 1/9)	3	
W.H. (Wim) de Weijer (vanaf 1/9)	3	
J. (Jan) van den Berg (vanaf 1/9)	3	
A.M. (Lex) Kloosterman (vanaf 16/12)		
Voormalig lid van de Raad van Commissarissen		
B.E.M. (Bianca) Tetteroo (tot 1/9/2019)		
Totaal 2019¹	66	63

^{1.} Exclusief BTW

In 2019 waren er mutaties in de bezetting van zetels in de Raad van Commissarissen van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V., die voortvloeien uit de wijziging in de governance van Achmea per 1 september 2019 waarbij de commissarissen van Achmea B.V. - voor zover deze nog geen lid waren van - zijn toegetreden tot de Raad van Commissarissen van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V., onder voorzitterschap van de heer Veenman. Per diezelfde datum is mevrouw Tetteroo teruggetreden uit de Raad van Commissarissen van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. Omdat mevrouw Tetteroo lid is van de Raad van Bestuur van Achmea B.V. ontving zij geen beloning voor haar lidmaatschap van de Raad van Commissarissen.

Per 1 september 2019 ontvangen alle commissarissen van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. dezelfde commissarisbeloning voor hun activiteiten en tijdsbesteding ten behoeve van deze entiteit. Deze beloning bedraagt €10.000 per jaar (exclusief BTW).

Bestuurdersaansprakelijkheid

Voor de bestuurders en commissarissen van Achmea B.V. en haar groepsmaatschappijen, onder wie de bestuursleden van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V., heeft Achmea een bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering afgesloten. Een deel van deze bestuurders en commissarissen is, onder bepaalde voorwaarden, eveneens gevrijwaard voor vermogensschade op grond van aanspraken van derden voor zover deze schade de verzekerde dekking te boven gaat.

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

Transacties met aandeelhouder en uiteindelijke moedermaatschappij

De aandeelhouder van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. is Achmea B.V. die per 31 december 2019 100% van de aandelen (100% van het stemrecht) in bezit had.

TRANSACTIES MET AANDEELHOUDER

(€ MILJOEN)

	31 DECEMBER 2019	31 DECEMBER 2018
Vorderingen en schulden:		
- Achmea B.V.	-1	-3
Bedrijfskosten en personeelskosten:		
- Achmea B.V. (Bedrijfskosten)	13	12

Lasten die betrekking hebben op het kapitaalmanagement van Achmea B.V. worden doorbelast aan Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. Deze zijn niet direct gerelateerd aan de verzekeringsactiviteiten en worden opgenomen onder de Overige lasten.

Transacties met de groepsmaatschappijen

TRANSACTIES MET GELIEERDE MAATSCHAPPIJEN ACHMEA GROEP

(€ MILJOEN)

	31 DECEMBER 2019	31 DECEMBER 2018
Beleggingsactiviteiten:		
<i>Beleggingen in groepsmaatschappijen:</i>		
- Achmea Bank N.V. - Asset Backed Securities	377	784
- Achmea Bank N.V. - Hypotheekgerelateerde spaardelen (Beleggingen voor eigen rekening)	701	755
- Achmea Bank N.V. - Hypotheekgerelateerde spaardelen (Beleggingen voor rekening en risico polishouders)	143	145
- Achmea Bank N.V. - Liquide middelen (Beleggingen voor rekening en risico polishouders)	88	92
- Achmea Interne Diensten N.V. - Hypothecaire leningen	229	222
<i>Vorderingen op en schulden aan groepsmaatschappij:</i>		
- Achmea Bank N.V.	-58	6
- Achmea Investment Management B.V.	-5	-4
<i>Rentebaten obligaties uitgegeven door en vorderingen op groepsmaatschappijen:</i>		
- Achmea Bank N.V.	30	36
- Achmea Interne Diensten N.V.	4	4
<i>Beleggingslasten:</i>		
- Achmea Bank N.V.	7	4
- Achmea Investment Management B.V.	18	16
- Syntrus Achmea Real Estate & Finance B.V.	6	5
Operationele activiteiten		
<i>Bedrijfskosten en personeelskosten:</i>		
- Achmea Interne Diensten N.V. (Acquisitiekosten)	7	7
- Achmea Interne Diensten N.V. (Overige bedrijfskosten)	138	134
- Achmea Interne Diensten N.V. (Overige lasten)	1	5
<i>Vorderingen op en schulden aan groepsmaatschappijen:</i>		
- Achmea Interne Diensten N.V.	-29	-50
- Achmea Schadeverzekeringen N.V.	-1	-32
- Avéro Achmea Zorgverzekeringen N.V.		-1

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

Herverzekeringsactiviteiten:		
Achmea Reinsurance Company N.V.		
- Aandeel in de technische voorzieningen		4
- Uitgaande herverzekeringspremies	21	26
- Inkomende herverzekeringsuitkeringen	6	8
- Bedrijfskosten - Commissie ontvangen van herverzekerelaar	13	18

Achmea Bank N.V.

De vordering op Achmea Bank NV. bestaat uit hypotheekgerelateerde spaardelen en belangen in gesecuritiseerde entiteiten (Asset Backed Securities). Het rentepercentage van de hypotheekgerelateerde spaardelen is afhankelijk van de bijbehorende hypotheek. Contractueel zullen deze leningen uiterlijk in 2048 vervallen.

De Asset Backed Securities betreft een obligatielening die uitgegeven is door een Special Purpose Vehicle (SPV), die behoort tot de consolidatiekring van Achmea Bank N.V. Deze SPV wordt DMPL (Dutch Mortgage Portfolio Loans) genoemd en heeft een AAA rating. Deze lening kent een rentepercentage van 0,21% en zal contractueel in 2055 vervallen.

Achmea Interne Diensten N.V.

De vorderingen op Achmea Interne Diensten N.V. betreft een tweetal leningen ter financiering van vastgoed in eigen gebruik en vastgoed voor eigen gebruik in ontwikkeling. De leningen hebben een rentepercentage van 0,75% en 4,49% (2018:0,75% tot 4,49%) en zullen contractueel vervallen op 2022 resp. 2035 (31 december 2018: 2022 resp. 2035). Voor deze leningen heeft Achmea Interne Diensten N.V. hypotheekrechten verstrekt aan Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V.

Asset switch

In 2015 heeft Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. een Asset switch overeenkomst met Achmea Bank N.V. gesloten. Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. heeft de juridische rechten (niet economisch) van bepaalde staatsobligaties uitgewisseld tegen de juridische rechten van bepaalde hypothecaire leningen. Voor de uitwisseling is sprake van een marktwaarde ratio van 100:110. Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. ontvangt voor de uitwisseling een vergoeding, die getoetst is op marktconformiteit. Op 31 december 2019 is de boekwaarde van de uitgewisselde staatsobligaties €550 miljoen (31 december 2018: €517 miljoen).

Overdracht hypotheekportefeuille

Naast de hiervoor toegelichte beleggingsactiviteiten heeft Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. per 1 december 2019 een beleggingsportefeuille in hypothecaire leningen overgedragen aan de groepsmaatschappij Achmea Bank N.V. De koopsom bedroeg €674 miljoen en is gelijk is aan de boekwaarde en de reëel waarde op het moment van verkoop. Deze transactie heeft geen impact op het resultaat en het vermogen van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V., omdat alle (on)gerealiseerde herwaarderingen en day1 gains verwerkt worden in de Verzekeringsverplichtingen gerelateerd aan verzekeringcontracten - Winstdeling en kortingen voor polishouders.

Herverzekeringsactiviteiten

Achmea Reinsurance Company N.V. is de herverzekerelaar binnen de Achmea Groep. Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. heeft een deel van haar herverzekeringen bij deze vennootschap ondergebracht. De contracten worden via retrocessie gedeeltelijk geplaatst bij externe herverzekerelaars.

Bedrijfskosten en personeelskosten

Kosten van shared service centers en holding kosten worden toegerekend aan entiteiten op basis van voornamelijk ervaringscijfers met betrekking tot de tijdsbesteding van medewerkers, uitgevoerd werk en verwerkte transacties. Deze kosten worden opgenomen onder de Bedrijfskosten.

Alle personeelsleden zijn in dienst van Achmea Interne Diensten N.V., een entiteit van Achmea B.V. De pensioenverplichtingen van de Achmea Groep zijn ondergebracht bij Stichting Pensioenfonds Achmea. De met de activiteiten verband houdende personeelskosten en overige bedrijfskosten worden doorbelast aan Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. De toerekening van daarmee samenhangende pensioenlasten vindt plaats op basis van het pensioengevend salaris van actieve medewerkers.

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. heeft als onderdeel van de Achmea Groep veel transacties met andere groepsmaatschappijen, onder meer op het gebied van interne dienstverlening, zoals facilitaire zaken en IT. De met de activiteiten verband houdende bedrijfskosten worden zoveel mogelijk doorbelast aan Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. De vorderingen en schulden voortvloeiend uit deze transacties betreffen rekening-courantsaldi.

Andere verbonden partijen

TRANSACTIES, VORDERINGEN EN SCHULDEN MET ANDERE VERBONDEN PARTIJEN

	(€ MILJOEN)	
	31 DECEMBER 2019	31 DECEMBER 2018
Rabobank Groep		
Spaardelen (Overige financiële beleggingen voor eigen rekening)	1.618	1.914
Rentebaten Spaardelen (Overige financiële beleggingen voor eigen rekening)	67	82
Spaarrekeningen hypotheek (Overige financiële beleggingen voor rekening en risico polishouders)	6.688	6.897
Rentebaten Spaarrekeningen hypotheek (Overige financiële beleggingen voor rekening en risico polishouders)	212	230

Rabobank

Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. maakt voor haar activiteiten gebruik van diverse reguliere bankdiensten van de Rabobank Groep. Alle diensten en transacties met de Rabobank zijn reguliere transacties en gebaseerd op reguliere marktтарieven.

Distributiekanaal

Lokale Rabobankkantoren vormen een belangrijk distributiekanaal voor Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. Voor de distributie van verzekeringsproducten heeft Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. over 2019 €8,9 miljoen aan commissie betaald aan lokale Rabobanken (2018: €9,6 miljoen).

Stichting Pensioenfonds Achmea

De pensioentoezeggingen aan medewerkers die werkzaam zijn ten dienste van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. zijn door Achmea Interne Diensten N.V. ondergebracht bij Stichting Pensioenfonds Achmea (SPA).

De pensioenregeling is een zogenaamde collectief beschikbare premieregeling. De financiële en actuariële risico's zijn hiermee overgedragen aan de werknemers, wat onder andere betekent dat de toekomstige stijging van verworven rechten afhankelijk is van de financiële situatie van het fonds. Toerekening van daarmee samenhangende pensioenlasten door Achmea Interne Diensten N.V. aan Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. vindt plaats op basis van het pensioengevend salaris van de actieve medewerkers. De voorziening wordt bepaald op basis van het aantal actieve dienstjaren tot aan de balansdatum, het geraamde salariscategorie op het moment van de verwachte pensioneringsdatum en de marktrente op de door de ondernemingen uitgegeven obligaties van hoge kwaliteit. Deze verplichtingen worden verminderd met eventuele activa met betrekking tot de regeling.

IAS 19 Personeelsbeloningen is van toepassing op Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. aangezien de toegezegde pensioenregelingen de risico's spreiden over entiteiten die onder gemeenschappelijke zeggenschap vallen. Voor de toelichting op de IAS 19 Personeelsbeloningen (gebaseerd op IAS 19.150) wordt verwezen naar Toelichting 16 Overige voorzieningen van de jaarrekening 2019 van Achmea B.V.

De in 2019 aan Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. doorbelaste pensioenkosten bedragen €25 miljoen (2018: €30 miljoen).

ONDERTEKENING VAN DE GECONSOLIDEERDE JAARREKENING

Zeist, 2 april 2020

De bestuurders van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V.

M.A.N. (Michel) Lamie

R. (Robert) Otto

Raad van Commissarissen

A.W. (Aad) Veenman, Voorzitter

W.H. (Wim) de Weijer, Vice-voorzitter

J. (Jan) van den Berg

P.H.M. (Petri) Hofsté

A.M. (Lex) Kloosterman

M. (Mijntje) Lückerath-Rovers

A.C.W. (Lineke) Sneller

R.Th. (Roel) Wijmenga

ENKELVOUDIG OVERZICHT VAN DE FINANCIËLE POSITIE

(VOOR BESTEMMING VAN HET RESULTAAT)

		(€ MILJOEN)	
	TOELICHTING	31 DECEMBER 2019	31 DECEMBER 2018 PROFORMA ¹
Activa			
Dochtermaatschappijen, Geassocieerde deelnemingen en joint ventures	4	1.431	841
Vastgoedbeleggingen	5	1.027	1.033
Beleggingen	6	50.936	46.864
Latente belastingvorderingen	12	772	663
Aandeel herverzekeraars in verzekeringsverplichtingen	7	124	162
Vorderingen en overlopende activa	13	212	212
Te ontvangen vennootschapsbelasting			134
Liquide middelen	14	199	447
Totaal activa		54.701	50.356
Eigen vermogen ²			
Eigen vermogen toekomend aan houders van eigen vermogensinstrumenten in de vennootschap	15	3.941	4.045
Totaal eigen vermogen		3.941	4.045
Verplichtingen			
Verplichtingen gerelateerd aan verzekeringscontracten	7	46.545	43.956
Overige voorzieningen	16	5	4
Financiële verplichtingen	17	2.822	2.142
Derivaten	6	1.363	209
Verschuldigde vennootschapsbelasting		25	
Totaal verplichtingen		50.760	46.311
Totaal eigen vermogen en verplichtingen		54.701	50.356

^{1.} Pro forma vergelijkende cijfers; alsof de fusie met N.V. Interpolis Onroerend Goed over geheel 2018 heeft bestaan (zie Algemene waarderingsgrondslagen - Wijzigingen in de belangen van de deelnemingen).

^{2.} Ten opzichte van de gepubliceerde jaarrekening 2018 neemt het Eigen vermogen toe met €69 miljoen als gevolg van de fusie met N.V. Interpolis Onroerend Goed, die per 1 januari 2018 is verwerkt (zie Algemene waarderingsgrondslagen - Wijzigingen in de belangen van de deelnemingen).

ENKELVOUDIGE WINST- EN VERLIESREKENING

	TOELICHTING	(€ MILJOEN)	
		2019	2018 PROFORMA ¹
Bruto geschreven premies		1.165	1.420
Herverzekeringspremies		-25	-31
Netto verdiende premies	9	1.140	1.389
Opbrengsten uit Dochtermaatschappijen, geassocieerde deelnemingen en joint ventures		107	101
Beleggingsopbrengsten	10	4.087	413
Overige opbrengsten	18	1	10
Totale baten		5.335	1.913
Netto lasten uit verzekeringscontracten	11	4.839	1.460
Rente en vergelijkbare lasten		5	1
Bedrijfskosten	19	155	150
Overige lasten	20	5	7
Totale lasten		5.004	1.618
Resultaat voor belasting		331	295
Vennootschapsbelasting naar het resultaat		58	50
Vennootschapsbelasting effect tariefswijziging		-41	134
Totaal vennootschapsbelasting	21	17	184
Nettoresultaat		314	111

^{1.} Pro forma vergelijkende cijfers; alsof de fusie met N.V. Interpolis Onroerend Goed over geheel 2018 heeft bestaan (zie Algemene waarderingsgrondslagen - Wijzigingen in de belangen van de deelnemingen).

ENKELVOUDIG OVERZICHT VAN HET TOTAALRESULTAAT

		(€ MILJOEN)	
	TOELICHTING	2019	2018 ¹ PROFORMA ²
Posten die niet worden gereclassificeerd naar de Winst- en verliesrekening			
Posten die kunnen worden gereclassificeerd naar de Winst- en verliesrekening ³			
Ongerealiseerde waardeveranderingen bij financiële instrumenten geassocieerd met 'Beschikbaar voor verkoop'		1.164	31
Mutaties van de voorziening voor Winstdeling en kortingen voor polishouders uit hoofde van ongerealiseerde beleggingsopbrengsten		-1.025	-77
Reclassificatie naar de Winst- en verliesrekening als Winstdeling en kortingen voor polishouders uit hoofde van gerealiseerde beleggingsopbrengsten		178	9
Waardeveranderingen uit financiële instrumenten 'Beschikbaar voor verkoop' gereclassificeerd naar de Winst- en verliesrekening bij verkoop		-275	-72
Bijzondere waardeverminderingen op financiële instrumenten 'Beschikbaar voor verkoop' gereclassificeerd naar de Winst- en verliesrekening bij verkoop		9	18
		51	-91
Netto overig totaalresultaat	22	51	-91
Nettoresultaat		314	111
Totaalresultaat ⁴		365	20

^{1.} Binnen dit overzicht is de netto positie, (na belastingen) weergegeven.

^{2.} Pro forma vergelijkende cijfers; alsof de fusie met N.V. Interpolis Onroerend Goed over geheel 2018 heeft bestaan (zie Algemene waarderingsgrondslagen - Wijzigingen in de belangen van de deelnemingen).

^{3.} Verantwoord als onderdeel van de Herwaarderingsreserve.

^{4.} Ten opzichte van de gepubliceerde jaarrekening neemt het Totaalresultaat van 2018 toe met €5 miljoen als gevolg van de fusie met N.V. Interpolis Onroerend Goed, die per 1 januari 2018 wordt verwerkt (zie Algemene waarderingsgrondslagen - Wijzigingen in de belangen van de deelnemingen).

ENKELVOUDIG MUTATIEOVERZICHT VAN HET TOTAAL EIGEN VERMOGEN

	(€ MILJOEN)				
	AANDELEN KAPITAAL / AGIO	HERWAAR- DERINGS-RESERVE	OVERIGE RESERVES	RESULTAAT OVER HET BOEKJAAR	TOTAAL EIGEN VERMOGEN
Balans 1 januari 2018 Proforma ¹	1.884	570	1.358	221	4.033
Netto overig totaalresultaat		-91			-91
Nettoresultaat ¹				111	111
Totaalresultaat		-91		111	20
Bestemming van reserves		39	182	-221	
Overige mutaties ²			-8		-8
Balans 31 december 2018 Proforma ¹	1.884	518	1.532	111	4.045
Netto overig totaalresultaat		51			51
Nettoresultaat				314	314
Totaalresultaat		51		314	365
Bestemming van reserves		47	64	-111	
Dividend- en couponbetalingen			-400		-400
Overige mutaties ²	-48	-18	-3		-69
Balans 31 december 2019	1.836	598	1.193	314	3.941

^{1.} Pro forma vergelijkende cijfers; alsof de fusie met N.V. Interpolis Onroerend Goed over geheel 2018 heeft bestaan (zie Algemene waarderingsgrondslagen - Wijzigingen in de belangen van de deelnemingen).

^{2.} De overige mutaties in 2018 betreft een dividenduitkering die N.V. Interpolis Onroerend Goed heeft gedaan aan haar voormalige minderheidsaandeelhouder Achmea Schadeverzekeringen N.V. De overige mutaties in 2019 betreft de koopsom die betaald is voor het verkrijgen van het resterende belang in N.V. Interpolis Onroerend Goed (zie Algemene waarderingsgrondslagen - Wijzigingen in de belangen van de deelnemingen).

De verdeling van het aandelenkapitaal/agio is opgenomen in Toelichting 15 Eigen vermogen.

De resultaatbestemming is opgenomen in de Toelichting 29 Voorstel inzake bestemming van het resultaat.

ENKELVOUDIG KASSTROOMOVERZICHT

	TOELICHTING	2019	2018 PROFORMA ¹
(€ MILJOEN)			
Kasstroom uit operationele activiteiten			
Resultaat voor belasting		331	295
<i>Aanpassingen voor items zonder kasstromen en herrubriceringen:</i>			
Ongerealiseerde waardeveranderingen op Beleggingen, inclusief resultaten vreemde valuta en mutatie voorziening voor oninbaarheid		-2.954	215
Afschrijving van Overlopende acquisitiekosten opgenomen onder Vorderingen en overlopende activa, inclusief resultaten vreemde valuta		5	10
Opbrengsten uit Geassocieerde deelnemingen en joint ventures		-109	-101
(Opgelopen) Rentelasten		5	1
		-2.722	420
<i>Mutaties in operationele activa en verplichtingen:</i>			
Mutaties in Vorderingen en overlopende activa (exclusief overlopende acquisitiekosten) en Overige schulden opgenomen onder Financiële verplichtingen		682	71
Mutaties in Verplichtingen gerelateerd aan verzekeringscontracten na aftrek aandeel herverzekeraars		1.256	-1.596
Mutaties in Overige voorzieningen		1	
		1.939	-1.525
<i>Operationele kasstromen niet begrepen in het resultaat voor belasting:</i>			
Investeringen in Geassocieerde deelnemingen en joint ventures die gekwalificeerd zijn als beleggingen ³		-97	-48
Aankopen van Vastgoedbeleggingen		-15	-17
Aankopen van Beleggingen		-13.591	-11.034
Desinvesteringen van Vastgoedbeleggingen		68	117
Desinvesteringen van Beleggingen		14.493	11.973
Ontvangen/betaalde vennootschapsbelasting		143	-147
Overige mutaties		10	99
		1.011	943
Totaal Kasstroom uit operationele activiteiten		228	-162

^{1.} Pro forma vergelijkende cijfers; alsof de fusie met N.V. Interpolis Onroerend Goed over geheel 2018 heeft bestaan (zie Algemene waarderingsgrondslagen - Wijzigingen in de belangen van de deelnemingen).

^{2.} De overige mutaties in 2018 betreft een dividenduitkering van N.V. Interpolis Onroerend Goed aan haar voormalige minderheidsaandeelhouder Achmea Schadeverzekeringen N.V. De overige mutaties in 2019 betreft de koopsom die betaald is voor het verkrijgen van het resterende belang in N.V. Interpolis Onroerend Goed (zie Algemene waarderingsgrondslagen - Wijzigingen in de belangen van de deelnemingen).

Enkelvoudige jaarrekening

ENKELVOUDIGE KASSTROOMOVERZICHT (VERVOLG)

	TOELICHTING	2019	2018 PROFORMA ¹
Kasstroom uit investeringsactiviteiten ³			
Ontvangen dividend van Geassocieerde deelnemingen en joint ventures		1	1
		1	1
Kasstroom uit financieringsactiviteiten			
Dividenden en couponbetalingen		-400	
Betaalde rente		-5	-1
Mutaties in Financiële verplichtingen			-2
Overige mutaties ¹		-69	-8
		-474	-11
Netto kasstroom		-245	-172
Netto liquide middelen per 1 januari		444	616
Netto liquide middelen per 31 december		199	444
Liquide middelen omvatten de volgende posten:			
Kas- en banksaldi	14	199	447
Schulden aan kredietinstellingen	17		-3
Liquide middelen per 31 december		199	444

^{1.} Pro forma vergelijkende cijfers; alsof de fusie met N.V. Interpolis Onroerend Goed over geheel 2018 heeft bestaan (zie Algemene - Wijzigingen in de belangen van de deelnemingen).

^{2.} De overige mutaties in 2018 betreft een dividenduitkering van N.V. Interpolis Onroerend Goed aan haar voormalige minderheidsaandeelhouder Achmea Schadeverzekeringen N.V. De overige mutaties in 2019 betreft de koopsom die betaald is voor het verkrijgen van het resterende belang in N.V. Interpolis Onroerend Goed (zie Algemene - Wijzigingen in de belangen van de deelnemingen).

^{3.} Met ingang van 2019 worden beleggingen in beleggingspools (toelichting 11) verantwoord onder de Kasstroom uit operationele activiteiten in plaats van de Kasstroom uit investeringsactiviteiten. De beleggingspools hebben meer het karakter hebben van een belegging dan een deelneming. De vergelijkende cijfers zijn dienovereenkomstig aangepast.

In de kasstromen uit operationele activiteiten over 2019 zijn ontvangen rente van €728 miljoen (2018: €532 miljoen) en ontvangen dividenden van €48 miljoen (2018: €55 miljoen) inbegrepen.

Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

ALGEMEEN

1. ALGEMENE WAARDERINGSGRONDSLAGEN

Voor een beschrijving van de toegepaste waarderingsgrondslagen wordt verwezen naar Toelichting 1 Algemene waarderingsgrondslagen in de Geconsolideerde jaarrekening en de specifieke waarderingsgrondslagen onder de Toelichtingen in de Geconsolideerde jaarrekening.

Alle bedragen in de enkelvoudige jaarrekening zijn in miljoenen euro's, tenzij anders is vermeld.

Wijzigingen in de belangen van de deelnemingen

Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. heeft op 27 september 2019 de resterende 33,15% van de aandelen in N.V. Interpolis Onroerend Goed verworven. Vervolgens is N.V. Interpolis Onroerend Goed op 31 december 2019 gefuseerd met Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. In geval van juridische fusies is het beleid van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. om deze te verantwoorden op basis van de 'pooling of interest'-methode. Bij toepassing van de 'pooling of interest'-methode worden de vergelijkende cijfers 2018 pro forma aangepast als of Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. vanaf 1 januari 2018 100% van de aandelen van N.V. Interpolis Onroerend Goed in haar bezit had. De daadwerkelijk verkrijging van het minderheidsbelang is echter op 27 september 2019 afgerekend. Het minderheidsbelang is per 1 januari 2018 voor de dan geldende boekwaarde in het eigen vermogen verwerkt. In 2019 is op het moment van verkrijgen van het minderheidsbelang het hiermee verschuldigde bedrag dat gelijk is aan de dan geldende boekwaarde afgerekend en is het eigen vermogen hiervoor aangepast.

EFFECT FUSIES OP VERMOGEN ACHMEA PENSIOEN- EN LEVENSVZERKERINGEN N.V.

(€ MILJOEN)

	1 JANUARI 2019		1 JANUARI 2018 / 2018	
	VOOR FUSIE	NA FUSIE	VOOR FUSIE	NA FUSIE
Beleggingen in Dochtermaatschappijen, Geassocieerde deelnemingen en joint ventures	981	841	848	703
Vastgoedbeleggingen	821	1.033	788	1.035
Latente belastingvorderingen	678	663	916	896
Vorderingen en overlopende activa	213	212	234	234
Te ontvangen vennootschapsbelasting	149	134		
Liquide middelen	418	447	613	616
Eigen vermogen				
Aandelenkapitaal / agio	1.836	1.884	1.836	1.884
Herwaarderingsreserve	499	518	551	570
Overige reserves	1.535	1.532	1.358	1.358
Resultaat over het boekjaar	106	111	216	221
Totaal eigen vermogen	3.976	4.045	3.961	4.033
Financiële verplichtingen	2.141	2.142	2.087	2.089
Te betalen vennootschapsbelasting			84	95
Opbrengsten uit Dochtermaatschappijen, geassocieerde deelnemingen en joint ventures			112	101
Beleggingsopbrengsten			395	413
Nettoresultaat toekomend aan:				
Houders van eigen vermogensinstrumenten in de vennootschap	106	111	216	221
Totaalresultaat toekomend aan:				
Houders van eigen vermogensinstrumenten in de vennootschap	15	20	249	255

Het effect van de fusies met en de verkrijging van het belang derden in N.V. Interpolis Onroerend Goed op de SCR van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. per 1 januari 2019 respectievelijk 1 januari 2018 is marginaal en wordt daarom niet verder toegelicht.

Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

2. KAPITAAL- EN RISICOMANAGEMENT

Voor een beschrijving van het kapitaal- en risicomanagement van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. wordt verwezen naar Toelichting 2 Kapitaal- en risicomanagement van de Geconsolideerde jaarrekening.

3. GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

De uitbraak van het coronavirus in 2020 heeft een aanzienlijke impact op de samenleving, waar Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. en haar stakeholders ook onderdeel van zijn.

De uitbraak van het coronavirus raakt de samenleving en de gezondheid van onze klanten. Daarnaast heeft dit een belangrijke invloed op de economische ontwikkelingen en de wereldwijde financiële markten waardoor zowel aandelenkoersen als rentetarieven aanzienlijk zijn gedaald en spreads zijn uitgelopen. Vanuit overheden en centrale banken zijn er verschillende maatregelen gekomen als reactie hierop. De uitbraak van het coronavirus heeft invloed op onze klanten en de verzekeringsrisico's (lang- en kortlevenrisico), marktrisico (met name aandelenkoersen, rente- en spreadontwikkeling) en liquiditeitsrisico. In de Kapitaal- en risico management paragraaf zijn onze gevoeligheden voor ontwikkelingen op de financiële markten toegelicht, alsmede onze mitigerende activiteiten en maatregelen.

Het liquiditeitsrisico is voor Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. relatief beperkt aangezien de beleggingen die tegenover de verzekeringsverplichtingen worden aangehouden op elkaar afgestemd zijn voor wat betreft de aard en looptijd. Daarnaast zijn een groot deel van de beleggingen van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. over het algemeen zeer liquide en kunnen daarmee snel worden omgezet in kas- en bankgelden. Het liquiditeitsrisico wordt beheerd op groepsniveau.

In de Kapitaal- en risico management paragraaf zijn onze gevoeligheden voor ontwikkelingen op de financiële markten toegelicht, alsmede onze mitigerende activiteiten en maatregelen.

Het is op dit moment niet kwantificeerbaar hoe de financiële markten zich in de nabije toekomst ontwikkelen. Het frequent monitoren van financiële risico's zoals rente- en spreadontwikkelingen maakt integraal onderdeel uit van het risicomanagement systeem van Achmea. Achmea monitort de aandelenkoersen, rentetarieven, polishoudergedrag en schadelast nauwlettend.

De maatregelen die overheden wereldwijd treffen in de strijd tegen het coronavirus kunnen van invloed zijn op onze omzet. De toekomstige verkopen van ons open- book portefeuille is onzeker, alsook het verloop van ons service book en gedrag van onze klanten is onzeker in deze situatie. Dit alles heeft mogelijk een directe invloed op ons operationeel en financieel resultaat. Het is op dit moment onduidelijk in welke mate het de omzet, operationeel- en financieel resultaat zal gaan beïnvloeden. Daarnaast leiden lagere rente, lagere aandelenkoersen en spread-ontwikkeling tot mogelijk lagere beleggingsopbrengsten en verwachten wij dat de volatiliteit op de aandelenmarkten zorgt voor een lagere solvabiliteit. De daadwerkelijke effecten zijn op dit moment niet kwantificeerbaar.

Een van onze risicobeheersingsmaatregelen betreft ons Business Continuity Management, welke gericht is op het kunnen voortzetten van onze bedrijfsvoering in tijden van onverwachte ingrijpende gebeurtenissen zoals het coronavirus. De nodige maatregelen zijn genomen om te zorgen voor de veiligheid en het welzijn van onze medewerkers en klanten en om onze klanten optimaal van dienst te kunnen blijven zijn.

Hoewel, zoals hierboven beschreven, het op dit moment niet mogelijk is de toekomstige effecten van de Corona uitbraak in te schatten, zijn wij van oordeel dat op basis van onze huidige inzichten er geen onzekerheid van materieel belang bestaat ten aanzien van de continuïteitsveronderstelling die bij het opstellen van de jaarrekening is gehanteerd.

TOELICHTING SIGNIFICANTE ONDERDELEN BALANS EN WINST- EN VERLIESREKENING

4. DOCHTERMAATSCHAPPIJEN, GEASSOCIEERDE DEELNEMINGEN EN JOINT VENTURES

(€ MILJOEN)									
NAAM VAN DE MAATSCHAPPIJ	LAND	BESCHRIJVING VAN BEDRIJFSACTIVITEITEN	DATUM VAN OVERNAME / INGANGSDATUM	% EIGENDOM 2019	% EIGENDOM 2018 PROFORMA ¹	NETTO VERMOGENS- WAARDE 2019	NETTO VERMOGENS- WAARDE 2018 PROFORMA ¹	BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2019	BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2018 PROFORMA ¹
AP&L Beleggingen B.V.	NL	Beleggen in financiële activa	10-01-2005	100%	100%	425	317	425	317
Achmea Woninghypotheken B.V.	NL	Beleggen in hypothecaire leningen	07-05-2015	96%	96%	587	346	587	346
Achmea Woninghypotheken II B.V.	NL	Beleggen in hypothecaire leningen	16-12-2015	96%	96%	226	87	226	87
Woonalliantie Woerden C.V. ¹	NL	Beleggen in terreinen en gebouwen	29-10-1998	97%	97%	32	30	32	30
Residex B.V.	NL	Beleggen in financiële activa	19-12-2015	100%	100%	7	7	7	7
Achmea Vastgoed Beheer B.V.	NL	Vastgoedmanagement	29-12-1976	100%	100%	1	1	1	1
Achmea Grond C.V. ¹	NL	Beleggen in vastgoedbeleggingen	04-07-1995	100%	100%	5	4	5	4
Achmea Ontwikkeling C.V. ¹	NL	Beleggen in vastgoedbeleggingen	15-02-1998	100%	100%	1	1	1	1
Achmea Investment Management Green Bond Fund ²	NL	Beleggen	02-11-2018	43%	64%	52	48	52	48
Achmea Investment Management Euro Corporate bonds ²	NL	Beleggen	15-11-2019	48%		48		48	
Achmea Investment Management Grondstoffen Fonds ^{2,3}	NL	Beleggen	15-04-2019	11%		47		47	
						1.431	841	1.431	841

- ¹ Het opgenomen percentage betreft het (economisch) belang van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. in haar hoedanigheid van commanditair vennoot danwel als investeerder.
- ² Het opgenomen percentage betreft het (economisch) belang van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. in de beleggingspool.
- ³ De getoonde percentage eigendomspercentage betreft het deel dat opgenomen is onder de Dochtermaatschappijen, geassocieerde deelnemingen en joint ventures. Daarnaast heeft AP&L een belang van 79% in deze pool die opgenomen is onder de Beleggingen voor rekening en risico polishouders.

Bovenstaand overzicht toont de dochtermaatschappijen, geassocieerde deelnemingen en joint ventures van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. per jaareinde. Alle deelnemingen zijn betrokken bij verzekeringsactiviteiten, vermogensbeheer of aan deze activiteiten gekoppelde diensten. Het stemrecht van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. in deze deelnemingen is conform het aandelenbezit.

De drie beleggingspools zijn beleggingsfondsen voor gemene rekening van onder andere Achmea groep. Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. heeft haar belang in 2018 en 2019 verkregen door verstrekking van seedmoney. Omdat er sprake is van invloed van betekenis, wordt het betreft een aandeel in het betreffende fonds als deelneming gepresenteerd. Het overige belang in deze fondsen worden voornamelijk gehouden door maatschappijen binnen Achmea groep. Achmea Investment Management B.V. beheert en heeft de zeggenschap over deze fondsen.

De boekwaarde van de Dochtermaatschappijen, geassocieerde deelnemingen en joint ventures wordt vastgesteld op basis van de (IFRS-) jaarrekeningen van hetzelfde boekjaar van die entiteiten (met grondslag voor waardering van de betreffende entiteit) voor zover beschikbaar. Indien die niet beschikbaar is, baseert Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. de boekwaarde op voorlopige, niet-gecontroleerde cijfers, afkomstig van de geassocieerde deelneming of joint venture. Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. heeft vastgesteld dat er in het verleden geen materiële verschillen waren tussen die voorlopige, niet-gecontroleerde cijfers en de (IFRS-)jaarrekening van de betreffende geassocieerde deelneming of joint venture.

In het land van oprichting of vestiging vinden tevens in hoofdzaak de bedrijfsactiviteiten plaats.

Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

VERLOOPOVERZICHT DEELNEMINGEN IN GROEPSMAATSCHAPPIJEN

	(€ MILJOEN)	
	2019	2018 PROFORMA ¹
Balans per 1 januari	841	703
Investerings	97	48
Ontvangen dividend	-1	-1
Resultaat boekjaar	109	101
Reële waardeveranderingen	385	-10
Balans per 31 december	1.431	841

5. VASTGOEDBELEGGINGEN

	(€ MILJOEN)	
	2019	2018 PROFORMA ¹
Balans per 1 januari	1.033	1.035
Aankopen	15	17
Verkopen	-68	-117
Reële waardeveranderingen opgenomen in de Winst- en verliesrekening	47	98
Balans per 31 december	1.027	1.033

	(€ MILJOEN)	
	31 DECEMBER 2019	31 DECEMBER 2018 PROFORMA ¹
Woningen	532	484
Retail	251	284
Kantoren	234	241
Overige	10	24
Totaal	1.027	1.033

Vastgoedbeleggingen worden verhuurd aan huurders (uitzondering leegstand) onder operationele leasecontracten met over het algemeen maandelijkse vaste huurbetalingen die op contractueel overeengekomen momenten kunnen worden herzien. De minimale leasebetalingen onder niet- boetevrij opzegbare operationele leasecontracten van dit beleggingsvastgoed zijn als volgt:

	(€ MILJOEN)	
	31 DECEMBER 2019	31 DECEMBER 2018 PROFORMA ¹
Minder dan 1 jaar	32	38
1- 5 jaar	80	97
Langer dan 5 jaar	39	47
Totaal	151	182

^{1.} Per 31 december 2019 zijn de minimale leasebetalingen onder niet-boetevrij opzegbare operationele leasecontracten ingedeeld naar looptijd in plaats van de theoretische jaarhuur in het jaar dat het contract vervalt. Voor vergelijkingsdoeleinden zijn de vergelijkende cijfers op dezelfde wijze herrekend en aangepast.

Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

6. BELEGGINGEN

BELEGGINGEN NAAR CLASSIFICATIE

(€ MILJOEN)

	BELEGGINGEN - MET WAARDE VERANDERINGEN IN DE WINST- EN-VERLIESREKENING		BELEGGINGEN BESCHIKBAAR VOOR VERKOOP		BELEGGINGEN LENINGEN EN VORDERINGEN		TOTAAL	
	31 DECEMBER 2019	31 DECEMBER 2018	31 DECEMBER 2019	31 DECEMBER 2018	31 DECEMBER 2019	31 DECEMBER 2018	31 DECEMBER 2019	31 DECEMBER 2018
Beleggingen voor eigen rekening								
Aandelen en soortgelijke beleggingen	16	36	1.520	1.643			1.536	1.679
Vastrentende beleggingen ¹	2.654	2.589	22.613	21.596			25.267	24.185
Derivaten	6.134	3.200					6.134	3.200
Overige financiële beleggingen ¹			676	727	1.617	1.914	2.293	2.641
Beleggingen voor rekening en risico polishouders								
Aandelen en soortgelijke beleggingen	7.452	6.868					7.452	6.868
Vastrentende beleggingen	1.100	946					1.100	946
Derivaten	92	47					92	47
Overige financiële beleggingen ^{1 & 2}	7.062	7.298					7.062	7.298
Totaal per 31 december	24.510	20.984	24.809	23.966	1.617	1.914	50.936	46.864

^{1.} Bevat beleggingen in groepsmaatschappijen.

^{2.} Onder Overige financiële beleggingen zijn mede opgenomen liquide middelen die betrekking hebben op beleggingen (in fondsen/depots) voor rekening en risico polishouders.

Beleggingen in aandelen en soortgelijke beleggingen voor eigen rekening van in totaal €1.536 miljoen (31 december 2018: €1.679 miljoen) betreffen genoteerde gewone aandelen €426 miljoen (31 december 2018: €545 miljoen), alternatieve beleggingen €588 miljoen (31 december 2018: €606 miljoen), beleggingen in vastgoedfondsen van €217 miljoen (31 december 2018: €211 miljoen), beleggingen in vastrentende waarde fondsen van €163 miljoen (31 december 2018: €277 miljoen) en overige beleggingen van €142 miljoen (31 december 2018: €40 miljoen).

Overige financiële beleggingen voor eigen rekening geclassificeerd als Leningen en vorderingen betreffen met name aan kapitaalpolissen gekoppelde tegoeden gehouden bij de Rabobank Groep, waarvoor de renteopbrengst is gebaseerd op de rente die de polishouder betaalt op zijn spaarhypotheek.

VERLOOPOVERZICHT BELEGGINGEN

(€ MILJOEN)

	BELEGGINGEN VOOR EIGEN REKENING		BELEGGINGEN VOOR REKENING EN RISICO POLISHOUDERS		TOTAAL	
	2019	2018	2019	2018	2019	2018
Balans per 1 januari	31.705	31.733	15.159	16.433	46.864	48.166
Investerings en verstrekte leningen	11.716	9.700	1.875	1.334	13.591	11.034
Desinvesteringen en verkopen ¹	-11.909	-9.850	-2.584	-2.123	-14.493	-11.973
Mutaties in de reële waarde	3.619	185	1.261	-763	4.880	-578
Valutakoersverschillen	-21	-47	2	30	-19	-17
Mutatie opgelopen rente	120	100	3	231	123	331
Mutaties liquide middelen			-10	9	-10	9
Overige mutaties ²		-116		8		-108
Balans per 31 december	35.230	31.705	15.706	15.159	50.936	46.864

^{1.} Bevat de verkoop van een hypotheekportefeuille aan de groepsmaatschappijen Achmea Bank N.V. In Toelichting 28 Transacties met verbonden partijen in de geconsolideerde jaarrekening wordt deze transactie nader toegelicht.

^{2.} Overige mutaties houden verband met het consolideren van een aantal beleggingspools. Deze pools worden door Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. meegeconsolideerd omdat er sprake is van control op grond van IFRS 10.

Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

Beleggingen voor eigen rekening

Beleggingen voor eigen rekening waarvoor Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. gebruik heeft gemaakt van de optie deze te classificeren als 'Tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de Winst- en verliesrekening' per 31 december 2019 bedroegen €2.670 miljoen (31 december 2018: €2.625 miljoen). Derivaten worden voor hedging-doeleinden gebruikt. Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. houdt geen financiële instrumenten aan voor handelsdoeleinden.

Op basis van de contractuele looptijd zal naar verwachting na twaalf maanden na balansdatum een bedrag van €25.101 miljoen (31 december 2018: €24.823 miljoen) aan vastrentende beleggingen en overige financiële beleggingen worden gerealiseerd. Voor alle activa zonder contractuele vervaldatum wordt verondersteld dat deze naar verwachting na twaalf maanden na balansdatum zullen worden gerealiseerd.

VASTRENTENDE BELEGGINGEN VOOR EIGEN REKENING NAAR SOORT

	(€ MILJOEN)	
	31 DECEMBER 2019	31 DECEMBER 2018
Staatsobligaties en door de overheid gegarandeerde obligaties	9.563	10.090
Gesecuritiseerde obligaties ^{1 & 2}	458	934
Bedrijfsobligaties ²	7.391	5.111
Converteerbare obligaties	242	236
Leningen gedekt door hypotheek ²	645	653
Leningen, deposito's en voorschotten aan kredietinstellingen ²	6.968	7.161
	25.267	24.185

^{1.} Gesecuritiseerde obligaties en Leningen aan groepsmaatschappijen bestaan voor €362 miljoen (31 december 2018: €753 miljoen) aan 'asset backed' (met onderpand) obligaties.

^{2.} Bevat beleggingen in groepsmaatschappijen.

Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V.'s belangen in niet-geconsolideerde gestructureerde entiteiten zoals obligaties met als onderpand hypotheek worden opgenomen onder Beleggingen - Gesecuritiseerde obligaties. De samenstelling van de portefeuilles van de belangen in gestructureerde entiteiten van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. is, bekeken vanuit de individuele waarde per entiteit, zeer divers. Voor het grootste deel belegt Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. in effecten met een senior rating, op onderpand van activa, waardoor zij potentiële kredietverliezen beperkt. Voor de belangrijkste niet-geconsolideerde gestructureerde entiteiten toont onderstaande tabel de maximale blootstelling aan verlies voor Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. per 31 december 2019, die gelijk is aan de boekwaarde van de effecten per die datum. Bovendien toont de tabel een vergelijking van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V.'s belang met het totaalbedrag van door de gestructureerde entiteit uitgegeven Notes (effecten). Het getoonde bedrag Totaal waarde van uitgegeven effecten op uitgiftedatum is gebaseerd op de omvang van de transactie bij uitgifte van de effecten.

BELEGGINGEN IN NIET-GECONSOLIDEERDE GESTRUCTUREERDE ENTITEITEN

	31 DECEMBER 2019		31 DECEMBER 2018	
	MAXIMALE BLOOTSTELLING AAN VERLIES	TOTAAL WAARDE VAN UITGEGEVEN EFFECTEN OP UITGIFTEDATUM	MAXIMALE BLOOTSTELLING AAN VERLIES	TOTAAL WAARDE VAN UITGEGEVEN EFFECTEN OP UITGIFTEDATUM
Effecten op onderpand van hypotheek	362	610	753	1.336
Boekwaarde van belang in gestructureerde	362	610	753	1.336

Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. heeft geen financiële of andere steun gegeven aan niet-geconsolideerde gestructureerde entiteiten. Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. is ook niet voornemens om financiële of andere steun te geven aan niet-geconsolideerde gestructureerde entiteiten, waarin Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. een belang heeft of een belang had.

Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

BELEGGINGEN IN GROEPSMAATSCHAPPIJEN

	(€ MILJOEN)	
	31 DECEMBER 2019	31 DECEMBER 2018
Gesecuritiseerde obligaties		
- Achmea Bank N.V. (Asset backed)	362	753
Overige leningen		
- Achmea Interne Diensten N.V. (Hypothecaire leningen)	228	222
- AP&L Beleggingen B.V. - Financiering beleggingsactiviteiten	760	795
- Achmea Woninghypotheken B.V. - Financiering beleggingsactiviteiten lening	3.613	3.839
- Achmea Woninghypotheken II B.V. - Financiering beleggingsactiviteiten lening	1.799	1.768
Overige financiële beleggingen		
- Achmea Bank N.V. - Hypotheekgerelateerde spaardelen	673	725
	7.435	8.102

AP&L Beleggingen B.V.

De vordering op AP&L Beleggingen B.V. bestaat uit tegoeden inzake een rekeningcourantverhouding met een maximum van €1,2 miljard (2018: €1,2 miljard). Over het uitstaande bedrag ontvangt Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. rente van 12 maands-Euribor plus 1,15% (2018: 1,15%). Deze overeenkomst eindigt per 1 oktober 2024.

Achmea Woninghypotheken B.V.

De vordering op Achmea Woninghypotheken B.V. bestaat uit tegoeden inzake een rekeningcourantverhouding met een maximum van €4,5 miljard (2018: €4,5 miljard). Over het uitstaande bedrag ontvangt Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. rente van 12 maands-Euribor plus 1,15% (2018: 1,15%). Deze overeenkomst eindigt per 31 december 2024.

Achmea Woninghypotheken II B.V.

De vordering op Achmea Woninghypotheken II B.V. bestaat uit tegoeden inzake een rekeningcourantverhouding met een maximum van €2,2 miljard (2018: €2,2 miljard). Over het uitstaande bedrag ontvangt Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. rente van 12 maands Euribor plus 1,15% (2018: 1,15%). Deze overeenkomst eindigt per 31 december 2024.

Achmea Bank N.V.

De vordering op Achmea Bank NV. bestaat uit hypotheekgerelateerde spaardelen en belangen in gesecuritiseerde entiteiten (Asset Backed Securities). Het rentepercentage van de hypotheekgerelateerde spaardelen is afhankelijk van de bijbehorende hypotheken. Contractueel zullen deze leningen uiterlijk in 2048 vervallen.

De Asset Backed Securities betreft een obligatieleningen die uitgegeven is door een Special Purpose Vehicle (SPV), die behoort tot de consolidatiekring van Achmea Bank N.V. Deze SPV wordt DMPL (Dutch Mortgage Portfolio Loans) genoemd en heeft een AAA rating. Deze lening kent een rentepercentage van 0,21% en zal contractueel in 2055 vervallen.

Achmea Interne Diensten N.V.

De vorderingen op Achmea Interne Diensten N.V. betreft een tweetal leningen ter financiering van vastgoed in eigen gebruik en vastgoed voor eigen gebruik in ontwikkeling. De leningen hebben een rentepercentage van 0,75% en 4,49% (2018: 0,75% tot 4,49%) en zullen contractueel vervallen op 2022 resp. 2035 (31 december 2018: 2022 respectievelijk 2035). Voor deze leningen heeft Achmea Interne Diensten N.V. hypotheekrechten verstrekt aan Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V.

Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

DERIVATEN NAAR SOORT

	(€ MILJOEN)		
	ACTIVA	VERPLICHTINGEN	31 DECEMBER 2019
Rentederivaten	6.084	1.358	4.726
Valutaderivaten	11	5	6
Aandelenderivaten	39		39
	6.134	1.363	4.771
	ACTIVA	VERPLICHTINGEN	31 DECEMBER 2018
Rentederivaten	3.168	203	2.965
Valutaderivaten	8	6	2
Aandelenderivaten	24		24
	3.200	209	2.991

ANALYSE OP BASIS VAN VERWACHTE TIJD TOT VERVALDATUM VAN NIET-VERDISCONTEERDE KASSTROMEN VAN DERIVATEN (VERPLICHTINGEN)

	(€ MILJOEN)				
31 DECEMBER 2019	BINNEN 1 JAAR	1-3 JAAR	3-5 JAAR	→ 5 JAAR ¹	TOTAAL
Rentederivaten	127	212	164	880	1.383
Valutaderivaten	5				5
	132	212	164	880	1.388
31 DECEMBER 2018	BINNEN 1 JAAR	1-3 JAAR	3-5 JAAR	→ 5 JAAR	TOTAAL
Rentederivaten	80	47	19	63	209
Valutaderivaten	6				6
	86	47	19	63	215

¹ De rentederivaten met een verwachte tijd tot vervaldatum groter dan 5 jaar zijn vooral toegenomen als gevolg van de dalende markrentes in 2019. De rentedaling heeft voor deze contracten ervoor gezorgd dat de verwachte variabele renteontvangsten lager zijn geworden, terwijl de uitgaande vaste rentebetalingen niet zijn gewijzigd.

ANALYSE RENTE- EN VALUTADERIVATEN BELEGGINGEN EIGEN REKENING NAAR NOMINAAL BEDRAG VAN ONDERLIGGENDE WAARDE EN DE REËLE WAARDE

	31 DECEMBER 2019			31 DECEMBER 2018		
	NOMINALE WAARDE	REËLE WAARDE ACTIVA	REËLE WAARDE VERPLICHTING	NOMINAAL	REËLE WAARDE ACTIVA	REËLE WAARDE VERPLICHTING
Rentederivaten	32.576	6.084	1.341	27.546	3.167	185
Valutatermijncontracten	991	11	5	1.127	8	6
Cross currency renteswaps	448		17	460	1	18
		6.095	1.363		3.176	209

Beleggingen voor rekening en risico polishouders

Beleggingen voor rekening en risico van polishouders omvatten activa voor verzekeringscontracten met gesepareerde beleggingen, deposito's voor collectieve levensverzekeringscontracten met volledige winstdeling, beleggingsverzekeringspolissen, beleggingscontracten en beleggingen die verplichtingen afdekken uit hoofde van verzekeringen waarbij de opbrengsten aan een indexcijfer zijn gekoppeld.

Beleggingen voor rekening en risico van polishouders worden gesepareerd van andere beleggingen en belegd in overeenstemming met contractuele bepalingen. Polishouders en houders van beleggingscontracten zijn gerechtigd tot alle geboekte winsten en op de totaalwaarde van de beleggingen die onder dit kopje worden getoond, maar ze dragen ook de eventuele verliezen. Om deze reden is de waardering van Verzekeringsverplichtingen waarbij polishouders het beleggingsrisico dragen gekoppeld aan deze beleggingen.

Beleggingen voor rekening en risico van polishouders worden namens polishouders beheerd op een reële waardebasis. Alhoewel individuele instrumenten (al dan niet) een vervaldatum kunnen hebben afhankelijk van het soort instrument, heeft dit geen effect op de liquiditeitspositie van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V.

Voor de schattingen bij het beoordelen van de waardering en de waarderingsgrondslagen van Beleggingen wordt verwezen naar Toelichting 5 Beleggingen in de geconsolideerde jaarrekening.

Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

7. VERPLICHTINGEN GERELATEERD AAN VERZEKERINGSCONTRACTEN EN AANDEEL HERVERZEKERAARS IN VERZEKERINGSVERPLICHTINGEN

Voor een toelichting van de post Verplichtingen gerelateerd aan verzekeringscontracten wordt verwezen naar Toelichting 6 Verplichtingen gerelateerd aan verzekeringscontracten en aandeel herverzekeraars in verzekeringsverplichtingen van de geconsolideerde jaarrekening.

8. REËLE WAARDE HIËRARCHIE

Voor een beschrijving van de Reële waarde hiërarchie wordt verwezen naar Toelichting 7 Reële waarde hiërarchie in de geconsolideerde jaarrekening.

ACTIVA EN VERPLICHTINGEN GEWAARDEERD TEGEN REËLE WAARDE OP TERUGKERENDE EN INCIDENTELE BASIS PER 31 DECEMBER 2019

(€ MILJOEN)

	CATEGORIE 1	CATEGORIE 2	CATEGORIE 3	TOTAAL 31 DECEMBER 2019
Activa				
Terugkerende reële waardebepaling				
Vastgoedbeleggingen			1.027	1.027
Beleggingen				
Aandelen en soortgelijke beleggingen	1.355	7.090	543	8.988
Vastrentende beleggingen	17.652	8.287	428	26.367
Derivaten	79	6.147		6.226
Overige financiële beleggingen	225	7.513		7.738
Liquide middelen	199			199
Totaal activa gewaardeerd tegen reële waarde op een terugkerende basis	19.510	29.037	1.998	50.545
Totaal activa gewaardeerd tegen reële waarde op een incidentele reële basis				
Verplichtingen				
Terugkerende reële waardebepaling				
Financiële verplichtingen				
Leningen en opgenomen gelden		2		2
Derivaten	8	1.355		1.363
Totaal verplichtingen gewaardeerd tegen reële waarde op een terugkerende basis	8	1.357		1.365

Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

ACTIVA EN VERPLICHTINGEN GEWAARDEERD TEGEN REËLE WAARDE OP TERUGKERENDE EN INCIDENTELE BASIS PER 31 DECEMBER 2018

(€ MILJOEN)

	CATEGORIE 1	CATEGORIE 2	CATEGORIE 3	TOTAAL 31 DECEMBER 2018 PROFORMA ¹
Activa				
Terugkerende reële waardebeoordeling				
Vastgoedbeleggingen			1.033	1.033
Beleggingen				
Aandelen en soortgelijke beleggingen	1.291	6.684	572	8.547
Vastrentende beleggingen	16.019	8.680	432	25.131
Derivaten	13	3.234		3.247
Overige financiële beleggingen	253	7.772		8.025
Liquide middelen	447			447
Totaal activa gewaardeerd tegen reële waarde op een terugkerende basis	18.023	26.370	2.037	46.430
Totaal activa gewaardeerd tegen reële waarde op een incidentele reële basis				
Verplichtingen				
Terugkerende reële waardebeoordeling				
Financiële verplichtingen				
Leningen en opgenomen gelden		2		2
Derivaten	50	159		209
Totaal verplichtingen gewaardeerd tegen reële waarde op een terugkerende basis	50	161		211

VERLOOPOVERZICHT VAN CATEGORIE 3 ACTIVA EN VERPLICHTINGEN GEWAARDEERD TEGEN REËLE WAARDE OP EEN TERUGKERENDE BASIS 2019

(€ MILJOEN)

	VASTGOED- BELEGGINGEN	AANDELEN EN SOORTGELIJKE BELEGGINGEN	VASTRENTENDE BELEGGINGEN	TOTAAL 2019
Balans per 1 januari	1.031	572	432	2.035
Investerings en verstrekte leningen	15	7	2	24
Desinvesteringen en verkopen	-65	-98	-33	-196
Mutaties in de reële waarde opgenomen in de Winst- en verliesrekening	46	-12		34
Mutaties in de reële waarde opgenomen in Overig totaalresultaat		54	22	76
Mutaties in de reële waarde hiërarchie (van categorie 3)		-1		-1
Mutaties in de reële waarde hiërarchie (naar categorie 3)		21	5	26
Balans per 31 december	1.027	543	428	1.998

VERLOOPOVERZICHT VAN CATEGORIE 3 ACTIVA EN VERPLICHTINGEN GEWAARDEERD TEGEN REËLE WAARDE OP EEN TERUGKERENDE BASIS 2018

(€ MILJOEN)

	VASTGOED- BELEGGINGEN	AANDELEN EN SOORTGELIJKE BELEGGINGEN	VASTRENTENDE BELEGGINGEN	TOTAAL 2018 PROFORMA ¹
Balans per 1 januari	1.035	613	457	2.105
Investerings en verstrekte leningen	17	19	4	40
Desinvesteringen en verkopen	-119	-85	-27	-231
Mutaties in de reële waarde opgenomen in de Winst- en verliesrekening	100	-1	-1	98
Mutaties in de reële waarde opgenomen in Overig totaalresultaat		25	-1	24
Mutaties als gevolg van herrubricering binnen reële waarde hiërarchie		1		1
Balans per 31 december	1.033	572	432	2.037

Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

BELANGRIJKE NIET-WAARNEEMBARE INPUTS VOOR ALS CATEGORIE 3 GECLASSIFICEERDE ACTIVA EN VERPLICHTINGEN GEWAARDEERD TEGEN REËLE WAARDE

BESCHRIJVING	REËLE WAARDE PER 31 DECEMBER 2019 IN MILJOENEN	GEBRUIKTE WAARDERINGSTECHNIEK	NIET WAARNEEMBARE INPUTS	RANGE (GEWOGEN GEMIDDELDE)	RELATIE VAN NIET-WAARNEEMBARE INPUTS MET REËLE WAARDE
Vastgoedbeleggingen	1.027	Huurwaarde-kapitalisatie-methode	Bruto aanvangsrendement	3.2 - 17.4 (6.4) (%)	Toename leidt tot waardedaling
Beleggingen					
Aandelen en soortgelijke beleggingen	543	Netto Vermogens Waarde	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Vastrentende beleggingen Voor eigen rekening	428	Contant gemaakte kasstromen	Totale spread	100 -448 (bp)	Een toename heeft geen direct effect op de Winst- en verliesrekening of het Totaal eigen vermogen, maar wordt overgeboekt naar het Fonds voor toekomstige winstdeling middels een rechtstreekse vermogensboeking.

BESCHRIJVING	REËLE WAARDE PER 31 DECEMBER 2018 IN MILJOENEN	GEBRUIKTE WAARDERINGSTECHNIEK	NIET WAARNEEMBARE INPUTS	RANGE (GEWOGEN GEMIDDELDE)	RELATIE VAN NIET-WAARNEEMBARE INPUTS MET REËLE WAARDE
Vastgoedbeleggingen	1.033	Huurwaarde-kapitalisatie-methode	Bruto aanvangsrendement	3.5 - 21.9 (6.9) (%)	Toename leidt tot waardedaling
Beleggingen					
Aandelen en soortgelijke beleggingen	572	Netto Vermogenswaarde ¹	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Vastrentende beleggingen Voor eigen rekening	432	Contant gemaakte kasstromen	Totale spread	124-301 (bp)	Een toename heeft geen direct effect op de Winst- en verliesrekening of het Totaal eigen vermogen, maar wordt overgeboekt naar het Fonds voor toekomstige winstdeling middels een rechtstreekse vermogensboeking ('shadow accounting').

¹ Waar bij de hantering van modellen gebruik wordt gemaakt van de netto vermogenswaarde wordt deze netto vermogenswaarde bepaald op basis van een reële waarde waardering van de onderliggende activa en passiva.

Aandelen en soortgelijke beleggingen bestaan voornamelijk uit beleggingen in private equity, ter waarde van €212 miljoen (31 december 2018: €216 miljoen), vastgoedfondsen ter hoogte van €196 miljoen (31 december 2018: €191 miljoen) en Infrastructuur fondsen ter hoogte van €103 miljoen (31 december 2018: €124 miljoen). De private equity beleggingen hebben een hoge diversificatie wat betreft sector, geografische regio en type belegging. Omdat voor het grootste deel van deze investeringen de reële waarde van deze beleggingen wordt bepaald met behulp van de intrinsieke waarde (netto vermogenswaarde) zoals gerapporteerd door de fondsbeheerder of de beherend vennoot, is er geen belangrijke niet-waarneembare input of combinatie van inputs die kan worden gebruikt om een gevoeligheidsanalyse uit te voeren voor deze portefeuille.

Onderstaande tabellen geven een overzicht van alle activa en verplichtingen die niet zijn gewaardeerd tegen de reële waarde, maar waarvan de reële waarde wordt toegelicht.

	BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2019			REËLE WAARDE PER 31 DECEMBER 2019		
	GENOTEERDE PRIJZEN OP ACTIEVE MARKTEN VOOR VERGELIJKBARE INSTRUMENTEN	BELANGRIJKE OVERIGE WAARNEEMBARE INPUTS	BELANGRIJKE NIET-WAARNEEMBARE INPUTS	TOTAAL		
	CATEGORIE 1	CATEGORIE 2	CATEGORIE 3			
Activa						
Beleggingen						
Overige financiële beleggingen	1.617	1.791		1.791		
Vorderingen en overlopende activa	212	212		212		
Verplichtingen						
Financiële verplichtingen						
Overige schulden	2.820	2.820		2.820		

Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

(€ MILJOEN)					
	BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2018				REËLE WAARDE PER 31 DECEMBER 2018
		GENOTEERDE PRIJZEN OP ACTIEVE MARKTEN VOOR VERGELIJKBARE INSTRUMENTEN	BELANGRIJKE OVERIGE WAARNEEMBARE INPUTS	BELANGRIJKE NIET- WAARNEEMBARE INPUTS	
		CATEGORIE 1	CATEGORIE 2	CATEGORIE 3	TOTAAL
Activa					
Beleggingen					
Overige financiële beleggingen	1.914		2.130		2.130
Vorderingen en overlopende activa	212		212		212
Verplichtingen					
Financiële Verplichtingen					
Overige schulden	2.140		2.140		2.140

9. NETTO VERDIENDE PREMIES

Voor de toelichting op de Netto verdiende premies wordt verwezen naar Toelichting 8 Netto verdiende premies in de geconsolideerde jaarrekening.

10. BELEGGINGSOPBRENGSTEN

(€ MILJOEN)									
	BELEGGINGEN MET WAARDE- VERANDERINGEN IN DE WINST- EN VERLIES REKENING ¹		BELEGGINGEN AANGEHOUDEN VOOR VERKOOP		BELEGGINGEN LENINGEN EN VORDERINGEN		TOTAAL		
	2019	2018 PROFORMA ¹	2019	2018	2019	2018	2019	2018	
Directe beleggingsopbrengsten									
Beleggingen voor eigen rekening	334	323	307	294	73	88	714	705	
Beleggingen voor rekening en risico polishouders	243	277					243	277	
Beleggingskosten									
Directe bedrijfskosten vastgoedbeleggingen	-9	-5	-13	-13	-1		-23	-18	
Gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen op financiële activa en derivaten									
Beleggingen voor eigen rekening	1.534	199	411	90			1.945	289	
Beleggingen voor rekening en risico polishouders	1.264	-763					1.264	-763	
Bijzondere waardeverminderingen									
Valutakoersverschillen ²	-52	-80	26	47			-26	-33	
Totaal beleggingsopbrengsten	3.296	-70	719	395	72	88	4.087	413	

^{1.} In de Beleggingen - met waardeveranderingen door de Winst- en verliesrekening zijn tevens de beleggingsopbrengsten uit vastgoedbeleggingen opgenomen.

^{2.} De Valutakoersverschillen worden middels valutaderivaten voor een belangrijk deel afgedekt. De posities van de valutaderivaten zijn verwerkt onder de Beleggingen voor eigen rekening en de Beleggingen voor rekening en risico polishouders. Voor meer informatie omtrent deze afdekking zie Toelichting 23 Hedge accounting.

De opbrengsten uit de beleggingsportefeuille bedragen in 2019 €4,1 miljard (2018: €0,4 miljard). De hogere opbrengsten worden met name veroorzaakt door een stijging van de (on)gerealiseerde waardeveranderingen van Beleggingen voor eigen rekening (€1,6 miljard) en Beleggingen voor rekening en risico polishouders (€2,0 miljard). De toename van (on)gerealiseerde waardeveranderingen van Beleggingen voor eigen rekening gewaardeerd 'Tegen reële waarde met verwerking van

Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

waardeveranderingen in de Winst- en verliesrekening¹ is hoofdzakelijk veroorzaakt doordat in 2019 de rente sterker is gedaald dan in 2018. De toename van (on)gerealiseerde waardeveranderingen van Beleggingen voor rekening en risico polishouders is hoofdzakelijk toe te schrijven aan gestegen aandelenkoersen. De aandelenkoersen laten in 2019 een stijging zien, tegenover een daling in 2018.

Een totaal van €0,5 miljoen (2018: €0,3 miljoen) van de Directe bedrijfskosten vastgoedbeleggingen heeft betrekking op vastgoed dat geen huuropbrengsten heeft gegenereerd in 2019.

DIRECTE OPBRENGSTEN NAAR SOORT

							(€ MILJOEN)
	BELEGGINGEN EIGEN REKENING		BELEGGINGEN REKENING EN RISICO POLISHOUDERS		TOTAAL		
	2019	2018 PROFORMA ¹	2019	2018	2019	2018	
Dividenden	30	37	18	18	48	55	
Huuropbrengsten	58	64			58	64	
Rente	626	604	225	259	851	863	
Totaal	714	705	243	277	957	982	

Onder directe renteopbrengsten uit hoofde van beleggingen geassocieerd als 'Tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de Winst- en verliesrekening' is mede begrepen opbrengsten uit hoofde van derivaten van €247 miljoen (2018: €218 miljoen).

Gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen die voortvloeien uit financiële activa die bij eerste opname zijn aangemerkt als 'Tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de Winst- en verliesrekening' bedroegen voor de beleggingen eigen rekening €108 miljoen (2018: nihil), beleggingen voor rekening en risico polishouders €1.266 miljoen negatief (2018: €735 miljoen).

Een totaal van €1.810 miljoen (2018: €193 miljoen) van de ongerealiseerde resultaten uit wijzigingen in de reële waarde heeft betrekking op beleggingen voor eigen rekening die zijn gewaardeerd gebruikmakend van een waarderingstechniek. Deze hebben hoofdzakelijk betrekking op vastgoedbeleggingen, niet-genoteerde derivaten en aandelen.

Bijzondere waardevermindingsverliezen op beleggingen geassocieerd als 'Aangehouden voor verkoop' bedroegen in 2019 €12 miljoen (2018: €23 miljoen). In 2019 zijn geen bijzondere waardevermindingsverliezen op beleggingen geassocieerd als 'Leningen en vorderingen' opgetreden (2018: nihil).

Onder de beleggingsopbrengsten zijn opbrengsten opgenomen dat behaald is met groepsmaatschappijen van Achmea. Deze opbrengsten zijn als volgt te specificeren:

OPBRENGSTEN UIT GROEPSMAATSCHAPPIJEN EN DEELNEMINGEN

							(€ MILJOEN)
	RESULTAAT UIT DOCHTERMAATSCHAPPIJEN, GEASSOCIEERDE DEELNEMINGEN EN JOINT VENTURES		DIRECTE BELEGGINGSOPBRENGSTEN VAN GROEPSMAATSCHAPPIJEN EN DEELNEMINGEN EN JOINT VENTURES		TOTAAL		
	2019	2018	2019	2018	2019	2018	
AP&L Beleggingen B.V.	21	11	5	3	26	14	
Achmea Woninghypotheek B.V.	54	62	32	21	86	83	
Achmea Woninghypotheek II B.V.	27	20	17	9	44	29	
Woonalliantie Woerden C.V.	3	7			3	7	
Achmea Grond C.V.	1	1			1	1	
Achmea Bank N.V.			30	36	30	36	
Achmea Interne Diensten N.V.			4	4	4	4	
Associated companies	3				3		
	109	101	88	73	197	174	

11. NETTO LASTEN UIT VERZEKERINGSCONTRACTEN

Voor de toelichting op de Netto lasten uit verzekeringscontracten wordt verwezen naar Toelichting 10 Netto lasten uit verzekeringscontracten in de geconsolideerde jaarrekening.

Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

OVERIGE ONDERDELEN BALANS EN WINST- EN VERLIESREKENING

12. LATENTE BELASTINGVORDERINGEN EN -VERPLICHTINGEN

De mutaties in latente belastingvorderingen en -verplichtingen gedurende het boekjaar kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	(€ MILJOEN)			
	BALANS PER 1 JANUARI 2019	OPGENOMEN IN RESULTAAT	OPGENOMEN IN EIGEN VERMOGEN	BALANS PER 31 DECEMBER 2019
Beleggingen	-1.044	-542	-16	-1602
Vorderingen en overlopende activa	1			1
Verplichtingen gerelateerd aan verzekeringscontracten	1.907	553		2.460
Financiële verplichtingen ¹	-75	75		0
Tariefswijzigingen	-126	41	-2	-87
	663	127	-18	772
Omvat:				
Latente belastingvorderingen				2.461
Latente belastingverplichtingen				1.689

	(€ MILJOEN)			
	BALANS PER 1 JANUARI 2018	OPGENOMEN IN RESULTAAT	OPGENOMEN IN EIGEN VERMOGEN	BALANS PER 31 DECEMBER 2018 PROFORMA ¹
Immateriële activa	1	-1		
Beleggingen	-981	-91	28	-1.044
Vorderingen en overlopende activa	1			1
Verplichtingen gerelateerd aan verzekeringscontracten	1.875	32		1.907
Financiële verplichtingen ¹		-75		-75
Tariefswijzigingen		-134	8	-126
	896	-269	36	663
Omvat:				
Latente belastingvorderingen				1.908
Latente belastingverplichtingen				1.245

¹ In 2018 is gebruik gemaakt van een fiscale faciliteit voor verzekeraars die toestaat een fiscale reserve te vormen.

Medio december 2018 is door het Nederlandse parlement het besluit genomen om de tarieven voor vennootschapsbelasting gefaseerd te verlagen van 25,0% naar 20,5% in 2021. Door Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. is een inschatting gemaakt van de impact van deze tariefswijzigingen op de latente belastingposities. Hierbij zijn verwachte toekomstige realisaties aan specifieke boekjaren toegerekend. De tariefswijziging leidt in 2018 tot een last in het resultaat van €137 miljoen en een toevoeging in het eigen vermogen van €8 miljoen.

In het belastingplan 2019 is de verlaging van het tarief teruggebracht naar 21,7% in 2021 (in plaats van 20,5%), waarbij het tarief voor 2020 op 25,0% blijft staan. Voorgaande heeft de in 2018 genomen last op de per saldo actieve belastinglatentie beperkt en heeft in 2019 geleid tot een bate in het resultaat van €41 miljoen en een onttrekking in het eigen vermogen van €2 miljoen.

De overige mutaties in 2018 hebben hoofdzakelijk betrekking op de overboeking tussen latente- en acute belasting als gevolg van een wijziging in de fiscale waardering van verzekeringsverplichtingen en beleggingen.

Een bedrag van €2.103 miljoen (2018: €1.704 miljoen) binnen Latente belastingvorderingen en -verplichtingen wordt naar verwachting over meer dan twaalf maanden na balansdatum afgewikkeld.

De Latente belastingvorderingen en – verplichtingen betreffen vorderingen op respectievelijk schulden aan Achmea B.V., aangezien Achmea B.V. aan het hoofd van de fiscale eenheid staat.

Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

13. VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA

	(€ MILJOEN)	
	2019	2018 PROFORMA ¹
Overlopende acquisitiekosten	6	7
Vorderingen uit directe verzekeringen	42	15
Vorderingen uit herverzekeringen		1
Vorderingen uit hoofde van beleggingen	50	19
Belastingen en premies sociale verzekeringen	97	117
Vorderingen op groepsmaatschappijen	6	9
Te ontvangen inkomsten en overige vooruitbetalingen	7	43
Overig	4	1
Balans per 31 december	212	212

Een bedrag van €3 miljoen (31 december 2018: €1 miljoen) van de Vorderingen en overlopende activa zal naar verwachting na twaalf maanden na balansdatum worden gerealiseerd. Voor vorderingen die naar verwachting binnen twaalf maanden na balansdatum worden afgewikkeld, is de boekwaarde een redelijke schatting van de reële waarde. De reële waarde van vorderingen die naar verwachting over meer dan twaalf maanden na balansdatum worden afgewikkeld, bedraagt €3 miljoen per 31 december 2019 (31 december 2018: €1 miljoen). Bijzondere waardeverminderingen die in 2019 zijn opgenomen met betrekking tot Vorderingen en overlopende activa bedroegen nihil (31 december 2018: €1 miljoen) en zijn opgenomen onder Overige lasten.

VORDERINGEN OP GROEPSMAATSCHAPPIJEN

	(€ MILJOEN)	
	2019	2018
Achmea Bank N.V.	6	9
Balans per 31 december	6	9

14. LIQUIDE MIDDELEN

De liquide middelen bestaan uit banktegoeden en bedragen €199 miljoen (31 december 2018: €418 miljoen). De liquide middelen staan ter vrije beschikking van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. Het liquiditeitenbeheer vindt plaats op groepsniveau van Achmea B.V. Rekening-courantposities in de cashpool van Achmea B.V. die direct opeisbaar zijn vormen een integraal onderdeel van dit liquiditeitenbeheer, en maken derhalve onderdeel uit van de liquide middelen van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V.

15. EIGEN VERMOGEN

Voor de toelichting op het Eigen vermogen wordt verwezen naar Toelichting 15 Eigen vermogen toekomend aan houders van eigen vermogensinstrumenten in de vennootschap in de geconsolideerde jaarrekening.

16. OVERIGE VOORZIENINGEN

Voor de toelichting op de Overige voorzieningen wordt verwezen naar Toelichting 16 Overige voorzieningen in de geconsolideerde jaarrekening.

Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

17. FINANCIËLE VERPLICHTINGEN

	(€ MILJOEN)	
	31 DECEMBER 2019	31 DECEMBER 2018
Leningen en opgenomen gelden	2	2
Overige schulden	2.820	2.140
Totaal financiële verplichtingen	2.822	2.142

Voor de toelichting op de Leningen en opgenomen gelden wordt verwezen naar Toelichting 17 Financiële verplichtingen in de geconsolideerde jaarrekening.

OVERIGE SCHULDEN

	(€ MILJOEN)	
	31 DECEMBER 2019	31 DECEMBER 2018 PROFORMA ¹
Verplichtingen uit directe verzekering		
Polishouders	206	284
Tussenpersonen	1	1
Overwaarde in gesepareerde beleggingsdepots	493	243
Terugbetalingsverplichting van ontvangen onderpand in de vorm van liquide middelen ¹	1.926	1.347
Overige beleggingsschulden	3	4
Belastingen en sociale verzekeringspremies	25	25
Schulden aan kredietinstellingen		3
Schulden aan groepsmaatschappijen	38	91
Overlopende verplichtingen	9	4
Overige	119	138
	2.820	2.140

^{1.} De terugbetalingsverplichting van ontvangen onderpand in de vorm van liquide middelen heeft betrekking op bedragen die Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. ontvangt aan cash collateral afhankelijk van de actuele waarde van het derivaat. De ontvangen liquide middelen worden door Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. aangewend voor beleggingen.

Een bedrag van €575 miljoen (31 december 2018: €323 miljoen) opgenomen onder Overige schulden wordt naar verwachting over meer dan twaalf maanden na balansdatum afgewikkeld. Voor Overige schulden die naar verwachting binnen twaalf maanden na balansdatum worden afgewikkeld, is de boekwaarde een redelijke benadering van de reële waarde. De reële waarde van schulden die naar verwachting over meer dan twaalf maanden na balansdatum worden afgewikkeld, bedraagt €575 miljoen per 31 december 2019 (31 december 2018: €322 miljoen).

Voor de schattingen bij het beoordelen van de waardering en de waarderingsgrondslagen van Financiële verplichtingen wordt verwezen naar Toelichting 17 Financiële verplichtingen in de geconsolideerde jaarrekening.

SCHULDEN AAN GROEPSMAATSCHAPPIJEN

	(€ MILJOEN)	
	2019	2018
Achmea B.V.	1	3
Achmea Grond C.V.	1	1
Achmea Ontwikkeling C.V.	1	
Achmea Investment Management B.V.	5	4
Achmea Interne Diensten N.V.	29	50
Achmea Schadeverzekeringen N.V.	1	32
Avéro Achmea Zorgverzekeringen N.V.		1
Balans per 31 december	38	91

Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

18. OVERIGE OPBRENGSTEN

De Overige opbrengsten bestaan uit diverse posten, zoals afwikkeling van contracten en administratieve rekeningen.

19. BEDRIJFSKOSTEN

Voor de toelichting op de bedrijfskosten wordt verwezen naar Toelichting 19 Bedrijfskosten in de geconsolideerde jaarrekening.

20. OVERIGE LASTEN

In de Overige lasten zijn de doorbelaste holdingkosten ad €2 miljoen (2018: €5 miljoen) opgenomen. De restende Overige lasten bestaan uit diverse posten, zoals dotatie Overige voorzieningen en mutatie voorziening dubieuze debiteuren.

Reorganisatielasten van €1 miljoen (2018: €5 miljoen) worden toegerekend aan de Overige lasten. Voor meer informatie wordt verwezen naar Toelichting 28 Transacties met verbonden partijen in de geconsolideerde jaarrekening.

21. VENNOOTSCHAPSBELASTING

RECONCILIATIE EFFECTIEF BELASTINGTARIEF

	(€ MILJOEN)	
	2019	2018 PROFORMA ¹
Resultaat voor belasting	331	295
Tarief vennootschapsbelasting	25%	25,0%
Vennootschapsbelasting	83	74
Belastingeffect op:		
Deelnemingsvrijstelling	-27	-25
Overige	2	2
Over/(onder)voorzien in voorgaande boekjaren		-1
Tariefswijzigingen	-41	134
Effectieve belastingdruk	17	184

Medio december 2018 is door het Nederlandse parlement het besluit genomen om de tarieven voor vennootschapsbelasting gefaseerd te verlagen van 25,0% naar 20,5% in 2021. Door Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. is een inschatting gemaakt van de impact van deze tariefswijzigingen op de latente belastingposities. Hierbij zijn verwachte toekomstige realisaties aan specifieke boekjaren toegerekend. De tariefswijziging leidt in 2018 tot een last in het resultaat van €134 miljoen.

In het belastingplan 2019 is de verlaging van het tarief teruggebracht naar 21,7% in 2021 (in plaats van 20,5%), waarbij het tarief voor 2020 op 25% blijft staan. Voorgaande heeft de in 2018 genomen last op de per saldo actieve belastinglatentie beperkt en heeft in 2019 geleid tot een bate in het resultaat van €41 miljoen.

De effectieve belastingdruk in 2019 bedroeg 5,1% (2018: 62,4%).

Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

UITSPLITSING ACUTE EN LATENTE VENNOOTSCHAPSBELASTING

	(€ MILJOEN)	
	2019	2018 PROFORMA ¹
Acute belastinglasten		
Huidig boekjaar	224	6
Overboeking acuut/latent	-80	-90
Overig		-1
	144	-85
Latente belastinglasten		
Huidig jaar	-166	45
Overboeking acuut/latent	80	90
Tariefswijzigingen	-41	134
	-127	269
Totale vennootschapsbelasting in de Winst- en verliesrekening	17	184

De Latente belasting van €-127 miljoen (2018: €289 miljoen) is nader toegelicht in Toelichting 12 Latente Belastingvorderingen en -verplichtingen.

22. NETTO OVERIG TOTAALRESULTAAT

	(€ MILJOEN)					
			2019			2018
	OVERIG TOTAAL- RESULTAAT VOOR BELASTING	VENNOOTSCHAPS BELASTING	NETTO OVERIG TOTAAL- RESULTAAT	OVERIG TOTAAL- RESULTAAT VOOR BELASTING	VENNOOTSCHAPS BELASTING	NETTO OVERIG TOTAAL- RESULTAAT
Ongerealiseerde waardeveranderingen bij financiële instrumenten geassocieerd als 'Beschikbaar voor verkoop'	1.552	-388	1.164	33	-2	31
Mutaties van de voorziening voor Winstdeling en kortingen voor polishouders uit hoofde van onrealiseerde beleggingsopbrengsten	-1.367	342	-1.025	-103	26	-77
Reclassificatie naar de Winst- en verliesrekening als Winstdeling en kortingen voor polishouders uit hoofde van gerealiseerde beleggingsopbrengsten	238	-60	178	12	-3	9
Waardeveranderingen uit financiële instrumenten 'Beschikbaar voor verkoop' gereclassificeerd naar de Winst- en verliesrekening bij verkoop	-366	91	-275	-95	23	-72
Bijzondere waardeverminderingen financiële instrumenten 'Beschikbaar voor verkoop' gereclassificeerd naar de Winst- en verliesrekening bij verkoop	12	-3	9	24	-6	18
Totaal Overig totaalresultaat voor het boekjaar	69	-18	51	-129	38	-91

OVERIGE TOELICHTINGEN

23. HEDGE ACCOUNTING

Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. past reële waarde hedge accounting toe voor de portefeuilles die blootgesteld zijn aan valutarisico. Reële waarde hedge accounting houdt in dat de reële waarde mutaties van het hedging instrument en de bewegingen van de reële waarde van de afgedekte positie die toe te schrijven zijn aan de afdekking van de risico's, worden opgenomen in de Winst- en verliesrekening.

Valutaderivaten worden gebruikt als afdekkingsinstrumenten. De reële waarde van de valutaderivaten aangewezen als afdekkingsinstrument voor de toepassing van fair value hedge accounting per 31 december 2019 bedroeg €3 miljoen (31 december 2018: nihil). De reële waarde van de valutacontracten wijzigt met de veranderingen in de wisselkoers, die correspondeert met de reële waardeveranderingen gerelateerd aan valutakoersverschillen van een belegging in vreemde valuta. Daarnaast heeft een wijziging van de forward premie impact op de waardontwikkeling van het derivaat, waarbij dit deel van de waardeontwikkeling niet in de hedge accounting wordt betrokken. Het nettoresultaat op hedge accounting is €18 miljoen (2018: €20 miljoen). De veranderingen in de reële waarde van de beleggingen toe te rekenen aan het afgedekte risico bedroegen €-11 miljoen (2018: €-19 miljoen) en veranderingen in de reële waarde van de gerelateerde derivaten bedroegen €29 miljoen (2018: €39 miljoen), inclusief waardewijzigingen als gevolg van de wijzigingen in de forward premie.

24. NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE RECHTEN EN VERPLICHTINGEN

GERECHTELIJKE PROCEDURES

Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. en de maatschappijen die deel uitmaken van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. zijn betrokken in gerechtelijke en arbitrageprocedures. Deze procedures hebben betrekking op claims die ingediend zijn door en tegen deze maatschappijen, voortvloeiend uit reguliere bedrijfsactiviteiten, inclusief de activiteiten die zijn uitgevoerd in de hoedanigheid als verzekeraar, kredietverstrekker, dienstverlener, belegger en belastingbetaler. Alhoewel het niet mogelijk is om de uitkomst van lopende of komende gerechtelijke procedures te voorspellen of te bepalen, is het bestuur van mening dat het niet waarschijnlijk is dat de uitkomst van de procedures een materieel negatief effect zullen hebben op de financiële positie van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V.

GARANTIES

Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. heeft aan Nederlandse Herverzekeringsmaatschappij voor Terrorismeschaden N.V. garanties verstrekt tot een maximum van €8 miljoen (2018: €8 miljoen). Nederlandse Herverzekeringsmaatschappij voor Terrorismeschaden N.V. is een maatschappij waarbinnen de deelnemende verzekeringsmaatschappijen de claims en risico's met betrekking tot terrorisme in een pool hebben gebundeld.

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN CONTRACTUELE VERPLICHTINGEN

	(€ MILJOEN)	
	31 DECEMBER 2019	31 DECEMBER 2018
Kredietfaciliteiten bouwdepot overeenkomsten	1	1
Overige investeringsverplichtingen uit hoofde van beleggingen	190	186
	191	187

Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. kent ultimo boekjaar 2019 contractuele verplichtingen in verband met aan klanten toegezegde kredieten die een onderdeel zijn van bouwdepotovereenkomsten. Indien de klanten voldoen aan de voorwaarden, heeft Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. de verplichting om €1 miljoen (2018: €1 miljoen) aan kredieten te verstrekken.

FISCALE EENHEID

Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. maakt deel uit van de fiscale eenheid voor de omzetbelasting en de fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting van Achmea B.V. en is uit dien hoofde hoofdelijk aansprakelijk voor de belastingschuld van de fiscale eenheid als geheel.

Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

25. KREDIETKWALITEIT FINANCIËLE ACTIVA EN TOELICHTING UITSTEL IFRS 9

Onderstaande tabel geeft inzicht in de kredietkwaliteit van de financiële activa door informatie te geven over de hoogte van de (externe) rating. Tevens is aangegeven voor welk deel van de financiële activa geen (externe) rating beschikbaar is.

EXTERNE CREDIT RATING ACTIVA

(€ MILJOEN)

31 DECEMBER 2019	AAA STAATS-OBLIGATIES	AAA	AA	A	BBB	ONDER BBB	GEEN RATING	TOTAAL
Beleggingen								
Vastrentende beleggingen ¹	7.215	2.064	2.869	9.475	3.831	155	758	26.367
Derivaten		78	359	5.337	98	8	346	6.226
Overige financiële beleggingen ²			8.307	1.044	4			9.355
Aandeel herverzekeraars in verzekeringsverplichtingen			123				1	124
Vorderingen en overlopende activa		3	1				208	212
Liquide middelen			10	189				199

^{1.} Vastrentende beleggingen zonder rating hebben voor €352 miljoen betrekking op hypotheekleningen die met NHG zijn verstrekt.

^{2.} Overige financiële beleggingen met rating AA hebben betrekking op spaarrekeningen gekoppeld aan levensverzekeringcontracten waarvoor de renteopbrengsten zijn gebaseerd op de rente die de polishouder betaalt over zijn hypotheekleningen. Voor een overzicht van overige financiële beleggingen wordt verwezen naar Toelichting 6 Beleggingen.

De tabellen hierboven / hieronder bevatten de rating van het financiële instrument. Verschillende externe ratingbureaus worden gebruikt om de rating van deze financiële instrumenten te bepalen. In lijn met het interne beleid van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. voor het monitoren van marktrisico's, worden deze ratings vertaald naar de S&P-taxonomieën. Als er meerdere ratings beschikbaar zijn voor hetzelfde financiële instrument, wordt de tweede beste beoordeling gebruikt. Als een instrument geen externe rating heeft, wordt de rating van de uitgevende partij beschouwd als een passende rating van de financiële instrumenten. Als het instrument echter door een derde partij wordt gegarandeerd of als de uitgevende partij zelf geen rating heeft, wordt de rating van de partij die het financiële instrument waarborgt, gebruikt. In alle andere gevallen zijn de instrumenten in de bovenstaande / onderstaande tabel opgenomen als geen rating beoordeeld.

EXTERNE CREDIT RATING ACTIVA

(€ MILJOEN)

31 DECEMBER 2018	AAA STAATS-OBLIGATIES	AAA	AA	A	BBB	ONDER BBB	GEEN RATING	TOTAAL
Beleggingen								
Vastrentende beleggingen ¹	7.653	2.413	2.833	2.169	9.205	117	741	25.131
Derivaten		1	164	2.573	272	4	233	3.247
Overige financiële beleggingen ²			8.805	1.130	4			9.939
Aandeel herverzekeraars in verzekeringsverplichtingen			153	9				162
Vorderingen en overlopende activa		4	1		1		206	212
Liquide middelen				447				447

^{1.} Vastrentende beleggingen zonder rating hebben voor €362 miljoen betrekking op hypotheekleningen die met NHG zijn verstrekt.

^{2.} Overige financiële beleggingen met rating AA hebben betrekking op spaarrekeningen gekoppeld aan levensverzekeringcontracten waarvoor de renteopbrengsten zijn gebaseerd op de rente die de polishouder betaalt over zijn hypotheekleningen. Voor een overzicht van overige financiële beleggingen wordt verwezen naar Toelichting 6 Beleggingen.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de boekwaarde van de financiële activa met betalingsachterstanden of waarop bijzondere waardevermindering is toegepast.

FINANCIËLE ACTIVA MET BETALINGSACHTERSTANDEN OF WAAROP BIJZONDERE WAARDEVERMINDERING IS TOEGEPAST

31 DECEMBER 2019	BETALINGSACHTERSTANDEN, MAAR NIET AFGEWAAARDEERD				BIJZONDERE WAARDEVERMINDERING ACTIVA
	0 - 3 MAANDEN	3 MAANDEN - 1 JAAR	OUDER DAN EEN JAAR	BEDRAG BETALINGS-ACHTERSTANDEN	BOEKWAARDE NA BIJZONDERE WAARDE-VERMINDERING
Beleggingen					
Vastrentende beleggingen					5
Vorderingen en overlopende activa	4	1	1	6	

Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

FINANCIËLE ACTIVA MET BETALINGSACHTERSTANDEN OF WAAROP BIJZONDERE WAARDEVERMINDERING IS TOEGEPAST

31 DECEMBER 2018	BETALINGSACHTERSTANDEN, MAAR NIET AFGEWAARDEERD				BIJZONDERE WAARDEVERMINDERING ACTIVA
	0 - 3 MAANDEN	3 MAANDEN - 1 JAAR	OUDER DAN EEN JAAR	BEDRAG BETALINGS- ACHTERSTANDEN	BOEKWAARDE NA BIJZONDERE WAARDE-VERMINDERING
Beleggingen					
Vastrentende beleggingen					
Vorderingen en overlopende activa	5	1	1	7	7

Onderstaande tabel geeft een overzicht van activa en verplichtingen waarop verrekening, afdwingbare Master Netting Agreements (verrekeningsovereenkomsten) en vergelijkbare overeenkomsten van toepassing zijn.

FINANCIËLE ACTIVA WAAR VERREKENING OP VAN TOEPASSING IS, AFDWINGBARE MASTER NETTING OVEREENKOMSTEN EN VERGELIJKBARE OVEREENKOMSTEN

(€ MILJOEN)

31 DECEMBER 2019	BRUTO-BEDRAGEN VAN OPGENOMEN FINANCIËLE ACTIVA	BRUTO-BEDRAGEN VAN OPGENOMEN FINANCIËLEVERPLI CHTINGEN	NETTO-BEDRAGEN VAN FINANCIËLE ACTIVA/PASSIVA, OPGENOMEN IN DE BALANS	SALDO VAN DE IN DE BALANS OPGENOMEN ACTIVA EN VERPLICHTINGEN	ONTVANGEN ZEKERHE- DEN IN DE VORM VAN FINANCIËLE INSTRUMEN- TEN	ONTVANGEN CONTANTE ZEKERHEDEN (EXCLU-SIEF OVER-SCHOT AAN ZEKERHEDEN)	NETTO BEDRAG
Derivaten actief	6.134		6.134				
Derivaten verplichting		1.363	-1.363				
				4.771	2.157	1.978	636
Liquide middelen	1.556	1.577	-21	-21			-21
31 DECEMBER 2018							
Derivaten actief	3.200		3.200				
Derivaten verplichting		209	-209				
				2.991	1.370	1.433	188
Liquide middelen	3.456	3.412	44	44			44

Toelichtingen in het kader van uitstel IFRS 9

IFRS 9 is per 1 januari 2018 in werking getreden. Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. heeft op peildatum 31 december 2015 beoordeeld of zij in aanmerking komt voor uitstel van IFRS 9. Het toepassen van de deferral benadering is mogelijk wanneer de verzekering gerelateerde verplichtingen ten opzichte van de totale verplichtingen groter zijn dan 90% of wanneer deze tussen de 80% en 90% zijn en kan worden aangetoond dat er geen significante niet verzekering gerelateerde activiteiten zijn. De uitkomst van deze beoordeling was dat de verzekering gerelateerde verplichtingen ten opzichte van de totale verplichtingen groter zijn dan 90%. Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. kan daarom uitstel van IFRS 9 toepassen. Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. maakt gebruik van deze optie.

Na de initiële beoordeling op peildatum 31 december 2015 moet Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. bij een significante wijziging in haar activiteiten beoordelen of zij nog in aanmerking komt voor uitstel van IFRS 9. Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. heeft triggers voor significante wijzigingen gedefinieerd en voert een toets uit wanneer deze zich voordoen. Deze triggers hebben betrekking op wijzigingen in de structuur, het afstoten van bedrijfsonderdelen die vallen binnen de definitie van beëindigde bedrijfsactiviteit, aankopen van materiële bedrijfsonderdelen en significante mutaties van de totale verplichtingen. Er zijn in 2019 geen significante wijzigingen in de activiteiten van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. geweest. Conclusie is dan ook dat Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. nog steeds in aanmerking komt voor een tijdelijke vrijstelling van IFRS 9 en zal van deze mogelijkheid gebruik blijven maken.

Als gevolg van het feit dat Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. de invoering van IFRS 9 heeft uitgesteld moet additionele informatie worden opgenomen over de kasstroomkarakteristieken van financiële instrumenten en, voor die financiële instrumenten waarvan de contractuele kasstromen bestaan uit aflossingen van de hoofdsom en interestbetalingen, informatie over de kredietkwaliteit. Deze informatie is opgenomen in de volgende tabellen.

In de eerste tabel is voor alle financiële activa informatie opgenomen over de kasstroomkarakteristieken. Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. is momenteel bezig met de invulling van de beginselen in IFRS 9, waaronder de invulling van het business model. Vooruitlopend op een definitieve invulling van het business model zijn beleggingen ten bedrage van €644 miljoen (31 december 2018: €722 miljoen), waarvan €423 miljoen (31 december 2018: €395 miljoen) betrekking heeft op beleggingen in

Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

vastrentende waarden, in de tabel op de volgende pagina opgenomen onder de kolom Overige (niet SPPI, inclusief aangehouden voor handelsdoeleinden dan wel beheerd op een reële waarde basis). Deze beleggingen werden onder IAS 39 geïnclassificeerd als Available for sale. De opname van deze financiële instrumenten onder de kolom Overige is het gevolg van het feit dat deze beleggingen naar verwachting zullen vallen onder de categorie 'Beheerd op een reële waarde basis'. Voor deze beleggingen is geen SPPI test noodzakelijk onder IFRS 9 en als gevolg daarvan heeft Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. er voor gekozen (nog) geen SPPI-test op te zetten voor deze financiële instrumenten. De definitieve invulling van het business model onder IFRS 9 moet nog plaatsvinden, hetgeen kan betekenen dat deze instrumenten in toekomst wel zullen worden betrokken in de SPPI-test.

Tevens zijn in de volgende tabel alle beleggingen die worden aangemerkt als rekening risico polishouders en die onder IAS 39 zijn aangewezen als Fair Value through Profit & Loss (FVPL) opgenomen onder de kolom Overige (niet SPPI, inclusief aangehouden voor handelsdoeleinden dan wel beheerd op een reële waarde basis). Dit op basis van de verwachting dat deze beleggingen bij introductie van IFRS 9 in combinatie met IFRS 17 zullen worden gewaardeerd als FVPL vanwege de accounting mismatch die ontstaat door het naar verwachting te hanteren waarderingmodel voor de verzekeringsverplichtingen onder IFRS 17 dan wel het business model voor deze beleggingen. Concreet gaat het hierbij om de Beleggingen voor rekening en risico polishouders voor een bedrag van €14.851 miljoen (31 december 2018: €15.159 miljoen), waarvan €10.146 miljoen (31 december 2018: €8.244 miljoen) betrekking heeft op beleggingen in vastrentende waarden. Indien de voorlopige conclusies over het business model wijzigen dan wel de voorlopige conclusies over het te hanteren waarderingmodel voor de verzekeringsverplichtingen onder IFRS 17 kan dit impact hebben op de toelichting zoals opgenomen in de tabel op de volgende pagina en kan een groter deel van de financiële activa worden opgenomen in de tabel op de volgende pagina als SPPI compliant.

KASSTROOMKARAKTERISTIEKEN FINANCIËLE ACTIVA BINNEN SCOPE IFRS9

(€ MILJOEN)

	FINANCIËLE ACTIVA MET CONTRACTUELE KASSTROMEN BESTAANDE UIT HOOFDSOM- EN INTERESTBETALINGEN (SPPI, EXCL. AANGEHOUDEN VOOR HANDELSDOELEINDEN DAN WEL BEHEERD OP EEN REËLE WAARDE BASIS)			OVERIGE (NIET SPPI, INCL. AANGEHOUDEN VOOR HANDELSDOELEINDEN DAN WEL BEHEERD OP EEN REËLE WAARDE BASIS)			TOTAAL		
	BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2019	REËLE WAARDE PER 31 DECEMBER 2019	MUTATIE REËLE WAARDE IN 2019	BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2019	REËLE WAARDE PER 31 DECEMBER 2019	MUTATIE REËLE WAARDE IN 2019	BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2019 ¹	REËLE WAARDE PER 31 DECEMBER 2019	MUTATIE REËLE WAARDE IN 2019
Beleggingen									
Aandelen en soortgelijke beleggingen				8.988	8.988	1.298	8.988	8.988	1.298
Vastrentende beleggingen	24.534	24.534	897	1.833	1.833	103	26.367	26.367	1.000
Derivaten				6.226	6.226	2.568	6.226	6.226	2.568
Overige financiële beleggingen	2.294	2.467	-14	7.061	7.061	26	9.355	9.528	12
Vorderingen en overlopende activa	49	49					49	49	
Liquide middelen	199	199					199	199	

^{1.} In de tabel zijn alleen de financiële instrumenten opgenomen die naar verwachting onder IFRS 9 zullen vallen. Een aantal financiële instrumenten zal naar verwachting onder IFRS 17 als onderdeel van de waardering van de verzekeringsverplichting worden opgenomen. Hierdoor wijkt de boekwaarde af van de bedragen zoals opgenomen in Toelichting 6 Beleggingen en Toelichting 13 Vorderingen en overlopende activa. Dit betreft bijvoorbeeld premiedebiteuren en vorderingen op verzekeraars uit hoofde van regres.

KASSTROOMKARAKTERISTIEKEN FINANCIËLE ACTIVA BINNEN SCOPE IFRS9

(€ MILJOEN)

	FINANCIËLE ACTIVA MET CONTRACTUELE KASSTROMEN BESTAANDE UIT HOOFDSOM- EN INTERESTBETALINGEN (SPPI, EXCL. AANGEHOUDEN VOOR HANDELSDOELEINDEN DAN WEL BEHEERD OP EEN REËLE WAARDE BASIS)			OVERIGE (NIET SPPI, INCL. AANGEHOUDEN VOOR HANDELSDOELEINDEN DAN WEL BEHEERD OP EEN REËLE WAARDE BASIS)			TOTAAL		
	BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2018	REËLE WAARDE PER 31 DECEMBER 2018	MUTATIE REËLE WAARDE IN 2018	BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2018	REËLE WAARDE PER 31 DECEMBER 2018	MUTATIE REËLE WAARDE IN 2018	BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2018 ¹	REËLE WAARDE PER 31 DECEMBER 2018	MUTATIE REËLE WAARDE IN 2018
Beleggingen									
Aandelen en soortgelijke beleggingen				8.547	8.547	-578	8.547	8.547	-578
Vastrentende beleggingen	23.606	23.606	22	1.525	1.525	-35	25.131	25.131	-13
Derivaten				3.247	3.247	120	3.247	3.247	120
Overige financiële beleggingen	2.642	2.858	-86	7.297	7.297	-208	9.939	10.155	-294
Vorderingen en overlopende activa	24	24					24	24	
Liquide middelen	447	447					447	447	

Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

In onderstaande tabel is de kredietkwaliteit van alle instrumenten die voldoen aan de SPPI-test opgenomen. In de laatste kolom is per categorie financiële activa het bedrag aangegeven van financiële instrumenten waarvoor er geen sprake is van een laag kredietrisico. Dit is voornamelijk gedefinieerd als instrumenten met een rating lager dan 'below investment grade'. Deze beleggingen zijn voornamelijk opgenomen onder "Financiële activa die geen laag kredietrisico hebben".

Voor financiële instrumenten opgenomen onder Beleggingen met 'geen rating' moet de invulling van laag kredietrisico nog plaatsvinden en zijn in onderstaande tabel voornamelijk opgenomen onder "Financiële activa die geen laag kredietrisico hebben". Voor een bedrag van €423 miljoen (31 december 2018: €431 miljoen) gaat het om hypothecaire vorderingen waarvoor het de verwachting is dat geen gebruik zal worden gemaakt van de toegestane versimpeling voor het bepalen of er sprake is geweest van een significante verslechtering in kredietkwaliteit. Tevens zijn in de tabel hieronder Vorderingen opgenomen in de kolom "Financiële activa die geen laag kredietrisico hebben", omdat Achmea voornemens is om bij de toepassing van IFRS 9 de zogenaamde versimpelde methodiek voor het bepalen van kredietverliezen te gaan toepassen. Hierbij worden verwachte kredietverliezen over de gehele looptijd van een instrument berekend waardoor het niet noodzakelijk is om vast te stellen of er sprake is geweest van een significant verslechtering in kredietkwaliteit.

FINANCIËLE ACTIVA MET CONTRACTUELE KASSTROMEN BESTAANDE UIT HOOFDSOM- EN INTERESTBETALINGEN (SPPI, EXCL. AANGEHOUDEN VOOR HANDELSDOELEINDEN DAN WEL BEHEERD OP EEN REËLE WAARDE BASIS)

(€ MILJOEN)

31 DECEMBER 2019	AAA STAATS- OBLI- GATIES	AAA	AA	A	BBB	ONDER BBB	GEEN RATING	BOEK- WAARDE SPPI ASSET TOTAAL	FINANCIËLE ACTIVA DIE GEEN LAAG KREDIETRISICO HEBBEN	
									TOTALE REËLE WAARDE	TOTALE BOEK- WAARDE
Beleggingen										
Vastrentende beleggingen	6.119	2.064	2.853	9.349	3.492	22	635	24.534	657	657
Overige financiële beleggingen			1.618	676				2.294		
Vorderingen en overlopende activa							49	49	47	49
Liquide middelen			10	189				199		

FINANCIËLE ACTIVA MET CONTRACTUELE KASSTROMEN BESTAANDE UIT HOOFDSOM- EN INTERESTBETALINGEN (SPPI, EXCL. AANGEHOUDEN VOOR HANDELSDOELEINDEN DAN WEL BEHEERD OP EEN REËLE WAARDE BASIS)

(€ MILJOEN)

31 DECEMBER 2018	AAA STAATS- OBLI- GATIES	AAA	AA	A	BBB	ONDER BBB	GEEN RATING	BOEK- WAARDE SPPI ASSET TOTAAL	FINANCIËLE ACTIVA DIE GEEN LAAG KREDIETRISICO HEBBEN	
									TOTALE REËLE WAARDE	TOTALE BOEK- WAARDE
Beleggingen										
Vastrentende beleggingen	7.507	1.652	2.741	2.060	8.995	8	643	23.606	651	651
Overige financiële beleggingen			1.914	728				2.642		
Vorderingen en overlopende activa							24	24	24	24
Liquide middelen				447				447		

26. OVERDRACHT VAN FINANCIËLE ACTIVA EN ZEKERHEDEN

Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. draagt financiële activa over op het moment dat zij de contractuele rechten op de ontvangst van kasstromen uit financiële activa overdraagt. Daarnaast draagt Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. financiële activa over wanneer ze de genoemde contractuele rechten behoudt, maar een contractuele verplichting aangaat om de ontvangen kasstromen aan één of meer derden te betalen. Bij Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. worden de volgende transacties in het kader van overdracht van rechten (activa en zekerheden) onderscheiden:

- Overgedragen financiële activa die niet in zijn geheel van de balans worden gehaald in geval van securities lending. Bij deze transacties draagt Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. juridisch (maar niet economisch) activa over en ontvangt onderpand in de vorm van beleggingen dan wel liquide middelen. De overgedragen activa blijven in de balans opgenomen;
- Overgedragen financiële activa die in hun geheel van de balans worden gehaald en waarbij Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. geen verdere betrokkenheid heeft (normale verkoop).

Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

De volgende toelichtingen geven nadere details omtrent de overgedragen financiële activa die niet (in zijn geheel) van de balans worden gehaald en toelichtingen omtrent onderpand die als zekerheid wordt verkregen c.q. verstrekt.

SECURITIES LENDING ACTIVITEITEN ¹

	(€ MILJOEN)	
	31 DECEMBER 2019	31 DECEMBER 2018
Boekwaarde uitgeleende beleggingen in de balans	3.179	3.284
Reële waarde ontvangen onderpand niet in de balans opgenomen	3.393	3.446
Netto positie	-214	-162

^{1.} De beleggingen en de bijbehorende onderpanden in het kader van Asset switch zijn niet in deze tabel opgenomen. Omdat hierbij sprake is van een relatie met een groepsmaatschappij is de informatie hierover opgenomen onder de verbonden partijen.

Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. leent obligaties uit en ontvang hiervoor een vergoeding (ook wel securities lending genoemd). Het proces van securities lending wordt gefaciliteerd door een lending agent die tegen een vergoeding bemiddelt tussen Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. en de inlener. Bij securities lending gaat het juridische eigendom over naar de inlener, maar blijft het economisch eigendom bij Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. De uitgeleende effecten blijven daarom opgenomen in de balans.

Tot zekerheid van nakoming van de verplichting tot retournering van de geleende effecten door de inlener stort deze onderpand (collateral) in de vorm van andere hoogwaardige en liquide effecten. De waarde en collateral vaststelling vindt dagelijks plaats. Het onderpand kan bestaan uit obligaties of aandelen. Dit onderpand wordt juridisch eigendom van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V., maar de inlener blijft economisch eigenaar. Het onderpand is derhalve niet in de balans opgenomen. De waarde van het onderpand is minimaal 2-7% hoger (zogenaamde 'haircut') dan de waarde van de uitgeleende stukken. Bij collateral in de vorm van aandelen vraagt Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V., gezien de hogere volatiliteit van de waarde van de aandelen, een hogere haircut. Op het moment dat een inlener in gebreke blijft bij het retourneren van geleende stukken, zal de lending agent het onderpand liquideren en vervolgens dezelfde stukken aankopen die Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. heeft uitgeleend en aan Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. leveren. Een eventueel verlies is niet voor rekening van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. Mocht de lending agent niet in staat zijn om dezelfde stukken terug te leveren, dan krijgt Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. de marktwaarde van de uitgeleende stukken vergoed. Het ontvangen onderpand is niet vrij verkoopbaar en kan niet als onderpand dienen bij andere transacties.

ONTVANGEN C.Q. GESTORT ONDERPAND BELEGGINGEN IN HET KADER VAN DERIVATEN TRANSACTIES

	(€ MILJOEN)	
	31 DECEMBER 2019	31 DECEMBER 2018
Netto positie activa en verplichtingen derivaten	4.771	2.991
Waarvan gedekt door effecten	2.157	1.370
In onderpand ontvangen liquide middelen	1.978	1.433
Netto positie	636	188

In geval van onderpand zijn afspraken vastgelegd in de vorm van zogenaamde ISDA Credit Support Annex overeenkomsten. Hierin is tevens vastgelegd onder welke omstandigheden – de zogenoemde 'default events' – de tegenpartij het gestorte onderpand kan aanwenden voor het beperken van eventuele verliezen. Overdracht van het onderpand in de vorm van effecten geschiedt op basis van "transfer of title" waarbij het juridisch eigendom aan Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. wordt overgedragen. De economische voordelen zoals bijvoorbeeld rente-inkomsten, gaan niet over naar de ontvanger van het onderpand.

Met de verschillende tegenpartijen zijn bilaterale afspraken gemaakt over te ontvangen c.q. te storten onderpand. Daarbij wordt uitgegaan van de netto positie van de derivaten bij het bepalen van het te ontvangen c.q. te storten onderpand met de betreffende tegenpartij. Het verschil tussen de derivaten en het onderpand (de netto positie) past binnen de contractuele afspraken met betrekking tot de initial margin en de bijstortverplichtingen.

In de meeste gevallen is sprake van centrale clearing van derivatenposities, waarbij altijd een initial margin, wordt gestort door Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. De initial margin wordt aangevuld met een te storten of te ontvangen variation margin die afhankelijk is van de gezamenlijke positie van activa en verplichtingen-derivaten met de betreffende clearing partner. In de totale waarde van het aangehouden onderpand ultimo 2019 is mede opgenomen een gestort collateral, initial margin, van €719 miljoen (31 december 2018: €347 miljoen). Voor alle derivaten waarbij er sprake is van centrale clearing geldt dat de netto positie van activa en verplichtingen uit hoofde van derivaten per individuele tegenpartij volledig is gedekt door onderpand.

Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

Asset switch met Achmea Bank N.V.

Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. heeft in het verleden een Asset switch overeenkomst met Achmea Bank N.V. gesloten. Deze overdracht van financiële activa wordt toegelicht onder Toelichting 28 Transacties met verbonden partijen in geconsolideerde jaarrekening.

27. TRANSACTIES MET VERBONDEN PARTIJEN

Voor een toelichting over de transacties met verbonden partijen wordt verwezen naar Toelichting 28 Transactie met verbonden partijen in de geconsolideerde jaarrekening en naar de toelichting 6 Beleggingen in de enkelvoudige jaarrekening.

28. STATUTAIRE VESTIGING

Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. is statutair gevestigd te Apeldoorn (Nederland). De vennootschap houdt kantoor aan de Laan van Malkenschoten 20 te Apeldoorn en is ingeschreven in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel onder nummer 08077009.

29. VOORSTEL INZAKE BESTEMMING VAN HET RESULTAAT

Resultaatbestemming over het boekjaar 2018

De jaarrekening 2018 is op 25 april 2019 vastgesteld door de Algemene Vergadering. De Algemene Vergadering heeft, conform het voorstel van het bestuur, het resultaat over het boekjaar 2018 van €106 miljoen geheel toegevoegd aan de overige reserves.

Voorstel tot resultaatbestemming over het boekjaar 2019

Het bestuur stelt aan de Algemene Vergadering voor het resultaat over het boekjaar 2019 ten bedrage van €314 miljoen geheel aan de overige reserves toe te voegen. Dit voorstel is nog niet in de jaarrekening verwerkt.

ONDERTEKENING VAN DE ENKELVOUDIGE JAARREKENING

Zeist, 2 april 2020

De bestuurders van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V.

M.A.N. (Michel) Lamie

R. (Robert) Otto

Raad van Commissarissen

A.W. (Aad) Veenman, Voorzitter

W.H. (Wim) de Weijer, Vice-voorzitter

J. (Jan) van den Berg

P.H.M. (Petri) Hofsté

A.M. (Lex) Kloosterman

M. (Mijntje) Lückerath-Rovers

A.C.W. (Lineke) Sneller

R.Th. (Roel) Wijmenga

OVERIGE INFORMATIE

STATUTAIRE REGELING INZAKE BESTEMMING VAN HET RESULTAAT

De statuten van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. bevatten de volgende bepalingen met betrekking tot de bestemming van het resultaat.

- 30.1 Uitkering van winst ingevolge het in dit artikel bepaalde geschiedt na vaststelling van de jaarrekening waaruit blijkt dat zij geoorloofd is.
- 30.2 De winst staat ter vrije beschikking van de algemene vergadering. Bij staking van stemmen over de uitkering of reservering van winst wordt de winst, waarop het voorstel betrekking heeft, gereserveerd.
- 30.3 De vennootschap kan aan de aandeelhouders en andere gerechtigden tot de voor uitkering vatbare winst slechts uitkeringen doen voor zover haar eigen vermogen groter is dan het bedrag van het geplaatste kapitaal vermeerderd met de reserves die krachtens de wet moeten worden aangehouden.
- 30.4 Ten laste van de door de wet voorgeschreven reserves mag een tekort slechts worden gedelgd voor zover de wet toestaat.

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: de algemene vergadering en de raad van commissarissen van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V.

Verklaring over de jaarrekening 2019

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. ('de vennootschap') een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de vennootschap en de groep (de vennootschap samen met haar dochtermaatschappijen) op 31 december 2019 en van het resultaat en de kasstromen over 2019 in overeenstemming met International Financial Reporting Standards zoals aanvaard binnen de Europese Unie (EU-IFRS) en met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

Wat we hebben gecontroleerd

Wij hebben de in dit jaarrapport opgenomen jaarrekening 2019 van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. te Apeldoorn gecontroleerd. De jaarrekening omvat de geconsolideerde jaarrekening van de groep en de enkelvoudige jaarrekening.

De jaarrekening bestaat uit:

- het geconsolideerd en enkelvoudig overzicht van de financiële positie per 31 december 2019;
- de volgende overzichten over 2019: de geconsolideerde en enkelvoudige winst- en verliesrekening, het geconsolideerd en enkelvoudig overzicht van het totaalresultaat, het geconsolideerd en enkelvoudig mutatieoverzicht van het totaal eigen vermogen en het geconsolideerd en enkelvoudig kasstroomoverzicht; en
- de toelichting met de belangrijke grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

Het stelsel voor financiële verslaggeving dat is gebruikt voor het opmaken van de jaarrekening is EU-IFRS en de relevante bepalingen uit Titel 9 Boek 2 BW.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de paragraaf 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Onafhankelijkheid

Wij zijn onafhankelijk van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. zoals vereist in de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang, de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Onze controleaanpak

Samenvatting en context

Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. is een levensverzekeringsbedrijf. De groep bestaat uit verschillende groepsonderdelen en activiteiten, en daarom hebben wij de reikwijdte en aanpak van de groepscontrole overwogen zoals uiteengezet in de paragraaf 'De reikwijdte van onze groepscontrole'. We hebben in

het bijzonder aandacht besteed aan de gebieden die gerelateerd zijn aan de specifieke bedrijfsactiviteiten van de groep, zoals de gehanteerde methoden en aannames in de waardering van de technische voorziening levensverzekeringen, datakwaliteit in de bronsystemen en aansluitingen tussen de financiële administratie en verzekeringstechnische systemen. Daarnaast hebben we bijzondere aandacht besteed aan de controle van de kapitaalpositie op basis van Solvency II.

Als onderdeel van het ontwerpen van onze controleaanpak hebben wij de materialiteit bepaald en het risico van materiële afwijkingen in de jaarrekening geïdentificeerd en ingeschat.

Wij besteden bijzondere aandacht aan die gebieden waar het bestuur belangrijke schattingen heeft gemaakt, bijvoorbeeld bij significante schattingen waarbij veronderstellingen over toekomstige gebeurtenissen worden gemaakt die inherent onzeker zijn. In de toelichting per post van de jaarrekening, heeft de vennootschap de schattingselementen en de belangrijkste bronnen van schattingsonzekerheid uiteengezet. Vanwege de significante schattingsonzekerheid en het gerelateerde hogere inherente risico verbonden aan de waardering van activa en verplichtingen uit hoofde van verzekeringscontracten, alsmede activa en passiva gewaardeerd tegen reële waarde, die zijn gebaseerd op waarderingstechnieken met belangrijke niet in de markt waarneembare inputs, hebben wij deze aangemerkt als kernpunten zoals uiteengezet in de paragraaf 'De kernpunten van onze controle'. Tevens hebben wij 'Toelichtingen over de kapitaalpositie op basis van Solvency II-regelgeving' aangemerkt als kernpunt vanwege de complexe schattingen en veronderstellingen die het management maakt om het aanwezige en vereiste kapitaal te bepalen en de daarbij gehanteerde complexe waarderingsmodellen.

Omdat de bedrijfs- en financiële processen van de groep een hoge mate van automatisering kennen, is de juiste werking van de automatisering een aandachtspunt in onze controle, maar niet als kernpunt aangemerkt. Daarom hebben wij in onze controle aandacht besteed aan het op een juiste wijze opereren van de beheersingsmaatregelen ten aanzien van de automatiseringsactiviteiten voor zover relevant voor onze controle.

Bij al onze controles besteden wij aandacht aan het risico van het doorbreken van de interne beheersingsmaatregelen door de bestuurders, waaronder het evalueren van risico's op materiële afwijkingen als gevolg van fraude op basis van een analyse van mogelijke belangen van de bestuurders.

Wij hebben ervoor gezorgd dat de controleteams, zowel op groepsniveau als op het niveau van de groepsonderdelen, over voldoende specialistische kennis en expertise beschikten die nodig zijn voor de controle van een levensverzekeringsbedrijf. Wij hebben daarom specialisten op het gebied van IT, belastingen en waardering van verzekeringsverplichtingen en experts op het gebied van de waardering van onroerend goed en financiële instrumenten in ons team opgenomen.

De hoofdlijnen van onze controleaanpak waren als volgt:

Materialiteit

- Materialiteit: €35 miljoen

Reikwijdte van de controle

- We hebben controlewerkzaamheden uitgevoerd in Nederland.
 - Instructies zijn verzonden naar alle accountants van groepsonderdelen en activiteiten ten behoeve van de controle van de geconsolideerde jaarrekening.
 - De activiteiten rondom de beleggingen, belastingen en de bedrijfskosten worden door onderdelen binnen de Achmea groep centraal uitgevoerd en geadmistreerd. We hebben de werkzaamheden van de andere accountants die deze activiteiten controleren, beoordeeld.
 - Dekking controlewerkzaamheden: 100% van de geconsolideerde totale baten en 100% van het geconsolideerde balanstotaal.
-

Kernpunten

- Toelichtingen over de kapitaalspositie op basis van Solvency II-regelgeving
- Activa en passiva gewaardeerd tegen reële waarde die zijn gebaseerd op waarderingstechnieken met belangrijke niet in de markt waarneembare inputs.
- Onzekerheden in de waardering van de activa en verplichtingen uit hoofde van verzekeringscontracten.

Materialiteit

De reikwijdte van onze controle wordt beïnvloed door het toepassen van materialiteit. Het begrip ‘materieel’ wordt toegelicht in de paragraaf ‘Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening’.

Wij bepalen, op basis van ons professionele oordeel, kwantitatieve grenzen voor materialiteit waaronder de materialiteit voor de jaarrekening als geheel, zoals uiteengezet in onderstaande tabel. Deze grenzen, evenals de kwalitatieve overwegingen daarbij, helpen ons om de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden voor de individuele posten en toelichtingen in de jaarrekening te bepalen en om het effect van onderkende afwijkingen, zowel individueel als gezamenlijk, op de jaarrekening als geheel en op ons oordeel, te evalueren.

Materialiteit voor de groep

€35 miljoen (2018: €35 miljoen).

Hoe is de materialiteit bepaald

Wij bepalen de materialiteit op basis van ons professionele oordeel. Als basis voor deze oordeelsvorming gebruikten we de laagste van 2% van het eigen vermogen en de door de groepsaccountant van Achmea B.V. gealloceerde materialiteit zoals bepaald tijdens onze planning van de controle. De gealloceerde materialiteit van €35 miljoen is de laagste. We hebben het materialiteitsniveau opnieuw beoordeeld gebaseerd op de feitelijke positie per 31 december 2019. Deze beoordeling gaf geen aanleiding het bepaalde niveau te herzien.

De overwegingen voor de gekozen benchmark

We hebben deze, algemeen geaccepteerde, benchmark toegepast op basis van onze analyse van de gemeenschappelijke informatiebehoeften van gebruikers van de jaarrekening. Op basis daarvan zijn wij van mening dat het eigen vermogen een belangrijk kengetal is voor de financiële positie en prestaties van de vennootschap. Bij de bepaling van het percentage hebben wij in aanmerking genomen dat wij de controle van de Solvency II-groepsinformatie zo inrichten dat een afwijking van maximaal 5 procentpunten van de Solvency II ratio ongedetecteerd zou kunnen blijven. Het resultaat voor belasting is als minder relevante benchmark beoordeeld gelet op het relatieve niveau ten opzichte van de omvang van de bedrijfsactiviteiten en de balans.

Materialiteit voor groepsonderdelen

Aan elk groepsonderdeel, binnen de reikwijdte van onze controle, is, op basis van onze oordeelsvorming, een materialiteit toegerekend die lager ligt dan de materialiteit voor de groep als geheel. De materialiteit die we hebben toegerekend aan de groepsonderdelen en activiteiten lag tussen de €1,5 miljoen en €35 miljoen (2018: tussen €1,5 en €35 miljoen). Voor de controle van de diverse activiteiten hanteerden wij de groepsmaterialiteit van €35 miljoen (2018: €35 miljoen) omdat deze activiteiten centraal worden geadmistreerd en beheerd.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met de raad van commissarissen overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de €1,75 miljoen (2018: €1,75 miljoen) aan hen rapporteren evenals kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

De reikwijdte van onze groepscontrole

Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. is de moedermaatschappij van een groep van entiteiten. De financiële informatie van deze groep is opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V.

Overige informatie

Wij hebben de reikwijdte van onze controle zodanig bepaald dat we voldoende controlewerkzaamheden verrichten om in staat te zijn een oordeel te geven over de jaarrekening als geheel. Daarbij hebben wij, onder meer, in aanmerking genomen de managementstructuur van de groep, de aard van de activiteiten van de groepsonderdelen, de bedrijfsprocessen en interne beheersingsmaatregelen en de bedrijfstak waarin de vennootschap opereert. Op grond hiervan hebben wij de aard en omvang van de werkzaamheden bepaald op het niveau van de groepsonderdelen die noodzakelijk waren om door het groepsteam en door de accountants van groepsonderdelen te worden uitgevoerd.

De Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. groepscontrole heeft zich specifiek gericht op de significante groepsonderdelen die allen gevestigd zijn in Nederland. Alle zes de groepsonderdelen zijn door ons als individueel financieel significant aangemerkt en daarmee onderworpen aan de controle van hun gehele set van financiële informatie. De zes groepsonderdelen betreffen vijf beleggingsdochtermaatschappijen en de verzekeraar. De controle van de beleggingen vindt plaats vanuit een geconsolideerd perspectief waarbij alle beleggingen van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen groep, inclusief die van de vijf beleggingsdochtermaatschappijen, als een totale populatie worden getoetst en aan ons worden gerapporteerd. De verzekeraar controleren wij zelf.

De activiteiten rondom de beleggingen, belastingen en de bedrijfskosten worden door onderdelen binnen de Achmea groep centraal uitgevoerd en geadmistreerd. De controle hiervan wordt uitgevoerd door andere accountants.

In totaal hebben wij met het uitvoeren van deze werkzaamheden de volgende dekking over onderstaande jaarrekeningposten verkregen:

Totale baten	100%
Balanstotaal	100%
Resultaat voor belasting	100%

Waar controlewerkzaamheden zijn uitgevoerd door andere accountants, hebben wij de mate waarin onze betrokkenheid noodzakelijk was bepaald om in staat te zijn een conclusie te trekken of voldoende en geschikte controle-informatie betreffende de financiële informatie van groepsonderdelen en activiteiten is verkregen als basis voor ons oordeel bij de geconsolideerde jaarrekening als geheel. Er zijn instructies verstuurd naar de andere accountants ten behoeve van de controle van de statutaire jaarrekening van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V.

Wij hebben de controlewerkzaamheden van de accountants van de in deze groepscontrole betrokken groepsonderdelen en activiteiten beoordeeld op de gebieden met een verhoogd risico op materiële fouten. Zo hebben wij vanwege de significantie van de beleggingen voor de balans een review uitgevoerd op de werkzaamheden van de accountant die verantwoordelijk is voor de controle van deze beleggingen. Ook hebben wij een review uitgevoerd op de werkzaamheden van de accountant die verantwoordelijk is voor de controle van de bedrijfskosten.

Wij hebben, als groepsaccountant, periodiek overleg gehad met de accountants van de groepsonderdelen, waarbij gesproken is over de risico's, de controleaanpak, de voortgang van de controle en, op basis van de van de accountants van groepsonderdelen ontvangen rapportages, de bevindingen en conclusies. Met de accountants van de groepsonderdelen is afsluitend gesproken over de financiële resultaten, de gehanteerde (belangrijke) schattingen en de bevindingen uit de controle.

De consolidatie, toelichtingen in de jaarrekening en een aantal complexere items zijn door ons gecontroleerd zoals bijvoorbeeld toelichtingen over de kapitaalspositie op basis van Solvency II regelgeving.

Door bovengenoemde werkzaamheden bij (groeps)onderdelen, gecombineerd met aanvullende werkzaamheden op groepsniveau, zijn wij in staat geweest om voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie van de groep te verkrijgen als basis voor ons oordeel over de jaarrekening.

Onze focus op het risico van niet-naleving van wet- en regelgeving

Bij het plannen en uitvoeren van de controle houden wij rekening met het van toepassing zijnde wet- en regelgevingskader. De doelstellingen van onze controle zijn, met betrekking tot de naleving van wet- en regelgeving, het identificeren en inschatten van de risico's op een afwijking van materieel belang die het gevolg is van niet-naleving van wet- en regelgeving. De primaire verantwoordelijkheid voor de preventie en detectie van niet-naleving van wet- en regelgeving ligt bij de bestuurders onder het toezicht van de raad van commissarissen.

Op basis van onze kennis van de activiteiten van de onderneming en haar omgeving en in afstemming met het management en de bestuurders hebben wij bepalingen van wet- en regelgeving geïdentificeerd die een materieel effect kunnen hebben op de jaarrekening of van fundamenteel belang kunnen zijn voor de bedrijfsvoering. Tevens hebben wij een algemeen inzicht verkregen over de wijze waarop de groep deze naleeft. We hebben informatie gecommuniceerd met onze controleteams en zijn tijdens onze controle alert gebleven voor mogelijke aanwijzingen dat deze wet- en regelgeving niet wordt nageleefd.

Het potentiële effect van wet- en regelgeving op de jaarrekening kan sterk uiteenlopen. Conform onze controlestandaarden onderscheiden wij daarom twee categorieën wet- en regelgeving. De eerste categorie betreft bepalingen van wet- en regelgeving die gewoonlijk wordt geacht van directe invloed te zijn op de vaststelling van de van materieel belang zijnde bedragen en toelichtingen in de jaarrekening, zoals EU-IFRS, Solvency II en fiscale wetgeving.

We hebben de mate van naleving hiervan getoetst als onderdeel van onze controle van de jaarrekening. Voor Solvency II verwijzen wij naar ons kernpunt toelichtingen over de kapitaalspositie op basis van Solvency II-regelgeving.

De tweede categorie betreft bepalingen van overige wet- en regelgeving waarvan de gevolgen van niet-naleving indirect een materieel effect kunnen hebben op bedragen of toelichtingen in de jaarrekening, bijvoorbeeld door het opleggen van boetes of sancties. Dit betreft voor de groep in het bijzonder de Wet financieel toezicht (wft), ken-uw-client-regelgeving (zoals Wwft en Sanctiewet) en de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG). Op basis van onze controlestandaarden beperken onze controlewerkzaamheden zich voor deze categorie tot het bevragen van het management en de met governance belaste personen of de onderneming dergelijke wet- en regelgeving naleeft. Daarnaast hebben wij de correspondentie met relevante regelgevende en toezichthoudende instanties geïnspecteerd.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens de controle van de jaarrekening. Wij hebben de raad van commissarissen op de hoogte gebracht van de kernpunten. De kernpunten vormen geen volledige weergave van alle risico's en punten die wij tijdens onze controle hebben geïdentificeerd en hebben besproken. Wij hebben in deze paragraaf de kernpunten beschreven met daarbij een samenvatting van de op deze punten door ons uitgevoerde werkzaamheden.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen en observaties ten aanzien van individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten of over specifieke elementen van de jaarrekening.

Kernpunten

Toelichtingen over de kapitaalspositie op basis van Solvency II-regelgeving

Wij verwijzen naar toelichting 2 van de jaarrekening.

De vennootschap bepaalt het aan te houden kapitaal, op basis van de Solvency II-regelgeving, ter dekking van de aangegane risico's. De kapitaalspositie wordt bepaald op basis van het aanwezige kapitaal (€3.779 miljoen) en het vereiste kapitaal (€2.291 miljoen). Dit resulteert in een solvabiliteitsratio 165% per 31 december 2019.

In verband met schattingen en complexe waarderingmodellen is het risico op afwijkingen verhoogd. Aangezien de solvabiliteitsratio een belangrijk kengetal is en de Solvency II-informatie wordt gehanteerd in het kapitaals- en dividendbeleid van de vennootschap hebben wij de controle van deze informatie als belangrijk beschouwd.

Aanwezig kapitaal

De bepaling van de aanwezige kapitaalspositie is gebaseerd op basis van de door de groep opgestelde economische balans. Hierbij worden enkele belangrijke schattingselementen en waarderingmodellen gehanteerd waarbij niet in de markt waarneembare input wordt gebruikt.

De belangrijkste schattingselementen zijn:

- verwachte premie-inkomsten en uitkeringen in toekomstige jaren gehanteerd bij de bepaling van de marktwaarde van de technische voorzieningen en aanspraak op herverzekeraars (parameters en veronderstellingen ten aanzien van sterfte, verval, kosten en rente);
- geprojecteerde fiscale resultaten en analyse van toekomstige realisaties.

Vereist kapitaal

De vennootschap maakt voor de bepaling van de kapitaalsvereisten voor marktrisico gebruik van een door het college van toezichthouders voor gebruik goedgekeurd partieel intern model. Voor de overige risico's bij de bepaling van de kapitaalsvereisten maakt de groep gebruik van de standaardformule.

Een belangrijk schattingselement bij de bepaling van het vereiste kapitaal is de compensatiemogelijkheid van uitgestelde belastingen bij het optreden van een schok in het solvabiliteitskapitaal (LAC-DT).

Onze controlewerkzaamheden en observaties

Aanwezig kapitaal

Wij hebben de gehanteerde economische balans, opgesteld voor de bepaling van het aanwezige kapitaal, getoetst aan de waarderings-, classificatie- en consolidatiecriteria van de Solvency II-regelgeving. Wij hebben de schattingselementen die zijn gebruikt om de kasstromen (ten aanzien van sterfte, verval, kosten en rente) te bepalen, getoetst aan de hand van de historisch waargenomen ontwikkelingen in de verzekeringsportefeuille en marktontwikkelingen. Veronderstellingen die zijn gemaakt door management hebben wij 'gechallenged' (zoals toekomstige kosten, geprojecteerde fiscale resultaten, verwachte premie-inkomsten) op de haalbaarheid en impact door deze te toetsen aan beschikbare informatie bij de onderneming (zoals prognoses, aantal nieuwe polissen) en relevante marktontwikkelingen. We hebben geconstateerd dat de schattingselementen zoals gehanteerd door het management onderbouwd zijn en vinden de schattingen redelijk.

Vereist kapitaal

Wij hebben de kapitaalsvereisten per risico-onderdeel getoetst of deze zijn berekend in overeenstemming met de criteria van Solvency II-regelgeving dan wel het goedgekeurde interne model, waar van toepassing. Hiertoe hebben wij onder andere de interne beheersingsmaatregelen rondom de data(stromen), het modellenbeheer en het calculatieproces getoetst. Ook hebben wij deelwaarnemingen uitgevoerd op de gehanteerde data en calculaties. Hieruit zijn geen materiële bevindingen naar voren gekomen.

Wij hebben het in de berekening van het vereiste kapitaal in aanmerking genomen compensatievermogen van uitgestelde belastingen getoetst. Hierbij hebben we de projecties van de toekomstige (fiscale) resultaten geëvalueerd. Deze kennen als basis goedgekeurde budgetten en meerjarenprognoses. Wij hebben een retrospectieve analyse uitgevoerd op de budgetten en prognoses van vorig jaar om na te gaan of schattingen in het verleden mogelijk te optimistisch waren en aanleiding geven tot verhoogde risico's. Vervolgens hebben we vastgesteld dat de waarderingsverschillen tussen de fiscale en Solvency II-waardering in het juiste jaar van de projectie zijn betrokken.

Daarnaast hebben wij aandacht besteed aan de juistheid van de mutatie in verwachte resultaten als gevolg van herstelmaatregelen, de op het juiste moment in de fiscale winstprognose betrekken van de verliezen die samenhangen met de schok en de juiste toepassing van de regelgeving ten aanzien van verliescompensatie.

We hebben geconstateerd dat de door het management gehanteerde schattingselementen voldoende waren onderbouwd door controle-informatie.

Kernpunten

Activa gewaardeerd tegen reële waarde die zijn gebaseerd op waarderingstechnieken met belangrijke niet in de markt waarneembare inputs

Wij verwijzen naar toelichting 7 van de jaarrekening.

De groep bezit activa (€8.771 miljoen) die wegens hun illiquide karakter op incidentele of terugkerende basis tegen reële waarde gewaardeerd worden met gebruikmaking van waarderingstechnieken die zijn gebaseerd op belangrijke, veelal niet direct in de markt waarneembare inputs. Deze zogenaamde categorie 3-instrumenten betreffen voornamelijk:

- beleggingen in vastgoed;
- niet-genoteerde beleggingsfondsen;
- hypothecaire leningen.

De waardering van deze activa en verplichtingen is belangrijk voor onze controle, aangezien de waardebepaling in aanzienlijke mate afhankelijk is van de waarderingstechnieken en schattingen van aannames die in veel gevallen niet rechtstreeks aan marktinformatie ontleend kunnen worden. Als gevolg van de belangrijke mate van schattingen in het waarderingproces, gecombineerd met de omvang van de posten, is het risico op afwijkingen verhoogd. Daarom hebben wij de waardering van deze activa en passiva als kernpunt van onze controle aangemerkt.

De door de ondernemingsleiding gehanteerde waarderingstechnieken zijn nader beschreven in toelichting 7 van de geconsolideerde jaarrekening en kunnen als volgt worden samengevat:

De reële waarde van vastgoedbeleggingen (€1.059 miljoen) wordt elk kwartaal getaxeerd. Deze waarderingen worden uitgevoerd door externe taxateurs. De reële waarde van niet-genoteerde beleggingsfondsen (€560 miljoen) wordt bepaald op basis van de nettovermogenswaarde, zoals gerapporteerd door de fondsbeheerder. Dit wordt beschouwd als de beste benadering voor de reële waarde van de belegging.

De hypothecaire leningen (vastrentende beleggingen) die tegen reële waarde zijn opgenomen in de balans (€7.152 miljoen) worden bepaald aan de hand van waarderingmodellen die zijn gebaseerd op de contant

Onze controlewerkzaamheden en observaties

Overige

Wij hebben kennisgenomen van de correspondentie met DNB en de daarin gerapporteerde bevindingen met betrekking tot de berekening van de kapitaalspositie.

Toelichtingen

Daarnaast zijn wij nagegaan of de toelichtingen toereikend en in overeenstemming met het stelsel van financiële verslaggeving zijn. Wij zijn van mening dat de toelichtingen hieraan voldoen.

Interne beheersing

We hebben de werking van de interne beheersingsmaatregelen met betrekking tot de juiste en volledige vastlegging van brondata die ten grondslag liggen aan de waardering van de desbetreffende activa en verplichtingen getest en geconcludeerd dat we hier, voor zover relevant voor onze controle, gebruik van kunnen maken.

Modellen

Voor financiële instrumenten (activa en passiva) die gewaardeerd worden met behulp van waarderingmodellen hebben wij de methodologie van de waarderingmodellen beoordeeld en, waar mogelijk, op basis van deelwaarneming de gehanteerde aannames en parameters met beschikbare marktdata getoetst. Uit deze deelwaarneming zijn geen materiële bevindingen naar voren gekomen.

Gegevensgerichte werkzaamheden

In onze controle van de waardering van terreinen en gebouwen voor eigen gebruik en vastgoedbeleggingen hebben we onder andere geëvalueerd dat de door de groep ingeschakelde externe taxateur objectief, onafhankelijk en vakbekwaam is. Verder hebben we de data die ten grondslag liggen aan de taxatie getoetst op aansluiting met bestaande contracten en marktgegevens. Voor een aantal vastgoedobjecten hebben wij, op basis van een deelwaarneming, in samenwerking met onze vastgoeddeskundigen, een eigen inschatting van de waardering van het vastgoed gemaakt en de door ons acceptabel geachte bandbreedte vergeleken met de opgenomen waarderingen. Daarbij hebben we geconcludeerd dat de waardering binnen de door ons bepaalde bandbreedte van acceptabele waarderingen valt.

De waardering van niet-genoteerde beleggingsfondsen hebben wij getest door aansluitingen te maken met door ons opgevraagde confirmaties bij externe fondsbeheerders, waarbij wij ook door middel van retrospectieve analyse de mate hebben vastgesteld waarin de waarderingen afwijken van de definitieve waarderingen zoals opgenomen in gecontroleerde jaarrekeningen van de betrokken beleggingsfondsen.

gemaakte waarde van geschatte toekomstige kasstromen, gebruikmakend van actuele rentevoeten. De rentevoet is gebaseerd op de tarieven in de consumentenmarkt aangepast met een totale spread voor het prijsrisico tijdens de offerteperiode.

Met betrekking tot de hypothecaire leningen gewaardeerd op reële waarde hebben we de waarderingsmodellen en de inputparameters getest. Wij hebben ons in het bijzonder gericht op de gehanteerde disconteringsvoet en toekomstige kasstromen. Wij hebben vastgesteld dat de gebruikte interestdata op juiste wijze zijn ontleend aan in de hiervoor in de markt beschikbare informatie en dat de gehanteerde disconteringsvoet binnen de door ons acceptabel geachte bandbreedte valt.

Toelichtingen

Daarnaast zijn wij nagegaan of de toelichtingen toereikend en in overeenstemming met het stelsel van financiële verslaggeving zijn. Wij zijn van mening dat de toelichtingen hieraan voldoen.

Onzekerheden in de waardering van de activa en verplichtingen uit hoofde van verzekeringscontracten

Wij verwijzen naar toelichtingen 2 en 6 van de jaarrekening voor de gerelateerde toelichtingen.

De berekening van activa en verplichtingen uit hoofde van verzekeringscontracten is complex en bevat significante schattingen, gebaseerd op aannames over de toekomstige economische, demografische en actuariële ontwikkelingen.

Algemeen

De aannames berusten voor een groot deel op de oordeelsvorming van het management. De groep heeft uitvoerige procedures en beheersingsmaatregelen om de waardering van de activa en passiva uit verzekeringscontracten te bepalen, en om de toereikendheid hiervan te toetsen. In verband met significante schattingen door het management in combinatie met de omvang van de desbetreffende verplichtingen en activa, is het risico op afwijkingen verhoogd. Daarom hebben wij dit aangemerkt als een kernpunt van onze controle.

Levensverzekeringen

De gebruikte aannames voor de verplichtingen gerelateerd aan levensverzekeringscontracten van €46.545 miljoen hebben betrekking op overlevings- en sterftেকansen, verloop in de portefeuille, toekomstige kosten en aannames gebruikt in de toereikendheidstoets, waaronder de daarin gehanteerde renteveronderstellingen. Bij de waardering van deze verplichtingen wordt ook rekening gehouden met marktontwikkelingen ten aanzien van de transparantie rondom kosten in beleggingsverzekeringen. De onderneming analyseert (gerechtelijke) procedures en uitspraken met betrekking tot klachten over transparantie van beleggingsverzekeringen in de Nederlandse markt. Vervolgens wordt vastgesteld of de uitspraak zou moeten leiden tot compensatiemaatregelen in de eigen portefeuille.

Interne beheersing

We hebben de werking van interne beheersingsmaatregelen met betrekking tot (het gebruik van) de juiste en volledige basisgegevens bij de waardering van de verplichtingen uit hoofde van verzekeringscontracten getest. Wij hebben de interne beheersingsmaatregelen rondom datakwaliteit en aansluitingen tussen de financiële administratie en verzekeringstechnische systemen getest en geconcludeerd dat we hier, waar relevant, voor onze controle op kunnen steunen.

Aannames

Onze controlewerkzaamheden bestonden onder andere uit het testen van de procedures gehanteerd bij de totstandkoming van de aannames. Deze aannames hebben wij ook getoetst aan in de markt aanwezige gegevens. De kwaliteit van eerdere inschattingen hebben wij getoetst door een analyse van de technische resultaten van de groep. De uitkomsten van de actuariële analyse zijn besproken met de interne actuarissen en de actuariële functiehouder. Bij de toetsing van de aannames hebben we werkzaamheden uitgevoerd rondom de overlevings- en sterftেকansen en toekomstige kosten voor de levensverzekeringsactiviteiten. Wij zijn van mening dat de aannames van het management onderbouwd zijn en dat, op basis van de beschikbare controle-informatie, de gebruikte aannames redelijk zijn.

De resultaten van de door het management opgestelde toereikendheidstoets zijn door ons gecontroleerd met de inzet van actuariële specialisten. Hierbij is specifieke aandacht gegeven aan de ontwikkeling van de lage rentestand in 2019 en de impact daarvan op de uitkomsten van de toereikendheidstoets. Onze werkzaamheden en bevindingen daaruit geven geen aanleiding tot bijstelling van de in de groepsbalans opgenomen verplichtingen uit hoofde van verzekeringscontracten.

Aandeel herverzekeraars in verzekeringsverplichtingen

De aannames en onzekerheden hebben ook betrekking op de verbonden aanspraak uit hoofde van herverzekeringscontracten ad. €124 miljoen voor levensverzekeringen.

Beleggingsverzekeringen

Met betrekking tot de kostentransparantie beleggingsverzekeringen zijn wij nagegaan of overeenkomsten met consumentenpartijen zijn bereikt, bij de waardering van de verzekeringstechnische verplichtingen zijn betrokken en of producten aangepast zijn. We hebben de procedures rondom het vaststellen en bepalen van de verplichtingen getoetst door vast te stellen dat gepubliceerde uitspraken die in procedures zijn gedaan in de analyse betrokken zijn en er een evaluatie heeft plaatsgevonden van de eventuele impact voor de eigen portefeuille. Wij hebben het management 'gechallenged' op bij de waardering van het risico toegepaste inschattingen. Wij zijn van mening dat het management de beschikbare (markt)informatie afdoende in aanmerking heeft genomen bij de bepaling van de verplichtingen.

Toelichtingen

Daarnaast zijn wij nagegaan of de toelichtingen toereikend en in overeenstemming met het stelsel van financiële verslaggeving zijn. Wij zijn van mening dat de toelichtingen hieraan voldoen.

Benadrukking van de onzekerheid in verband met de effecten van het COVID-19 virus

Wij wijzen op de toelichting inzake 'Gebeurtenissen na balansdatum' in toelichting 3 in de jaarrekening waarin het management de mogelijke invloed en gevolgen van het COVID-19 (Corona) virus op de entiteit en op de omgeving waarin de entiteit opereert alsmede de genomen en geplande maatregelen om met deze gebeurtenissen en omstandigheden om te gaan heeft beschreven. In deze toelichting is ook beschreven dat er nog steeds onzekerheden bestaan en dat het daarom op dit moment redelijkerwijs niet goed mogelijk is om de toekomstige effecten in te schatten. Ons oordeel is niet aangepast met betrekking tot de aangelegenheid.

Verklaring over de in het jaarrapport opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarrapport andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- verslag van de raad van commissarissen
- de overige informatie;

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende overige door wet- en regelgeving gestelde vereisten

Onze benoeming

Wij zijn op 29 april 2011 benoemd als externe accountant van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V. door de raad van commissarissen volgend een besluit van de algemene vergadering op 6 april 2011 dat jaarlijks is herbevestigd door de aandeelhouders. Wij zijn nu voor een onafgebroken periode van 9 jaar accountant van de vennootschap.

Geen verboden diensten

Wij hebben, naar ons beste weten en overtuiging, geen verboden diensten, als bedoeld in artikel 5, lid 1 van de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang, geleverd.

Geleverde diensten

De diensten die wij, in aanvulling op de controle van de jaarrekening, hebben geleverd aan de vennootschap en haar dochtermaatschappijen, in de periode waarop onze wettelijke controle betrekking heeft, zijn toegelicht in punt 19 van de toelichting van de jaarrekening.

Verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening en de accountantscontrole

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van commissarissen voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor:

- het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met EU-IFRS en met Titel 9 Boek 2 BW; en voor
- een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de vennootschap in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsels moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar bedrijfsactiviteiten kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze doelstellingen zijn een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen over de vraag of de jaarrekening als geheel geen afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of van fouten en een controleverklaring uit te brengen waarin ons oordeel is opgenomen. Een redelijke mate van zekerheid is een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen van materieel belang ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die

Overige informatie

gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Amsterdam, 2 april 2020
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

E.L. Rondhout RA

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2019 van Achmea Pensioen- en Levensverzekeringen N.V.

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt.

De verantwoordelijkheden van de accountant voor de controle van de jaarrekening

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de vennootschap.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Ook op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen en het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen en activiteiten bepaald om te waarborgen dat we voldoende controlewerkzaamheden verrichten om in staat te zijn een oordeel te geven over de jaarrekening als geheel. Bepalend hierbij zijn de geografische structuur van de groep, de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten, de bedrijfsprocessen en interne beheersingsmaatregelen en de bedrijfstak waarin de vennootschap opereert. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met de raad van commissarissen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing. In dit kader geven wij ook een verklaring aan de auditcommissie op grond van artikel 11 van de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang. De in die aanvullende verklaring verstrekte informatie is consistent met ons oordeel in deze controleverklaring.

Wij bevestigen aan de raad van commissarissen dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met hen over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze

onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening vanuit alle zaken die wij met de raad van commissarissen hebben besproken. Wij beschrijven deze zaken in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang is van het maatschappelijk verkeer.